ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଅଧ୍ୟୟନମାଳା

Tribal Language Study Series
Volume-XI

ହୋ

HO

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର

ACADEMY OF TRIBAL DIALECTS & CULTURE

HARIJAN & TRIBAL WELFARE DEPARTMENT

Government of Orissa

ହୋ

(ବ୍ୟାକରଣ, ରଚନାବଳୀ, ଶବ୍ଦକୋଷ)

ସଂକଳକ :

ଡଃ ଲତା ଭୋଲ

ଡଃ ପରମାନନ୍ଦ ପଟେଲ

ସୂଚକ :

ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ

ଶ୍ରୀ ଭୀମସେନ ଗୃଡାର

ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ତରୁଆ

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ

ଭୁବନେଶ୍ୱର

୧୯୯୨

ACKNOWLEDGEMENT

The Study was carried out with financial assistance from the Ministry & Welfare (T.D.) Govt. of India in 1990-91.

H O

Compilation : Dr. Lata Bhol

Dr. Paramananda Patel

Informants : Sri Ramchandra Singh

Sri Bhimasen Chatar

Sri Gangadhar Tiria

Supervisor : Khageswar Mahapatra

Academy of Tribal Dialects & Culture

Harijan & Tribal Welfare Department, Govt. of Orissa

Adivasi Exhibition Ground, Bhubaneswar-751009

1992

Price : Rupees Sixty Nine only

Printed at : Bholanath Press, Bhubaneswar-751009

PREFACE

Language is one of the most important characteristic forms of human behaviour. It is the valuable possession of human race. Everyone is concerned with language for practical purposes of communication, enculturation and acquisition of knowledge. For every one, use of language is so automatic and natural that we do not pay any extra attention to it. But sometimes our attention is automatically drawn when there is a communication barrier. Man is capable of overcoming this barrier through other symbolic and graphic modes of communication. We do observe a child learning to talk and then steadily it acquires proficiency in language behaviour.

Orissa occupies a unique place in the geographical composition of India. It witnesses the encounter of the two great cultures of India, namely, the North-Indian and the South-Indian. As it is a meeting point of three language families of India, such as, Indo-Aryan, Austro-Asiatic and Dravidian. From this view point Orissa is both a cultural as well as language mosaic. The speakers of Sino-Tibetan or Tibeto-Chinese do not inhabit Orissa, besides a Tibetan refugee settlement at Chandragiri in Ganjam district.

Orissa has about 24 per cent of tribals in its total population who belong to 62 distinct scheduled tribes. They are at different socio-economic levels. The speakers of Dravidian Language families mostly occupy South and Central Orissa excepting the Oraon, who inhabit the north western districts of the State The speakers of Austro-Asiatic language family are divided into two sub groups, such as Northern Mundari (Santali, Munda, Ho, Birhor etc.) and Southern Mundari (Saora, Bonda, Didayi and Gadaba). The juxtaposition of Dravidian, Austro-Asiatic and Indo-Aryan languages in the State of Orissa amply proves the fact that waves of migrants have come to this State, having been attracted by its rich resources. Anthropological studies have established that the culture of tribal communities constitutes the dimension of "Little Tradition" of Indian Civilization. Tribal cultures and languages have enriched the regional culture and language of Orissa.

Study of tribal cultures and languages is highly imperative for promoting better understanding of tribal communities, who have remained more or less isolated from the main stream of Indian population When the need for the promotion of national integration among the various sections

of Indian population is paramount, while preserving the socio-cultural identities of the ethnic minorities the study of their languages and cultures assumes greter significance.

Language is a part, product and vehicle of culture. It constitutes the verbal symbolic universe which has helped man to be a socio-cultural being. Tribal languages are nonliterate ones. In other words tribal languages lack scripts and literary tradition. However, each of them is a distinct language, when considered from the view points of Morpho-Phonemic sub-system, Syntactic sub-system, Semantic sub-System and Symbolic sub-system. By studying tribal languages we are to bring in the oral tradition of tribal languages into the fold of our great Indian tradition.

The present language text of the Ho is a precious creation of the Academy of Tribal Dialects and Culture. It is divided into three parts: the first contains grammar, the second contains Ho oral literature and the third includes lexicon. The text has been appropriately written in phonetic as well as in Oriya script, with Oriya notations and meanings. The text will serve the purpose of learning and understanding Ho language by others quite well.

Language books, being prepared by the Academy of Tribal Dialects and Culture of the Harijan and Tribal Welfare Department, Government of Orissa, will immensely serve the greater cause of preparation of text books in Tribal languages. These books too will facilitate class room teaching and dissemination of knowledge about Tribal languages and cultures. The Academy has been serving the State in the most useful way in pushing forward both research on Tribal languages and cultures and publication of books simultaneously. It is hoped that the Academy would bring out more volumes in this series so that a clear and conspicuous repertoire of tribal languages and culture of the State will be available.

N. K. BEHURA
Professor & Head of the Department
of Anthropology, Utkal University.

ଭୂମିକା

ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ହରିଜନ ଓ ଆଦିବାସୀ କଲ୍ୟାଣ ବିଭାଗ ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ **ଆଦିବାସୀ ଭାଷା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଏକାଡେମୀ** ପକ୍ଷରୁ ଆଦିବାସୀ ଭାଷାଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ଏକ ପ୍ରକଳ୍ପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ତଦନୁସାରେ ପ୍ରଥମ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ କିସାନ, ଓରାଓଁ, ଭୂମିଜ, ସଉରା, କୁଇ ଓ ସାନ୍ତାଳୀ ଭାଷା ଉପରେ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ଗାଦବା, ଜୁଆଂଗ, ଖଡ଼ିଆ, କୋୟା ଓ ଲାଞ୍ଜିଆ ସଉରା ଭାଷା ଉପରେ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଛି ।

ପ୍ରକଳ୍ପର ତୃତୀୟ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ହୋ, ବାଥୁଡ଼ି, ବଣ୍ଡା, ମୁଣ୍ଡାରି ଓ ଡଙ୍ଗରିଆ କନ୍ଧ ଭାଷା ବିଷୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଧରଣର ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରସ୍ତୁତି ପାଇଁ ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ କରାଯାଇଛି ।

୧। ବ୍ୟାକରଣ

୨। ରଚନା (ଗଳ୍ପ, ପ୍ରବନ୍ଧ, ଗୀତ, ଢ଼ଗଢମାଳି ଇତ୍ୟାଦି)

୩। ଶବ୍ଦକୋଷ : (କ) ଆଦିବାସୀ ଭାଷା - ଓଡ଼ିଆ/ଇଂରାଜୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ– ଆଦିବାସୀ ଭାଷା

ଏହି ପୁସ୍ତିକା ଗୁଡ଼ିକ ନିତ୍ୟ ବ୍ୟବହାର୍ଯ୍ୟ ଭାଷାଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସରଳଭାବରେ ଲେଖାଯାଇଛି । ଏହା ଉଭୟ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ।

ପ୍ରସ୍ତୁତ 'ହୋ' ଭାଷା ପୁସ୍ତିକାର ଉପାଦାନ ସଂଗ୍ରହ ଓ ଖସଡ଼ା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଛନ୍ତି ଡ: ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଖୋଲ ଓ ଡ: ପରମାନନ୍ଦ ପଟେଲ୍ ଏବଂ ଏ ଦିଗରେ ତାଙ୍କର ଆଦିବାସୀ ଭାଷା-ସହାୟକ ହୋଇଥିଲେ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ସିଂ, ଶ୍ରୀ ଭୀମସେନ ସୁତାର ଓ ଶ୍ରୀ ଗଙ୍ଗାଧର ଡିରିଆ । ଏଥିପାଇଁ ଏମାନେ ଆମର ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ।

ଆଶା କରାଯାଏ ଯେ, ଏହା ଆଗ୍ରହୀ ଲୋକଙ୍କର ସତ୍ ବ୍ୟବହାରରେ ଲାଗିବ ଏବଂ ପ୍ରକଳ୍ପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସାଧିତ ହେବ ।

ଏପରି ଏକ ଉପଯୋଗୀ ପ୍ରକଳ୍ପର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥିବାରୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ କଲ୍ୟାଣ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟ ଏବଂ ଏକାଡେମୀ ପରିଚାଳନା ସମିତିର ସଭାପତି, ଉପ-ସଭାପତି ଓ ସଭ୍ୟବୃନ୍ଦଙ୍କ ନିକଟରେ ଆମେ କୃତଜ୍ଞ ।

ଭୁବନେଶ୍ୱର

୧।୫।୯୨

ଖଗେଶ୍ୱର ମହାପାତ୍ର

ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ

ସୂଚନା

ଏହି ପୁସ୍ତିକାରେ ହୋ ଭାଷାର କଥାଗୁଡ଼ିକ ରୋମାନ୍ ଲିପିଭିତ୍ତିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ଲିପି (I.P.A.) ମାଧ୍ୟମରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । ହୋ ଭାଷାର ଉଚ୍ଚାରଣ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଧରାପାଇବା ନିମନ୍ତେ "ବ୍ୟାକରଣ" ଅନ୍ତର୍ଗତ "ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ" ଅନୁଚ୍ଛେଦଟି ଅନୁସରଣୀୟ । ଅବଶ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣଗତ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ଫୁଟାଇ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ମଧ୍ୟ ଏହି କଥାଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବାର ପ୍ରଯତ୍ନ କରାଯାଇପାରେ, ତେବେ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ଲିପି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏଭଳି ଏକ ଭାଷା ଶିକ୍ଷା ସହାୟକ ପୁସ୍ତିକାରେ ଓଡ଼ିଆ ଲିପି ପରିବର୍ତ୍ତେ ରୋମାନ ଲିପି ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଉପାଦେୟତା ସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ।

ସଙ୍କେତ ବ୍ୟାଖ୍ୟା :—

\- (ମଝିରେ ଥିଲେ) ଶବ୍ଦ ସୀମା

\- (ପୂର୍ବରେ ଥିଲେ) ଉପସର୍ଗ

\- (ପରେ ଥିଲେ) ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ

< ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ତି ସୂତ୍ର

ʈ ଟ

ḍ ଡ

ṛ ଡ଼

ṇ ଣ

ñ ଞ

ṭ ଝ

ḷ ଳ

ɔ ଅ

/ ବିକଳ୍ପ

~ ଚନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ହୋ

ବ୍ୟାକରଣ

ସୂଚୀ

ପ୍ରଥମ ଭାଗ

ବ୍ୟାକରଣ

୦ । ଉପକ୍ରମଣିକା

୧ । ୦ ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ

୧ । ସ୍ୱନିମ୍ ସୂଚୀ ୨ । ସ୍ୱନିମ୍ ସମୂହର ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବର୍ଗୀକରଣ

୩ । ବିତରଣ ୪ । ସଂଯୁକ୍ତଧ୍ୱନି ୫ । ଅକ୍ଷର

୨ । ରୂପତତ୍ତ୍ୱ

୨ । ୦ ଶବ୍ଦ : (କ) ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ (ଖ) ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ଶବ୍ଦ

୨ । ୧ ବିଶେଷ୍ୟ

(କ) ଲିଙ୍ଗ (ଖ) ବଚନ (ଗ) କାରକ

୨ । ୨ ସର୍ବନାମ

୧ । ପୁରୁଷବାଚୀ ୨ । ଅପୁରୁଷବାଚୀ ୩ । ସର୍ବନାମିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ପଦାବଳୀ

୨ । ୩ ବିଶେଷଣ

୧ । ଗୁଣବାଚକ ୨ । ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ୩ । ସର୍ବନାମିକ ବିଶେଷଣ ୪ । ସଂଖ୍ୟା ଶବ୍ଦ

୨ । ୪ ନିପାତ (ଅବ୍ୟୟ)

୨ । ୫ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ

୩ । ୦ କ୍ରିୟା

୧ । ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ୨ । ସମାପିକା କ୍ରିୟା

(କ) ପ୍ରାତିପଦିକ (ଖ) କାଳ (ଗ) ଆଭିମୁଖ୍ୟ (ଘ) ସକର୍ମକ / ଅକର୍ମକ ସୂଚକ

(ଙ) ସ୍ୱବ (ଚ) ପୁରୁଷ-ବଚନ (ଛ) ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ

୩ । କ୍ରିୟାପଦ ନିଷ୍ପାଦନର ସୂତ୍ର

୪ । କ୍ରିୟାପଦ ନିଷ୍ପାଦନର ଉପାଦାନ

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ଗୀତ, ଗଳ୍ପ, ରଚନା ଓ ପତ୍ରଲିଖନ

ତୃତୀୟ ଭାଗ

ଶବ୍ଦକୋଷ

(କ) ହୋ - ଓଡ଼ିଆ / ଇଂରାଜୀ

(ଖ) ଓଡ଼ିଆ - ହୋ

ଉପକ୍ରମଣିକା

ଓଡ଼ିଶାରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ରାଜ୍ୟ ମୋଟ ଜନସଂଖ୍ୟାର ଶତକଡ଼ା ୨୩ ଭାଗରୁ ଅଧିକ । ଏମାନେ ୬୨ଟି ଜାତିରେ ବିଭକ୍ତ ଏବଂ ଆର୍ଯ୍ୟ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଓ ମୁଣ୍ଡା (ଅଷ୍ଟ୍ରିକ) ଗୋଷ୍ଠୀଭୁକ୍ତ ।

'ହୋ' ଏହି ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟତମ । ୧୯୮୧ ଜନଗଣନା ଅନୁସାରେ ଓଡ଼ିଶାର ୫୯୧୫୦୬୭ ଜଣ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ହୋ ସଂପ୍ରଦାୟର ସଂଖ୍ୟା ୪୪୫୯୭ ଏବଂ ଏମାନେ ମୁଖ୍ୟତଃ ମୟୂରଭଞ୍ଜ, କେନ୍ଦୁଝର ଓ ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଜିଲ୍ଲାରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ବସବାସ କରନ୍ତି । କୃଷିକୁ ଏମାନେ ମୁଖ୍ୟ ଜୀବିକା ହିସାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ଖଣି ଖାଦାନରେ କାମ କରି ତଥା ଅରଣ୍ୟ ଉପରେ କେତେକାଂଶରେ ନିର୍ଭର କରି ଜୀବନ ନିର୍ବାହ କରିଥାନ୍ତି । ଏମାନେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ, ତଥା କର୍ମକୁଶଳୀ ଜାତି ହିସାବରେ ପରିଚିତ । ଓଡ଼ିଶା ବ୍ୟତୀତ ବିହାରର ସିଂହଭୂମି ଜିଲ୍ଲାରେ ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ବହୁଳାଂଶରେ ବସବାସ କରନ୍ତି ।

ଏମାନଙ୍କୁ କୋହ୍ଲ ସଂପ୍ରଦାୟ ହିସାବରେ ଅଭିହିତ କରାଯାଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା 'କୋହ୍ଲ' ଶବ୍ଦ ପ୍ରତି ଏମାନଙ୍କର ବିରାଗ ଥିବାରୁ ସେମାନେ 'ହୋ' ହିସାବରେ ନିଜକୁ ପରିଚିତ କରାଇଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି ଓ ଆଗମନ ନେଇ କେତେକ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ପରିଦୃଷ୍ଟ ହେଉଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେମାନେ ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀର ଉତ୍ତର ଦାୟାଦ ବୋଲି ନିଜକୁ ସ୍ୱୀକାର କରନ୍ତି । 'ହୋ' ଅର୍ଥ ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ ମଣିଷ । ମୁଣ୍ଡାରୀରେ ମଣିଷ ଅର୍ଥ 'ହୋଡ଼ୋ' । ଭାଷାତତ୍ତ୍ୱ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଣ୍ଡାରୀର / ଡ଼ / ଧ୍ୱନି 'ହୋ'ରେ ଲୋପ ପାଉଥିବାରୁ 'ହୋଡ଼ୋ' ଶବ୍ଦ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ହୋ ରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିବାର ସମ୍ଭାବନାକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇନପାରେ ।

ଏହି ଭାଷାର ମୁଣ୍ଡାରୀ, ସାନ୍ତାଳୀ, ଭୂମିଜ ସହ ଭଗିନୀ ସମ୍ପର୍କ ବିଦ୍ୟମାନ । ମୁଣ୍ଡା ଭାଷା ପରିବାରର ଉତ୍ତର-ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀରେ ଏହି ଭାଷାର ସ୍ଥାନକୁ ନିମ୍ନ ନକ୍ସା ମାଧ୍ୟମରେ ସୂଚୀତ କରି ହୋଇଛି ।

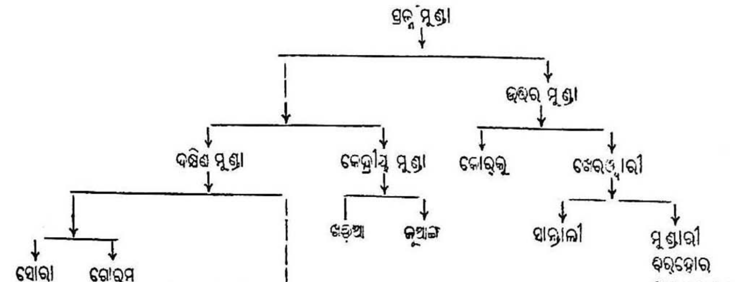

ସଂପ୍ରତି ସଚେତନ ହୋ ଗୋଷ୍ଠୀ ଏହାର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲିପି ଉଦ୍ଭାବନ କରିଛନ୍ତି । ତେବେ ଏହି ଲିପିର ବିଶେଷ ପ୍ରଚଳନ ଅଦ୍ୟାବଧି ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଭାଷାରେ ମଧ୍ୟ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ରହିଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଆ ଲିପିରେ ଏହି ଭାଷାର ବ୍ୟାକରଣ ରଚନା ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରି ଯାଇଛି ତାହା ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର କାପ୍ତିପଦା ଓ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ଅଞ୍ଚଳର ବୋଲି ଉପରେ ଆଧାରିତ ହୋଇଛି । ଶବ୍ଦଗତ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ସୂଚିତ କରିବାକୁ ଶବ୍ଦକୋଷ ପରିଚ୍ଛେଦରେ କାପ୍ତିପଦା ପାଇଁ (K) ଓ ରାଇରଙ୍ଗପୁର ପାଇଁ (R) ସୂଚିତ ହୋଇଛି । କିମ୍ବା ଶବ୍ଦର ସୁଲଭ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ତାଲିକା ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି ।

ହୋ ଧ୍ୱନିତତ୍ତ୍ୱ

୧ː ସ୍ୱନମ୍

କୌଣସି କଥିତ ଭାଷାର ଆଲୋଚନା କରିଗଲେ ସେହି ଭାଷାକୁ ଲିପି ସାହାଯ୍ୟରେ କାଗଜ ଦେହରେ ରୂପଦେବା ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଲିପି ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । ଏହି ଲିପି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଧ୍ୱନି (Sound) ମାଧ୍ୟମରେ ଚିହ୍ନିତ ହୋଇଥାଏ । ଯେଉଁ ଧ୍ୱନି ଗୁଡ଼ିକ ବିଭେଦକାରୀ (distinctive) ତାହାକୁ ସେହି ଭାଷାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସ୍ୱନମ୍ (ସାଧାରଣ ଅର୍ଥରେ ଯାହା ବର୍ଣ୍ଣ ବା ଅକ୍ଷର ବୁଝାଏ) କୁହାଯାଏ ।

ହୋ ଭାଷାର ସ୍ୱନମ୍ ସମୂହ ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି ମାଧ୍ୟମରେ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତହେଲା ।

ସ୍ୱନମ୍	ସମତୁଲ୍ୟ ଓଡ଼ିଆ ଧ୍ୱନି	ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ
ɔ	ଅ	ɔlɔʔhɔn (ଅଲଅ୍ହନ୍) ଗ୍ରାମ
a	ଆ	ambarɔb (ଆମ୍ବାରବ୍) ଅନାଥ
i	ଇ	iʔi (ଇ଼ଇ) ମଳ
u	ଉ	usul (ଉସୁଲ୍) ଡେଙ୍ଗା
e	ଏ	era (ଏରା) ସ୍ତ୍ରୀ
o	ଓ	ou (ଓଉ) ଓଉ
k	କ	kupul (କୁପୁଲ୍) ଅତିଥି
kh	ଖ	khadan (ଖାଦାନ୍) ଖଣି
g	ଗ	gugulu (ଗୁଗୁଲୁ) ଓଢ଼ଣା
gh	ଘ	ghuusu (ଘୁଉସୁ) ଘୁଷୁ
ŋ	ଙ	teaŋ (ତେଆଙ୍) ଫଟୋଇ
c	ଚ	cɔke (ଚକେ) ବେଙ୍ଗ
ch	ଛ	chɔnina (ଛନିନା) ଛତ୍ରା
j	ଜ	juḷi (ଜୁଳି) ସାଙ୍ଗ
jh	ଝ	jhinga (ଝିଙ୍ଗା) ଜହ୍ନି
ñ	ଞ	añj (ଅଞ୍ଜ) ମୁଁ
ṭ	ଟ	ṭukuṇā (ଟୁକୁଣା ଡାଲା
ṭh	ଠ	ṭhinṭiriɔwa (ଠିଣ୍ଟିରଅଁୱା) ବାଂସେଇଗୋଳା

ḍ	ଡ଼	ḍãcui (ଡାଁଚୂଇ) କଜଳପାଠ
ḍh	ଢ଼	ḍhipa (ଢ଼ିପା) ଲୁଦ
ṛ	ଡ଼	hɔlaṛ (ହଲଡ଼) ଖୁର
ṇ	ଣ	kaṇa (କାଣା) ଅଂଧ, କଣା
t	ତ	tasaḍ (ତାସାଡ) ଘାସ
th	ଥ	thɔṇḍɔm (ଥଣ୍ଡମ୍) ପୁଟୁଳା
d	ଦ	disum (ଦିଶୁମ୍) ଜଗତ
dh	ଧ	dhiriuṇḍuʔ (ଧିରିଉଣ୍ଡୁଃ) ଗୁମ୍ଫା
n	ନ	nindir (ନିନ୍ଦିର୍) ଉଇ
p	ପ	pampal (ପାମ୍ପଲ୍) ପ୍ରଜାପତି
ph	ଫ	phasi (ଫାସି) ଫାସ
b	ବ	buluŋ (ବୁଲୁଙ୍) ଲୁଣ
bh	ଭ	bhuliseta (ଭୁଲିସେତା) କୁଢ
m	ମ	maṇḍidaʔ (ମାଣ୍ଡିଦାଃ) ପେଜ
r	ର	racaʔ (ରାଚାଃ) ଅଗଣା
s	ସ	susurbaŋ (ସୁସୁର୍ବାଙ୍) ବଲୁଅ
h	ହ	hatɔm (ହାତମ୍) ମାଈଁ
y	ୟ	mayɔ̃m (ମାୟୁଁମ୍) ରକ୍ତ
l	ଲ	lambihɔn (ଲମ୍ବିହନ୍) ଜାରଜ ସନ୍ତାନ
w	ଓ୍ୱ	sadɔmɔwa (ସାଦମ୍ ଅଓ୍ୱା) ଅଶ୍ୱଶାଳା
ḷ	ଳ	inuŋgɔḷa (ଇନୁଙ୍ଗଳା) ଖେଳପଡ଼ିଆ

୧ : ୬ : ସ୍ୱନମ୍ ସମୂହର ଧ୍ୱନିତାତ୍ତ୍ୱିକ ବର୍ଗୀକରଣ :—

କ) ସ୍ୱରଧ୍ୱନି :

	ଅଗ୍ର	କେନ୍ଦ୍ରିକ	ପଶ୍ଚ
ଉଚ୍ଚ	i		
ମଧ୍ୟ	e		u
ନିମ୍ନ		ɔ	o
		a	

ଖ) ବ୍ୟଞ୍ଜନଧ୍ୱନି :

			ଓଷ୍ଠ୍ୟ	ଦନ୍ତ୍ୟ	ମୂର୍ଦ୍ଧନ୍ୟ	ତାଳବ୍ୟ	କଣ୍ଠ୍ୟ	କାକଲ୍ୟ
ସ୍ପର୍ଶ	ଅଘୋଷ	ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ	p	t	ṭ	c	k	?
		ମହାପ୍ରାଣ	ph	th	ṭh	ch	kh	
	ସଘୋଷ	ଅଳ୍ପପ୍ରାଣ	b	d	ḍ	j	g	
		ମହାପ୍ରାଣ	bh	dh	ḍh	jh	gh	
ପ୍ରବାହ		ସଂଘର୍ଷୀ		s			h	
		ନାସିକ୍ୟ	m	n	ṇ	ñ	ŋ	
		ପାର୍ଶ୍ୱିକ		l				
		ତାଡ଼ିତ			ṛ			
		କମ୍ପିତ		r				
		ଅର୍ଦ୍ଧବ୍ୟଞ୍ଜନ	w		y			

ଅଧିପରିଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ୱନିମ୍ :-

ଗ) ଅନୁନାସିକତା — / ~ / ଚିହ୍ନିତ (ଉପରେ)

ଦୀର୍ଘତା — / — / ଚିହ୍ନିତ (ଉପରେ)

ସନ୍ଧିତା — / — / ଚିହ୍ନିତ (ମଝିରେ)

୧ : ୩ : ସ୍ୱନିମ୍ମାନଙ୍କର ବିତରଣ :-

ସ୍ୱନିମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ୍ୟ
ɔ	ɔlɔkiniʔ (ଅଲକିନିଃ) ଲେଙ୍ଗଡ଼	datɔrɔm (ଦାତରମ୍) ଦାଆ	leṭɔ (ଲେଟ) ଫେଟେଇ
a	arakin (ଆରାକିନ୍) କ୍ଷୀର	kuam (କୁଆମ୍) ଧନୁ	mũã (ମୁଁଆଁ) ନାକ
i	iṭuləḍ (ଇଟୁଲଡ୍) ଚୁଲି	sibil (ସିବିଲ୍) ଅମୃତ	lunḍii (ଲୁଣ୍ଡିଇ) ଚଟୁ
u	usul (ଉସୁଲ୍) ଡେଙ୍ଗା	lutur (ଲୁତୁର୍) କାନ	jilu (ଜିଲୁ) ମାଂସ
e	emniʔ (ଏମ୍ନିଃ) ଦାଢ଼ା	sepeeḍ (ସେପେଏଡ୍) କିଶୋର	beʔ-e (ବେଃ-ଏ) ଛେପ

ସ୍ୱନମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ୍ୟ
o	ou (ଓଉ) ଓଢ଼	taoa (ଟାଓଆ) ଟାଙ୍ଗିଆ	duarsajao (ଦୁଆର୍ ସାଜାଓ) ଝିଲଣ
	okɔnte (ଅକନ୍ଟେ) କେଉଁଠାରେ	sadhaotani (ସାଧାଓଟାନି) ସାଧନ	
k	kumbaɔwa (କୁମ୍ବାଅଓ୍ୱା) କୁଡ଼ିଆଘର	bakara (ବାକାରା) କୋଳ	kɔako (କଆକୋ) ସ୍ୱରୂପ cɔrɔk (ଚରକ୍) ସୁନ୍ଦର
kh	khulas (ଖୁଲାସ) ମୁକ୍ତ	ukhuḷa (ଉଖୁଳା) ଉଖୁଡ଼ା	murukh (ମୁରୁଖ୍) ମୂର୍ଖ
g	gama (ଗାମା) ବର୍ଷା	aguiteya (ଆଗୁଇଟେୟା) ଆମଦାନି	jug (ଜୁଗ୍) ଯୁଗ
gh	ghanṭi (ଘାଣ୍ଟି) ଘଣ୍ଟି	saraghiiḷi (ସାରଘିଇଳି) ସବୁବେଳେ	
ŋ		bɔŋga (ବଙ୍ଗା) ଉପାସନା	mɔlɔŋ (ମଲଙ୍) କପାଳ
c	canḍɔʔb (ଚାନ୍-ଡୋବ୍) ଚନ୍ଦ୍ର	hickao (ହିଚ୍କାଓ) ଓଲ	camuc (ଚାମୁଚ) ଚାମୁଚ
ch	chidu (ଛିଦୁ) କାଠ	bichiṇa (ବିଛିଣା ବିଛଣା	
j	jimadar (ଜିମାଦାର୍) ଜାମିନ୍‌ଦାର୍	buginjagahɔnr (ବୁଗିନ୍‌ଜାଗାହନ୍‌ର୍) ତୀର୍ଥଯାତ୍ରୀ	raaj (ରାଅଜ) ରାଜା
jh	jhinga (ଝିଙ୍ଗା) ଜହ୍ନି	ɔjha (ଅଝା) ତାନ୍ତ୍ରିକ	
ṭ	ṭaka (ଟାକା) ଟଙ୍କା	cuṭui (ଚୁଟୁଇ) ଅଗ୍ର	mũṭ (ମୁଁଟ୍) ସ୍ୱାଦ
ṭh	ṭhɔya (ଠୟା) ଭରଡଆ	mɔṭhɔrenmalik (ମଠରେନ୍ ମାଲିକ) ମହନ୍ତ	aĩṭha (ଅଇଁଠା) ଅଇଁଠା
ṛ		caṛuu (ଚାଡ଼ୁଉ) ବାସ୍ନାଚଢ଼େଇ	cakaṛ (ଚାକାଡ଼) ଠକାମି
ḍ	ḍauk (ଡାଉକ) ଡାହୁକ	bagaḍuluŋ (ବାଗାଡୁଲୁଂ) ଙ୍କ	sũḍ (ସୁଁଡ୍) କଷ୍ଟ lɔsɔḍ (ଲସଡ୍) କାଦୁଅ
ḍh	ḍhɔḍhɔʔ (ଢଢ଼ଃ) ଢେଙ୍କୁର ḍhipa (ଢିପା) ଢିପ	sutamḍhera (ସୁତାମ୍‌ଢେରା) ଜାଲୁଅ	

ସ୍ୱନମ୍	ଆଦ୍ୟ	ମଧ୍ୟ	ଅନ୍ତ୍ୟ
ṇ		khɔṇti (ଖଣ୍ଟି) ଖଣ୍ଟା	kisaṇ (କିସାଣ୍) ଧନୀ
t	tuyu (ତୁୟୁ) ବିଲୁଆ	ketela (କେଟେଲ) ଶାମୁକା	jaãt (ଯାଅାଁତ୍) ଯନ୍ତା
th	thɔlibi (ଥଲ୍ଇବି) ଗିରଫ	bɔggathuñjsar (ବଗାଥୁଞ୍ଜ୍ସାର) ହିଲ୍କା	ɔth (ଅଥ୍) ପୃଥ୍ୱୀ
d	darure-eḍ (ଦାରୁରେ-ଏଡ୍) ଗଛର ଚେର	cetandaḷia (ଚେତାନଦାଳିଆ) ଛଣ	bhud (ଭୁଦ) ଷଣ୍ଢ
dh	dhup (ଧୂପ) ଧୂପ	ɔdhɔrmiã (ଅଧରମିଆଁ) ଅଧର୍ମୀ	
n	nuba? (ନୁବାଃ) ଅନ୍ଧାର	janum (ଜାନୁମ) କଣ୍ଟା	paan (ପାଅନ୍) ପାନ taraisin (ତାରାଇସିନ) ଦରସିନ୍ଧା
p	pukuḍ (pukeḍ) ତୁଷାର	hapaḍ (ହାପାଡ୍) ଜୋକ	
ph	phulkɔbi (ଫୁଲ୍କବି) ଫୁଲକୋବି	lɔphapa (ଲଫାପା) ଲଫାପା	bɔrɔph (ବରଫ୍) ବରଫ
b	bayar (ବାୟାର୍) ଦଉଡ଼ି	taben (ତାବେନ୍) ଚୂଡ଼ା	ub (ଉବ୍) ଲୋମ
bh	bhãmp (ଭାଁପ୍) ବାଷ୍ପ	bhɔdɔbhɔdɔḷia (ଭଦଭଦଳିଆ) ଭଦଭଦଳିଆ	
m	marsaḷ (ମାର୍ସାଲ୍) ଆଲୋକ	simhɔn (ସିମ୍ହନ୍) କୁକୁଡ଼ାଛୁଆ	disum (ଦିଶୁମ୍) ଜଗତ, ଦେଶ
r	rulubinj (ରୁଲୁବିଞ୍ଜ୍) ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ	maraŋburu (ମାରାଂବୁରୁ) ପର୍ବତ	darujɔɔr (ଦାରୁଜଅର୍) ଗଛର ଓହଳ
s	sirma (ସିର୍ମା) ଆକାଶ	hisis (ହିସିସ୍) ମାଳ	rakas (ରାକାସ୍) ରାକ୍ଷସ
h	hɔrɔ? (ହରଃ) କଇଁଛ	haihɔnkɔ (ହାଇହନ୍କ) କାଅାଁଳ	
l	lipi (ଲିପି) ଲେଖା	ca-elɔm (ଚ-ଏଲମ୍) ଲକ୍ଷ	umbul (ଉମ୍ବୁଲ୍) ଛାଇ
ñ		añɔ (ଅଞ୍ଚ) ମୁଁ	
ḷ		suḷta (ସୁଲ୍ତା) ସଳିତା	taaḷ (ତାଅଳ୍) ତାଳ
y		kuyuḍ (କୁୟୁଡ୍) ମେଲ	hɔy (ହୟ) ବାୟୁ
w		ɔwaho (ଅଓ୍ୱାହୋ) ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ	

ବି. ଦ୍ର: — ଷ୍ମର୍ଶ ମହାପ୍ରାଣ ଧ୍ୱନି ସମୂହ 'ହୋ' ଉଚ୍ଚାରଣ ଅଧିକ ଧ୍ୱନି ମାତ୍ର । ଅର୍ଥାତ୍ ଭାଷା ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସି 'ହୋ' ମାନେ ଏହି ଷ୍ମର୍ଶ ମହାପ୍ରାଣ ଧ୍ୱନି ସମୂହ ବ୍ୟବହାର କରିଥାନ୍ତି ।

ଉପରୋକ୍ତ (ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ) ବିବରଣ ଅନୁସାରେ ଦ୍ରଷ୍ଟବ୍ୟ :—

i) ସମସ୍ତ ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଆଦ୍ୟ, ମଧ୍ୟ, ଅନ୍ତ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ii) y, w, ḷ, ṇ, ṛ, ŋ, ñ ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଆଦ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ।

iii) ସମସ୍ତ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ।

iv) ñ, h, w, bh, dh, jh, gh ଅନ୍ତ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚାରିତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

v) ñ, w ଏକକ ଭାବେ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ ।

୧ : ୪ : ସଂଯୁକ୍ତ ଧ୍ୱନି :

କ) ସ୍ୱର ଅନୁକ୍ରମ

ସ୍ୱରଧ୍ୱନି ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଅନୁକ୍ରମିକ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲିଖିତ ହୋଇ ପାରନ୍ତି । କେଉଁ କେଉଁ ଧ୍ୱନି ଅନୁକ୍ରମରେ ରହିପାରନ୍ତି ତାହାର ସୂଚନା ନିମ୍ନ ନକ୍ସାରେ ଅନୁଧେୟ ।

	ɔ	a	e	i	o	u
ɔ	√	√	√	√		√
a	√	√	√	√	√	√
e	√	√	√	√		√
i	√	√	√	√		√
o		√				
u		√	√	√		

(ସମ୍ଭାବ୍ୟ – √ ଚିହ୍ନିତ)

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ :

ɔa — kɔa (କଅ) ପୁରୁଷ

ɔɔ — kɔmɔɔ̃ (କମଅଁ) ଶୂକର

ɔe - kɔe (କଏ) ଭିକ୍ଷା

ɔi - etɔi (ଏତଇ) ଶିଖାଇବା

ɔu - kɔu (କଉ) କଉ

aɔ - babaɔa? (ବାବାଅଆଃ) ଭଣ୍ଡାର

ae - ae (ଆଏ) ତାଙ୍କୁ

ai - lai (ଲାଇ) ପେଟ, hai (ହାଇ) ମାଛ

au - gau (ଗାଉ) ଗଉଡ଼, hau (ହାଉ) କାନ୍ଧ

ea - beacar (ବେଆଚ୍ଚର) ବ୍ୟବଚ୍ଛର

ei - kɔrei (କରେଇ) କଡ଼େଇ

eu - deuḷu (ଦେଉଳୁ) ମନ୍ଦିର

ia - besiaɔa? (ବେସିଆଅଆଃ) ବେଶ୍ୟାଳୟ

iu - niul (ନିଉଲ) ନେଉଳ

ua - kuam (କୁଆମ୍) ଛୁଞ୍ଚ

ui - kui (କୁଇ) ଝିଅ

uu - ruu (ରୁଉ) ପିଟିବା

kumbuu (କୁମ୍ବୁଉ) ଚୋର

ii - lunḍii (ଲୁଣ୍ଡିଇ) ଜଗତୁଳି

aa - kaa? (କାଆଃ) କାଉ

ee - meẽḍ (ମେଏଁଡ଼୍) ଲୁହା

ao - ṭakao (ଟାକାଓ) ଠକାମି

eɔ - ẽɔ̃tana? (ଏଁଅଁଟାନାଃ) ଲଢ଼ିବା

oa - taoa (ଟାଓଆ) ଟାଙ୍ଗିଆ

ue - nunuem (ନୁନୁଏମ୍) ଥନଦେବା

ie - diliemteya (ଦିଲିଏମ୍‌ତେୟା) ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା

iɔ - umiɔteaem (ଉମିଅତେଆଏମ୍) ଅପବାଦ ଦେବା

ଖ) ବ୍ୟଞ୍ଜନ ଅନୁକ୍ରମ :

mb - bumba (ବୁମ୍ବା) ବୋମା

mr - amrutu (ଆମ୍ରୁତୁ) ପେଡ଼ା

mk - cɔmkaoiri (ଚମ୍‌କାଓଇରି) ଚମକାଇବା

mṭ - sutamṭakuj̃teya (ସୁତାମ୍‌ଟାକୁଞ୍ଜେୟା) ଚରଖା

mh - dakemho (ଡାକ୍‌ଏମ୍‌ହୋ) ଡାକବାଲ

md - hemdɔsta (ହେମ୍‌ଦସ୍ତା) ହେମଦସ୍ତା

mc - emcaba (ଏମ୍‌ଚାବା) ଚୁଚ୍ଚ

mḍ - jamḍa (ଜାମ୍‌ଡ଼ା) ମଞ୍ଚ

mp - pampaal (ପାମ୍‌ପାଆଲ୍) ପ୍ରଜାପତି

mt - ramtia (ରାମ୍‌ତିଆ) ରାଶି

ml - jɔnɔmlai (ଜନମ୍‌ଲାଇ) ଗର୍ଭ

mm - dhɔrɔmmanj (ଧରମ୍‌ମାଞ୍ଜ) ଧର୍ମମାତା

mk - gɔḷɔmkui (ଗଳମ୍‌କୁଇ) ନାରୁଣୀ

ḷp - gɔḷpɔetea (ଗଳ୍‌ପଏଟେଆ) ଗପକରିବା

pk - dupkaḷi (ଡୁପ୍‌କାଳି) ଧୂପକାଠି

pl - mɔplɔr (ମପ୍‌ଲର୍) ମଫଲର

pt - hapta (ହାପ୍‌ତା) ସପ୍ତାହ

tr - datrɔm (ଦାତ୍‌ରମ୍) ଦାଆ

rt - harta (ହାର୍‌ତା) ଚର୍ମ

tl - hatla? (ହାତ୍‌ଲାʔ) କାଖ

ls - tulsipindia (ତୁଲ୍‌ସିପିଣ୍ଡିଆ) ଚଉରା

ḷl - beḷleŋ (ବେଳ୍‌ଲେଂ) ଖେଳ କରିବା

ḷt - suḷta (ସୁଳ୍‌ତା) ଘାସ

ḷg - taaḷguuḷu (ତାଆଳ୍‌ଗୁଉଳୁ) ତାଳଗୁଡ଼

ṭn - caṭni (ଚାଟ୍‌ନି) ଚଟଣୀ

ṭk - kaṭkɔmmarmar (କାଟ୍‌କମ୍‌ମାର୍‌ମାର୍) କଙ୍କଡ଼ାବିଛା

ṭw - ɔṭwari (ଅଟ୍ୱାରି) ନବମୀ

rr - biyurrua? (ବିୟୁର୍ରୁଆଃ) ଲେଉଟିବା

rk - parkaa (ପାର୍କାଆଃ) କଣ୍ଟି

rc - burci (ବୁର୍ଚି) ଚେଣ୍ଡା

rg - sɔrgɔḍ (ସର୍ଗଡ୍) ଶୋଷିବା

rl - bɔrlam (ବର୍ଲାମ୍) ବର୍ଛା

rd - pɔrda (ପର୍ଦା) ପରଦା

rb - duarbɔnd (ଦୁଆର୍ବନ୍ଧ) ଚନ୍ଦ୍ରକାଠ

rp - ɔsɔrpa (ଅସର୍ପା) ଅସରପା

rs - birsukuri (ବିର୍ସୁକୁରି) ବରାହ

rj - garjao (ଗାର୍ଜାଓ) ଝାଙ୍କୁଡ଼

rn - jarna (ଜାର୍ନା) ଝରଣା

rṭ - barṭaka (ବାର୍ଟାକା) ଦୁଇଟଙ୍କିଆ

rm - canḍuulekasirma (ଚାଣ୍ଡୁଉଲେକାସିର୍ମା) ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଣ୍ଣ

kṭ - ḍakṭikiṭ (ଡାକ୍ଟିକିଟ୍) ଡାକଟିକଟ

kt - thaktɔraj (ଥାକ୍ତରାଜ୍) ଟେଙ୍କୁ

kb - ḍakbaŋgala (ଡାକବାଙ୍ଗାଲ) ଡାକବଙ୍ଗଳା

kl - darureya bakla? (ଦାରୁରେୟା ବାକ୍ଲାଃ) ଗଛଚକ୍ଲି

nkh - tarcetankhɔbɔr (ତାର୍ଚେତାନ୍ ଖବର) ତାରବାର୍ତ୍ତା

ṇḍ - thɔṇḍɔm (ଥଣ୍ଡମ୍) ପୁଳା

nṭ - ṭɔnṭa (ଟଣ୍ଟା) ଅଣ୍ଟା

nt - jɔnta (ଜନ୍ତା) ଯନ୍ତା

nh - kiminhɔn (କିମିନ୍ହନ) ପାଣି

nd - nindir (ନିନ୍ଦର୍) ନିଦ

nm - panmɔhuri (ପାନ୍ମହୁରି) ପାନମହୁରି

nl - cetanluṭi (ଚେତାନ୍ଲୁଟି) ଓଠ (ଉପର)

ns - hɔnse (ହନ୍ସେ) ପୁଅ

ŋk - giniŋsakariŋkul (ଗିନସ୍ ଆକାରଙ୍ଗ୍କୁଲ୍) ରତ୍ନାମ

ŋl - gɔŋḷe (ଗଙ୍ଗଲେ) ଗାଲ

ŋt - gɔnɔŋtalika (ଗନଃତାଲକା) ମୂଲ୍ୟ ତାଲିକା

ŋs - kaŋsa (କାଙ୍ଗ୍ସା) କଂସା

ŋd - buŋdu (ବୁଙ୍ଗ୍ଦୁ) ବନ୍ଧୁକ

ŋj - paŋjɔri (ପାଙ୍ଗ୍ଜର) ପିଞ୍ଜରା

ŋr - sasaŋriḍdhiri (ସାସାଙ୍ଗ୍ରଡ୍ଧିର) ଶିଳ

ŋg - ḍakbaŋgala (ଡାକ୍ବାଙ୍ଗ୍ଗାଲା) - ଡାକବଙ୍ଗଳା

ŋc - kidiŋcidu (କଦଙ୍ଗ୍ଚଦୁ) ଗଉଡୁଣୀ ପୋକ

ŋb - biŋbunum (ବଙ୍ଗ୍ବୁନୁମ୍) ସାପହୁଙ୍କା

ŋm - sɔŋmɔsɔre (ସଙ୍ଗ୍ମସର୍ଏ) ଝିଣ୍ଟିକା

ŋh - buluŋhai (ବୁଲୁଙ୍ଗ୍ହାଇ) - ଲୁଣିମାଛ

ŋṭ - suŋṭi (ସୁଙ୍ଗ୍ଟି) ଶୁଂଠି

lm - gulmal (ଗୁଲ୍ମାଲ୍) ଦଙ୍ଗା

lh - relhɔra (ରେଲହ୍ୱରା) ରେଲପଥ

ll - kullam (କୁଲ୍ଲମ୍) କୋଣ୍ଡ

lṭ - balṭi (ବାଲ୍ଟି) ବାଲ୍ଟି

lh - phulkubi (ଫୁଲ୍କୁବ) - ଫୁଲକୋବି

lj - mereljɔɔ? (ମେରେଲ୍ଜଅଃ) କାଇଫଲ

lg - nalgula (ନାଲ୍ଗୁଲା) ଗେଣ୍ଡୁ

lt - multubi (ମୁଲ ତୁବ) ମୂଲତତ୍ତ୍ୱ

lb - gelbarma (ଗେଲ୍ବାର୍ମା) ଦ୍ୱାଦଶୀ

sk - maskal (ମାସ୍କାଲ୍) ମଶାଲ

sb - isisbasaŋ (ଇସିସ୍ବାସାଙ୍ଗ୍) ସ୍ନାନବା

st - bɔsta (ବସ୍ତା) ଅଖା

sṭ - pusṭɔphis (ପୁଷ୍ଟଅଫିସ୍) ଡାକଘର

sp - haspatal (ହାସ୍ପାତାଲ୍) ଡାକ୍ତରଖାନା

gd - ragdao (ରଗ୍‌ଦାଓ) ଆଂଚୁଡ଼ିବା

gl - pagla (ପାଗ୍‌ଲା) ପାଗଳ

dt - pɔsɔndtaḍae (ପସନ୍ଦ୍‌ତାଡ଼ାଏ) ମଣିବା

dr - gudra (ଗୁଦ୍‌ରା) ଗୋଦର

ḍm - iṭulaḍmɔcɔŋ (ଇଟୁଲାଡ୍‌ମଚଙ୍‌) ଚୂଲିଚିଂକା

ḍl - kuḍlam (କୁଡ୍‌ଲାମ୍‌) କୋଡ଼ି

ḍd - maḍḍaru (ମାଡ୍‌ଡାରୁ) ବାଉଁଶଗଛ

ḍt - miḍṭaka (ମିଡ୍‌ଟାକା) ଟଙ୍କିକିଆ

ḍs - miḍsika (ମିଡ୍‌ସିକା) ପୂରଅଣା

ḍn - meḍnepel (ମେଡ୍‌ନେପେଲ୍‌) ପ୍ରଥପଦା

ḍk - miḍkeca? (ମିଡ୍‌କେଚ୍ଃ) ଖଣ୍ଡ

ck - hickao (ହିଚ୍‌କାଓ) ହାଲୁଚିବା

bj - kɔbja (କବ୍‌ଜା) କବ୍‌ଜା

bb - bu-kasɔbbiñj (ବୁ-କାସବ୍‌ବିଞ୍ଜ୍‌) କାଣ୍ଡନଲସାପ

bd - ɔbdɔ (ଅବ୍ଦ) ଅବ୍ଦ

bn - hɔraudubni? (ହରାଉଦୁବ୍‌ନିଃ) ଉପଦେଷ୍ଟା

bt - kitabtalika (କିତାବ୍‌ତାଲିକା) ବହିତାଲିକା

ṇc - kāṇcu (କାଁଣ୍ଚୁ) କଚୁଲି

jg - ɔjgɔr (ଅଜ୍‌ଗର) ଅଜଗର

yg - hɔygama (ହୟ୍‌ଗାମା) ଟିଭି

୧ : ୪ : ଅକ୍ଷର (Syllable)

'ହୋ'ର ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟଞ୍ଜନ ସ୍ୱନମ୍ ଅକ୍ଷରାତ୍ମକ ନୁହଁନ୍ତି । ମାତ୍ର ସମସ୍ତ ସ୍ୱର ଧ୍ୱନି ଅକ୍ଷରାତ୍ମକ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ହୋ ଶବ୍ଦ ଏକ ବା ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷର ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ । ଏହା ଉଭୟ ସ୍ୱରାନ୍ତ ବା ବ୍ୟଞ୍ଜନାନ୍ତ ହୋଇ ପାରେ । ନିମ୍ନରେ 'ହୋ' ଭାଷାର ଅକ୍ଷର ବିଭାଜନ (syllabification) ର ଉଦାହରଣ ଦିଆଗଲା ।

ଏକାକ୍ଷରିକ —

ନେଅକ - nek - ଏଠାରେ

ନେଅ - ne - ଏହି

ଦୁଇଅକ୍ଷର ଅନୁକ୍ରମ —

କଅକ-କଅକ - marsal - ଆଲୁଅ

କଅ-କଅକ - jarɔm - ଅଣ୍ଡା

ଅ-କଅ - uli - ଆମ୍ବ

ତିନଅକ୍ଷର ଅନୁକ୍ରମ —

କଅ-କଅ-କଅକ - bɔṛabiñ - ଦୋଡ଼ାସାପ

କଅ କଅକ-କଅକ - susurbaŋ - ବରୁଡ଼ି

ଚାରିଅକ୍ଷର ଅନୁକ୍ରମ —

କଅ-କଅ-କଅ-କଅକ - sikujarɔm - ନଖ

ପାଞ୍ଚଅକ୍ଷର ଅନୁକ୍ରମ —

କଅ-କଅ-କଅ-କଅ-କଅ - jɔṭeyakula - ସିଂହ

୨ : ରୂପତତ୍ତ୍ୱ (Morphology)

ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବା ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକର ଗଠନ ପ୍ରକ୍ରିୟା (Form) ଓ ପ୍ରକାର୍ଯ୍ୟ (Function) ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଅନୁଶୀଳନ ହିଁ ରୂପତତ୍ତ୍ୱ ବା ରୂପର ରଚନାତ୍ମକ ପ୍ରକ୍ରିୟା । ଏହି ରୂପତତ୍ତ୍ୱର ପ୍ରଧାନ ଉପାଦାନ ମର୍ଫିମ୍ (Morpheme) ବା 'ରୂପିମ୍' । ବ୍ୟାକରଣିକ ବିଶ୍ଳେଷଣରେ ରୂପିମ୍‌କୁ ଏକ ଅର୍ଥବୋଧକାରୀ ନ୍ୟୂନତମ ଅଂଶ (Minimal meaningful unit) ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥାଏ । ରୂପିମ୍ ସମୂହ ମୁକ୍ତ (Free) ଓ ବଦ୍ଧ (Bound) ଏହିପରି ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇପାରେ, କିନ୍ତୁ ବଦ୍ଧ ରୂପିମ୍ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରୂପ ସଂଯୋଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତ୍ୟୟ (suffix) ଗୁଡ଼ିକ ଏହି ବଦ୍ଧରୂପିମ୍‌ର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ମୁକ୍ତ ରୂପିମ୍ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହାକୁ 'ଶବ୍ଦ' (word) କୁହାଯାଏ ।

ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକୁ ଅକୃତ ପ୍ରକୃତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମୂଳ ବା ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ଓ ମୁକ୍ତ ବା ବଦ୍ଧ ଶବ୍ଦ ଭାବରେ ଏବଂ ବ୍ୟାକରଣିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବିଶେଷ୍ୟ, ସର୍ବନାମ, ବିଶେଷଣ, କ୍ରିୟା, କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣ ତଥା ଅବ୍ୟୟ (ନିପାତ) ଭାବରେ ବର୍ଗୀକରଣ କରାଯାଇଥାଏ ।

ଗଠନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ହୋ' ଶବ୍ଦର ସ୍ୱରୂପ ନିମ୍ନମତେ ବର୍ଣ୍ଣିତ —

କ) ମୌଳିକ ଶବ୍ଦ —

ମେଡ୍ (meḍ)	ଆଖି
କୁପୁଲ୍ (kupul)	ଅତିଥି
ବାବା (baba)	ଧାନ
ସେତା (seta)	କୁକୁର
ଗାମା (gama)	ବର୍ଷା
ଦିସୁମ୍ (disum)	ଜଗତ

ଖ) ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ଶବ୍ଦ —

(i) ଯୌଗିକ ଶବ୍ଦ — ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦର ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ଶବ୍ଦ ।

ଡୁକିଃଅଓ୍ୱା (ḍuki?-ɔwa)	ପଶୁଗାର
ମେଏଁଡସିନ୍ଦୁକ୍ (meẽḍsinduk)	ଲୁହାସିନ୍ଦୁକ

ଡୁକିଃ (ḍuki? ପଶୁ + ଅଓ୍ୱା (ɔwa) ଘର

ମେଏଁଡ୍ (meẽd) ଲୁହା + ସିନ୍ଦୁକ୍ (sinduk) ସିନ୍ଦୁକ

(ii) ଯୁଗ୍ମ ଶବ୍ଦ – ଏହି ଶବ୍ଦ ଗୁଡ଼ିକ ନିମ୍ନପ୍ରକାର ହୋଇପାରେ ।

୧ ସମାର୍ଥକ —

ଜମ୍ ନୁଙ୍ଗ୍ (jɔmnuŋ) ଖିଆପିଆ	
ଅଲ୍ଇରି/ଅଲ୍ଏତ (k) (ɔliri) / (ɔletɔ) ଅଲ୍ପାଲାଓ (R) (ɔlpaḷao)	ଲେଖାପଢା
କେୟାବାଃଆତେ (keyaba?ate) (K) କେୟାକେତୋୟାଃ keyaketoya?) (R)	ଡାକହାକ
ରାଃଆଏତାନାଃକୋ (ra?aetana?ko) (K) ରାଆଃବାଆଃ (raa?baa?) (R)	କନ୍ଦାକଟା
ଗଙ୍ଗ୍ଦେକିଆ (gɔŋdekia) (K) ଗଙ୍ଗ୍ଦେଗପନ୍ଦେ (gɔŋdegɔpɔnde) (R)	ଗାଳିଗୁଲଜ
ଜାପାଗାର୍ (japagar) -	କଥାବାର୍ତ୍ତା

୨ ବିପରୀତାର୍ଥକ —

ନେପାଃହେନ୍ପାଃ (nepa?henpa?) (K) ନେପାଃତେର୍ପାଃ (nepa?terpa?) (R)	ଏପଟ ସେପଟ
ହିଜୁସେନଃ (hijusenɔ?) (K) ହୁଜୁସେନଃ (hujusenɔ?) (R)	ଯିବାଆସିବା
ସତମିଛ (sɔtɔmichɔ) (K) ସାରିଚାକାଡ୍ (saricakaḍ) (R)	ସତମିଛ

ଲାଲେୟାସଜେ (laḷeyasɔje) (K)	}	ବଙ୍ଗାସିଧା
ବାଙ୍କାସଜେ (bankasɔje) (R)		
ହରବାର (hɔrabara) (R)	-	ବାଟଅବାଟ

୩ ସହସମ୍ବନ୍ଧାନ୍ୱିତ —

ସାର୍ଥକ + ସାର୍ଥକ

ଅଓ୍ୱାଃଦୁଆର୍ (ɔwa?duar)	-	ଘରଦ୍ୱାର
ଧିରିଦାରୁ (dhiridaru)	-	ଗଛପତ୍ର
ବେଲାବାସନ (belabasɔn) (k)	}	ବାସନକୁସନ
ବେଲଗୁଟି (belaguṭi) (R)		
କିସାଣ୍ଟାନାଃ (kisaṇtana?) (k)	}	ଧନଦୌଲତ
ବିଟିଚିଟିଃ (biticiti?) (R)		
ବିଟିବାବାଃ (bitibaba?) (R)		
ହାଟୁକୋ (hatuko) (K)	}	ଗାଁଗଣ୍ଡା
ହାଟୁଦିସୁମ୍ (hatudisum) (R)		

୪ ପ୍ରତିଧ୍ୱନ୍ୟାତ୍ମକ —

କେଁ କେଁ (kẽ kẽ)	-	କେଁ କେଁ
ଚେଁ ଚେଁ (cẽ cẽ)	-	ଚେଁ ଚେଁ
ଭେଁ ଭେଁ (bhẽbhẽ) (K)	}	ଭେଁ ଭେଁ
ବୁଁ ବୁଁ (bũ bũ) (R)		
ସଁ ସଁ (sɔ̃ sɔ̃) (K)	}	ସେଁ ସେଁ
ସେଁ ସେଁ (sẽ sẽ) (R)		

୫ ପୁନରାବୃତ୍ତି —

ନୁଙ୍ଗବାଆ (nugbaa) (K)	}	ପିଆପିଇ
ନୁଜମ୍ (nujɔm) (R)		
ନେପେଲ୍ବାଆ (nepelbaa) (K)	}	ଦେଖାଦେଖି
ନେଲ୍ନେପେଲ୍ (nelnepel) (R)		

ଗିତିଇବାଆ (gitiibaa) (K)	}	ଶୁଆଶୋଇ
ଗିତିଇଜମ୍ (gitiijɔm) (R)		
କାପାଃଜି (kapaʔji) (K)	}	କୁହା କୁହି
କାଜିଜମ୍ (kajijɔm) (R)		
କାଜିକାପାଜି (kajikapaji) (R)		
ଥାପାମ୍ (thapam) (K)	}	ମରାମରି
ରୁପୁଉ (rupuu) (K)		
ଗଃଏଗପଏଃ (gɔʔegɔpɔeʔ) (R)		
ସାପାବ୍ (sapab) (K)	}	ଧରାଧରି
ସାବ୍ସାପାବ୍ (sabsapab) (R)		

iii) ଜଟିଳ ଶବ୍ଦ :—

ଶବ୍ଦ ସହିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ଶବ୍ଦ ଏହି ବର୍ଗୀୟ ।

a) ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ :– (ଆ / a)

a + jɔm (ଆଜମ୍) — ଖୁଆଇବା

a + nu (ଆନୁ) — ପିଆଇବା

b) ପର ପ୍ରତ୍ୟୟାନ୍ତ :—

(ɔl) ଅଲ - ଲେଖିବା — (ɔliri) ଅଲିରି - ଯାହା ଲେଖାଯିବ

(her) ହେର୍ - ବୁଣିବା — (heria) ହେରିଆ - ଯାହା ବୁଣାଯିବ

୨ : ୧ : ବିଶେଷ୍ୟ

ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ, କାରକ ଯୋଗରେ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ରୂପ ଭେଦରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥାଏ ଏବଂ ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତିତ ରୂପ ବାକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପଦ ସହିତ ସଂପର୍କ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରେ ତାହା ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ରୂପେ ନାମିତ ।

'ହୋ' ଭାଷାରେ ବିଶେଷ୍ୟ ନିମ୍ନରୂପେ ଉପଲବ୍ଧ :—

କ) ଜାତିବାଚକ —

ହୋ (ho)	}	ମଣିଷ
ମନୱାଁ (mɔnɔwaʔ) (R)		
ମାନିମି (manimi) (R)		

ମେରମ୍ (merɔm) - ଛେଳି

ସେଟା (seta) - କୁକୁର

ହାଇ (hai), ହାକୁ (haku) - ମାଛ

ରକ (rɔkɔ) - ମାଛି

ବିଞ୍ଜ୍ (biñj) - ସାପ

ପୁତାମ୍ (putam) - କପୋତ

ସିମ୍ (sim) - କୁକୁଡ଼ା

ଖ) ନାମବାଚକ —

କଟକ୍ (kɔṭɔk) - ଏକ ସହରର ନାମ

ସେଣ୍ଡଗାଡ଼ିଆ (senḍɔgaḍia) - ଏକ ଗ୍ରାମର ନାମ

ଶୁନଗାଲା (sungaḷa) - ଏକ ନଦୀର ନାମ

ରାମ୍ଚନ୍ଦ୍ର (ramcɔndrɔ) - ଏକ ଲୋକର ନାମ

ଗ) ଭାବ ବାଚକ —

ସୁକୁ (suku) (K)
ସାନାଙ୍ (sanaŋ) (R) } ଇଚ୍ଛା

ରାଁସା (rãsa) - ଆନନ୍ଦ

ଲାଣ୍ଡା (landa) - ହସିବା

ଦୁଖ୍ (dukh) (K)
ଦୁକୁ (duku) (R) } ଦୁଃଖ

ହିୟାତିଙ୍ (hiyatiŋ) (K)
ବାପାରି (bapari) (R)
ନେସାରି (nesari) (R) } ଅନୁତାପ

ବରୟେ (bɔrɔye) - ଡରିବା (ଡର)

ଘ) ସମୂହ ବାଚକ —

ଯାତାରା (jatara) - ମେଳା

ସଭା (sɔbha) ଦୁନୁବ୍ (dunub) - ସଭା

ଭିଲ୍ (bhiḷ) (K)
ବିଡ୍ (biḍ) (R) } ଭେଡ଼ା
ସାଙ୍ଗେ (saŋge) (R)

ଙ) ବସ୍ତୁବାଚକ —

ଦାଃ (daʔ) - ପାଣି (ଜଳ)

ସନା (sɔna) - ସୁନା

ମେଏଁଡ୍ (meẽḍ) - ଲୁହା

ସୁନୁମ୍ (sunum) - ତେଲ

ଲଡ୍ (laḍ) - ପିଠା

ଆର୍କି (arki) - ମଦ

'ହୋ', 'ମୁଣ୍ଡାରି' ପ୍ରଭୃତି ମୁଣ୍ଡା ଗୋଷ୍ଠୀର ଭାଷାର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି ଏହାର ଶବ୍ଦରୂପ, ପ୍ରୟୋଗ ନେଇ ବିଶେଷ୍ୟ, ବିଶେଷଣ କ୍ରିୟା ହିସାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ଉପରୋକ୍ତ ବିଶେଷ୍ୟ ବ୍ୟତୀତ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ —

କ) ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ଏବଂ ବିଶ୍ଳେଷଣୀୟ ।

bepar + i = bepari (ବ୍ୟବସାୟୀ)

ଖ) କ୍ରିୟା + ବିଶେଷ୍ୟ ସଂଯୋଗରେ ଏହା ଗଠିତ ।

ଖେଳିବା (inuŋ) + (hɔ) ଲୋକ = inuŋhɔ (ଖେଳାଳି)

ଗ) ବିଶେଷ୍ୟ + ବିଶେଷ୍ୟ

ଆଖି (meḍ) + (muṭa) ଅଗ = meḍmuṭa (ଭ୍ରୂଟି)

'ହୋ' ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ସଜୀବ ନିର୍ଜୀବ ଭେଦରେ ଦ୍ୱିବିଧ । ସଜୀବ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦ ତାର ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପାଇଁ ଯଥାକ୍ରମେ / -kiŋ / ଓ / -kɔ / ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ବେଳେ ନିର୍ଜୀବ ପଦ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ଗ୍ରହଣ କରେ ନାହିଁ, ତଥାପି ସାମୟିକ ଭାବେ ଅଧିକ ଦ୍ରବ୍ୟ/ବସ୍ତୁର ପୁନରାବୃତ୍ତି ଘଟିଲେ ବା ବାରମ୍ବାର ପ୍ରୟୋଗ ହେଲେ ସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ /-kɔ/ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ —

ଚାଉଳ ଡାଲି ତେଲ କିଣ । ଏହାର 'ହୋ' ରୂପ ହେଲା —

"cauli, buluŋ, sunum, kiriŋime." କିମ୍ବା "caulikɔ, buluŋkɔ, sunumkɔ, kriŋime." କିମ୍ବା "cauli, buluŋ, sunumkɔ, kiriŋime."

'ହୋ' ବିଶେଷ୍ୟ, ସୌରଜଗତ ସଂପର୍କିତ ଶବ୍ଦ ଯଥା — ଚନ୍ଦ୍ର, ସୂର୍ଯ୍ୟ, ତାରା, ପୃଥିବୀ, ପାଣି, ପବନ ଇତ୍ୟାଦି ଏବଂ ଦେବାଦେବୀ, ଭୂତପ୍ରେତ ଇତ୍ୟାଦ୍ୟ ସତ୍ତାରେ ସମ୍ବନ୍ଧ ଆରୋପ କରିଥାଏ । ଉପରେ କୁହାଯାଇଛି ବିଶେଷ୍ୟର ବ୍ୟାକରଣିକ ସଂବର୍ଗ ତ୍ରିବିଧ । ଯଥା — ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ, କାରକ । କୌଣସି ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦ ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଦେଖାଯାଏ ଯେ ପ୍ରାତିପଦିକ ପରେ କ୍ରମାନୁସାରେ ଲିଙ୍ଗ, ବଚନ ଓ କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜିତ ହୋଇଥାଏ । ସର୍ବଦା ସର୍ବଶେଷ ଉପାଦାନଟି ଶବ୍ଦର ବହିରଙ୍ଗ ବିତରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରେ ।

ଲିଙ୍ଗ

'ହୋ' ଭାଷାରେ ଲିଙ୍ଗ ବ୍ୟାକରଣିକ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ବିଶେଷ୍ୟ ଓ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ସହିତ ଏଥିରେ କର୍ତ୍ତାର ଲିଙ୍ଗଗତ ଅନ୍ୱିତ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏନାହିଁ । ଶାରୀରିକ ବିଭେଦଭିତ୍ତିରେ 'ହୋ' ର ଲିଙ୍ଗ ନିରୂପଣ କରାଯାଉଥିବାରୁ । ତେଣୁ ଏହା ଶବ୍ଦଗତ ହୋଇପାରେ । 'ହୋ' ରେ ଲିଙ୍ଗ ତ୍ରିବିଧ । ପୁରୁଷ, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଉଭୟଲିଙ୍ଗ ଏବଂ ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରକାରେ ଏହା ନିରୂପିତ ।

କ) ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦ ପ୍ରୟୋଗ —

ଆପୁ (apu) ବାପା	ମାଞ୍ଜ୍ (mañj) ମାତା
ହେରେଲ୍ (herel) ସ୍ୱାମୀ	ଏରା (era) ସ୍ତ୍ରୀ
ସେପେଏଡ୍ (sepeeḍ) (K) କିଶୋର	ହାପାନୁମ୍ (hapanum) (K) କିଶୋରୀ
କାଲେଃ (kaḷe?) (R) କିଶୋର	ଡୁଲା (ḍula) (R) କିଶୋରୀ
କୁମାଞ୍ଜ (kumañj) ମାମୁଁ	ହାତମ୍ (hatɔm) ମାଇଁ

ଖ) ଲିଙ୍ଗସୂଚକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଶବ୍ଦସଂଯୋଗ :—

ସାଣ୍ଡିସିମ୍ (sanḍisim) ଅଣ୍ଡିରା କୁକୁଡା

ଏଙ୍ଗାସିମ୍ (eŋgasim) ମାଈ କୁକୁଡା

କୁଲା (kula) ଅଣ୍ଡିରା ବାଘ

ଏଙ୍ଗାକୁଲା (eŋgakula) ମାଈ ବାଘ

ଅଣ୍ଡିଆମେରମ୍ (ɔnḍia-merɔm) (K) ବଦା ମେରମ୍ (bɔda-merɔm (R)	} ଅଣ୍ଡିରା ଛେଳି
ଏଙ୍ଗା ମେରମ୍ (eŋga-merɔm) (K) ପାଟେଆ ମେରମ୍ (paṭea merɔm) (R)	} ମାଈ ଛେଳି

ଗ) ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥାଏ । ତେବେ ଏହା ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷାଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିବାର ଅନୁମାନ ।

ସ୍ତ୍ରୀବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ :— ଇ (i)

କାକା (kaka) - କାକା

କାକି (kaki) - କାକି

ଛଟା (K) (cho̱ṭa), ଲକେ (lɔke) (R) - ସ୍ରେଷ୍ଠ

ଚୁଟି (K) (chuṭi), ଚୁଟି (chuṭi) (R) - ସ୍ରେଷ୍ଠି

ରାଆଜ୍ (raaj) (K) ରାଜା (raja) (R) - ରାଜା

ରାନି (rani) (K) ରାନି (rani) (R) - ରାଣୀ

ବୁଲା (buḷa) - ବୁଢ଼ା

ବୁଳି (buḷi) - ବୁଢ଼ୀ

କଆହନ୍ (kɔahɔn) - ବାଳକ

କୁଇହନ (kuihɔn) - ବାଳିକା

'ଣି' ପ୍ରତ୍ୟୟ :—

କାଲା (kala) - କାଲା

କାଲୁଣୀ (kaluṇi) - କାଲୁଣୀ

ବାୟା (baya) - ବାୟା

ବାୟାଣୀ (bayaṇi) - ବାୟାଣୀ

ସୟା (sɔya) - ସୟା

ସୟାଣୀ (sɔyaṇi) - ସୟାଣୀ

'ହୋ' ଭାଷାର ଲିଙ୍ଗର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି ଯେ ଲିଙ୍ଗ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଲିଙ୍ଗ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ପ୍ରୟୋଗ ବେଶୀ ହୋଇଥାଏ କିମ୍ବା ପୁଂଲିଙ୍ଗ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଲିଙ୍ଗ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥାଏ ।

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ —

ମାରାଃ (mara?) - ମୟୂର

ଏଙ୍ଗାମାରାଃ (eggamara?) - ମୟୂରୀ ବା ମାଈମୟୂର

କୁମାଞ୍ଜ୍ (kumañj) - ମାମୁଁ

ହାତମ୍ (hatɔm) - ମାଉସୀ

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଏପରି କେତେ ଶବ୍ଦ ରହିଛି, ଯାହା ଉଭୟ ଲିଙ୍ଗକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ଉଦାହରଣସ୍ୱରୂପ —

ପର୍ଜା (pɔrja) - ପ୍ରଜା

କୁପୁଲ୍ (kupul) - ଅତିଥି

ହୁଡ଼ିଂହନ୍ (huḍiŋhɔn) }
ସିଟିଆ (siṭia) } ଶିଶୁ

ସେହିପରି — କଅଃ (kɔɔ?) - ବଗ

ସିମ୍ ହନ୍ (simhɔn) - କୁକୁଡ଼ା ଛୁଆ

କାଆଃ (kaa?) - କାଉ

କୁଲାଇ (kulai) - ଠେଲୁଆ

ଏସବୁ ସାଧାରଣତଃ ଉଭୟ ଲିଙ୍ଗକୁ ବୁଝାଇଥାଏ । ମୁଖ୍ୟତଃ ଅପ୍ରାଣୀବାଚକ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକରେ କ୍ଲୀବଲିଙ୍ଗ ହୁଏ ।

ବଚନ :

ହୋ ଭାଷାରେ ତିନୋଟି ବଚନ ପରିଲକ୍ଷିତ । ଯଥା — ଏକବଚନ, ଦ୍ୱିବଚନ, ବହୁବଚନ । ଏହାର ଏକବଚନରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉ ନଥିବା ବେଳେ ସଜୀବ ବିଶେଷ୍ୟ ପଦର ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବହୁବଚନରେ /-kiŋ/ ଏବଂ /-kɔ/ ପର-ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗେ ।

ଉଦାହରଣ —

ମଣିଷ (hɔ) - ଦୁଇଜଣ ଲୋକ (hɔkiŋ) - ଅନେକ ଲୋକ (hɔkɔ)

ବାଘ (kulɔ) - ଦୁଇଟା ବାଘ (kulɔkiŋ) - ଅନେକ ବାଘ (kulɔkɔ)

ନିର୍ଜୀବ ଭାବର ବ୍ୟକ୍ତ ପାଇଁ ସେପରି କିଛି ବଚନ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ ତଥାପି ପୁନରାବୃତ୍ତି ଘଟିଲେ ବା ବସ୍ତୁ ଉପରେ ଜୋର (emphasis) ଦେଲେ /-kɔ/ ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ — ଚାଉଳ, ଲୁଣ ଓ ତେଲ କିଣ ର 'ହୋ' ରୂପ —

cauli, buluŋ, sunum, kiriŋime

କିମ୍ବା caulikɔ, buluŋkɔ, sunumkɔ, kiriŋime.

କିମ୍ବା cauli, buluŋ, sunumkɔ, kiriŋime.

ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ଯେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାଣୀ-ଅପ୍ରାଣୀ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଦ୍ୱିବଚନ ପାଇଁ / barɔ- / = ଦୁଇ ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଥାଏ । ଏହା ଆର୍ଯ୍ୟ ଭାଷା ପ୍ରଭାବିତ ।

ଉଦାହରଣ — barkulɔ - ଦୁଇଟା ବାଘ

କାରକ :

ହୋ ଭାଷାରେ କାରକ ବିଭକ୍ତି ସିଧାସଳଖ ବିଶେଷ୍ୟ ପାଦସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରାଯାଏ । ଏହା କେବଳ ଏକ ବଚନ ପାଇଁ ବସିଥାଏ, ତେବେ ସମସ୍ତ ବିଶେଷରେ ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବହୁବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ / kiŋ / ଓ / kɔ / ପରେ ପରେ ଅବସ୍ଥିତ ହେବ ବସିଥାଏ । ମାତ୍ର ଅପ୍ରାଣୀବାଚୀ ବିଶେଷ୍ୟରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୟ ବସିଲେ ମଧ୍ୟ /-kɔ/ ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗି ନ ଥାଏ ।

	ପ୍ରତ୍ୟୟ	ଉଦାହରଣ
କର୍ତ୍ତା	—	
କର୍ମ/ସମ୍ପ୍ରଦାନ	—	
କରଣ	/-te-/ —	ni hoate kumbuko sabeana - ଏହି ଲୋକ ଦ୍ୱାରା ଚୋରମାନେ ଧରା ପଡ଼ିଲେ ।
ଅପାଦାନ	/-ete/ —	baripɔda eteŋ hijuakana - ମୁଁ ବାରିପଦାରୁ ଆସିଛି ।

ସମ୍ବନ୍ଧ /-ren/ - haturen ho - ଗାଁର ଲୋକ ।

ଅଧିକରଣ /-ree/, /-tee/ - kula bururee taina = ବାଘ ବଣରେ ରହେ ।

୨:୨: ସର୍ବନାମ

ସର୍ବନାମ ପଦ ବିଶେଷ୍ୟ ବା ବିଶେଷ୍ୟ ଖଣ୍ଡବାକ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ ସଂଜ୍ଞାପଦ ଶ୍ରେଣୀରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇପାରେ । 'ହୋ' ରେ ପ୍ରଚଳିତ ସର୍ବନାମ, ପୁରୁଷବାଚୀ ଏବଂ ଅପୁରୁଷବାଚୀ, ଏହିପରି ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ, ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଓ ସମ୍ବନ୍ଧବାଚକ ଇତ୍ୟାଦି ସର୍ବନାମ ଦ୍ୱିତୀୟ ଶ୍ରେଣୀ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ।

୨:୨:୧: ପୁରୁଷ ବାଚକ :

ପୁରୁଷ ବାଚକ ସର୍ବନାମର ବଚନଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ସହ ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବହୁବଚନରେ ଆନ୍ତର୍ଭବୀ (inclusive) ଓ ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତିକ (exclusive) ର ପ୍ରଭେଦ ରହିଛି । ଏହି 'ହୋ' ସର୍ବନାମର ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଲା ଏହା କର୍ତ୍ତା ହିସାବରେ ପ୍ରୟୋଗ ହେବା ପୂର୍ବରୁ /a-/ (ଆ) ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ କିନ୍ତୁ କ୍ରିୟାରେ ମୂଳଧାତୁ (root) ମାତ୍ର ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ଯଥା :

añj sen-tana-ñj = ମୁଁ ଯାଉଛି ।

ସର୍ବନାମ ପଦର ଉଦାହରଣ :—

(କ) ମୂଳରୂପ :

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ		ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	- ñj	- laŋ	← (ଆନ୍ତର୍ଭବୀ) →	- bu
		- liŋ	← (ବ୍ୟାବର୍ତ୍ତିକ) →	- le
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	-m, -em, -me	- ben		- pe
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	- i	- kiŋ		- kɔ

(ଖ) ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ :

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	añj (ମୁଁ)	alaŋ (ଆମେ ଦୁହେଁ)	abu (ଆମ୍ଭେ)
		aliŋ (ଆମେ ଦୁହେଁ)	ale (ଆମ୍ଭେ)
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	am (ତୁ)	aben (ତୁମେ ଦୁହେଁ,	ape (ତୁମ୍ଭେମାନେ)
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	ai (ସେ)	akiŋ (ସେ ଦୁହେଁ)	akɔ (ସେମାନେ)

କାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ସର୍ବନାମ (ପୁରୁଷବାଚୀ) ପଦର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା ।

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ

କର୍ତ୍ତା	añj	-	ମୁଁ
କର୍ମ	añj	-	ମୋତେ
ସମ୍ପ୍ରଦାନ	añj	-	ମୋତେ
କରଣ	añj-te	-	ମୋଦ୍ୱାରା
ଅପାଦାନ	añj-ta-ete	-	ମୋଠାରୁ
ସମ୍ବନ୍ଧ	añj-a, añj-ren	-	ମୋର
ଅଧିକରଣ	añjta-ree	-	ମୋଠାରେ (ସ୍ଥିର)
	añjta-tee	-	ମୋଠାରେ (ଚଳନ୍ତ)

୨:୨:୨: ଅପୁରୁଷ ବାଚକ (ବସ୍ତୁ, ବିଷୟ ଓ ସ୍ଥାନ ଇତ୍ୟାଦି)

i) ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ :

ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ	—	ନେଆଁ	(neã)	-	ଏହା
ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ	—	ଏନାଁ	(enã)	-	ତାହା
ସୁଦୂରବର୍ତ୍ତୀ	—	ହାନା	(hana)	-	ତାହା

ii) ପ୍ରଶ୍ନ ଅନିଶ୍ଚିତତାସୂଚକ :

କିଏ	—	(ɔkɔye)	-	ଅକୋୟେ
କ'ଣ	—	(cekena)	-	ଚେକେନା
କାହାର	—	(ɔkɔya)	-	ଅକୋୟା
କାହାକୁ	—	(ɔkɔe)	-	ଅକଏ
କେମିତି	—	(cilika)	-	ଚିଲିକା
କେତେ	—	(cimin)	-	ଚିମିନ୍
କେଉଁ	—	(ɔkɔn)	-	ଅକନ୍
କାହିଁକି	—	(cenareya)	-	ଚେନାରେୟା

ସର୍ବନାମିକ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ପଦାବଳୀ

ସର୍ବନାମିକ ପ୍ରାତିପଦିକରୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ଓ କ୍ରିୟାବିଶେଷଣାତ୍ମକ ରୂପ ବ୍ୟୁତ୍ପାଦିତ ହୁଏ । ନିମ୍ନରେ ଏହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦିଆଗଲା ।

	ନିକଟ	ଦୂର	ପ୍ରଶ୍ନ	ସମ୍ବନ୍ଧ
ରୀତି	ନେକାନ୍ (nekan) ଏମିତି	ଏନ୍‌କାନ (enkan) ସେମିତି	ଚିଲିକା (cilika) କେମିତି	ଯାଆଗେ (jaage) ଯେମିତି
ସ୍ଥାନ	ନେତାଃରେ (neta?re) ଏଇଠି	ଏନ୍‌ତାଃରେ (enta?re) ସେଇଠି	ଅକନରେ (ɔkɔnre) କେଉଁଠି	ଯାଆରେ (jaare) ଯେଉଁଠି
ପରିମାଣ	ନିମିନ (nimin) ଏତେ	ଇମିନ୍ (imin) ସେତେ	ଚିମିନ୍ (cimin) କେତେ	
ଦିଗ	ନେପାଆଃ (nepaa?) ଏଆଡ଼େ	ଏନ୍‌ପାଆଃ (enpaa?) ସେଆଡ଼େ	ଅକନ୍‌ପାଃ (ɔkɔnpa?) କୁଆଡ଼େ	ଯାଆପାଃ (jaapa?) ଯୁଆଡ଼େ
ସମୟ	ନେବାର୍ (nebar) ଏବେ	ଏନ୍‌ଦିପିଲାଙ୍ (endipilang) ସେବେ	ଚୁଇଲା (cuila) କେବେ	ଚିମ୍‌ତାଙ୍ (cimtaŋ) ଯେବେ

୨:୩: ବିଶେଷଣ :

'ହୋ' ଭାଷାର ବିଶେଷଣକୁ ସାଧାରଣତଃ ତିନି ଭାଗରେ ଶ୍ରେଣୀକରଣ କରାଯାଇପାରେ ।

ଯଥା — ୧ - ଗୁଣବାଚକ ୨ - ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ୩ - ସର୍ବନାମିକ

୨:୩:୧ ଗୁଣବାଚକ :

କ) ସମୟ —

ତିସିଙ୍ (tisiŋ) - ଆଜି

ହଲା (hɔla) - ଗତକାଲି

ଗାପା (gapa) - ଆସନ୍ତାକାଲି

ହଲତେର୍ (hɔlater) - ପଅରଦିନ

ନାମ୍ଆ (nama) - ନୂଆ

ମାରେ, ପାପାରି (mare, papari) - ପୁରୁଣା

ସାରାଘାଳି (saraghaḷi) - ସବୁବେଳେ

ଖ) ରଂଗ —

ପୁଣ୍ଡି (punḍi) - ଧଳା

ହେନ୍ଦେ (hende) - କଳା

ଆରାଃ (ara?) - ଲାଲ

ସାସାଙ୍ ତେୟା (sasaŋteya) - ହଳଦିଆ

ସାଗୁଆ, ଗାଦେଡ୍ (sagua, gadeḍ) - ସବୁଜ

ଗ) ସ୍ଥାନ —

ନେପାଆଃ (nepaa?) - ଏଆଡେ

ହେନ୍‌ପାଃ (henpa?) - ସେପଟେ

ନେଣ୍ଡେଃ (nenḍe?) - ଏଇଠି

ଅକନ୍‌ରେ (ɔkɔnre) - କେଉଁଠି

ଘ) ରୂପ —

ମଟା (mɔṭa) - ମୋଟା

ବୁଗିନ୍ ସୁନ୍ଦର୍ (bugin, sundɔr) - ସୁନ୍ଦର

ସିଦା, ସଝେ (sida, sɔjhe) - ସିଧା

ବାଙ୍କା, ଲକୁଇ (banka, lakui) - ବଙ୍କା

କାଃ ବୁଗିନ୍ (ka?bugin)
କାଃ ସୁନ୍ଦର (ka?sundɔr) } - ଅସୁନ୍ଦର

ବୁଗିକାଃ ନେଲ୍‌ତେୟାଃ (bugika?nelteya?) - କୁତ୍ସିତ

ଙ) ଅବସ୍ଥା —

ବୁଗି (bugi) - ଭଲ

କାରାପ, ଖରାପ୍ (karap, khɔrap) - ମନ୍ଦ

ରେଗେଙ୍ଏ (regeɟe) - ଖେଳିଲା

ତେତାଙ୍ (tetaɟ) - ଶୋଷିଲା

ଜୁର୍ବାନଃ (jurbanɔʔ) - ଦୁର୍ବଳ

ରଗା (rɔga) - ରୁଗଣ

୨ : ୩ : ୨ ସଂଖ୍ୟା ବାଚକ :

କ) ନିଶ୍ଚିତ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ :—

ମିଆଁଡ୍ହନ୍, ସିଟିଆ (miā̠ḍhɔn, siṭia) - ଗୋଟିଏ ପିଲା

ଗେଲ୍ ମୁଁସିଙ୍, ଦସ୍ଦିନ୍ (gelmusiɟ, dɔsdin) - ଦଶଦିନ

ମିଡ୍ ସିର୍ମା (miḍsirma) - ଏକବର୍ଷ

ବାରିଆତି (bariati) - ଦୁଇଟି ହାତ

ମଣେଁଚଣ୍ଡୁବ୍, ମୟେଁ ଚଣ୍ଡୁବ୍ (mɔṇē̃canḍub, mɔỹecanḍub) - ପାଞ୍ଚମାସ

ଖ) ଦୁଇଗୁଣ ଭାବବୋଧକ :—

ମୁସିଂ (musiɟ) - ଥରେ

ବାର୍ଦାଉ (bardau) - ଦୁଇଥର

ଗେଲ୍ଦାଉ, ଦସ୍ଦାଉ (geldau, dɔsdau) - ଦଶଥର

ଗ) କ୍ରମବୋଧକ :—

ପର୍ଥମ୍ (pɔrthɔm) - ପ୍ରଥମ

ଦିତିୟ (ditiyɔ) - ଦ୍ୱିତୀୟ

ତୁର୍ତିୟ (turtiyɔ) - ତୃତୀୟ

ସବାଃଅୟାର୍ (sɔbaʔayar) - ସର୍ବପ୍ରଥମ

ତାୟମ୍ (tayɔm) - ଅନ୍ତିମ

ତାଲା (tala) - ମଧ୍ୟମ / ମଝି

ଘ) ଏକ ଏକ ସଂଖ୍ୟାବାଚକ :—

ମିଣ୍ଡଅ ମିଣ୍ଡଅ (minḍɔɔ minḍɔɔ) - ଜଣେ ଜଣେ

ବାରିଏ ବାରିଏ (barie barie) } ଦୁଇ ଦୁଇ

ସଙ୍ଗ ପାଇଁ→ବାରଅ ବାରଅ (barɔɔ barɔɔ) }

ଗେଲେଆ ଗେଲେଆ (gelea gelea) - ଦଶ ଦଶ

ମିଏଡ୍ ମିଏଡ୍ (mieḍ mieḍ) - ଏକଏକ

ଚ) ଅନିଶ୍ଚିତ ସଂଖ୍ୟାବୋଧକ :—

ଏସୁ ପୁରା (esupura) - ଅନେକ

ସାବିନ୍, ସାବେନ୍ (sabin, saben) - ସମସ୍ତେ

ହୁଲିଂ (huliŋ) - ଅଳ୍ପ

ମାରାଂ (maraŋ) - ବଡ

ଉସୁଲ୍ (usul) - ଉଚ୍ଚ

ଏସୁପୁରା (esupura) - ବହୁତ

ଜିଲିଂ (jiliŋ) - ଲମ୍ବା

୨ : ୩ : ୩ ସର୍ବନାମିକ ବିଶେଷଣ :

କ) ସମ୍ବନ୍ଧ ସୂଚକ :—

ଆଞ୍ଜାଃ କଲମ୍ (anja?kɔlɔm) - ମୋର କଲମ

ଅମା ଅଓ୍ୱା (ama ɔwa) - ତୁମର ଘର

ଆଲେକଆଃ ଜିନିସି, ଗିନିସି (alekɔa? jinisi, ginisi) - ଆମର ଜିନିଷ

ଆମ୍ଭାଃଲିଜା (ambha?lija) - ତାର ଲୁଗା

ଆକଆଃ ଅତେ, ହାସା (akɔa?ɔte hasa) - ସେମାନଙ୍କର ଜମି

୨ : ୩ : ୪ ହୋ ଭାଷାର ସଂଖ୍ୟା :

ଏକ	ମିଏଡ୍	mieḍ
ଦୁଇ	ବାରିଏ	barie
ତିନି	ଆପିଏ	apie
ଚାରି	ଉପୁନିଆଁ	upuniā̃
ପାଞ୍ଚ	ମଏଁୟା	mɔẽya
ଛଅ	ତୁରୁୟା	turuya
ସାତ	ଆଇୟା	aiya
ଆଠ	ଇରଲିଆ	irlia
ନଅ	ଆରେଆ	area

ଦଶ - ଗେଲେଆ - gelea

ଏଗାର - ଗେଲ୍‌ମିଏଡ୍‌ - gelmieḍ

ବାର - ଗେଲ୍‌ବାରିଏ - gelbarie

ତେର - ଗେଲ୍‌ଆପିଏ - gelapie

ଚଉଦ - ଗେଲ୍‌ ଉପୁନିଆଁ - gel upuniã

ପନ୍ଦର - ଗେଲ ମଏଁୟା - gel mɔẽya

ଷୋହଳ - ଗେଲ୍‌ ତୁରୁୟା - gel turuya

ସତର - ଗେଲ୍‌ ଆଇୟା - gel aiya

ଅଠର - ଗେଲ୍‌ ଇର୍‌ଲିଆ - gel irlia

ଊଣେଇଶ - ଗେଲ୍‌ ଆରେଆ - gel area

କୋଡ଼ିଏ - ହିସି - hisi

ଏକୋଇଶି - ହିସିମିଏଡ୍‌ - hisimieḍ

ବାଇଶି - ହିସି ବାରିଏ - hisi barie

ତେଇଶି - ହିସି ଆପିଏ - hisiapie

ଚବିଶି - ହିସି ଉପୁନିଆଁ - hisi upuniã

ପଚିଶି - ହିସି ମଏଁୟା - hisi mɔẽya

ଛବିଶି - ହିସି ତୁରୁୟା - hisi turuya

ସତେଇଶ - ହିସି ଆଇୟା - hisi aiya

ଅଠାଇଶ - ହିସି ଇର୍‌ଲିଆ - hisi irlia

ଅଣତିରିଶ - ହିସି ଆରେଆ - hisi area

ତିରିଶ - ଦଁସି - dɔ̃si

ଏକତିରିଶ - ଦଁସିମିଏଡ୍‌ - dɔ̃simieḍ

ବତିଶ - ଦଁସିବାରିଏ - dɔ̃sibarie

ତେତିଶ - ଦଁସିଆପିଏ - dɔ̃siapie

ଚଉତିରିଶ - ଦଁସି ଉପୁନିଆଁ - dɔ̃siupuniã

ପଞ୍ଚତିରିଶ - ଦଁସିମଏଁୟା - dɔ̃simɔẽya

ଛତିଶ - ଦଁସି ତୁରୁୟା - dɔ̃situruya

ସଇଁତିରିଶ - ଦଁସି ଅଇୟା - dɔ̃siaiya

ଅଠତିରିଶ - ଦଁସିଇର୍‌ଲିଆ - dɔ̃siirlia

ଅଣଚାଳିଶ - ଦଁସିଆରେଆ - dɔ̃siarea

ଚାଳିଶ - ବାର୍‌ହିସି - barhisi

ଏକ ଚାଳିଶ - ବାର୍‌ହିସି ମିଏଡ୍ - barhisimieḍ

ବୟାଳିଶ - ବାର୍‌ହିସି ବାରିଏ - barhisi barie

ପଚାଶ - ବାର୍‌ହିସି ଗେଲେଆ - barhisi gelea

ଷାଠିଏ - ଆପେ ହିସି - ape hisi

ସତୁରି - ଆପେ ହିସି ଗେଲେଆ - ape hisi gelea

ଅଶୀ - ଉପୁନ୍ ହିସି - upun hisi

ନବେ - ଉପୁନ୍ ହିସି ଗେଲେଆ - upun hisi gelea

ଶହେ - ମଏଁ ହିସି - mɔẽhisi

୨:୪ **ନିପାତ :**

୧ - ପଦାନ୍ୱୟୀ ଅବ୍ୟୟ -

ଲଗେଡ୍ - laged - ପ୍ରତି

ତାଙ୍ଗି - taŋgi - ଅପେକ୍ଷା

ଜୁଲିତେ - juḷite - ସହିତ

ନମିନ୍‌ଃଗେ - nimin?ge - ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

ଆଃଏକାରେ - a?ekare - ଛଡ଼ା

୨ - ବିଭକ୍ତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଲିଅଃତେ - liɔ?te - ଦ୍ୱାରା

ତାଃଆଏକେ - ta?aeke - ଦେଇ, ଠାରୁ

୩ - ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ —

ଓହୋ - oho - ଓ

ଅଣ୍ଡୋଃ - ɔnḍɔ? - ଆହୁରି, ଆଉ

ଅଣ୍ଡୋଃଗେ - ɔnḍɔ?ge - ପୁଣି

୪ - ସଂଯୋଜକ ଅବ୍ୟୟ —

ମେନ୍ଦ (mendɔ) - କିନ୍ତୁ

ହୟେତ (hɔyetɔ) - ଅଥଚ, ଏନ୍‌ରେୟ (enreyɔ) - ତଥାପି

ବିକ୍‌କମ୍ (bickɔm) - ପରନ୍ତୁ

୫ - ପରିମାଣସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ନିମିନ୍ (nimin) - ଏତେ, ଇମିନ୍ (imin) - ସେତେ

ନିମିନାଂ/ନିମୁଁ (niminaŋ/nimũ) - ଏତିକି,

ଚିମିନାଂ/ଚିମୁଁ (ciminaŋ/cimũ) - ଯେତିକି

ଇମିନାଂ/ଇମୁଁ (iminaŋ/imũ) - ସେତିକି

୬ - କାଳବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ —

ନାଆଁଗେ (naãge) - ଏହିକ୍ଷଣି, ସାରିଘାଡ଼ି (saraghaṛi) - ସର୍ବଦା

ଚୁଇଲା (cuila) - କେବେ, ନେବାର୍ (nebar) - ଏବେ

ନାଆଁ (naã) - ଅଧୁନା

୭ - ସମ୍ଭାବନାସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଯଦି (jɔdi) - ଯଦି, ତରାଂ (tɔraŋ) - କାଳେ

୮ - ନିଷେଧାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ —

କାଃ / କାଆଗେ (ka?/kaage) - ନା, କାଃରେଦଃ (ka?redɔ?) - ନଚେତ୍

୯ - ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥକ ବା ଉପମାବାଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଏନ୍‌କା (enka) - ଯେପରି, ନେକା (neka) - ଯଥା

ପ୍ରାୟ୍ (Pray) - ପ୍ରାୟ, ନେକା (neka) - ଏମନ୍ତ

ନେଲ୍‌କା (nelka) - ଏପରି

୧୦ - ବାହୁଲ୍ୟାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ —

ସାରିଘାଡ଼ି / ନେତାଲ୍ (saraghaṛi/netal) - ବାରମ୍ବାର

ଅଣ୍ଡଃଗେ (cnḍɔ?ge) - ପୁନଃପୁନଃ

ନାଆଁଗାପା (naãgapa) - ଅହରହ

୧୧ - ବିକଳ୍ପାର୍ଥକ ଅବ୍ୟୟ —

ହଏତଃ (hɔetɔ?) - ବା, ଅବା, କାଆଃରେ (kaa?re) - କିମ୍ବା

କାଆଃଗେ (kaa?ge) - ନଚେତ୍, କାଆଃରେଦ (kaa?redɔ) - ନୋହୁଲେ

୧୨ - ସମ୍ମତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ହୁଁ (hɔ̃) - ହୁଁ

୧୩ - କ୍ରମବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ —

ମାଏଁ ମାଏଁତେ (maẽmaẽte) - ଧୀରେ ଧୀରେ, ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ

୧୪ - ଧ୍ୱନ୍ୟାନୁକାରୀ ଅବ୍ୟୟ —

ଠନ୍ ଠନ୍ (ṭhɔn ṭhɔn) - ଠଣ୍ ଠଣ୍,

ଟକ୍ ଟକ୍ (ṭɔk ṭɔk) / ଠକରଠକର, - ଟକ ଟକ୍ / (ṭɔk ṭɔk) ଟକରମକର

ମଟ୍ ମଟ୍ (mɔṭ mɔṭ) - ମଟ୍ ମଟ୍

ଭଡ୍ ଭଡ୍ (bhɔḍ bhɔḍ) - ଭଡ୍ ଭଡ୍

ଭୋ ଭୋ (bho bho) - ଭୋ ଭୋ

ଭେଁଭୁଁ (bhẽ bhɔ̃) - ଭୁଁଭୁଁ

ଭୁସ୍ ଭୁସ୍ (bhus bhus) - ଭୁସ୍ ଭୁସ

କେଁ କାଁ (kẽ kã) - କେଁ କାଁ

୧୫ - ହେତୁ - ବୋଧକ ଅବ୍ୟୟ —

ନେକାତେ (nekate) - ଏଣୁ

ଏନାଲଗିଡ୍ (enalagiḍ) - ତେଣୁ

ଏନାତେ (enate) - ସୁତରାଂ

ଜାଲଗିଡ୍ (jalagiḍ) - ଯେଣୁ

ନେଆଁ ଲେକାତେ (neã̄lekate) - ଅତଏବ

୧୬ - ଭାବବାଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଆହା (aha) - ଆହା, ଓଃ (o?) - ଓଃ, ଛିଛି (chi chi) - ଛି

ବାଃ (ba?) - ବାଃ

୧୭ - ସମ୍ବୋଧନସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଏତେୟା (eteya) - ଅହେ

ଏତେଗୋ (etega) - ଆଗୋ

ଏଲ (ela) - ଅବେ

୧୮ - ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଚି (ci) - କି, ଦେରଙ୍ଗ (deraŋ) - ପଚ୍ଚ

୯ - ପଦଦ୍ୱିକାରମୂଳକ ଅବ୍ୟୟ —

ଜାପାଗାର୍ (japagar) - ଗଳ୍ପସଳ୍ପ

ହାତୁକୋ / ସାଇକୋ (hatuko/saiko) - ଗାଆଁଗଣ୍ଡା

ହନ୍‌ଫନ୍ / ସିଟିଆମିଟିଆ (hɔn-phɔn/siṭiamiṭia - ଫିଲ୍‌ଝିଲ୍

ବେଲ୍‌ବାସନ୍ (bela-basɔn) - ବାସନକୁସନ

ରାଃଆଏତାନାଃକୋ (ra?aetana?ko) - କନ୍ଦାକଟା

କେୟାବାଃଆତେ (keyaba?ate) - ଡାକହାକ

ଚକରବାକର / ଦାସିକୋ (cakɔr-bakɔr/dasiko - ଚାକରବାକର

ଟାକାପୁଇସା (taka-puisa) - ଟଙ୍କା ପଇସା

ଧନ ସଂପତ୍ତି/କିସାଣ୍ଟାନାଃ (dhɔn-sɔmpɔti/kisaṇtana) - ଧନଦୌଲତ

କଲକବ୍‌ଜା (kɔlɔkɔbja) - କଲକବ୍‌ଜା

୧୦ - ଆଲଙ୍କାରିକ ଅବ୍ୟୟ —

ଆଚ୍ଛ (acha) - ଆଚ୍ଛା

ଦେରାଂ (deraŋ) - ପଛ

୧୧ - କାରଣସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ ଓ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ଏନତେ (ente) - ତେଣୁ

୧୨ - ସମ୍ମତିସୂଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ହଉ / ହଏ (hɔu / hɔe) - ହଉ

ମା / ମାତବେ (ma / matbe) - ହେଉ

୧୩ - ସ୍ଥାନବାଚକ ଅବ୍ୟୟ —

ସାମାଂରେ (samaŋre) - ସାମନାରେ

ତାୟମ୍‌ରେ (tayɔmre) - ପଛରେ

ଚେତାନ୍‌ରେ (cetanre) - ଉପରେ

ଲାତାର୍ (latar) - ତଳେ

ଗତାଅଲେ / ଗତାମୁଲି (gɔtaaḷe/gɔtamuli) - ଚାରିଆଡ଼େ

ବିତାର୍‌ରେ (bitarre) - ଭିତରେ

୨୪ - ନିର୍ଦ୍ଦେଶାତ୍ମକ ଅବ୍ୟୟ —

ନିନ୍ଦ (nid̪) - ଇଏ, ହାନାଁ / ଏନାଁ (hãnã/enã) - ସେହି

ନେଆଁଦ (neãd) - ଏହି, ଆ୨ଏଦ (a?ed) - ତାକୁ

୨୫ - କେତେକ ଅବ୍ୟୟ ବିଭକ୍ତ୍ୟର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ —

ଯାଆ୨ରେଗେ (jaa?rege) - ଯେଉଁଠାରେ

ଅକନ୍ତା୨ରେ (ɔkɔnta?re) - କେଉଁଠାରେ

ନେପା୨ ହେନ୍‌ପା୨ (nepa?henpa?) - ଏଣେତେଣେ

ହାନ୍ଟାଇରେ (hanṭaire) - ସେଠାରେ

୨ : ୪ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣାତ୍ମକ :

ସମୟ — / tisiŋ / - ଆଜି

/ gapa / - ଆସନ୍ତାକାଲି

/ mẽag / - ଆସନ୍ତା ପଅରଦିନ

/ seta? / - ସକାଳ

/ nida / - ରାତି

/ talanida / - ଅଧରାତି

୩ : ୦ 'ହୋ' କ୍ରିୟା

ଯେଉଁ ପଦ ଦ୍ୱାରା କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିବାର ସୂଚନା ହୁଏ ତାହାକୁ କ୍ରିୟା ପଦ କହନ୍ତି । ଏହି କ୍ରିୟାପଦ ରଚନାର ମୂଳଭିତ୍ତି ହେଉଛି କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ (verb-stem) ବା ଧାତୁ । ବାକ୍ୟ ଗଠନ କରିବା ବେଳେ ଏହି ପ୍ରାତିପଦିକ ସହିତ ଅଭିମୁଖ୍ୟ, କାଳ, ପୁରୁଷ-ବଚନ ଇତ୍ୟାଦି ଭେଦରେ କ୍ରିୟା ରୂପ ନିଷ୍ପନ୍ନାତ୍ମକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗ ହୋଇ କ୍ରିୟା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପ ଧାରଣ କରେ । 'ହୋ' କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ତ୍ରିବିଧ — ୧ - ସରଳ, ୨ - ଯୌଗିକ, ୩ - ଜଟିଳ । ଏହାର ପୁଣି ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ ଭେଦ ରହିଛି । ସରଳ ପ୍ରାତିପଦିକ ଗୋଟିଏ ସରଳ ବା ମୁକ୍ତ ରୂପିମ (ଧାତୁ) ଉପରେ ଆଧାରିତ । ଯୌଗିକ, ଏକାଧିକ ଧାତୁର ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ମାତ୍ର ଜଟିଳ ପ୍ରାତିପଦିକ ଏକ ମୁକ୍ତ ରୂପିମ ସହ ଏକ ଆବଦ୍ଧ ରୂପିମ ବା ସହାୟକ କ୍ରିୟା ସଂଯୋଗରେ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

'ହୋ' କ୍ରିୟାପଦର ରୂପ ଦ୍ୱିବିଧ - ଅସମାପିକା ଓ ସମାପିକା

୩ : ୧ : ଅସାମପିକା କ୍ରିୟା :

ଧାତୁ + ପ୍ରତ୍ୟୟ । ଏହି ଜାତୀୟ କ୍ରିୟାପଦ ଯୌଗିକ ସମାପିକା କ୍ରିୟା ବା ପଦ ବନ୍ଧ ସଂଗଠନରେ ତଥା ଜଟିଳ ବାକ୍ୟରେ ଉପବାକ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ସଂଯୋଜନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରେ ।

ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୂହ ଅସମାପିକା କ୍ରିୟା ପଦର ଉପାଦାନ ।

i) /- te/ ଅସଂପନ୍ନତା ସୂଚକ

ini? sen sente thaba?yana

ସେ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପଡିଗଲା ।

ii) /- redɔ/ ସର୍ତ୍ତମୂଳକ

am emanɔredɔnɔ idia

ତୁମେ ଦେଲେ ମୁଁ ନେବି ।

iii) /- tege/ କ୍ରିୟା ବିଶେଷଣାତ୍ମକ ସାଂଗତ୍ୟବୋଧକ

añj aurinɔ senɔ?tege ini? sen?yana

ମୁଁ ନଯାଉଣୁ ସେ ଚାଲିଗଲା ।

iv) କ୍ରିୟା ବିଶେଷ୍ୟାତ୍ମକ /- ɔe/

apirentanɔe sartɔɭeetea sɔjadbanɔa

ଉଡନ୍ତା ଚଢ଼େଇକୁ ଶର ବିନ୍ଧିବା ସହଜ ନୁହେଁ ।

୩ : ୨ : ସମାପିକା କ୍ରିୟାପଦ :

ସମାପିକା କ୍ରିୟା ପଦର ଉପାଦାନ

୧) ପ୍ରାତିପଦିକ

୨) କାଳ

୩) ଆଭିମୁଖ୍ୟ

୪) ସକର୍ମକ / ଅକର୍ମକ ସୂଚକ

୫) ଭାବ

୬) ପୁରୁଷବଚନ

୭) ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ

ଏହି ଉପାଦାନ ସମୂହର ଉପସ୍ଥିତି ନେଇ 'ହୋ'ର ସରଳ, ଜଟିଳ ଓ ଯୌଗିକ କ୍ରିୟା ସମୂହର ଉଦାହରଣ ନିମ୍ନମତେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହେଲା :—

୧) ସରଳ - añj senɔa - ମୁଁ ଯାଏ ।

୨) ଜଟିଳ - añj sentanañjɔ - ମୁଁ ଯାଉଛୁ ।

୩) ଯୌଗିକ - thamiɟteya - ପ୍ରହାର କରିବା

ulaeteya - ବାନ୍ତି କରିବା

gɔ?ekia - ବଧ କରିବା

niãmkate - ଶପଥ କରିବା

hukumem - ଆଦେଶ ଦେବା

୩ : ୬ : ୧ ପ୍ରାତିପଦିକ :

କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ସରଳ ରୂପରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେବା ସାଂଗକୁ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନ ତଥା ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ କ୍ରମରେ ନିମ୍ନମତେ ଉପଲବ୍ଧ ।

କ) ପ୍ରେରଣାର୍ଥକ — / - iri / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଓ / a - / ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗରେ ନିଷ୍ପାଦିତ ହୁଏ ।

ଚମକିବା	- / cɔmke /	ଚମକାଇବା	- / cɔmkayiri /
ଖାଇବା	- / jɔm /	ଖୁଆଇବା	- / ajɔm /
ଉଡ଼ିବା	- / apir /	ଉଡ଼ାଇବା	- / apiri /

ଖ) କର୍ମାର୍ଥକ ପ୍ରାତିପଦିକ ପାଇଁ କେତେକ ମୂଳରୂପରେ / - i / ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲଗିଥାଏ ।

ଜନ୍ମିବା	- / jonɔm /	ଜନ୍ମଦେବା	- / jonɔmi /

ପାରସ୍ପରିକ (reciprocal) ରେ / - pv / ଅର୍ଥାତ୍ ଧାତୁର ପ୍ରଥମ ସ୍ୱର ପରେ / - p - / ବସିବା ସାଂଗକୁ ପୂର୍ବସ୍ୱର ଆଗମ ହୋଇଥାଏ ।

em - to give (ଦେବା) epem - to give each other (ଦିଆ ନିଆ ହେବା)

ଗ) ନିଷେଧାତ୍ମକ — / kɔ- / ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଜନାରେ ନିଷେଧାତ୍ମକ ରୂପ ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟର ପୂର୍ବରୁ ଏହା ବସିଥାଏ ତେବେ ବାକ୍ୟରେ ଶ୍ରୁତି ମଧୁରତା ଆଣିବାକୁ କର୍ତ୍ତା ପରେ ପରେ ପୁରୁଷ-ବଚନ ଧାରକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନିଷେଧାତ୍ମକ ରୂପ ସହ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ :—

ମୁଁ କରେ ନାହିଁ - aĩj kaĩj daiṭia

/ alɔ- / ପୂର୍ବ ପ୍ରତ୍ୟୟ, ଅନୁଜ୍ଞା / ଆଦେଶାତ୍ମକ ଭାବରେ ନିଷେଧାତ୍ମକ ରୂପ ସହ ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ab + k ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶପାଏ ।

alampaiṭia - ନ କର ! (ତୁ)

alɔkae paiṭia - (ସେ) ନକରୁ !

ଘ) ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ —

/ - ci / ପର ପ୍ରତ୍ୟୟ ସଂଯୋଗରେ ଏହା ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ତେବେ ପ୍ରଶ୍ନବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସାଧାରଣତଃ ବାକ୍ୟ ଶେଷରେ ପୁରୁଷ-ବଚନ ପ୍ରତ୍ୟୟ ପୂର୍ବରୁ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।

(ଧାତୁ + ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ + ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀ + ପୁରୁଷ ବଚନ)

ତମେ ଯିବ କି ? am senacim ?

୩ : ୨ : ୨ କାଳ :

ମୁଣ୍ଡାରୀ ପରି 'ହୋ' ରେ ମଧ୍ୟ କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ । ଏହା ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସାଙ୍ଗକୁ କେଉଁ କାଳର ତାହା ଆପେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥାଏ । ତେବେ କାଳ ସାଧାରଣତଃ ଦ୍ୱିବିଧ । ଅତୀତ ଏବଂ ଅନ-ଅତୀତ । ଭବିଷ୍ୟତ କାଳ ପାଇଁ 'ହୋ' ରେ କୌଣସି ସୂଚକ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ନଥାଏ ।

୩ : ୨ : ୩ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ :

'ହୋ' ଭାଷାରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ଦୁଇ ନେଟ୍‌ରେ ଉପଲବ୍ଧ । କାଳ ପରିଚ୍ଛେଦରେ କୁହାଯାଇଛି ଯେ 'ହୋ' ଭାଷାରେ କାଳସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ / tan / ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ ହିସାବରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ତେବେ କାଳ/ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ପ୍ରାତିପଦିକରେ ଲଗିବାକ୍ଷଣି ତାହା କେଉଁ କାଳର ଆପେ ସୂଚିତ ହୋଇଥାଏ । ନିମ୍ନରେ ଆଭିମୁଖ୍ୟ/କାଳ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟର ଏକ ସୂଚୀ ଦିଆଗଲା ।

ବର୍ତ୍ତମାନ —

ନିତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ — / Ø / ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ
ଘଟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସଂପନ୍ନ — / tan / ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ
ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୀପ ସଂପନ୍ନ — / akad / ସକର୍ମକ
/ akan / ଅକର୍ମକ

ଅତୀତ —

ସରଳ ଭୂତ ପ୍ରବାହ — / Ø / + taiken ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ
ସମୀପ ଅତୀତ — / aka / + / -ḍ / ସକର୍ମକ
+ / -n / ଅକର୍ମକ
ପ୍ରାଗଭୂତ ସାଧାରଣ — / ke / + / -ḍ / ସକର୍ମକ
/ -n / ଅକର୍ମକ
/ yan / ଅକର୍ମକ (ଭାବବାଚ୍ୟ)
ସଂପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ — / le / + / -ḍ / ସକର୍ମକ
+ / -n / ଅକର୍ମକ

ଏହା ବ୍ୟତୀତ ସମାପ୍ତିକ କ୍ରିୟା ସ୍ଥଳରେ / - taiken / ପ୍ରବାହ ଭାବ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ, ନିତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ / Ø /, ଘଟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ / tan / ଓ ସଂପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ / le / ପରେ ପ୍ରୟୋଗ ହୋଇ ପ୍ରବାହଭୂତ କାଳକୁ ପ୍ରକାଶ କରିଥାଏ । 'ହୋ'ରେ ଭବିଷ୍ୟତ ସୂଚକ କୌଣସି ପ୍ରତ୍ୟୟ ନାହିଁ । କେବଳ ଧାତୁରେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଯୋଗ ହୋଇ ଏହା ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଉଦାହରଣ :—

i) ନିତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ସରଳ ବର୍ତ୍ତମାନ — / Ø /

kula bururee taina - ବାଘ ବଣରେ ରହେ ।

ii) ବିଶୁଦ୍ଧ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅସଂପନ୍ନ - añj sentanañj - ମୁଁ ଯାଉଛି ।

iii) ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୀପ - añj senakanañj - ମୁଁ ଯାଇଛି ।

iv) ଅତୀତ ସମୀପ - senakanañj - ମୁଁ ଯାଇଛି ।

v) ସରଳଭୂତ ଅସମ୍ପନ୍ନ ପ୍ରବାହ - / Ø / + taiken

mieḍ hature ramcand mente mieḍ hɔ taikena

ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୋଲି ଜଣେ ଲୋକଥିଲା ।

vi) ପ୍ରାକ୍‌ଭୂତ ସାଧାରଣ : / ke /

añj senkenañj — ମୁଁ ଯାଇଥିଲି ।

/ yan /

Pulis nelliite kumbuu nire yana - ପୋଲିସକୁ ଦେଖି ଚୋର ପଳେଇଲା ।

vii) ସଂପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ : / le /

añj senɔʔlenañjɔ — ମୁଁ ଗଲି

viii) ସଂପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ ପ୍ରବାହ : / le / + / - d /
+ / - n /
+ / taikena /

añj senɔʔhijulen taikenañj - ମୁଁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲି

ix) ବିଶୁଦ୍ଧ ଭୂତ ପ୍ରବାହ — / tan / + / taikena /

añj sentantaikenañj — ମୁଁ ଯାଉଥିଲି

୩ : ୨ : ୪ : ସକର୍ମକ / ଅକର୍ମକ ସୂଚକ :

ମୁଣ୍ଡାରୀ ପରି 'ହୋ' ମଧ୍ୟ ସକର୍ମକ ପାଇଁ / - ḍ / ଏବଂ ଅକର୍ମକ ପାଇଁ / - n / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ ।

୩ : ୨ : ୫ : ଭାବ (mood)

'ହୋ' ଭାଷାରେ ସ୍ୱରଗୋଟି ଭାବ ଉପଲବ୍ଧ । ତେବେ ଅନୁଜ୍ଞା ଏବଂ ଜିଜ୍ଞାସାର୍ଥକ ଭାବ ପାଇଁ କୌଣସି ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗି

ନଥିବା ବେଳେ ସନ୍ଧିମୂଳକ ଭାବ ପାଇଁ / - redɔ / ଏବଂ ଅଭିପ୍ରାୟିକ ପାଇଁ / - k / ପରପ୍ରତ୍ୟୟ ଲାଗିଥାଏ । ତେବେ ଅନୁଜ୍ଞା ଏବଂ ନିଶ୍ଚୟାର୍ଥକ ଭାବ ଓ ଅଭିପ୍ରାୟିକ, କାଳ/ଆତ୍ମମୁଖୀ ନଥାଇ ନିଷ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ସନ୍ଧିମୂଳକ ଭାବ, କାଳ/ଆତ୍ମମୁଖୀ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟପରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଅନୁଜ୍ଞା ଭାବ ନିଷ୍ପାଦନ ପାଇଁ କ୍ରିୟା ପ୍ରାତିପଦିକ ସହ ଦ୍ୱିତୀୟ-ପୁରୁଷ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ / me /, / ben / ଓ / pe / ଯୋଗ ହୋଇଥାଏ ।

୩ : ୩ : ୬ : ପୁରୁଷ ବଚନ :

ପୂର୍ବରୁ ସୂଚିତ କରାଯାଇଛି 'ହୋ' ଭାଷାର ପୁରୁଷ-ବଚନ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ୧୧ ଗୋଟିଏ ଉପଲବ୍ଧ ।

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ	ñ	laŋ	bu
		liŋ	le
ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ	m, em, me	ben	pe
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ	i	. kiŋ	kɔ

୩ : ୩ : ୭ : ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ / - a /

କ୍ରିୟା ପାତିପଦିକ ସହ କ୍ରିୟାପଦ ନିଷ୍ପାଦକ ସଂଯୁକ୍ତ ହୋଇ କ୍ରିୟାପଦ ଗଠନ କରୁଥିବା ବେଳେ ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ /-a/ ଯୋଗ ହୋଇ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କ୍ରିୟାପଦ ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ ଯୋଗ ନ ହେଲେ କ୍ରିୟା ପଦ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣବୋଧ ହୋଇ ନଥାଏ ।

୩ : ୪ : କ୍ରିୟାପଦ ନିଷ୍ପାଦନର ସୂତ୍ର :

ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରାତିପଦିକ ପ୍ରତ୍ୟୟ ସମୂହର ସମାହାରରେ 'ହୋ' କ୍ରିୟାପଦ ନିମ୍ନମତେ ନିଷ୍ପାଦିତ ହୋଇଥାଏ ।

ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆତ୍ମମୁଖୀ / କାଳ + ଭାବ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ଏହି କ୍ରମରେ କ୍ରିୟାପଦ ନିମ୍ନପ୍ରକାରେ ନିଷ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

୧) ପ୍ରାତିପଦିକ + କାଳ + ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତାସୂଚକ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

୨) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଭାବ + ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା ସୂଚକ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

୩) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆତ୍ମମୁଖୀ + ଭାବ + ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା ସୂଚକ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

୪) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆତ୍ମମୁଖୀ + ସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା ସୂଚକ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

୫) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆତ୍ମମୁଖୀ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ + ପୁରୁଷ ବଚନ

୬) ପ୍ରାତିପଦିକ + କାଳ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପୂର୍ଣ୍ଣତାବାଚୀ + ପୁରୁଷ ବଚନ

ଉଦାହରଣ :—

ନିତ୍ୟପ୍ରବୃତ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନ

		ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ	-	añj senɔa (ମୁଁ ଯାଏ)	aligsenɔa alagsenɔa (ଆମେଦୁହେଁ ଯାଉ)	ale senɔa abu senɔa (ଆମେ ଯାଉ)
ମଧ୍ୟ	-	am senɔʔme (ତୁ ଯା)	abensenɔʔben (ତୁମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଅ)	ape senɔʔpe (ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଅ)
ତୃତୀୟ	-	*ini senɔʔa (ସେ ଯାଉ)	inkig senɔaʔ (ସେ ଦୁହେଁ ଯାଆନ୍ତୁ)	inkɔsenɔa (ସେମାନେ ଯାଆନ୍ତୁ)

ସରଳ (ଅସଂପନ୍ନ) ବର୍ତ୍ତମାନ : (-tan)

		ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ	-	añj senɔʔtanañj (ମୁଁ ଯାଉଛି)	aligsenɔʔtanalig senɔʔtanalag (ଯାଉଛୁଁ)	alesenɔʔtanale senɔʔtanabu (ଯାଉଛୁଁ)
ମଧ୍ୟ	-	amsenɔʔtanam (ଯାଉଛୁ)	senɔʔtanaben (ଯାଉଛ)	senɔʔtanape (ଯାଉଛ)
ତୃତୀୟ	-	*(ae) inisenɔtanae (ଯାଉଛି)	senɔtanakig (ଯାଉଛନ୍ତି)	senɔtanakɔ (ଯାଉଛନ୍ତି)

ସଂପନ୍ନ ବର୍ତ୍ତମାନ/ସମୀପ ଭୂତକାଳ /-aka/ + { ସକର୍ମକ -/-ḍ/ ; ଅକର୍ମକ -/-n/ }

କର୍ତ୍ତା + ପ୍ରାତପାଦକ + ଆଦ୍ୟମୂଳ୍ୟ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

		ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ	-	añj senakanañj (ମୁଁ କରିଛି)	aligsenakanalig senakanalag (ଆମେ ଦୁହେଁ କରିଛୁଁ)	senakanale senkanabu (କରିଛୁଁ)
ମଧ୍ୟ	-	an senakanam (ତୁ କରିଛୁ)	senakanaben (ତୁମେ ଦୁହେଁ କରିଛ)	senakanape (କରିଛ)
ତୃତୀୟ	-	*(ae inisenakanae (ସେ କରିଛି)	senakanakig (କରିଛନ୍ତି)	senakanakɔ (କରିଛନ୍ତି)

*କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ଏକବଚନ କର୍ତ୍ତା ପାଇଁ ରୂପଧ୍ୱନିମିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରି ae > ini ହୋଇଥାଏ ତେବେ / ae / ଲାଗି ମଧ୍ୟ ବାକ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ ।

ଅତୀତ କାଳ / ke - / { / - ḍ / ସକର୍ମକ ; / - n / ଅକର୍ମକ }

ପ୍ରାଗ୍ଭୂତ ସାଧାରଣ :

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ -	añj senkenañj (ମୁଁ ଯାଇଥିଲି)	aliŋsenkenaliŋ alaŋsenkenalaŋ (ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁଁ)	alesenkenale alesenkenabu (ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିଲୁ)
୨ୟ -	amsenkenam (ତୁ ଯାଇଥିଲୁ)	senkenaben (ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲ)	senkenape (ତୁମେମାନେ ଯାଇଥିଲ)
୩ୟ -	aisenkenai (ସେ ଯାଇଥିଲା)	senkenakiŋ (ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ)	senkenakɔ (ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ)

/ yan / (ଅକର୍ମକ)

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ -	añj senyana (ମୁଁ ଯାଇଥିଲି)	aliŋsenyana alaŋsenyana (ଅମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲୁଁ)	alesenyana abusenyana (ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇଥିଲୁଁ)
୨ୟ -	am senyana (ତୁ ଯାଇଥିଲୁ)	aben senyana (ତୁମେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲ)	apesenyana (ତୁମେମାନେ ଯାଇଥିଲ)
୩ୟ -	ae senyana (ସେ ଯାଇଥିଲା)	akiŋ senyana (ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇଥିଲେ)	akɔ senyana (ସେମାନେ ଯାଇଥିଲେ)

ସମ୍ବନ୍ଧ ଅଗ୍ରଗାମୀ - / - le / + / - ḍ / ସକର୍ମକ
+ / - n / ଅକର୍ମକ

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ -	añjsenlenañj (ମୁଁ ଗଲି)	aliŋsenlenaliŋ alaŋsenlenalaŋ (ଆମେ ଦୁହେଁ ଗଲୁଁ)	alesenlenale abusenlenabu (ଆମ୍ଭେମାନେ ଗଲୁଁ)
୨ୟ -	am senlenam (ତୁ ଗଲୁ)	aben senlenaben (ତୁମେ ଦୁହେଁ ଗଲ)	apesenlenape (ତୁମେମାନେ ଗଲ)
୩ୟ -	ae senlenae (ସେ ଗଲା)	akiŋsenlenakiŋ (ସେ ଦୁହେଁ ଗଲେ)	akɔsenlenakɔ (ସେମାନେ ଗଲେ)

ସରଳ ଭୂତ ପ୍ରବାହୀ /Ø/ + /taiken/ ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ ପାଇଁ ଲାଗେ

	ଏକବଚନ	ଦ୍ୱିବଚନ	ବହୁବଚନ
ତୃତୀୟ ପୁରୁଷ -	aetaikenae (ସେ ଥିଲା)	taikenakiŋ (ସେ ଦୁହେଁ ଥିଲେ)	taikenakɔ (ସେମାନେ ଥିଲେ)

ବିଶୁଦ୍ଧ ଭୂତ ପ୍ରବାହୀ tan + taiken

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ -	añj sentantaikena (ମୁଁ ଯାଉଥିଲି)	aliŋsentantaikena alaŋsentantaikena (ଆମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲୁଁ)	alesentantaikena abu sentantaikena (ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଥିଲୁଁ)
୨ୟ -	amsentantaiken (ତୁ ଯାଉଥିଲୁ)	abensentantaikena (ତୁମ୍ଭେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲ)	ape sentantaikena (ତୁମ୍ଭେମାନେ ଯାଉଥିଲ)
୩ୟ -	ae sentantaikena (ସେ ଯାଉଥିଲା)	akiŋsentantaikena (ସେ ଦୁହେଁ ଯାଉଥିଲେ)	akɔsentantaikena (ସେମାନେ ଯାଉଥିଲେ)

ସଂପନ୍ନ ଅଗ୍ରଗାମୀ ପ୍ରବାହୀ / le / + / -ḍ / ସକର୍ମକ
+ / -n / ଅକର୍ମକ
+ taiken

ପ୍ରଥମ ପୁରୁଷ -	añj senhijule-ntaikenañj (ମୁଁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲି)	aliŋsenhijulentaikenaliŋ senhijulentaikenalaŋ (ଆମେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲୁଁ)	senhijulentaikenale senhijulentaikenbu (ଆମ୍ଭେମାନେ ଯାଇ ଆସୁଥିଲୁଁ)
୨ୟ -	senhijulentai-kenam (ତୁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲୁ)	senhijulentaikenaben (ତମେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲ)	senhijulentaikenape (ତମେମାନେ ଯାଇଆସୁଥିଲ)
୩ୟ -	senhijulentaikene (ସେ ଯାଇ ଆସୁଥିଲା)	senhijulentaikenaliŋ (ସେ ଦୁହେଁ ଯାଇ ଆସୁଥିଲେ,	senhijulentaikenakɔ (ସେମାନେ ଯାଇ ଆସୁଥିଲେ)

୩ : ୪ : କ୍ରିୟା ପଦ ନିଷ୍ପାଦନର ଉପାଦାନ

୧) ପ୍ରାତିପଦିକ + କାଳ + ପ୍ରବୃତ୍ତିବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ଯେ କୌଣସି ଧାତୁ

କାଳ - /o/, /tan/

ପ୍ରବୃତ୍ତିବାଚୀ - /-a/

ପୁରୁଷ-ବଚନ

୨) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଭାବ + ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ଧାତୁ

ଭାବ - ଅନୁଜ୍ଞା — / ø /

ଆତ୍ମପ୍ରାପ୍ତିକ — / / - kɔ

ନିଷ୍ଟସ୍ୱାର୍ଥିକ — / ø / ଏହା ସହ ୨ୟ ପୁରୁଷ ବାଚୀ ସର୍ବନାମ ପ୍ରତ୍ୟୟ

/ - me /, / - ben / / - pe / ର ସଂଯୋଜନ ।

୩) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆଭିମୁଖ୍ୟ + ଭାବ + ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ଧାତୁ

ଆଭିମୁଖ୍ୟ - / - ke /, / aka /

ସକର୍ମକ/ଅକର୍ମକ - / - ḍ /, / - n /

ଭାବ - / redɔ / ଧର୍ତ୍ତିମୂଳକ

ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ - / a /

ପୁରୁଷ-ବଚନ — ।

୪) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆଭିମୁଖ୍ୟ + ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ସମସ୍ତ ଧାତୁ

ଆଭିମୁଖ୍ୟ - ସମସ୍ତ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ସୂଚକ ପ୍ରତ୍ୟୟ

ସକର୍ମକ/ଅକର୍ମକ - / - ḍ /, / - n /

ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ - / - a /

ପୁରୁଷ-ବଚନ — ।

୫) ପ୍ରାତିପଦିକ + ଆଭିମୁଖ୍ୟ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ଧାତୁ

ଆଭିମୁଖ୍ୟ - / le / + / - ḍ /

\+ / - n /

ସହାୟକ କ୍ରିୟା - / - taiken /

ପୁଂଲିଙ୍ଗବାଚୀ - / - a /

ପୁରୁଷ-ବଚନ ।

୬) ପ୍ରାତିପଦିକ + କାଳ + ସହାୟକ କ୍ରିୟା + ପୁଂସ୍ତ୍ରୀବାଚୀ + ପୁରୁଷ-ବଚନ

ପ୍ରାତିପଦିକ - ଧାତୁ

କାଳ - / ø /, / tan /

ସହାୟକ କ୍ରିୟା - / - taiken /

ପୁଂସ୍ତ୍ରୀବାଚୀ - / - a /

ପୁରୁଷ-ବଚନ |

ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ

ଗୀତ, ଗଳ୍ପ, ରଚନା, ଓ ପତ୍ରଲିଖନ

ହୋ ଜାତର ମୟୁରଭଂଜକୁ ଆଗମନ କଥା

୧ । ଆୟାର ଶମିରେ ସିଂଭୂଇଁ ଜିଲ୍ଲା ଏତେ-ହୋ ଜାତକ ହଜ୍‌ୟାନା ।

୨ । ଏନ୍ ସମୟରେ ମୟୁର୍‌ଭଞ୍ଜ୍ ଜିଲ୍ଲାରେୟାଃ ଜପ୍ତିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍ ଜାଗାରେ ମେନାଃତେୟା ଶରଣ୍ ଜାଗା ଏସୁବର୍ ତାଇକେନା ।

୩ । ମିଆଡ୍ ହାତୁରେ ଚମିନାଂ ସିଂଭୂଇଁଆଏତେ ହୋକ ମାଇୟାନା ଇନକୁ ସୁକୁଷ ଗୁୟୁଲେକା ଅର୍ଣ୍ଣ୍ୟାଃକୋ ଦାଇକେଡା ।

୪ । ବାଇକେଡ୍ ସୁନାବତେ (ତାସୁମତେ) ଜାପାଃ ଜଙ୍ଗଲକ ମାଃଆଁ କେଡ଼ା ସୁଆସ ଲଗିଡ଼ ।

୫ । ଇମିତାଂ ସମୟରେ ଏସୁ ଜାଠରେୟାଃ ଜଥ ଜଙ୍ଗଲ୍‌ରେ ନାମଃ ତାଇକେନା ।

୬ । ଇନ୍‌କୁ ଆୟାର ଦୋ ଏନ୍ ଜଅକୋ ସାଙ୍ଗାକ ଜମ୍ କାତେକ ଆସୁଲେଆନ୍ ।

୭ । ଇମିତାଂ ସମୟରେ ବିର୍‌ରେ କୁଲେ, ବାଲୁ, ସାମ୍ବିଲ ସାବୁମ୍ ଏମାନ୍ କ ତାଇକେନା ।

୮ । ମୁସିଂଗାଁ ଘଟଣା ହାତୁରେନ୍ ହୋ ବର୍ ପା ହନର୍ ତାନ୍‌ରେ କୁଲ୍ ଆଡ୍‌କାର କଥା ।

୯ । ଅକନ୍ ହୋକ ଗୁୟୁକରେକ ତାଇକେନା ଇନ୍‌କୁ ସାବେନ୍‌ଧ ବରକେଡା ।

୧୦ । ଏନ୍ କୁଲ ଜମ୍ ସେବେୟାନା ସବେନ୍ ହନ୍ ମିଏଡ୍ ମିଏଡ୍ ହୋକ ଆଡ୍‌କର୍ କେଡ଼କଥା ।

୧୧ । ଏନ୍‌କା ଏନ୍‌କାତେ ସାବେନେଃ ଗଃଅକେଡ୍ କଥା ।

୧୨ । ହାତୁରେ କଆନ୍‌ତନ୍ ଅଣ୍ଡ୍ରୀଃ କୁଇଦନ୍ ଯାରେୟଲେଡ୍ କନା ।

୧୩ । ଇନ୍‌କୁନ୍‌ଦୋ ହାତୁ ସାଗାଇତେ ଉଣ୍ଡିବିୟାକନ୍ ହବାଓ୍ୱା ।

୧୪ । ଇନି କନ୍‌ଦୋ ରୁଆ କାକନ୍ ଏତଅ ତାନା ହର୍‌ରେ ପେରେଅଃ କାନା ।

୧୫ । ସୁନାବଦ ମିଆଡ୍ ସୁକୁଷ ଗୁୟୁରେକନ୍ ବାସାୟାନା ।

୧୬ । ସିଂବଙ୍ଗାଃ ଦାୟାତେ ଇନ୍‌କୁନ୍‌ଦୋ କୁଲଅ କାଃ ଜମ୍ କେଡକନା ।

୧୭ । କଆ ତାନିଃଦ ବିର୍‌ତେ ସେନଃଆଁ ଜଅକୋ ଦାକାକୋ ଉର୍‌ମାତେନ କମେଆଁ ।

୧୮ । କୁଇଡାକିଃଦ ଦାଃଜ ମାଅନ୍‌କୋ ଜାମ ହାତ୍ରାୟା ।

୧୯ । ଏନ୍‌କାତେ ଏସୁ ଦିନ୍ କନ୍ ତାଇୟାନା ।

୨୦ । ହାତୁସାସରେୟାଃ ସାମାଇତେ କିଷ୍ଟି ତିୟା ହମାବ୍‌କନ ନେପେଲ୍‌କେନ୍ ତାଇକେନା ।

୨୧ । ସାନାଃ ଯୁଆଲ୍ ସମସ୍ତ ହବାୟାକତେ ଏନ୍ ଇମିତାଂ କୁଇତାନି ମେନ୍‌କେଡା ଅସ୍ତ୍ର ଶଲାଂଦ ଦାଲାଂ ହାଗାତାନା ।

୨୨ । ଶଲାଂତନାଂଲାଂ ଅଯନରେନ୍ ଜା କୁମିୟାଆଃ ହନାଂ ।

୨୩ । କଆଦ ଇମିତାଂ ଟେନାଃ ହୋ କାଃଏ କାଜ କେଡ଼ତେ ହାପାୟାନା ।

୨୪ । ଏନ୍‌କାଗେ ସାବେନ୍‌ଦନ୍ ବର୍‌ପାଏଡେ କଆହନ୍ ସାବେନ୍ ଜଅ ସାଙ୍ଗକୋ ଆଗୁଜାତେ ଏମାଇତେ ଲୁଇହନ୍ ଜମେଆ ।

୨୫ । ସାବ ଇମିତାଂ ଚମିତେ ଏନ୍‌ଲୁଇହନ ଆଦନାଲାଂ ମେନ୍‌ତେଃ ଜାଗାର କେଡ଼ା ସୁନାଦ୍‌ତେ କଆହନ ସାଜାୟାନାଃ ।

୨୬ । କଆତାନାଃ ଏନ୍‌ମୁସିଂ ମିଏଡ୍ କୁଲଇ ଗାଏଲାୟା ।

୨୭ । କେଡ୍ କାଇୟେ କୁଇହନ୍ ଇସିନ କାଇ ଚେକନ୍ ଜମ୍‌କାୟା ।

୨୮ । ଏନ୍ ମୁସିଂନଦା ଆକାନାଃ ଆନ ହବାୟାନା ।

୨୯ । ଏନାଇଁତେ ଗେଲଗୁଣ୍ଡାଃ ଦାନାଂରେ ମିଆଡ୍ କଆହନ୍ ହବାୟାନା ।

୩୦ । ଇନାଃଏସୁ ଦୁଲାଲ ଚେକନ୍ ହାସୁ କାଃଆ ।

୩୧ । ଏନ୍ ଇମିତାଂ ନେନ୍ ତାଃଆରେ ହକନ୍ ମେନାଃକନ୍ ମେନ୍ରେ ଏଟାଃ ହାତୁଃ ହୋକ କାକଆବାନା ।

୩୨ । ମୁସିଂ ବର୍ ହାନ୍‌ପା ହାତୁରେନ୍ ହୋକ ହନର୍ ହନର୍ ତେ ଏନ୍‌ତାଃରେ ବେଟାସ୍ୱାନା ।

୩୩ । ଏନ୍ ଇମିତାଂ କଆଲାନାଃ ଅଆଃରେ କାଃ ତାଇକେନା ।

୩୪ । ଏନ୍ ଭଡେରେ ଏଡେ ମିଏଡ୍ ହୋ ଲୁଇତାନାଃ କୁଲକଆ ଆବେନ୍ ଚୁଟିଲଏତେ ନେନ୍ ତାଃଆରେ ମେନାଃବେନା ।

୩୫ । ଏନାଏଁ ତେ ସାବେନ୍ କାଜାଃ ଜାଗାର୍ କେଡା

୩୬ । ମେଭାକ ତାନାଃ ଆଣ୍ଡାଃହୋ ହକୁଂଲେନ୍‌ତେ ସେନାଃପେ ଅଣ୍ଡ ଜକା ଗାଆଲଗେ କଆଡାନାଃ ହଜୁଃୟାନା ।

୩୭ । ଅକନା ଆଗୁଲେଡ଼ା ଏନାକ କୁସୁଲ କାଃଅ ଏମାଡ଼ା ।

୩୮ । ଦଣ୍ଡମରେୟାଃ ଦୁଲୁସୁକୁ ଜାଗାର୍‌କେଡ଼ା ।

୩୯ । ଏନ୍ ହକୁଃଲେନ୍ କୁ ସୁଲ୍ କ ମେନ୍‌କେଡା ଆବେନ୍ ସୁମାଡ଼ା ଆଲେ ପାଆରେବୁ ହାତୁନା ।

୪୦ । ଏନାଇଁତେ ହାଁସାରେ ଏନ୍‌କୁ ହାତୁକାତେକ ତାଇଲେନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ପୂର୍ବରୁ ଯେତେବେଳେ ସିଂଭୂମି ଜିଲ୍ଲାରୁ ହୋ ଜାତି ଲୋକମାନେ ଆସିଲେ ।

୨ । ସେହିସମୟରେ ମୟୂରଭଂଜ ଜିଲ୍ଲା କପ୍ତିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍‌ରେ ଥିବା ଶରତ ସ୍ଥାନଟି ବହୁତ ଜଙ୍ଗଲ ଥିଲା ।

୩ । ଗୋଟିଏ ଗାଁରେ କେତେକ ସିଂଭୂମିର ହୋ ଲୋକ ରହିଲେ । ସେମାନେ ପୂର୍ବରୁ ବଡ଼ା ଘର ଘର କଲେ ।

୪ । ଘର ତିଆରି ପରେ ପାଖ ଜଙ୍ଗଲକୁ ସଫା କଲେ କୃଷି କରିବା ପାଇଁ ।

୫ । ସେହି ସମୟରେ ବହୁତ ଜାତିର ପଲ ଜଙ୍ଗଲରେ ମିଳୁଥିଲା ।

୬ । ସେମାନେ ପ୍ରଥମେ ସେଇ ଫଳମୂଳ ଖାଇ ବଂଚିଲେ ।

୭ । ସେହି ସମୟରେ ଜଙ୍ଗଲରେ ବାଘ, ଭାଲୁ, ଗୟଳ, ସମ୍ବର ଇତ୍ୟାଦି ରହୁଥିଲେ ।

୮ । ଦିନକର ଘଟଣା ଗାଁର ଲୋକ ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ଜଣକୁ ବାଘ ଉଠାଇ ନେଇଗଲା ।

୯ । ସେଉଁ ଲୋକମାନେ ଗୁଳିଆ ଘର ଭିତରେ ଥିଲେ ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଭୟଭୀତ ହୋଇଗଲେ ।

୧୦ । ସେହି ବାଘର ଖାଇ ଖାଇ ଅଭ୍ୟାସ ହୋଇ ସବୁଦିନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ମଣିଷକୁ ନେଇନେଲା ।

୧୧ । ଏହିଭଳି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ନେଇଗଲା ।

୧୨ । ଗାଁରେ ଗୋଟିଏ ପୁଅପିଲା ଓ ଗୋଟିଏ ଝିଅପିଲାକୁ ଦାନ୍ତ ରଖିଥିଲା ।

୧୩ । ସେଇ ଦୁଇଜଣ ଗାଁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭାଇଭଉଣୀ ହୁଅନ୍ତି ।

୧୪ । ସେଇ ଦୁଇଜଣ ଫେରିବାର ସୁବିଧା ପାଇଲେ ନାହିଁ, ଘଞ୍ଚୋଟିଆ ଜଙ୍ଗଲ୍ ।

୧୫ । ତାପରେ ସେ ଦୁହେଁ ଗୋଟିଏ ଘୂମୁରି ବସାରେ ରହିଲେ ।

୧୬ । ଭଗବାନଙ୍କ କୃପାରୁ (ଦୟାରୁ) ସେହି ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ବାଘ ମଧ୍ୟ ଖାଇଲା ନାହିଁ ।

୧୭ । ପୁଅଟି ବଣକୁ ଯାଏ, ଫଳମୂଳ ଖୋଳି ଖାଆନ୍ତି ।

୧୮ । ଝିଅଟି ପାଣି ଏବଂ କାଠ ଯୋଗାଡ଼ କରି ରଖିଥାଏ ।

୧୯ । ଏହିପରି ବହୁତ ଦିନ ରହିଲେ ।

୨୦ । ଗାଁ ସଂପର୍କରୁ ଭାଇଭଉଣୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପରସ୍ପରକୁ ଦେଖୁଥିଲେ ।

୨୧ । ଯେତେବେଳେ ସେମାନେ ଯୌବନ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ସେତେବେଳେ ଝିଅଟି କହିଲା ଆମେ ଦୁହେଁ ଭାଇଭଉଣୀ ନୋହୁଁ ।

୨୨ । ଆମେ ଦୁହେଁ ଯଦି ବିବାହ କରିବା ତେବେ କ'ଣ ଭଲ ହେବନି ।

୨୩ । ପୁଅ ପିଲାଟି ସେତେବେଳେ କିଛି ନ କହି ଚୁପ୍ ହୋଇ ରହିଲା ।

୨୪ । ସେହିପରି ଅନେକ ଦିନ ବଣରୁ ପୁଅ ପିଲାଟି ଫଳମୂଳ ଆଣି ଝିଅ ପିଲାକୁ ଦେଲେ ସେ ତାହା ଖାଏ ।

୨୫ । ସବୁବେଳେ ଯେତେବେଳେ ଝିଅଟି ବିବାହ କରିବା ବୋଲି କହିଲା ଶେଷକୁ ପୁଅଟି ତା କଥାରେ ରାଜି ହୋଇଗଲା ।

୨୬ । ପୁଅଟି ସେହିଦିନ ଗୋଟିଏ ଠେକୁଆ ମାରି ଆଣିଥିଲା ।

୨୭ । ତାକୁ କାଟି ସାଉଁଳା ପରେ ଝିଅଟି ରାନ୍ଧିଲା ଏବଂ ଦୁହେଁ ଖାଇଲେ ।

୨୮ । ସେହିଦିନ ରାତିରେ ସେମାନଙ୍କର ବାହାଘର ହେଲା ।

୨୯ । ଏହାପରେ ୧୦ ମାସ ପରେ ଗୋଟିଏ ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନ ଜନ୍ମ ହେଲା ।

୩୦ । ତାକୁ ବହୁତ ସ୍ନେହ ଦେଇ ବଢ଼ାଇଲେ ।

୩୧ । ସେତେବେଳେ ଏଠାରେ ଏହି ଦୁଇଜଣ ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଅନ୍ୟ ଗାଁର ଲୋକମାନେ ଜାଣି ନଥିଲେ ।

୩୨ । ଦିନେ ବଣ ସେପାରି ଲୋକେ ବୁଲି ବୁଲି ସେହି ସ୍ଥାନରେ ପହଁଚିଲେ ।

୩୩ । ସେହି ସମୟରେ ପୁରୁଷ ଲୋକଟି ଘରେ ନଥିଲା ।

୩୪ । ତାଙ୍କ ଭିତରୁ ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଟିକୁ ପଚାରିଲା, ତମେ କେବେଠାରୁ ଏଠାରେ ରହୁଛ ?

୩୫ । ତାପରେ ସେ ସବୁକଥା ସେମାନଙ୍କୁ କହିଲା ।

୩୬ । ସେମାନଙ୍କୁ ସେ କହିଲା ଯେ ମୋ ସ୍ୱାମୀ ଆସିଲେ ତମେ ଯିବ ଏବଂ ଅଳ୍ପ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତା ସ୍ୱାମୀ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।

୩୭ । ଯାହା ଆଣିଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ ଅତିଥିଙ୍କୁ ଦେଇଦେଲା ।

୩୮ । ଦୁହିଁଆର ଦୁଃଖସୁଖ ବିଷୟରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଲେ ।

୩୯ । ଆସିଥିବା ଅତିଥିମାନେ କହିଲେ ତୁମେ ଏକା, ତେଣୁ ଆମଆଡ଼େ ଘର କର ।

୪୦ । ତାପରେ ସେମାନେ ଘରକରି ଖୁସିରେ ରହିଲେ ।

—o—

ଟିଲକ୍ ବୁଲା ଟିଲକୁ ବୁଲି

୧ । ମିଏଡ୍ ହାତୁରେ ଟିଲକ୍ ବୁଲା ମେନ୍‌ତେ ମିଏଡ୍ ରେଙ୍ଗେଏ ବୁଲେ ହୋ ତାଇକେନା ।

୨ । ଟିଲକ୍ ବୁଲା ମିଆଡ୍ ରେଙ୍ଗେଏଃ ଅଓ୍ୱାଃ ଆଏତେଃ ଆନ୍ଦଲେନା ।

୩ । ଟିଲକ ବୁଲା ଟିଲକୁ ବୁଲି ମେନ୍‌ତେ ସାହିରେନ୍ ହୋକ କେଆ କନେ ।

୪ । ଅଡେକ ବାନଃଆଁ ତାଙ୍କନ୍ ଇସୁକନ୍ ରେଙ୍ଗେଗେୟା ।

୫ । ମିଏଡ୍ ବୁଲି ମେରମ ଏଙ୍ଗା ମିଏଡ୍ ଅଓ୍ୱାଃ ଆଏତେ ଅଧାଲି କନ୍ ଆଗୁଲୁଃଆ ।

୬ । ବୁଲି ମେରମ୍ ଏଙ୍ଗା ଆପିଏ ହନ୍‌କଃଏଃ ହନ୍‌ଢେଡ୍‌କଆ ।

୭ । ଏନ୍ ମେରମ୍ ହନ୍‌କୋ ଏସୁ ମାସ୍ୱଂ ମାସ୍ୱଂ କ ବାଏଡାୟାନା ।

୮ । ଏନ୍ ସୁନାବ୍ ସୁନାବ୍‌ତେ ଟିଲକେ ବୁଲା ଅଣ୍ଡଅ ଟିଲକୁ ବୁଲି କାଜକେଡତେ ମିଏଡ୍ ପେଣ୍ଟାଆଁ ଉଗଃ କନ ବଦଲ୍ କାଏ ।

୯ । ଏନା ସୁନାବ୍ ଅଓ୍ୱାକୋ ବେଶ୍ ଲେକା କନ୍ ବାଇକେଡ଼ା ।

୧୦ । ଧଣ୍ଡ ପେଣ୍ଟାଆଁ ଉଗଃ ହନକେଡ୍‌କୋ ସୁନାବ୍ ଅଓ୍ୱାଃ ଦୁଆର ବାବା ଲୁଭିଲି ଟାକା ପଇସା କନ୍ ଅର୍‌ଜାଅକେଡ଼ା ।

୧୧ । ମୁସିଂ ଟିଲକ୍ ବୁଲା ଅଣ୍ଡଅ ଟିଲ୍‌କା ବୁଲି ଜାଗାର୍ ବାଇକେଡତେ ଧାଇକାପାଃ ଭୁଞ୍ଜୁର କୁଟିରେ ଭୁଞ୍ଜୁରରେୟା ଜାନୁମ୍ ଘାଜାଲ୍ ମାଃ ପାର୍‌ଥଡାତେ ଜାସ୍ୱକନ୍ ହେର୍‌କେଡ଼ା ।

୧୨ । ଜାସ୍ୱ ଏସୁ ବୁଟିଲେକା ହବାୟାନ୍ ସୁନାବ୍ ଟିଲ୍‌କା ବୁଲା ଅଣ୍ଡଅ ଟିଲ୍‌କା ବୁଲି ଜାସ୍ୱହର ଲଗିଡ୍ ମିଏଡ୍ କୁମ୍ବାକନ ବାଇକେଡା ।

୧୩ । ହନତେ ଟିଲ୍‌କାବୁଲା କୁମ୍ବାତେ ଜାସ୍ୱ ହରଃଏଃ ସେନାଃଆଁ ।

୧୪ । ମୁସିଂକଦା ଚୁମ୍ବୁକ ଜାସ୍ୱକମକ ହକୁଃୟେନତେ ଅଧାସୁଡା ଜାସ୍ୱକ ଜମ୍‌କେଡ଼ା ।

୧୫ । ଏନାସୁନାଜ ଟିଲ୍‌କାବୁଲା ଆଲାସିତେ ମୁଣ୍ଡୁକ ଆସୁକାତେ ସେଙ୍ଗେଲୋଃ ଜଲ୍‌କେଡା ।

୧୬ । ଆୟୁବ୍ ଦସିଲଂ ଟିଲ୍‌କା ବୁଲା ଏଜ୍ ମୁଣ୍ଡୁକ ଡଂକେଡ୍‌ତେ ସେଙ୍ଗେଲ୍ କୁଟିରେ ହକୁୟାନା ।

୧୭ । ଚଇରେ କାପି ଅଣ୍ଡ୍ରଅ ଆଃଆଯାର ମେନାଃ ।

୧୮ । ଯଅଲେକାଗେ ଏନ୍ ମୂସିଂହିଁ ଉମ୍ନୂକ ଜାଗ୍ର ଜମକୋ ହୁଜୂଃଲେନା ।

୧୯ । ଜାଗ୍ରଜମ୍‌କୋ ଚୂଟଅଆକାନ ଇମିତାଂ ଟିଲ୍‌କୁ ବୁଲା ଆଃଆସାର୍ କାପି ସାବ୍‌କେଡଡୋଃ ହାର୍‌କେଡ଼କଆ ।

୨୦ । ଏନ ମୂସିଂଏତେ ଉମ୍ନୂକ ହୁଜୂଃକ ବନ୍ଦକେଡା ।

୨୧ । ସୁନାବ୍‌ଦ ଟିଲ୍‌କୁ ବୁଲା ଟିଲ୍‌କୁ ବୁଲି ଚକନ୍ ଜାଗ୍ର କକନ୍ ଆକାଣ୍ଂ କେଡ୍‌ତେ ଅର୍ଓ୍ୱାଃ କକନ୍ କେଟେଃ କେଡ଼ା ।

୨୨ । ଅଣ୍ଡ୍ରଅଃ କେଲୋଃଆନ୍ ଲୁତୁମ୍‌କନ୍ ଜଗାଅକେଡା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । କୌଣସି ଏକ ଗାଁରେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ବୋଲି ଜଣେ ଗରିବ ବୁଢ଼ା ବାସ କରୁଥିଲା ।

୨ । ସେ ଗୋଟିଏ ଗରିବ ଘରର ଝିଅକୁ ବାହା ହୋଇଥିଲା ।

୩ । ସମସ୍ତ ଗାଁ ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ଟିଲ୍‌କା ବୁଢି ବୋଲି ଡ଼ାକନ୍ତି ।

୪ । ତାଙ୍କର ଜମିଜମା ବିଶେଷ ନଥିଲା । ସେମାନେ ବହୁତ ଗରିବ ଥିଲେ ।

୫ । ସେମାନେ ଗାଁର ଅନ୍ୟଗୋଟିଏ ଘରୁ ଏକ ବୁଢି ଛେଳି ଅଧିଆ ହିସାବରେ ଆଣି ରଖିଲେ ।

୬ । ସେହି ବୁଢି ଛେଳିଟି ଚାରିଟା ଛୁଆ ଜନ୍ମକଲା ।

୭ । ଛେଳିଛୁଆ ଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବଡ଼ ହେଲେ ।

୮ । ତାପରେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢା ଏବଂ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ଗୋଟିଏ ଛେଳି ବାଛୁରୀ ଛୁଆ ବଦଳ କଲେ ।

୯ । ତାପରେ ଘରଦ୍ୱାର ଭଲଭାବରେ ନିର୍ମାଣ କଲେ ।

୧୦ । ଏବଂ ଗାଈଟି ଛୁଆ ଜନ୍ମ କଲାପରେ ସେମାନେ ଘରଦ୍ୱାର ତିଆରି କଲେ ଏବଂ ଟଙ୍କା ପଇସା ଅର୍ଜନ କଲେ ।

୧୧ । ଏବେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ଓ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ି କଥାବାର୍ତ୍ତା କରି ପାହାଡ଼ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଲଟାପୂର୍ଣ୍ଣ ଡ଼ାହିକୁ କାଟି ସଫା କଲେ ଏବଂ ସେଥିରେ ଜାନ୍ଧ୍ର ବୁଣ କଲେ ।

୧୨ । ଯେତେବେଳେ ଜାନ୍ଧ୍ର ଖୁବ୍ ଭଲ ହେଲା ସେମାନେ ଜାନ୍ଧ୍ର ଜଗିବା ପାଇଁ ଡ଼ାହିରେ ଗୋଟିଏ କୁଡ଼ିଆ କଲେ ।

୧୩ । ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ସବୁଦିନେ ଜାନ୍ଧ୍ରଜଗିବା ପାଇଁ ସେହି କୁଡ଼ିଆକୁ ଯାଏ ।

୧୪ । ଏବେ ରାତିରେ ଜାନ୍ଧ୍ର ଖାଇବା ଆଶାରେ କେତେକ ଶିଆଳ ଆସି ଅଧାରୁ ସୁଦ୍ଧା ଜାନ୍ଧ୍ର ଖାଇଗଲେ ।

୧୫ । ଏଥିରେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ବିରକ୍ତ ହୋଇ କାଠଖଣ୍ଡ ଯୋଗାଡ଼ କରି ନିଆଁ ଜାଳିଲା ।

୧୬ । ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସେଠାରେ ନିଆଁ ଜାଳି ତା କଡ଼ରେ ଲୁଚି ରହିଲା ।

୧୭ । ହାତରେ ଧାନୁଶର ଏବଂ ଟାଙ୍ଗିଆ ଥାଏ ।

୧୮ । ସବୁଦିନ ପରି ସେଦିନ ମଧ୍ୟ ଶିଆଳମାନେ ଜାନ୍ଧ୍ର ଖାଇବାକୁ ଆସିଲେ ।

୧୯ । ଜାନ୍ଧ୍ର ଖାଉଥିବା ବେଳେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ଧନୁଶର ଓ ଟାଙ୍ଗିଆ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କୁ ସେଠାରୁ ଘଉଡ଼ାଇ ଦେଲା ।

୨୦ । ସେହିଦିନଠାରୁ ଶିଆଳମାନେ ଆସିବା ବନ୍ଦକଲେ ।

୨୧ । ତାପରେ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ା ଓ ଟିଲ୍‌କା ବୁଢ଼ି ଝାଟି ବାନ୍ଧି କରି ଘରଦ୍ୱାରକୁ ସୁଦୃଢ଼ କଲେ ।

୨୨ । ଏବଂ ସେମାନେ ଗାଁରେ ସୁଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କଲେ ।

ବୁଦ୍ଧିର ବଳ

୧ । ମିଁଏଡ୍ ହାତୁରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ମେନ୍‌ତେ ମିଁଡ଼ଅ ହୋ ତାଇକେନା ।

୨ । ଆୟା ଉରିଃ, ମେରମ୍ ସିମ୍, ସୁକୁରି ଇସୁପୁରାଃକ ତାଇକେନା ।

୩ । ସିଙ୍ଗିପାଆଂଦ ବିର୍‌ବୁରୁ ଆତାଂତେଃଏ ଇଦିକଆ ।

୪ । ମୁହିଂ ମୁସିଂଦ ବିର୍‌ବୁରୁରେ ବିର୍‌ଜଅକ ଜମ୍‌କାଏତେ ବାସାକଆ ।

୫ । ମୁସିଂଦ ଏସୁକେକେଃ ହୟଗାମାକେଡ଼ା ।

୬ । ଯାବେନ୍ ଉରିଃ ମେରମ୍ କଃଏ ଆଡ୍‌ସୁବା କେଡ୍‌କଆ ।

୭ । ଲୁନାବ୍‌ଦ ହରିଃ ମେରମ୍‌କ ନାମ୍‌ତେଃ ଆୟୁବେସ୍ୱାନା ।

୮ । ଗାମାଏ ତାନାଃଏ, ବଜିଲଇ ତାନାଃଏ ହରାକକାଃଏ ଉରୁମ୍‌କେଡ଼ା ।

୯ । ଡଇରେ ତାଏ ସୁଡମ ଟମନାଃ ।

୧୦ । ମିଁଆଡ୍ ଦାରୁ ବୁଟାରେଃ ଉମ୍ବୁଲେସ୍ୱାନା ।

୧୧ । ସମସ୍ତଙ୍କରାଂ ବାଉଏତେ ପୁତେଃ ହବାଓ୍ୱା ସୁତମ୍ ପୁତାଅ କେଡ୍‌ତେ ଦାରୁ ବୁଟାରେ ଏମ୍‌ତାଡ଼ା ।

୧୨ । ରାମ୍‌ଚନ୍ଦ୍ର ମୁଣ୍ଡା ମେରମ୍‌ଉରିଃ ନାମତାନ୍ ଇମିଁତା ଆୟାଃ ସୁତମ୍ ନେଲ୍‌ତେ ଏନ୍‌ତାଃରେ ବେଟାୟାନା ।

୧୩ । ଲୁନାବ୍‌ଦ ଏନ୍ କୁଲ ନେଲ୍ କଃଇତେ ମେତାଇତାନା ।

୧୪ । ଏ କୁଲ ଆନ୍‌ଜାଆ ଆନ୍‌ଜାଥା ସେନଃ ମେ ଚେଲ୍‌କାଣ୍ଠାଃଇ ଜମ୍‌କେଡ୍‌ତେ ଉପୁନ୍ କାଣ୍ଠାଃଇ ଜମ୍‌ତେଃ ସେନାକାନା ।

୧୫ । ଏନା ଲୁନାବ୍‌ତେ କୁଲେଦ ବରତେଃ ମେନ୍ ତାନଃଏଁ ସୁତମ୍ ଦାରା ଅଞ୍ଜକା ସେନ ଇରାଆସ୍ତମେ ।

୧୬ । ହଜୁଃୟାନ୍‌ରେଦାଃଏ ଆସ୍ତୁ୍‌ଦାଃଏ ଜମ୍ ଉଟେରକ୍ତେ ।

୧୭ । ଏନା ଲୁନାଟ୍‌ତେ କୁଲେଜ ଚଳର୍ ଚଳର୍‌ତେଃ ଜରେୟାନା ।

୧୮ । ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୁଲା ଲୁନାବ୍‌ତଃ ବାଞ୍ଚାଓଏନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । କୋଟିଏ ଗାଁରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ବୋଲି ଜଣେ ଲୋକ ଥିଲ ।

୨ । ତାହାର ଛେଳି, କୁକୁଡ଼ା, ଗୋରୁଗାଈ, ଘୁଷୁରି ଇତ୍ୟାଦି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଥିଲେ ।

୩ । ଦିନବେଳେ ସେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚରାଇବା ପାଇଁ ବଣକୁ ନିଏ ।

୪ । ଦିନେ ଦିନେ ବଣର ଫଳମୂଳ ଖାଇ ବଣ ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥାଆନ୍ତି ।

୫ । ଦିନେ ଖୁବ୍ ଜୋର୍‌ରେ ଝଡ଼ବର୍ଷା ହେଲା ।

୬ । ସବୁ ଗୋରୁ ଗାଈ, ଛେଳିଙ୍କୁ ହଜାଇଦେଲା ।

୭ । ତାପରେ ସେ ଗୋରୁ ମେଣ୍ଢାଙ୍କୁ ଖୋଜୁ ଖୋଜୁ ସଂଧ୍ୟା ହୋଇଗଲା ।

୮ । ଜୋର୍ ବର୍ଷା ହେଉଛି ତା ସାଙ୍ଗକୁ ବିଜୁଳି ମାରୁଛି ତେଣୁ ସେ ରାସ୍ତା ଚିହ୍ନିପାରିଲା ନାହିଁ ।

୯ । ତା ହାତରେ ଛତାଟିଏ ଥାଏ ।

୧୦ । ତେଣୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଗଛ ମୂଳରେ ଆଶ୍ରା ନେଲା ।

୧୧ । ସମସ୍ତ ପ୍ରାୟ ୯ଟା ହେବ । ସେ ଛତାଟି ଫୁଟାଇ ଦେଇ ଗଛ ମୂଳରେ ରଖିଦେଇଗଲା ।

୧୨ । ରାମଗୁନ ମୁଣ୍ଡା ଗୋରୁ, ଛେଳି ଖୋଜୁଥିବା ସମୟରେ ରଖାଯାଇଥିବା ଛତା ଦେଖି ସେଠାରେ ଗୋଟିଏ ବାଘ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।

୧୩ । ବାଘକୁ ଦେଖି ଛତା କହିଲା ।

୧୪ । ଏ ବାଘ ! ତୁ ଶୀଘ୍ର ପଳାଇଯାଅ । ଦଶଗୋଡ଼ିଆକୁ ଖାଇ ସାରି ବାରଗୋଡ଼ିଆକୁ ଖାଇବା ଆଶାରେ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଯାଇଛି ।

୧୫ । ତାହାଶୁଣି ବାଘ ଡରରେ କହିଲା "ଛତା ଭାଇ ମୋତେ ଟିକିଏ ଯିବାକୁ ଦିଅ ।"

୧୬ । ସେ ଆସିଲେ ମୋତେ ନିଶ୍ଚୟ ଖାଇଦେବ ।

୧୭ । ଏହା କହି ବାଘ ସେଠାରୁ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲା ।

୧୮ । ତାପରେ ରାମଗୁନ ବୁଢ଼ା ବାଘ ଦାଉରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲା ।

ହୁରୁ ହୋ

୧ । ହୁରୁମେନ୍ତେ ମିଆଁଅ ହୋ ଗଲାକାକା ଇସୁନାଶିଅଁ ଗୃଅପଲେଡ଼ା ।

୨ । ମାସୁ ଆଉଶଃ ବାଇ ଇମିନାଂ ସାବେନ୍ ଦିନ ଅୟୁୟନାନା ହାପିଙ୍କ୍ ଜମେଅଁ ।

୩ । ଗୁନାକ୍ଦ ଆୟୁନ ଗଲାକାକା ହର ଲଗିଡ୍ ମିଏତ୍ ମାନ୍ତୁଏ ଚାଇକେଡ଼ା ।

୪ । ଏନାଇଁତେ ନାଆନୁରେ ଜଙ୍ଗର୍ ଜଙ୍ଗର୍ ଗାନ୍ ସେଙ୍ଗେଲୋ ଦଂକେଡ଼ା ।

୫ । ମୁସିଂ ସେଙ୍ଗେକୋ ଦଂଏକାଅକେତତେ ମାଚା ଚେତାନ୍‌ତେ ରାକାବେୟାନା ।

୬ । ଏନ୍ ଦଗିଙ୍ଗ୍ ଏସୁ ସାନ୍ନାଂଅଏତେ ମିଏତ୍ ସାଳ ଆୟୁମଃଚାନା ଊଳାଂ ଊବାଂଚାନ୍ ।

୭ । ଆଂଏଦ ମାଚା ଚେତାନରେ ହଟାୟାନ୍‌ତେ ଦୁଦୁବୟାନା ।

୮ । ମେନେତାନାଃ ଇମିନ୍ ନଦା ଅକଏ ରୁଇତାନା ।

୯ । ଅଣ୍ଡଃ ଜଭାନଃ ଗାଆଲ ହବାସ୍ଥାନା ମିତ ହୋ ରୁପ୍‌ତେ ବଙ୍ଗା ହୁଜୁଃସ୍ଥାନା ।

୧୦ । ଏନ୍ ବଙ୍ଗା ନୁରୁମ୍ (ଦୁରୁ) କାଜକେଏତେ କେଆ ଆଗୁଇ ତାନା ।

୧୧ । ଗ୍ଲନାବ୍‌ଦ ଆଙ୍ଗ୍ଲେନ୍‌ତେ ବୁରୁଏନ୍ ବଙ୍ଗାଏଃ ମେତାତାନା, ଆମଦ ଅକଏ ?

୧୨ । ଏନାଏତେ ଇନଃ ମେନ୍‌କେଡ଼ା ଆଲେଦ ବଙ୍ଗା ଜାଢତାନାଲେ ।

୧୩ । ଆଲେ ଆନ୍ଦତେଲେ ସେନଃତାନା କୃଇ ଇଦତେ ।

୧୪ । ଆଲେ ଗଃଅ କାଲେ ଏତଃଅତାନା ସାମାନ୍‌କୋ ।

୧୫ । ଏନାମେନ୍‌ତେ ଅପେକ୍ଷ କେସ୍ଥାମତାନା ଗଃଅ ଦେଙ୍ଗାଲେମ୍ ତାସୁମ୍ ଇନଃ ଗ୍ରଜସ୍ଥାନା ଇନ୍‌ଲୁ ଲଗିଡ୍ ଏସୁ ହାଙ୍ଗିନ୍ କୋ ସେନଃସ୍ଥାନା ।

୧୬ । ବେଷ୍ଟାକେଡ୍ ଦପିଲାଂ ଦ ଏନ୍‌ହୋ ମେନ୍‌ତାନା ଆଷ୍ଟ୍ ଗଃଅତାଡ୍ ଚକ୍ କ ଅକରେଷ୍ଟ ଏମେଆଁ ।

୧୭ । ଗ୍ବନାବ୍‌ଦ ବଙ୍ଗା ନଜେ ସାବ୍‌କେଡ୍‌ତେ ଧ୍ୱରେଃ ଦ୍ଵକାତାଡ଼ା ।

୧୮ । ଆନ୍ଦତାଃରେ ଏସୁ ପୁଗ୍ୱଃ ବଙ୍ଗାକୋ ସୁ ପୁନେଆଁନ୍ ଶେଷରେ ଆକନ୍ ହୋ କୋ ଆନ୍ଦ କେଡ୍‌କନା ।

୧୯ । ଆନ୍ଦମୁସିଂ ଜଲୁ ଜମେଆ ମେନ୍‌ତେ ବାରଅ ହୋଅ କନ୍‌କୋ ଆତ୍ରକେଡ୍ କାଂତେ ଗଃଏ କେଡ୍‌କନା ।

୨୦ । ଏନ୍ ବଙ୍ଗାରେକ ଗଃଏ କେଡ୍‌କନ୍ ବାଣ୍ଡିଆ ବଦା ଜଲୁମ୍ ଝମେଆଚ କାଆଗେ ମେନ୍ତେ ଦୁ ରୁକ ରୁଲଇତାନା ।

୨୧ । ହୋ ମାନା କେଡା ଆଷ୍ଟ ଦ କାଷ୍ଟ୍ ଜମେଆଁ ।

୨୨ । ଏନ୍ ଇମିତାଂ ବଂଗା ବୁଲଇତାନା ରେକାନ୍ ଜଲୁମ୍ ଜମେଆଁ ।

୨୩ । ଆଷ୍ଟଦ ପୁସ୍‌ଲେ ଜଲୁଷ୍ଟ୍ ଜମେଆଷ୍ଟ୍ ।

୨୪ । ଲଗନ୍ ଗେ ମିଆଡ୍ ପୁ ସ୍ତା ଆଃଏ ଲଗିଡ୍ କୋ ଗଃଏ କଆ ।

୨୫ । ଇମିନ୍ ମାଗ୍ୱଂ ପୁସ୍‌ଭାଦ ଆଃଏ ସୁମାଡ୍ କାଃଏ ଗ୍ବବାକଃଏ ।

୨୬ । ମେ ତାଇତନାକ ଅଥାଃତେତାଗ୍ର ଇଦ କେଏମ୍ ।

୨୭ । ଦ୍ଵାରୁରେ ସେତାଃ ପାଂକ ନେକ୍ଲଇ ତାନାକୋ ଦୁ ରୁ ମାଷ୍ଟରେ ବାଙ୍ଗାଇଃତ୍ନେ ।

୨୮ । ଦୁରୁଦ ବୁଲେ ଗଃଅ କାଃଆ ମେନ୍‌ତେ ମାବ ଦ୍ଵାରୁ ଦୋକ ଗ୍ରଃଆକେଡ଼ା ।

୨୯ । ଗ୍ବନାବ୍ ମୁସିଂ ବଙ୍ଗାକୋ ଆନ୍ଦସ୍ବାକାତେ ଦୁରୁ ଦ୍ଵଃଅକୋ ହୁଜୁଲେନା ।

୩୦ । ଆଃଏଦ ମାଚାଭାଃଆ ତେଗେକୋ ଇଦରୁଆ ହୁଃଇସ୍ଥା ।

୩୧ । ଏନ୍ ନଦାଗେ ଦୁରୁ ପାଙ୍ଗେ ପାଙ୍ଗେ ଜଲୁ ଇଦକାତେ ଅର୍ତ୍ତ୍ୱାଏ ସେନାଃସ୍ଥାନା ।

୩୨ । ଅର୍ତ୍ତ୍ୱାଃ ବେଷ୍ଟାକେଡ ତାସୁମ୍‌ତେ ପାବେକ ରାଁଧାସ୍ଥାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ଦୁରୁ ବୋଲି ଜଣେ ଲୋକ ବଡିଆ ଡାହୁଧାନ (ଆସୁଧାନ) ଚାଷ କରିଥିଲା ।

୨ । ମଞ୍ଚା ନ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରତିଦିନ ତା ଧାନ ଫସଲକୁ ହାତୀମାନେ ଆସି ଖାଇଯାଆନ୍ତି ।

୩ । ତେଣୁ ଧାନ ଜଗିବା ପାଇଁ ସେ ଗୋଟିଏ ମଞ୍ଚା ତିଆରି କଲା ।

୪ । ତାପରେ ସେ ମଞ୍ଚତଳେ ହୁରୁ ହୁରୁ ନିଆଁ ଜାଳିଲା ।

୫ । ଦିନେ ନିଆଁ ଜାଳି ସାରିବା ପରେ ସେ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଉଠିଲା ।

୬ । ସେହି ସମୟରେ ବହୁଦୂରରୁ ଏକ ମାଦଳର ଶବ୍ଦ ଶୁଣାଗଲା ।

୭ । ସେ ମଞ୍ଚ ଉପରକୁ ଉଠିଯାଇ ବସି ପଡ଼ିଲା ।

୮ । ସେ ଭାବିଲା ଏତେ ରାତିରେ କିଏ ମାଦଳ ବଜାଉଛି ।

୯ । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଜଣେ ମଣିଷରୂପୀ ଦେବତା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା ।

୧୦ । ସେ ଦୁରୁ ନାମ ଧରି ଡାକି ଡାକି ସେଠାରେ ପହଞ୍ଚିଲା ।

୧୧ । ତାପରେ ଦୁରୁ ମଞ୍ଚ ଉପରୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ତାକୁ ପଚାରିଲା ତୁମେ କିଏ ?

୧୨ । ତାପରେ ସେ କହିଲା ଆମେ ଜାତିରେ ଦେବତା ।

୧୩ । ଆମେ ଝିଅନେଇ ବାହାଘରକୁ ଯାଉଛୁ ।

୧୪ । ଆସବାବପତ୍ର ବୋହିବାରେ ଆମକୁ ଅସୁବିଧା ହେଉଛି ।

୧୫ । ତେଣୁ ମୁଁ ତୁମକୁ ଡାକିବାକୁ ଆସିଛି । ତାପରେ ସେ ରାଜିହେଲା ଏବଂ ତାଙ୍କ ସହିତ ଅନେକ ବାଟ ଗଲା ।

୧୬ । ପହଞ୍ଚିବା ପରେ ଦୁରୁ କହିଲା ବୋହିଥିବା ଜିନିଷପତ୍ର କେଉଁଠି ରଖିବି ?

୧୭ । ଜିନିଷ ଗୁଡ଼ିକ ଜଣେ ଦେବତା ନେଇ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ପଥର ଦେହରେ ଟାଙ୍ଗିଦେଲା ।

୧୮ । ବିବାହ ଅବସରରେ ବହୁତ ନାଚିବା ପରେ ବର କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କଲେ ।

୧୯ । ବାହାଘର ଦିନ ମାଂସ ଖାଇବା ଆଶାରେ ଦୁଇଟି ମଣିଷଙ୍କୁ ଆଣି ମାରିଲେ ।

୨୦ । ମରିଯାଇଥିବା ଲକ୍ଷଣ ବୋଦା ଦୁଇଟିର (ମଣିଷ ଦୁଇଟିର) ମାଂସ ଖାଇବୁ କି ବୋଲି ଦୁରୁକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ ।

୨୧ । ମୁଁ ଖାଇବି ନାହିଁ କହି ଲୋକଟି ମନା କଲା ।

୨୨ । ତେଣୁ ତାକୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରାଗଲା ଯେ ସେ କି ମାଂସ ଖାଇବ ବୋଲି ।

୨୩ । ସେ କହିଲା 'ମୁଁ ହରିଣ ମାଂସ ଖାଇବି ।'

୨୪ । ସଂଗେ ସଂଗେ ତା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ହରିଣ ମରାଗଲା ।

୨୫ । ମାତ୍ର ଏତେ ବଡ଼ ହରିଣର ମାଂସ ସେ ଏକୁଟିଆ ଖାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

୨୬ । ତେଣୁ ତାକୁ ବଳକା ମାଂସତକ ଘରକୁ ନେବା ପାଇଁ କହିଲେ ।

୨୭ । ସକାଳେ ଗାଁ ଲୋକ ଆସି ଦେଖିଲେ ଦୁରୁ ମଞ୍ଚା ଉପରେ ନାହିଁ ।

୨୮ । ଦୂରୁକୁ ବାଘ ଖାଇଗଲା ବୋଲି ଗାଁ ଲୋକେ କାନ୍ଦିଲେ ।

୨୯ । ତାପରଦିନ ଦେବତାମାନଙ୍କ ବାହାଘର ସାରି ଦେବତାମାନେ ଦୂରୁକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଆଣି ଆସିଲେ ।

୩୦ । ସେମାନେ ଦୂରୁକୁ ସେହି ମଞ୍ଚ ପାଖରେ ଆଣି ଛାଡ଼ି ଦେଇଗଲେ ।

୩୧ । ସେହି ରାତିରେ ଦୂରୁ ଅବଶିଷ୍ଟ ହରିଣ ମାଂସ ଧରି ଘରେ ପହଞ୍ଚିଗଲା ।

୩୨ । ତାର ଘରେ ପହଞ୍ଚିବା ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଖୁସି ହେଲେ ।

ସାପ ଓ ମଣିଷ କ୍ଥିଅ

୧ । ମିଏଡ୍ ରେଙ୍ଗେ ଅଆଃରେ ମିଣ୍ଡ୍ରଅ କମିନ୍ ହନ୍ ଗରନ୍‌ବାଆସ ତାଡ଼େଃ ତାଇକେନା ।

୨ । ଆକ ସାଇ ମୁଣ୍ଡ୍‌ରେ ମିଏଡ୍ କାନ୍ଦାମେନାଃ ।

୩ । ଏନ୍ ବାନ୍ଦା ଆଣିରେ ମିଏଡ୍ କୁଦାଦାରୁ ତାଇକେନା ।

୪ । ଏନାମିଣାତେ ଏସୁ ସୁରାଃ ମାତାଲେନା ଅଣ୍ଡ୍ରଅ ମିଇ ଫିଙ୍ଗି ଏନ୍ ଦାରୁରେ ମିଣ୍ଡ୍ରଅ ମାକଲ ଜାଅରେ କୁଟେଦଃ ଜମା ।

୫ । ମୁସିଂ ଗରବ୍‌ବାଆସ୍‌ତାଡ୍ କମିନ୍‌ଦ ଅଲାନ୍ ଲଗିଡ୍ ଏନ୍ ବାନ୍ଦା ତାଃଆଏ ସେନ୍‌ଲେନା ।

୬ । ସୁନାବ୍‌ଦ କୁଦାମାଡା ନେଲ୍‌ତେ ଲଜାଃ କ ଏମ୍‌ଏଲାଃ ତାଡ଼ତେ କୁଦେଦାରୁ ଜାପାଃତେଃଏ ସେନେସ୍ନାନା ।

୭ । ଏନ୍ ବାନ୍ଦାରେ ମିଏଡ୍ ବିଂ ତାଇକେନା ।

୮ । କୁଇହନ୍ କୁଦାମାଡା ନେଲ୍‌ତେ ମେନେ ତାନା ଅକଏହନାଂ କୁଦେକ ରୁକୁଆଞ୍ଜ ରେଦ ମାଗ୍ରାଂ ହନ୍ କୁଇହନ ହବାସ୍ନାନ୍-ରେଦ ଏମାସ୍ନାଞ୍ଜ୍ ଅଣ୍ଡ୍ରଅ କଆଂହନ୍ ହବାସ୍ନାନ୍‌ରେଦ ସାକଆସ୍ନାଞ୍ଜ୍ ମେନ୍‌ତେ ମେନ୍‌କେଡ଼ା ।

୯ । ଏନ୍‌କାକ ଆସୁମ୍‌ତେ ବିଂ ହଲୁଃକେଡ଼ା କୁଦେ ରୁକୁଆଇ-ରେଦ ରୁଗିସ୍ନା ମେନେ୍ନ ।

୧୦ । ଏନାମେନ୍ତେ ବିଂଦ କୁଦାଦାରୁରେ ରାକାବେସ୍ନାନ୍ତେ କାନ୍ଦମାଡା କାଃଏ ରୁକୁ ଇସୁଃକେଡା ।

୧୧ । ଏନ୍ କୁଦାମାଡା ଜମ୍‌କେଡ୍‌ତେ କୁଇହନ୍ ମେନ୍‌କେଡା ଆସ୍ନାର୍‌ତେ ଯୁଦ କୁଇହନେଃ ହବାଓ୍ବା ଏନ୍‌ରେଦ ବିଂଏଃ ଏମାଃ । କଆଂହନ୍ ହବାଓ୍ବରେଦ ସାକଆସ୍ନା ।

୧୨ । ଟମିନାଂ ହନ୍ ଦାନାଂରେ ଏନ କୁଇହନ ଗରନଏତେ ମିଏଡ୍ କୁଇହନ ହବାସ୍ନାନା ।

୧୩ । ମେନ୍‌ଦ ଆସ୍ନାଗ୍ନାଃ ବିଂ-ଅଃ ଜାଗାରକବ ସାବାଃ ଆଡ୍ ଗୁବାକେଡା ।

୧୪ । ସୁନାବ୍‌ଦ ମୁସିଂ ଏନ୍‌କୁଇ ହନ୍‌ଦ ଅଲାନ୍ ଲଗିଡ୍ ଏନ୍ ବାନ୍ଦା ତାଃଆଏ ସେନେସ୍ନାନା ।

୧୫ । ବାନ୍ଦାରେ ଅଲାନ୍‌ଗାନ୍ ଇମିତାଂ ବାନ୍ଦା ତାଲବେସ୍ନାଃ ସାଲୁକାଡ୍ ବାଆ ଅଗୁ ଲଟିଡ୍ ବାନ୍ଦା ତାଲତେଃ ସେନାସ୍ନାନା ।

୧୬ । ଆସ୍ନାଗ୍ନାଃ କାକ ହପାବତେ ବିଞ୍ଜ୍ ଏନ୍ କୁଇହନ ଦାଃଏ ହାବ୍ ଅଦେର କାଃଏ ଦାଃ ବଟେର୍‌ତେ ।

୧୭ । ଏତାତେ ବାଃଅ ବାଃଆତେଃଏ ଦାମ୍ ବୟୁର୍ କାଃଏ ।

୧୮ । ଆସ୍ନା ଅସ୍ନାଗ୍ନାଃ କାକ ଦାଭସ୍ନାନରେସ୍ନା ଅଣ୍ଡ୍ରଅ ବିଞ୍ଜ୍ କୁଇହନେଃ ଇଙ୍ଗାରେସ୍ନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । କୌଣସି ଏକ ପରିବାରରେ ଜଣେ ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳା ଥିଲେ ।

୨ । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀ ଥିଲା ।

୩ । ସେହି ପୋଖରୀ ହୁଡାରେ ଗୋଟିଏ ଜାମୁକୋଳି ଗଛ ଥିଲା ।

୪ । ସେହି ଜାମୁଗଛରେ ବହୁତ ଜାମୁଫଳ ଧରିଥିଲା ଏବଂ ଗୋଟିଏ ମାଙ୍କଡ଼ ଦିନସାରା ଜାମୁଡ଼ାଳରେ ବସି ଜାମୁ ଖାଉଥାଏ ।

୫ । ଦିନେ ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳାଟି ସେହି ପୋଖରୀକୁ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲା ।

୬ । ତାପରେ ସେ ସେତେବେଳ ପାଚିଲା ଜାମୁ ଦେଖି ପାଇଲା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଲୁଗାପଟା ରଖିଦେଇ ଜାମୁଗଛ ମୂଳକୁ ଚାଲିଗଲା ।

୭ । ସେହି ପୋଖରୀରେ ଗୋଟିଏ ସାପଥିଲା ।

୮ । ଗର୍ଭବତୀ ମହିଳାଟି ପାଚିଲା ଜାମୁକୋଳି ଦେଖି ମନକୁ ମନ କହିଲା କେହି ଯଦି ଜାମୁକୋଳି ଝଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତେ, ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନଟି ଝିଅ ଜନ୍ମହେଲେ ତାକୁ ଦାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ପୁଅ ଜନ୍ମ ହେଲେ ତା ସହିତ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ।

୯ । ସେହିକଥା ଶୁଣିପାରି ସାପ ଜାମୁକୋଳି ଝଡ଼େଇ ଦେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ବୋଲି ଚିନ୍ତା କଲା ।

୧୦ । ତେଣୁ ସାପ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଜାମୁଗଛକୁ ଉଠିଯାଇ ଜାମୁଡ଼ାଳ ହଲାଇ କୋଳି ଝଡ଼ାଇ ଦେଲା ।

୧୧ । ସେହି ଜାମୁକୋଳି ଖାଇ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ସାପକୁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଲା ଯେ, ଯଦି ତାହାର ପ୍ରଥମ ଗର୍ଭରୁ ଝିଅ ଜନ୍ମହୁଏ, ତେବେ ସେହି ଝିଅଟିକୁ ସାପକୁ ଅର୍ପଣ କରିବ, ଯଦି ପୁଅ ଜନ୍ମ ହୁଏ ତେବେ ସାପ ଏବଂ ତା ପୁଅ ବନ୍ଧୁତା ସ୍ଥାପନ କରିବେ ।

୧୨ । କିଛି ଦିନ ପରେ ସେହି ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ଗର୍ଭରୁ ଗୋଟିଏ କନ୍ୟାଶିଶୁ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କଲା ।

୧୩ । ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟି ସେତେବେଳକୁ ସାପକୁ ଦେଇଥିବା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଭୁଲିଗଲା ।

୧୪ । ଦିନେ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକଟିର ଝିଅ ସେହି ପୋଖରୀକୁ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲା ।

୧୫ । ଗାଧୋଇବା ବେଳେ ପୋଖରୀ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା କଇଁଫୁଲ ପ୍ରତି ତାହାର ଲୋଭ ଜାତ ହେଲା ।

୧୬ । ତା ମାଆର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନୁଯାୟୀ ପୋଖରୀରେ ଥିବା ସାପଟି ସେହି ଝିଅଟିକୁ ପାଣି ଭିତରକୁ ନେଇଗଲା ।

୧୭ । ତା ମାଆ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ତା ଝିଅକୁ ସବୁଆଡେ ଖୋଜିଲା ମାତ୍ର କୌଣସି ସ୍ଥାନରେ ପାଇଲା ନାହିଁ ।

୧୮ । ତାହାର ଆଗ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ସତ ହେଲା ଏବଂ ସାପଟି ତା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରଥମ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ଝିଅକୁ ନେଲା ।

ସାନଭଉଣୀ ଓ ଆମ୍ବକଥା

୧ । ଅଇଏ ବାହେରେ ମିତ୍‌ଅରେ ମିଁଏଞ୍ଚା ଗାଇଟେକା ।

୨ । ଯାହନ୍‌ କଏଟେ ହୁଜାଂ କଟେର୍‌ ହାଟେଟେ ଭୁକାରେ ମିଁଏଞ୍ଚ ଉକା ଏମ୍‌ଟେକା ।

୩ । ଏନେ, ସେଟାରୋକା ଏନ୍‌ହେଁ ଅଙଏ କଟେଅଁ ଲଙ୍ଗରେଞ୍ଜ ଅଦଃକା ।

୪ । ସେକେଦ ନେନ୍‌ଗାଙ୍କ ମିଁଇଗ୍ରେଡ କାଏ ଅଡାଟେକା ଏନାମେଟେନ୍‌ ଜିଲଦ ଅଏ ଜମ୍‌ଟେକା ।

୫ । କେନଗାଙ୍କ ଅସୁମ ଚାସୁମରେ ମିଁଫେଡ ଏଟେ ହୁଜ୍‌ଞ୍ଚ ପାଅଃପାଟେ ନେନାଯ୍ୟାକା ।

୬ । ଅସ୍ଥା ସାବନ୍ କଏତେ ମାଗ୍ରାଂ ହୁଲତେ ଅଆଃତୋଃ କେସ୍ବାଇତାନା । ପୁଖ୍‌ସ୍ବ ଘାଆଣ୍ଟ୍‌ରେ ତେନାଃରେସ୍ବାଃ ଅମ୍ ଦୂନାବାନାଃ ମେତାଇତାନା ।

୭ । ମାଗ୍ରାଂହୁଲତେ କେସ୍ବା କେସ୍ବାତୋଃ ବାଗାଅସ୍ବାନା ।

୮ । ଏନ୍ ଗୁନାବ ତାଲା ହୁଲତେ କେସ୍ବାତେଃ ହୁଜୁଃସ୍ବାନା ।

୯ । ତାଲା ହୁଲତେଃ ମେତାଇତାନା ଆଞ୍ଜ ଦେସାଂଦ ହୁଲାଂ ଦାଦା ଆଦନ୍ତା ଏନାମେନ୍ତେ ଅଆଃତେଦ କାଞ୍ଜ୍ ସେନାଃତାନା ।

୧୦ । ଏନାଏତେ ହୁଲାଂ ହୁଲତେ କେସ୍ବାଃତେଃଏ ହୁଜୁଃସ୍ବାନା ।

୧୧ । ଆଃସୁଃଗେ ହୁଲାଂଦାଦା ଆଦନ୍ତା ଏନାମେନ୍ତେ ଅହାଃଦ କାଞ୍ଜ ସେନଃଆଁ ମେତାଇତାନା ।

୧୨ । ଏନ୍‌କା ଏନ୍‌କାତେ ଆଇହୋ ହୁଲତେତେକ ସାବ ମିଣ୍ଡଅ ମିଣ୍ଡଅତେ କେସ୍ବାକ ସେନଲେନା ସାବଏନ ମିଏଡ୍ କାଞ୍ଜ ଗୋଃଏ କାକଏତ୍ କଥା ।

୧୩ । ଇମିତାଂ ଆଃଏଦ ଦାଣ୍ଟାଏଃ କାର୍‌କାତେନ୍ ତାଇକେନା ।

୧୪ । ପୁଖ୍‌ସ୍ବ ଆଲରେ ଏନ୍ କାରକାଡ ଦାଣ୍ଡାବାଃଏ ଡପାକାଡା ।

୧୫ । ଏନ୍ ଡପାକାନ୍ କାର୍‌କାଡ୍ ତାଆଲଦାରୁ ବାଇସ୍ବାନା ।

୧୬ । ଏନ୍ ତାଆଲ ଦାରୁରେ ଗୁନାବ୍‌ଦାଃଏ ଦେଃଏସ୍ବାନା ।

୧୭ । ଆସୁନପାଂ ଏସୁପୁସାଃ ହସୁଗାମା ହୁଜୁଃସ୍ବାନା ।

୧୮ । ହସୁଗାମାତେ ଏନ୍ ତାଆଲ୍ ଦାରୁଦ ଉକାବେସ୍ବାନା ।

୧୯ । ଗୁନାବ୍‌ଦ ଅହାଃତେ କେଲେ କେଟେ ତାନେଃ ସେନଃସ୍ବାନା ।

୨୦ । ଦାବ ବାରେକାଃଏ କେସ୍ବାଡକଆ ମେନ୍‌ଦ ଅକଯୁ ଦୁଆର୍‌କାକ ନଃଆଡ୍ରାଃଏଃ ।

୨୧ । ଗୁନାବ୍‌ଦ ହୁଲାଂ ଉତେର୍ ବାରେତେ ଦୁଆର ନଃଆଡ୍ରାଃଏଃ ।

୨୨ । କଦା ଗୁନାବ୍‌ଦ ଆକନାଃ ଆଦ ହବାସ୍ବାନା, ଆଦ ଗୁନାବ୍ ବାରଅସାକେକନ୍ ହାପାଡ଼ ଗପଏଃସ୍ବାନା ।

୨୩ । ସେତାଃସ୍ବାଂକ ନେଲ୍ କନ୍ତାନା ବାରଅ ସାକେକନ୍ ଗଜାକାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ଗାଆଁ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଭଉଣୀ ଥିଲା ।

୨ । ସବା ସାନଙ୍କର ଘରେ ଚୁଲିରେ ଗୋଟିଏ ଅମୃତ ରଖିଥିଲେ ।

୩ । ତାପରେ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ କହିଲେ ଯେ, ଯେ ଅମୃତ ଯିଏ ଖାଇବ ସେ ତାକୁ ବିବାହ କରିବ ।

୪ । ମାତ୍ର ଏକଥା ସାନ ଭଉଣୀ ଶୁଣି ନଥିଲା । ତେଣୁ ଅମୃତକୁ ସେ ଖାଇଦେଲା ।

୫ । ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ଯେତେବେଳେ ସେ ଏକଥା ଶୁଣିଲା, ପୋଡ଼ଙ୍କ ପାଖକୁ ପଳାଇଲା ।

୬ । ଏହାର ସବା ବଡ଼ ଭାଇ ତାକୁ ଖୋଜିବା ପାଇଁ ଗଲେ । ପୋଡ଼ଙ୍କ ପାଖରେ କାନ୍ଦିକି ଏକା ବସିଛି ବୋଲି ପଚାରିଲେ ।

୭ । ବଡ଼ ଭାଇ ଡାକି ଡାକି ଥକିଗଲେ ।

୮ । ତାପରେ ତା ତଲ ଭଉଜ ତାକୁ ଡ଼ାକବାକୁ ଆସିଲ ।

୯ । ତା ତଲ ଭଉଜକୁ ସେ କହିଲା ଯେ, ସେ ଲୁଆଡ଼େ ଆମ୍ବ ଖାଇଥିବାରୁ ତାକୁ ସାନଭାଇ 'ବାହା ହେବ ତେଣୁ ସେ ଘରକୁ ଯାଉନାହିଁ ।

୧୦ । ତାପରେ ତା' ତଲ ଭଉଜ ଡ଼ାକବାକୁ ଗଲା ।

୧୧ । ତାକୁ ମଧ୍ୟ ସେହି ଏକା କଥା କହିଲା ।

୧୨ । ଏହିପରି ସାତଜଣ ଭଉଜ ତାକୁ ଡ଼ାକବା ପାଇଁ ଆସିଥିଲେ ମାତ୍ର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକା କଥା କହି ଫେରାଇ ଦେଲା ।

୧୩ । ତାପରେ ସେ ଦାନ୍ତ ଘଷିଲା ।

୧୪ । ଦାନ୍ତ ଘଷି ସାର ସେହି ଦାନ୍ତକାଠିକୁ ପୋଟଳି ହୁଡରେ ପୋତଦେଲା ।

୧୫ । ପୋତା ହୋଇଥିବା ଦାନ୍ତକାଠି ତାଳଗଛରେ ପରିଣତ ହେଲା ।

୧୬ । ସେ ସେହି ତାଳ ଗଛକୁ ଉଠିଗଲା ।

୧୭ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ପ୍ରବଳ ବାତ୍ୟା ଆସିଲା ।

୧୮ । ସେହି ବାତ୍ୟାରେ ସେ ତାଳ ଗଛଟି ଉପୁଡ଼ିଗଲା ।

୧୯ । ତାପରେ ସେ ଉଡ଼ ଉଡ଼ ଘରକୁ ଗଲା ।

୨୦ । ଘରେ ପହଂଚ ସେ ସବୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଡ଼ାକିଲା ମାତ୍ର କୌଣସି ଭାଇ କବାଟ ଖୋଲିଲେ ନାହିଁ ।

୨୧ । ଶେଷରେ ସବା ସାନ ଭାଇ କବାଟ ଖୋଲିଲା ।

୨୨ । ରାତରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ପରେ ଶେଷ ପରେ ଦୁଇଜଣ ଯାକ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ ।

୨୩ । ସକାଳେ ଉଠି ସମସ୍ତ ଭାଇ ଭଉଜ ଯାଇ ଦେଖନ୍ତେ ଦୁଇଜଣ ଯାକ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରି ମରିଯାଇଛନ୍ତି ।

ଶିକାରୀ ଓ କୁକୁର କଥା

୧ । ଏସୁଦିନ ଲତାର୍‌ରେସ୍ୟାଃ କାଜ ମିଅାଡ଼୍ ବାଣ୍ଡୁଅାଁ ବର୍‌ରେ ଦନ୍‌ରେ ଅାଃସାରସାର୍ ସାର୍‌ସାଡେ ସାଗାର୍ ଚେଳାଃଏଁ ତାଇକେନା ।

୨ । ବିର୍ ବଗାର୍‌ରେ ହନର୍ ହନର୍‌ରେ ଅକନ୍‌ଚାଃରେ ଦାଃ କାଏଗୋ ନେଲ୍‌କାତେ ମାଘ୍ୱଏଃ ତେଲେସ୍ୱା ।

୩ । ଦାଃ କାପାଃରେ ଯାଉଁଲ୍ ସାଟମ୍ ହୁକୁଁଟେୟାଃ କଏଃ ହର ନାଆ ।

୪ । ବାଣ୍ଡୁଅାଁ କୁଲିତେ ମିଅଡ଼୍ ସେତା ସେନାଃ ତାଇକେନା ଅକନାଃରେ ଅୟାଃ ଏସୁ କୁଲିଃ ତାଇକେନା ।

୫ । କୁଲିତେ ବିର୍ ବଗାର୍ ସେନେଦୋକନ୍ ଚେନାଃଅାଁ ।

୬ । କାଅରେ କାନୁଅାର୍ଡ କାଏକାତେ ଅସ୍‌ରେକେତେ ଡନ୍ କୟଃଆ । *

୭ । ଅଥାରେଦ ବାଣ୍ଡୁଅାଁ ଏଟେକାଃ ତାଇକେନା ।

୮ । ମୁସିଂ ବାଣ୍ଣୁଆଁ ଅଣ୍ଡ୍ରଅ ସେଡା ସାଙ୍ଗାର୍ ଲଗିଡ୍ ବର୍ ବଡାରକନ୍ ସେନଃସ୍ବାନା ।

୯ । ବର୍ ବଡାର୍‌ରେ ହନର୍ ହନର୍‌ତେ ଟେକାନ୍ ଜାନୁଆର୍‌ଯାକେ କାକନ୍ ନାମ୍‌କେଡ୍ କଆ ।

୧୦ । ଏନା ଗୃନାବ୍‌ତେ ବର୍ କଡାର୍‌ରେ ମିଆଡ୍ ମାସ୍ତିଂ ବଞ୍ଜ୍ କନ୍ ନାମ୍‌କଃଆଃ ।

୧୧ । ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଡଇରେ ଆଃଆଧାର୍ ସୁମାଂ ତାଇକେନା ଏନା ମେନ୍‌ତେ ଦୁବ୍‌କା ବାଣ୍ଣୁଆଁ ବଞ୍ଜ୍ ତାଃରେଏ ସାନ୍ ଇଣ୍ଡ୍ୟାନା ।

୧୨ । ମେନ୍‌ଦ ଆଃଆଧାର୍‌ତେଃ ଗାଡେଃ ଦାରମଃ ତାନ୍‌ତେ କାଃଏ ଉଡ୍ ଦାଇସ୍ବାଇ ତାନ ତାଇକେନା ।

୧୩ । ଆଃଏ ଲଃଅ ଅକନ୍ ସେଡା ସେନ୍‌ଲେନା ଜାପାଃରେଃ ଡଙ୍ଗୁଆକାନ୍ ତାଇକେନା ।

୧୪ । ବଞ୍ଜ୍ ବାଣ୍ଡୁଆଁ କାଃଏ ଉଡ୍ ଦାଇସ୍ବାଇ ତାନ୍ ଢପିଲ୍ଂ ବାଣ୍ଡୁଆଁ ସେଡାଃଏଃ ମେତାଡ଼ଃଆ ଅହ୍ବାଃତେ ସେନଃମେ ଅମାଃ ମାଆ ତାଃଆଏତେ ଦାତାରମ୍ ଆଉଲେଏମ୍ ।"

୧୫ । ଦାତାରମ୍‌ଦ ଅହ୍ବାଃ ଗୃନାଇରେ ସୁର୍‌ବୁଡ଼ାକାନା ।

୧୬ । ସେଡା ନର୍ ନର୍‌ତେ ଅହ୍ବାଃ ସେଟେର୍ କେଡ଼ା ।

୧୭ । ଏନାଁଏତେ ଅହ୍ବାଃଆରେ ଆସ୍ବାଃ ମାଞ୍ଜ ଲକଃ ଆନ୍‌ଗୁର୍‌ରେ ମଗତେଃ ଅର୍ ଆଗୁକାଃଏ ଦାତାରମ୍ ସୁର୍‌ବୁଡ଼ାକାନ୍ ଜାଗାତେ ।

୧୮ । ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଏବ ସେଡାଃ ଲୁଲଇତାନା ଦାତାରମ୍‌ମେନ୍ ଇଦସ୍ୟାଡ ମେନ୍‌ତେ ସେଡା ବଃଅ ଦଲଃ କେଡ଼ା ।

୧୯ । ସେଡା ମଗ୍‌ରେ ଦାତାରମ୍ ହୁଆଃକାତେ । ନର୍ ନର୍‌ତେ ଆସ୍ବାଃ ବାବା (ବାଣ୍ଡୁଆଁ) ତାଃରେଏ ସେଟେରେସ୍ବାନା ।

୨୦ । ଏନ୍ତେରେସ୍ତ ବାଣ୍ଡୁଆଁ ବଞ୍ଜ୍ ତାଃଆତେ କାଃଏ ଉଡ୍‌ଇଣସ୍ବା କାନ୍‌ଗେସ୍ବା ।

୨୧ । ସେଡା ଦାତାରମ୍ ସେଟେର୍ କେଡ୍‌ତେ ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଡଇରେଃ ଏମାଡ଼ଃଆଃ ।

୨୨ । ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଦାତାରମ୍‌ତେ ବଞ୍ଜ୍ ମଗ୍‌ରେଃ ଇର୍‌ପାଲାଃକାଃଏ ।

୨୩ । ବଞ୍ଜ୍ ଗମିନ୍ ହାବାଃ ଉଡ୍ ଇଦଲ୍ଃଆଃ ଏନ୍‌ହାବାଃ ଗେଡ୍ ଘାଲାଃ କଃଆ ।

୨୪ । ଗୃନାବ୍‌ଦ ବଞ୍ଜ୍ ତାଃଆଏତେ ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଦଃଏ ବାଂଗୃଓ ହଜୁଃସ୍ବାନା ।

୨୫ । ବଞ୍ଜ୍ ବଷିକ ସେଡା ଜାଲ୍ ଏଣ୍ଡାଃ କଃଆ ।

୨୬ । ବଷିକ ଗୃବାସ୍ବାନ୍ ଗୃନାବ୍‌ତେ ବାଣ୍ଡୁଆଁ ସୁଡ଼ସ୍ବାନାଃ ।

୨୭ । ଏନାଏତେ ଅହ୍ବାଃତେନନ୍ ହଜୁଃକାତେ ଅହ୍ବାଃରେ ମେତାକଡାନା ଡସିଂ ସେଡା ଲଃଅ ମାଣ୍ଡି ଞ୍ଜ୍ ଜମେଆଁ, ମିଏଡ୍ ମେରମ୍ ଗଜପେ ।

୨୮ । ଏନ୍‌ମୁସିଂ ବାଣ୍ଣୁଆଁ ସେଡା ଲଃଅ ମାଣ୍ଡି ଜମକେଡା ।

୨୯ । ସାଙ୍ଗାର୍ ବୁରୁରେସ୍ବାଃ କାଜ ସାବ ହନ୍‌ହେରେଲ୍ କାଃଏ ଜାଗାସ୍ବଡ୍ କଆ ।

୩୦ । ଏନ ମୁସିଂଆଏତେ ଏନ୍ ହୋର ବଞ୍ଜ୍‌ଲେକା ହାଲ୍‌ତାଃ ଉରଦ୍ ହରୁଗ୍ଅ ଏଣ୍ଡାଃ ଆଡ଼ଃଆଃ ।

୩୧ । ହମଏଁ ଭଦ ଏନମୁସିଂଦ ଲେଟେଃ ବୃବାହଃଆଃ ଏନାଲଗିଡ୍ ଏନ୍‌ମୁସିଂଦ କାଃଏ ସେନ୍‌ବା ଦାଇସ୍ବା ।

୩୨ । ଅପେଏହପୁନ୍‌ମା ତାସ୍ବମ୍‌ତେ ହୋନ କେଟେଃ ସ୍ବାନ୍‌ବେଦ ବୁଗିଲେକାଃ ସେନ୍‌ତାସ୍ବାଃ ।

୩୩ । ଏନ୍ ଲେକାଟେ ଏନ୍ ବାଣ୍ଡୁଆଁ କେଲେଃଦନ୍ ଜିଲଡ୍‌କାତୋଃ ତାଇକେନା ।

୩୪ । ମିଇ ସିମାଁରେ ଏନ୍ ହୋ ବସ୍ତ ଲେକା ବାର୍ ଆପେଏ ଦାବୁଇଃ ଉଡୁବ୍‌ଥଆଃ ।

୩୫ । ସେତା ବାଣ୍ଡୁଆଁ ଅଡ୍ଡାଃରେ ଆୟୁଃ ହନ୍‌ହେରେଲ୍ ଲେକାଗେଃ ଆସୁଲ୍ ତାଇକେନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ବହୁଦିନ ତଳର କଥା । ଜଣେ ଶିକାରୀ ପ୍ରତିଦିନ ହାତରେ ଧନୁଶର ଧରି ବଣକୁ ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲା ।

୨ । ବଣ ମଧ୍ୟରେ ବୁଲି ବୁଲି ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ପାଣିଥାଏ, ସେହି ସ୍ଥାନ ଦେଖି ସେଠାରେ ମଞ୍ଚା ବାନ୍ଧେ ।

୩ । ପାଣି ପିଇବା ପାଇଁ ପାଣି ପାଖକୁ ଆସୁଥିବା ଗୟଳ, ସମ୍ବରଙ୍କୁ ଜଗି ବସେ ।

୪ । ତା ସାଂଗରେ ଗୋଟିଏ କୁକୁର ଥିଲା ଯିଏ କି ଥିଲା ତାର ଅତି ନିକଟତମ ବନ୍ଧୁ ।

୫ । ସେମାନେ ସାଙ୍ଗ ହୋଇ ବଣକୁ ଶିକାର କରିବାପାଇଁ ଯାଆନ୍ତି ।

୬ । ପ୍ରତିଦିନ ବଣରୁ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଆଣି ମାଂସ ଖାଆନ୍ତି ।

୭ । ଘରେ ଶିକାରୀଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ଥିଲା ।

୮ । ଦିନେ ଶିକାରୀ ଓ କୁକୁର ବଣକୁ ଶିକାର କରିବାପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ ।

୯ । ବଣ ମଧ୍ୟରେ ବୁଲି ବୁଲି ସେଦିନ କୌଣସି ଶିକାର ପାଇଲେ ନାହିଁ ।

୧୦ । ଶେଷରେ ସେମାନେ ଏକ ମସ୍ତବଡ଼ ସାପ ହାବୁଡ଼ରେ ପଡ଼ିଲେ ।

୧୧ । ଶିକାରୀ ହାତରେ କେବଳ ଧନୁ ଥିଲା । ତେଣୁ ସାପ ତାକୁ ଆକ୍ରମଣ କରି ଧରିପକାଇଲା ।

୧୨ । ମାତ୍ର ଶିକାରୀ ହାତରେ ଥିବା ଧନୁଟି ସାପକୁ ଶିକାରୀଟିକୁ ଗିଳିବାରେ ଅସୁବିଧା କରିବାରୁ ସେ ତାକୁ ଗିଳି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

୧୩ । ତା ସାଙ୍ଗରେ ଯେଉଁ କୁକୁରଟି ଥିଲା ସେ ସେହି ସମୟରେ ସେଠାରେ ଠିଆ ହୋଇଥିଲା ।

୧୪ । ସାପ ଶିକାରୀକୁ ଗିଳି ପାରୁ ନଥିବା ବେଳେ ଶିକାରୀ କୁକୁରକୁ ଘରକୁ ଯାଇ ତା ମାଆ (ବାଣ୍ଡୁଆର ସ୍ତ୍ରୀ) ପାଖରୁ ଦାଆ ଆଣି ଆସିବା ପାଇଁ କହିଲା ।

୧୫ । ଦାଆଟି ଘର ସ୍ଥଳରେ ଖୋଷା ହୋଇଥିଲା ।

୧୬ । କୁକୁରଟି ଦୌଡ଼ି ଦୌଡ଼ି ଯାଇ ଘରେ ପହଂଚିଲା ।

୧୭ । ତାପରେ ସେ ବାଣ୍ଡୁଆ ସ୍ତ୍ରୀର କାନିକୁ କାମୁଡ଼ି ଦାଆ ଖୋଷା ହୋଇଥିବା ଜାଗାକୁ ନେଇଗଲା ।

୧୮ । ବାଣ୍ଡୁଆ ସ୍ତ୍ରୀ ସେତେବେଳେ "ଦାଆ ନେବୁକି" ବୋଲି ପ୍ରଶ୍ନକଲା । କୁକୁର ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ।

୧୯ । ତାପରେ କୁକୁର ପାଟିରେ ଦାଆ କାମୁଡ଼ି ତା ବାପା (ବାଣ୍ଡୁଆ) ପାଖରେ ପହଂଚିଲେ ।

୨୦ । ସେତେବେଳେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସାପ ଶିକାରୀକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଗିଳି ପାରି ନଥିଲା ।

୨୧ । କୁକୁର ଦାଆ ନେଇ ଶିକାରୀ ହାତରେ ଧରାଇଦେଲା ।

୨୨ । ଶିକାରୀ ଦାଆ ସାହାଯ୍ୟରେ ସାପର ପାଟିକୁ କାଟି ପକାଇଲା ।

୨୩ । ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସାପ ଶିକାରୀକୁ ଗିଳି ଯାଇଥିଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶିକାରୀ ତାକୁ କାଟି ଫାଳ କରିଦେଲା ।

୨୪ । ତାପରେ ସେ ସାପଠାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଗଲା ।

୨୫ । ତା ଦେହରେ ଯେତେ ବିଷ ଥିଲା, ତାକୁ କୁକୁର ଚାଟି ଛଡାଇଦେଲା ।

୨୬ । ବିଷ ଛାଡ଼ିଲା ପରେ ଶିକାରୀର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଚେତା ଫେରିଆସିଲା ।

୨୭ । ଏହାପରେ ସେମାନେ ଘରକୁ ଫେରି ଆସିଲେ ଏବଂ ଘର ଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଗୋଟିଏ ଛେଳି ମାରିବାକୁ କହିଲା କାରଣ ସେ ଆଜି କୁକୁର ସାଙ୍ଗରେ ଭାତ ଖାଇବ ବୋଲି କହିଲା ।

୨୮ । ଶିକାରୀ ସେଦିନ କୁକୁର ସାଙ୍ଗରେ ଭାତ ଖାଇଲା ।

୨୯ । ବଣ ଭିତରେ ଘଟିଥିବା ସମସ୍ତ ଘଟଣା ସେ ଘରର ସମସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ କହିଲା ।

୩୦ । ସେହି ଦିନ ଠାରୁ ଯେ ଶିକାରୀର ସାପ ପରି କାତି ଛାଡେ ।

୩୧ । ଯେଉଁଦିନ ତା ଦେହରୁ କାତି ଛାଡ଼େ ସେଦିନ ତା ଦେହ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନରମି ଯାଏ, ତେଣୁ ସେ ସେଦିନ ଚାଲିବୁଲି ପାରେ ନାହିଁ ।

୩୨ । ତିନି ଚାରି ଦିନ ପରେ ଦେହ ଟାଣ ହୋଇଗଲେ ସେ ଚାଲବୁଲ କରେ ।

୩୩ । ଏହିପରି ସେହି ଶିକାରୀ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏଁ ବଞ୍ଚିଥିଲା ।

୩୪ । ବର୍ଷକୁ ତାହାର ଦୁଇଥର କାତି ଛାଡେ ।

୩୫ । କୁକୁରଟି ତା ପରେ ତାର ପୁତ୍ରସନ୍ତାନ ପରିରହିଥାଏ ।

ରଣ୍ଡି ବୁଢ଼ୀ ଝିଅ କଥା

୧ । ମିଁଆଡ୍ ରଣ୍ଡି ବୁଢ଼ି ତାଇକେନା । ଆଏଃ ମିଁଆଡ୍ କୁଇହନ ଆସୁଲ ହାବାଲଅଃ । ଏନ୍ କୁଇହନ୍ ମାହାଂଏସ୍କାନ୍ ବୁନାଦ ଏସୁ ବୁଗିନାଃ ହାପାନୁମ୍ ତେନା ।

୨ । ଏନ୍ ହାପାନୁମ୍ ଇମିନ୍ ଚେତେବାଃ ବାଇଲେନା, ଏନ୍ ଦିଶୁମ୍‌ରେ ଅକଏଯାକେ ଏନ୍‌କା କାକ ବାଇଲେନା ।

୩ । ଏନ୍ ହାପାନୁମାଃ ବଅଃବାଲେ ଇସୁ ଜଲଂ ଜଲଂ ହାବାଲେନା ।

୪ । ମୁସିଂ ଗାଲାତେ ଅଲାନ୍‌ଲଗିତେଃ ସେନ୍‌ଲେନା । ଅଲାନ୍‌ତାନ୍ ହପିଲାଂ ମିଁଆଡ ବଅଃବାଲେ ଗାସାରେୟାନା ।

୫ । ଏନ୍ ବଅବାଲେ ଅକନ୍‌ରେ ଏମେଆଁ ହାଏଃ ଠିକ୍‌ଦାଇୟାତା ଯଦ ଦାଃରେ ଆଚୁୟା ଏନ୍‌ରେଦ ହାକୁବ ତେଲ୍ ଗଜାଆ ମେନ୍ତେଃ ହକ୍‌ୟାକେଡ଼ା ।

୬ । ଏନ୍ ହପିଲାଂ ମିଁଆଡ୍ ଲଅଜଅ ଚେତାନ୍ ପାଆଏତେ ଅଡୁ ହିଜୁଏନା । ଏନ୍ ଲଅଜଅ ନେଲ୍‌ତେ ହକ୍‌ୟାକେଡା ଚେ ନେନ ଲଅଜଅ ବଟାବ୍‌ରେ ନେନ୍ ବଅ ବାଲେଞ୍ଜ୍ ଜଗାଅଲେଏରେଦ ଅକଏ କାକ ହଇବାଃଆ ।

୭ । ଏନାମେନ୍ତେ ଏନ୍ ଲଅଜଅ କେସ୍କାକେଡ୍‌ତେ ଲଅଜଅ ବଟାବ୍‌ରେ ଏନ୍ ବଅବାଲେଃ ଜଗାଅକେଡ୍‌ତେ ତାଲାତେ ଆତୁତାଡ଼ା ।

୮ । ଏନ୍‌ଗାଲା ଲାପାର୍‌କ୍ରିଟିରେ ଏନ୍ ଦନ୍ଦ୍ରେରନ୍ ଗ୍ରନାଃ ଅଲାଜ୍ ତାଇଦେନା । ଆରୁ ହୁଳୁଃଗାନ୍ ଲଆ ଜଅ ନେଲ୍‌ତେ ଏନାଃ ମାନ୍ ରୁଆକେନ୍ତା ।

୯ । ଏନାଏତେ ଏନ୍‌ଲଆଜଅ ନେଗୁଃକାତେ ନେଲ୍‌କେଜା ମିଆଡ୍ ଜଲଂ ବଅଃନାଲେ ।

୧୦ । ଏନ ବଅଃବାଲେ ନେଲ୍‌ତେ ରାଜା ଉଲୁଃକେନ୍ତା ଆଞ୍ଜାଃ ଦିଶୁମ୍‌ରେଅ ନେଲେକାନ୍ ହାପାନୁମ୍ ମେନାଃଅ ?

୧୧ । ଏନାମେନ୍‌ତେ ଏନ୍‌କୁଇନ୍ଦନୋ ଆନ୍ଦନାମେନ୍ତେ ହୁକୁଃକେଡ଼ା ଏନ୍‌ତୁନାବ୍ ଏନା ହୁକୁଃତେ ମନ୍‌ରେ ସୁକୁରେ ଭାଏ ଆଦାକେଜା ।

୧୨ । ଏନ୍ କୁଇନ୍ଦନାଃ ଯମ୍‌ଦାନ୍ ଇଦଲଗିତ୍ ଆୟୁଃ ଦାମ୍ବୀକ ସାକ୍ରମୁଲଃ କୁଲ୍‌ବୁୟୁର କେଡ୍‌କଆ ।

୧୩ । ଏନାଏତେ ଏନ୍‌ଦାମ୍ବୀକ ଏନ୍ ଗଣ୍ଡି ବୁଲ ଅଓ୍ୱାଃରେ ଏନ୍ ଚେହେରା ହାପାନୁମ୍‌କ ନାମ୍‌କଆ । ଦାମ୍ବୀକ ରୁଆ ହୁକୁଃକାତେ ରାଜା ନେଲ୍ କାଜିକ ଉଦୁନାକୁଆ ।

୧୪ । ରାଜା ଏନା ଆୟୁମ୍‌କାତେ ଏନ୍ ଗଣ୍ଡି ବୁଲ ଅଓ୍ୱାଃସେନ୍ କାତେ ଏନ ହାପାନୁମ୍ ଅନ୍ଦଲତେଡ଼େଃ ଜାଗାଗଡ଼ିଆ ଏନ୍ ନୂନାବଦ ଗଣ୍ଡି ବୁଲ ଇସୁ ଗଁ ମାୟାନ୍‌ତେ ରାଜାଲୀଅ ଅୟୁଃ ଆପୁଲ୍‌ନାମ୍ ହନଏଗ୍ରେ ଅନ୍ଦକଆ । ଏନାଏତେ ଅଳଂ ସୁକୁରେକଂ ତାଇଏନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ଜଣେ ଗଣ୍ଡ ବୁଢ଼ୀ ଥିଲ । ସେ ଗୋଟିଏ ଝିଅ ପାଳିଥିଲା । ସେ ଝିଅଟି ବଡହେଲା ପରେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀଟିଏ ହେଲା ।

୨ । ସେ ଯୁବତୀଟି ଏତେ ସୁନ୍ଦରୀ ଥିଲା ଯେ ସେ ଦେଶରେ ଆଉ ସେପରି ସୁନ୍ଦରୀ ନଥିଲେ ।

୩ । ସେ ଯୁବତୀର କେଶ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୀର୍ଘଥିଲା ।

୪ । ଦିନେ ସେ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ନଦୀକୁ ଯାଇଥିଲା । ଗାଧୋଇଲା ବେଳେ ଗୋଟିଏ ଲମ୍ବା କେଶ ଉପୁଡ଼ିଗଲା ।

୫ । ସେ କେଶଟିକୁ କେଉଁଠି ରଖିବ ଠିକ୍ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଯଦି ସେ ପାଣିରେ ତାକୁ ଭସାଇ ଦେବ ତେବେ ମାଛମାନେ ତାହାଦ୍ୱାରା ଛନ୍ଦି ହୋଇ ମରିଯିବେ ବୋଲି ଚିନ୍ତାକଲା ।

୬ । ସେହି ସମୟରେ ନଦୀର ଉପରଆଡୁ ଗୋଟିଏ ତମ୍ବିଶ ଫଳ ଭାସି ଆସିଲା । ସେ ଭାବିଲା ସେ ଏହି ତମ୍ବିଶ ଫଳ ଭିତରେ କେଶଟିକୁ ପୁରାଇ ଦେଲେ କାହାରି ଅସୁବିଧା ହେବନାହିଁ କି କେହି ହଇରାଣ ହେବନାହିଁ ।

୭ । ତେଣୁ ସେ ତମ୍ବିଶ ଫଳକୁ ଦୁଇଫାଳ କରି ସେଥିରେ କେଶଟିକୁ ପୁରାଇ ପାଣିରେ ଭସାଇଦେଲା ।

୮ । ସେହି ନଦୀର ତଳ ଘାଟରେ ସେ ଦେଶର ରାଜା ସ୍ନାନ କରୁଥିଲେ । ନଦୀ ସ୍ରୋତରେ ଭାସି ଆସୁଥିବା ତମ୍ବିଶ ଫଳ ଦେଖି ତାକୁ ଧରି ଆଣିଲେ ।

୯ । ଏହାପରେ ତମ୍ବିଶ ଫଳଟିକୁ ଫାଳ କରି ସେହି ଲମ୍ବା କେଶଟିକୁ ଦେଖିଲେ ।

୧୦ । ସେହି ଲମ୍ବା କେଶଟିକୁ ଦେଖି ରାଜା ଭାବିଲେ, ମୋ ଦେଶରେ ବି ଏପରି ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ଝିଅ ଅଛି ।

୧୧ । ଏପରି ହେବ ଯେ ତାକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ କହିଲେ । ସେହି କଥାରେ ତାଙ୍କ ମନ ସ୍ଥିର ରହିଲା ନାହିଁ ।

୧୨ । ସେହି ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀର ସନ୍ଧାନ ନେବାପାଇଁ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ଦୂତମାନଙ୍କୁ ଦେଶର ଚାରିଆଡ଼କୁ ପଠାଇଲେ ।

୧୩ । ତାପରେ ସେହି ଦୂତମାନେ ଏହି କୁଡ଼ି ଘରେ ସେହି ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀକୁ ଦେଖିଲେ ଏବଂ ଫେରିଆସି ରାଜାଙ୍କୁ ତାହା କହାଇଲେ ।

୧୪ । ରାଜା ତାହା ଶୁଣି ସେ ଏହି କୁଡ଼ି ଘରକୁ ଯାଇ ଦେଇ ସୁନ୍ଦରୀକୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ, କୁଡ଼ିଟି ଅତି ଖୁସି ହୋଇ ରାଜାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ପାଳିତ ଝିଅକୁ ବାହା କରାଇ ଦେଲେ । ତାପରେ ସେମାନେ ସୁଖରେ ରହିଲେ ।

ସିତୁମ୍ ବୁଢ଼ାର ଝିଅ

୧ । ସୁଏଁଲଙ୍କ ହାରୁରେନ୍ ସିତୁମ୍ ବୁଲାଃ ବାରଅ ହନ୍‌ଜନ୍ ତାଇକେନା ।

୨ । ମିଣ୍ଡଦ କଆହନ୍ ମିଣ୍ଡଦ ଜୁଇହନ । କଆହନାଃ ନୁରୁମ୍‌ଦ ଗଲ୍‌ଗା ଅଣ୍ଡଅ କୁଇହନାଃ ନୁତୁମଦ ମଠ ।

୩ । ଆନାଜ ବାରଅ ମିଁାଏ ବାରେଆ ଏସୁ ଦୁଲାଲ ଲନ୍ ତାଇକେନା ।

୪ । ମୁସିଂ ଗଲ୍‌ତାଦ ଆଇଏ ବୁରୁ ଦାନାଂ ସାଙ୍ଗାରତେ ସେନ୍‌ଲେନା ।

୫ । ହୁଜୁତାନ୍ ଦଷିଲଂ ଜାନାଏ ଦୁଲଲ ମାଡାୟଏ ଆଗୁ ଚର୍ମାଲେଡ଼ା ।

୬ । ଏନ୍ ଦୁଲଲ୍ ମାଡା ନେଲ୍‌ତେ ସବ ଅଣ୍ଡଅ ମିଣ୍ଡେ ଦୁଲଲ୍ ଜମ୍ ନେନଃ ଲଗିତ୍ ଆୟୁାଃ ଦାଦାଃ କାଜିଏତ୍ତାଏ ।

୭ । ଏନାତେମେନ୍ତେ ମୁସିଂ ମିଁାଏ ନାଟେଙ୍ଗା ଦୁଲଲ୍ ଜମ୍ ଲଗିତ ଆଇଏ ବୁରୁ ଦାନାଂକନ୍ ସେନାସ୍ୟାନା ।

୮ । ଆଇଏ ବୁରୁ ଦାନାଂରେ ଏସୁତ୍ତେରା ଦୁଲଲ ମାଡାଲେନା ।

୯ । କେନେଃ ସିଙ୍ଗି ଏନାତେମେନ୍ତେ ଦୁଲଲ ଜମ୍ ଜନ୍ତେ ଦାଃ ତେଦାଂ ସୁବାଟେକତ୍‌କନା ।

୧୦ । ଅକନ୍ ପାଆରେ ଦାଃ ନେନାଃ ଅଜୁ କାଜନ୍ ଅଟାନା ।

୧୧ । ବୁଜାନ୍ଦ ଘାବମୁଲ ଦୁଲଲ୍‌ଜନ୍ ଚେର୍ ବସୁରକେଡ଼ା ।

୧୨ । ମିଡ କୁଣ୍ଟିଂରେ ଚୁନୁ ମେନ୍‌ତେ ଆନୁମେଯ୍ୟାନା ।

୧୩ । ଏନାତେମେନ୍ତେ ଦାଃ ଅଗୁଲଗିଡ ଗଲ୍‌ନାଦ ମିଣ୍ଟେତେ ବୁର ଦୁଲଲ୍ ଦାରୁ ତାଃରେ ବାତେଆ ଚୁଇଃତେ ସେନାସ୍ୟାନା ।

୧୪ । ମେନ୍ଦ ଦାଃ ବାନ୍ଧାତାଃରେ ମିଏତ୍ ହୋ ଗଲ୍‌ଗା ଦାଃ କାଏ ଇତ୍ ଇଣ୍ଡଅଇଃଏ ।

୧୫ । ସିଙ୍ଗି ହାସୁର୍ ଲେନାଅ ଏନାଂ ଦାଃ ଦମ୍ ଇଡ଼ି ଦାଇସ୍ୟାଏ ମେତାଇତାନା ।

୧୬ । ସିଙ୍ଗି ହାସୁର୍ ଇମିତାଂ ଦାଃ ଇତ୍‌କେତ୍‌ତେ ସେନାସ୍ୟାନ୍ ଦଷିଲଂ ମିଣ୍ଟେ ମଡଦ କୁଲେ ଜମ୍ ହାନ୍ତା କାଏ ।

୧୭ । ବୁନାନ୍ଦ ଗଲ୍‌ଗା ଗାଆସ୍ୟାଅତେଏ ଚୁଏଲେନା ।

୧୮ । ଏନ୍ ବୃରୁବଚାର୍‌ରେନ୍ ମିଣ୍ଡଅ ଯୋଗୀ ହନର୍‌ଜାନ୍ ହଫିଲଂ ମଡାୟାଃ ବାଃଅ ଉର୍‌ଚେଃ ନାମଚେକ୍‌ଆ ।

୧୯ । ଏନାମେନ୍ତେ ଏନାଦ ମିଏତ୍ ବାନାମେଃ ବାଡ଼ୟା ମେନ୍ତେଏଃ ଉଜ୍ଜୁ ମୁଲ୍‌କେଡ଼ା ।

୨୦ । ଗୁନାବ୍‌ଦ ବାନାମ ବାଇକେଡେଃ ବାନାମ୍ ଲେକାଅଃନା ବାନାମ୍‌ଦ ମଡାୟାଃଆ ଦଗଂଚେଡ ଶାଲଡାନା ଏସୁବୁଗିଲେକା ।

୨୧ । ଗୁନାବ୍‌ଦ ବାନାମ୍ ସାବ୍‌କେଡଚେଃ ଦେନାୟାନା ଦକଏଡେ ।

୨୨ । ମୁସିଂ ଗଣୀଗଞ୍ଜ ହାତୁରେ କେଆୟା ଅଣ୍ଡଅ ଆସୁବ୍ ପାଂଦ ସିତ୍ରୁମ୍ ବୁଲା ଅହାଃ ଚେଃଏ ଚେଡାୟାନା ।

୨୩ । ଆୟାଃ ବାନାମ୍ ଆସୁମତେ ଗଲ୍‌କା ଆଃକାରକେଡା ନେଆଦ ଆୟାଃ ମିସିତେଃ କୁଇୟାଃ ଆ ଦଗଂଚେ ।

୨୪ । ଏନାମେନ୍‌ତେ ବାନାମ୍ ନାମେ ଲାଗିତ୍ ଏନ୍ ଯୋଗୀଦକ ଦାଯା ଇଦି କାଃଏ ।

୨୫ । ଡାଲା ନଦାପାଂ ଯୋଗୀୟା ଲକା ଦରେ ଝନେକ ଡାପାଃଡାକା ।

୨୬ । ଯୋଗୀ ଉଟେୟାନ୍‌ତେ ଗୁପୁବାଆ ଲେକାନଡାନା ଚେନାଃକ ଲେଚେର୍ ଲେଚେର୍ ।

୨୭ । ଯୋଗୀ ଇଇକେଡ଼ାକ୍‌ମେନେ କୁରୁମୁଟୁ ଉଟେୟାନେ ଦାଲ ନଦେଚେଃ ନରେୟାନା ବାନାମ୍‌କ ବାଗେଆ ରୁଲ୍‌ତୁଏଦେ ।

୨୮ । ଗଲ୍‌ଗା ସୁନାବ୍‌ଦଏ ବାନାମ୍ ଡାବ୍ ଲେକାଅଡାନା ଏନାଆୟା ଉଣ୍ଡିତେ କୁଇୟାଃ ବାଃଅଚେୟାଃ ବାନାମ୍‌ଟେ ।

୨୯ । ଏନାମେନତେ ଏନାଦ ଅହାଃରେଚେଃ ଏମ୍‌ଡାଃ ଅ ସାବ ଇମିଡା ।

୩୦ । ନଦା ପାଂଦ ମଡଅୟାଃ ହୋ ଉମାରଡେଃ ହୁଜୁଃଆ ।

୩୧ । ମୁସିଂ ହୋ ଉମାର୍‌ଡେଏ ହୁଜୁଃଆକାନ୍ ହଫିଲଂ ଯାଯାଂଦାଃଡେକ କୁଗ୍‌ମୁ କାଃଏ ।

୩୨ । ଏନ୍ ମୁସିଂଏତେ ମଡ ଅଣ୍ଡଅ ମିଟେଶ ହୋ ବୁପ ନାମ ହୁରେଏକେଡ଼ା ଅଣ୍ଡଅ ସିତ୍ରୁମ୍ ବୁଲା ଅହାଃରେ ବାଚେଡେ ଗଲ୍‌ଗା ଲାଃଅ ହୁଲାଲ୍‌ଚେଜନ୍ ଡାଇୟାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ଗଣୀଗଞ୍ଜ ଗାଁରେ ସିତ୍ରୁମ୍ ବୁଡ଼ୀ ବୋଲି ଜଣେ ବୁଢ଼ୀର ଦୁଇଟି ସନ୍ତାନ ଥିଲେ ।

୨ । ଗୋଟିଏ ପୁଅ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଝିଅ । ପୁଅର ନାମ ଗଲ୍‌ଗା ଏବଂ ଝିଅର ନାମ ମଡ ।

୩ । ସେ ଦୁହେଁ ପରସ୍ପରକୁ ବହୁତ ସ୍ନେହ କରୁଥିଲେ ।

୪ । ଦିନେ ଗଲ୍‌ଗା ସାତଟି ପାହାଡ଼ ସେପାରିକୁ ଶିକାର କରିବା ପାଇଁ ଯାଇଥିଲା ।

୫ । ଶିକାରରୁ ଫେରିବା ବେଳେ ବାଟରେ ଦୁଇଟା ପାଚିଲା କେନ୍ଦୁ ଆଣିଥିଲା ।

୬ । ସେହି କେନ୍ଦୁ ଦୁଇଟିକୁ ଦେଖି ମଡ ଆଉ ଥରେ ସାତଟି ପାହାଡ଼ ସେପାରିକୁ କେନ୍ଦୁ ଖାଇବାକୁ ଯିବାପାଇଁ ତା ଭାଇଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କଲା ।

୭ । ସେଥିପାଇଁ ଦିନେ ଭାଇ ଭଉଣୀ କେନ୍ଦୁ ଖାଇବାପାଇଁ ସାତଟି ପାହାଡ଼ ସେପାରିକୁ ବାହାରିଲେ ।

୮ । ସାନଙ୍କି ପାହାଡ ସେପାଖରେ ବହୁ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଯାଉଥିଲା ।

୯ । ଖରାଦିନ ହୋଇଥିବାରୁ ନେଇ ଆଉ ଖାଉ ସେମାନଙ୍କୁ ଭାରି ଶୋଷ ଲାଗିଲା ।

୧୦ । ମାତ୍ର କେଉଁଠାରେ ପାଣି ଅଛି କାହାରିକୁ ଜଣା ନଥିଲା ।

୧୧ । ତେଣୁ ସବୁଦିନଙ୍କୁ ନେଇ ଖୋଜାହେଲେ ।

୧୨ । କୋଉଠିଏ ଦୂରରେ ପାଣି ଶବ୍ଦ ଶୁଣା ଯିବାରୁ ପୋଖରୀର ସନ୍ଧାନ ପାଇଲେ ।

୧୩ । ପାଣି ଆଣିବାପାଇଁ ଗଲ୍‌ଗା ଭଉଣୀ ମଣ୍ଡୁକୁ ନେଇ ଗଛ ମୂଳରେ ଛାଡ଼ିଦେଇଗଲା ।

୧୪ । ମାତ୍ର ପୋଖରୀ ନିକଟରେ ଜଣେ ବାଘ ଗଲ୍‌ଗାକୁ ପାଣି ନେବାରୁ ବାରଣ କଲା ।

୧୫ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ପାଣି ନେବା ମନା ବୋଲି ତାକୁ କହିଲା ।

୧୬ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅସ୍ତ ପରେ ଗଲ୍‌ଗା ପାଣି ନେଇ ଦେଖିଲା ଯେ ତା ସାନଭଉଣୀ ମଣ୍ଡୁକୁ ବାଘ ଖାଇ ଦେଇଛି ।

୧୭ । ତାପରେ ଗଲ୍‌ଗା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଘରକୁ ଫେରିଆସିଲା ।

୧୮ । ଦିନେ ସେହି ପାହାଡରେ ଜଣେ ସନ୍ୟାସୀ ବୁଲୁଥିବା ବେଳେ ମଣ୍ଡୁ ମୁଣ୍ଡର ଚମଡ଼ାଟିକୁ ପାଇଲା ।

୧୯ । ସେହି ଚମଡ଼ାକୁ ନେଇ ସେ ଏକ କେନ୍ଦେରା ତିଆରି କରିବାର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲା ।

୨୦ । କେନ୍ଦେରା ତିଆରି ସାରିବା ପରେ ବଜାଇ ଦେଖିଲା ଯେ ମଣ୍ଡୁର ମଧୁର କଣ୍ଠସ୍ୱର ପରି ତାହା ବାଜି ଉଠିଲା ।

୨୧ । ତେଣୁ ସେ କେନ୍ଦେରା ଧରି ବାହାରିଗଲା ଭିକ ମାଗିବା ଆଶାରେ ।

୨୨ । ଦିନେ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଲୁଗାଗଞ୍ଜ ଗାଁରେ ସିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ବୁଢ଼ା ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲା ।

୨୩ । କେନ୍ଦେରାର ସ୍ୱର ଶୁଣି ଗଲ୍‌ଗା ଜାଣି ପାରିଲା ଯେ ଏହା ତା ସାନ ଭଉଣୀର କଣ୍ଠସ୍ୱର ।

୨୪ । ତେଣୁ ସେହି କେନ୍ଦେରାଟି ପାଇବା ଆଶାରେ ସେ ସନ୍ୟାସୀଟିକୁ ସେଠାରେ ରାତିଟି ପାଇଁ ଆଶ୍ରୟ ଦେଲା ।

୨୫ । ଅଧରାତିବେଳକୁ ସନ୍ୟାସୀର ନିଦ୍ରା ଲାଗିଯିବାରେ ଜାଦୁଅ ଲେଖି ଦେଲେ ।

୨୬ । ସନ୍ୟାସୀ ଉଠି ବସି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଦେଖିଲା ଯେ ଅଠା ଅଠା ଲାଗୁଛି ।

୨୭ । ଜନେ ଖାଇବାପେଇବାରେ ଥିବା ସନ୍ଦେହ କରି କେନ୍ଦେରା ଛାଡ଼ିଦେଇ ସନ୍ୟାସୀ ରାତି ଅଧରେ ପଳାଇଗଲା ।

୨୮ । ଗଲ୍‌ଗା ଧୀରେ ଧୀରେ କେନ୍ଦେରା ବଜାଇ ଦେଖିଲା ତାହା ତା ସାନ ଭଉଣୀ କଣ୍ଠସ୍ୱର ପରି ।

୨୯ । ତେଣୁ ସେ ତାକୁ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଘରେ ସାଇତି ରଖିଲା ।

୩୦ । ସବୁଦିନ ରାତିରେ ମଣ୍ଡୁ ମଣିଷ ରୂପରେ ଆସି ଦେଖାଦିଏ ।

୩୧ । ଦିନେ ମଣିଷ ରୂପରେ ଥିବାବେଳେ ତା ଉପରକୁ ଗରମ ପାଣି ଛାଟିଲେ ।

୩୨ । ସେହିଦିନଠାରୁ ମଣ୍ଡୁ ପୁନର୍ବାର ମଣିଷ ରୂପରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଏବଂ ସିଙ୍ଗ୍‌ରୁ ବୁଢ଼ା ଘରେ ପୁନର୍ବାର ଗଲ୍‌ଗା ସହ ସ୍ନେହ ମମତା ମଧ୍ୟରେ ଦିନ କଟାଇଲେ ।

ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଢ଼ା ଓ ଶିଆଳ

୧ । ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲା ମେନ୍ତେ ମିଣ୍ଡ୍ଅ ବୁଲା ହୋ ତାଇକେନାଃ ।

୨ । ଆୟାଃ ଏସୁପୁରାଃ ଧନ୍‌ବନ୍ତ ତାଇକେନା ଅଣ୍ଡ୍ଅ ଏସୁପୁରାଃ ମେରମ୍, ଉରିଃ, ସିମ୍, ଅଣ୍ଡ୍ଃ କଟେ ତାଇକେନା ।

୩ । ମେରମ୍ ବାଏଦା କଦ ମିମୁଁ ଲେକାକ ବାଏଦାଲେନା ଅଣ୍ଡ୍ଅ ସିମ୍‌କଦ ମାରାଂ ମାରାଂକ ସାଣ୍ଡିଲେନା ।

୪ । ଅୟାଃ ଅନ୍ଦାଃ ଜାପାଃରେ ଏସୁପୁରାଃ ଯାର୍‌କମ୍ ଲଟା ତାଇକେନା ।

୫ । ଏନ୍ ଲାଟାରେ ଟମିନାଂ ଭୁମ୍ବୁକ ତାଇକେନା ।

୬ । ଭୁମ୍ବୁକ ବତାର୍‌ରେ ବୁଣ୍ଡେମେନ୍ତେ ମିଏଡ୍ ମାରାଂ ଭୁମ୍ବୁ ଯାବନ୍ କଆଃ ଗମ୍‌କେଲେକାଃ ତାଇକେନା ।

୭ । ମୁସିଂ ଭୁମ୍ବୁକ ମିଡ୍‌ତାଃଅରେ ହୁଣ୍ଡି ସ୍ୟାନ୍‌ତେକ ଜାଗାର୍‌କେଡ଼ା ବୋଇନ୍ଦୁବୁଲା ଅନ୍ଦାଃ ଭୁମ୍ବୁ ଲଗିଡ୍ ।

୮ । ଆୟାଃ ଅନ୍ଦାଃରେନ୍ ମିମୁଁ ଲେକାନ୍ ବାଏଦାକ୍ ମାରାଂ ମାରାଂ ସାଣ୍ଡିଅଣ୍ଡ୍ଅ କଣକ ନେଲ୍‌ତେ ଲଅବଯୋଦ ଆଦାକେଡ଼ା ।

୯ । ଏନାମେନ୍ତେ ଆୟାର୍ ମୁସିଂଦ ମେରମ୍ କ ଭୁମ୍ବୁ ଲଗିଡ୍‌କ ଜାଗାର୍ ଠିକ୍‌କେଡା ।

୧୦ । ଏନ୍ ଜାଗାର୍‌କ ଉକୁ ଉକୁତେ ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲାଦ ସାବଃ ଆୟୁମ୍ କେଡ୍‌କଆ ।

୧୧ । ଟୁନାବ୍‌ଦ ଆୟୁବ୍‌ପାଂଦ ମିଏଡ୍ ମାରାଂ କଟାସି ଦାବ୍‌କେଡ୍‌ତେ ମେରମ୍‌କ କୟୁରୋଃଏ ଦୁବାକାନା ।

୧୨ । ଭୁମ୍ବୁକ୍ ହୁକୁଃୟାନ୍ତେ ମିଏଡ୍ ମିଏଡ୍‌ତେକ ବଲତାନା ।

୧୩ । ମିଏଡ୍ ଆୟାର୍‌ତୋଃଏ ବଲତାନା ବଲତେୟା କଃଅରୋଃ କଲାମ୍ ଲୟଏ ।

୧୪ । କମିନ୍ ମା ପାରାଂ ଟଏକ ବାଏଦାକାନା ବୋଇନ୍ଦୁ ଅନ୍ଦାଃ ମେରମ୍‌କଦ ମେନ୍‌ମେନ୍‌ତେଃ କଗଅଲ୍‌ଏୟାନା ।

୧୫ । ଏନ୍‌କା ଏନ୍‌କାତେ ଯାବକ ବଲୟାନା ସାବଏକାଂଗୋ କଲାମ୍ ପୁରା କେଡ଼କଆ ।

୧୬ । ଟୁନାବ୍ ଉତାର୍‌ତେ ବୁଣ୍ଡେ ଭୁମ୍ବୁ ବଲତାନା ହନାଂମେନ୍‌ଦ ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲା ନେଲ୍‌ତେ ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲା କଲାମ୍‌ବୁତାନା ମେନ୍ତୋଃ କାଟୁକେଡ୍‌ତେ ସାବକ ନଟେରୟାନା ।

୧୭ । ଅଣ୍ଡ୍ଅ ମୁସିଂ ଆୟାଃ ସିମ୍‌କ ଭୁମ୍ବୁକ ଲଗିଡ୍‌କ ଜାଗାର୍‌କେଡ଼ା ।

୧୮ । ଏନ୍ ଜାଗାର୍‌କ ବୋଇନ୍ଦୁବୁଲା ଉକୁ ଉକୁତେ ସାବଃ ଆୟୁମ୍‌କେଡା ।

୧୯ । ଆୟୁବ୍‌ପାଂଦ ମିଏଡ୍ ଦାପାରମ୍ ସାବ୍ କେଡ୍‌ତେ ସିମ୍‌କୋ କସୁରୋଃ ଦୁବେୟାନା ।

୨୦ । ମିଏଡ୍ ଆୟାର୍ ମୁସିଂ ଲେକାଗୋଏ କଲ ତାବ୍‌ତାନା, କଲତେୟା କଃଅରୋଃଏ କମ୍ବାଃଲୟଏ ।

୨୧ । କମିନ ମା-ପାରାଂ ଟଏ ବୋଇନ୍ଦୁ ଅନ୍ଦାଃଦକ ସାଣ୍ଡିୟାକାନା ମେନ୍ ମେନ୍‌ତେ ଅଲ୍‌ଅଃ ହୁଟେଲେନା ।

୨୨ । ମିଣ୍ଡ୍ଅ ମିଣ୍ଡ୍ଅତେ ସାବଏନ୍‌କାଗେକ ବଲୟାନା ସାବ ଏନ୍‌କାଗୋଏ କମ୍ବାଃ କେଡ଼କଆ ।

୨୩ । ଟୁନାବ୍‌ତେ ବୁଣ୍ଡେ ଭୁମ୍ବୁ ବଲୟାନା । ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲା କସୁରେ ଦୁବାକାନ୍ ନେଲ୍‌ତେ ବୋଇନ୍ଦୁ ବୁଲା କମ୍ବାଃବୁତାନା ମେନ କେଡ଼ତେ ସାବକ୍ ନଟେୟାନା

୨୪ । ଏନ୍ ଟୁନାବ୍ ମୁସିଂ କଟେ ଭୁମ୍ବୁଲଗିଡ୍‌କ ଜାଗାର୍‌କେଡ଼ା ।

୨୫ । ବୋଇଦୁ ବୁଢା ଏନ୍‌ଗାନ ଉଜୁ ଉଲୁନେ [illegible]

୨୬ । ଗ୍ଳନାବ୍ଦ ମିଏଞ୍ଜ ଘାଡ୍ରାସୁମ୍ ଯାବ୍‌କେଡଟେ କଣକ କଗ୍ଗୁରେ ଦୁକାକାନା ।

୨୭ । ମିଏଞ୍ଜ ରୁମ୍ବୁ ଜାଅଲେକାଟେଗଃ ବଲଟାବତାନା । ବଲଭର୍ଯା ଘାଣ୍ଡାସୁମ୍ ତୋଏ ଲାଙ୍ଗାବ୍ଲିଏ ।

୨୮ । ବୋଇଦୁ ଅହ୍ନାଃରେଦ ନମିନ୍ ମାରାଂ ମାରାଂ ଟଏକ କଣଆଁ କାନା ମେନ୍‌ମେଣ୍ଡ୍ରୋଃ ଅଲଅ ହୁରେଲେନା ।

୨୯ । ଘାବ ଏନକାଗୋଏ ଲାଙ୍ଗାନ୍ କେଡ୍‌କଅ ।

୩୦ । ଗ୍ଳନାବ୍ ଲଟେରୁରେ କୁଣ୍ଡେ ରୁମ୍ବୁ ବଲମାନା । ଗ୍ଳନାବ୍ଦ ବୋଇଦୁ ବୁଲା କଗ୍ଗୁରେ ନେଲ୍‌ନେ ଦୋଇଦୁ ବୁଲା ଲାଙ୍ଗାନ୍‌ବୁଡାନାଃ ମେନ୍‌କେଡ୍‌ଟେ ଘାବକ ନରେମ୍ବାନା ।

୩୧ । ଗ୍ଳନାବ୍ଦ କୋଇଦ୍ ବୁଲା ରୁମ୍ବୁକ ଟେଟାନ୍‌ରେ କୁର୍ଲୁର୍ବ୍ଏସ୍ବାନ୍‌ଟେ ମୁସିଂନାଲା ହୋକ ଆଗୁକେଡ୍‌ଟେ ଘାବ ଘାର୍ବମ୍ ଲାଙ୍ଗାଃ ମାଃଆଁ ପାର୍ନ ଇଣକେଡକଅ ।

୩୨ । ଘାବ ରୁମ୍ବୁକ ଜାର୍ ବ୍ରବାମ୍ବାନା ଅଣ୍ଡଅ ଏନ୍ ମୁସିଂଏଟେ ବୋଇଦୁଅହ୍ନାଃ ବୁଗିରେଗେ ଟାଇସ୍ବାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

୧ । ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ନାମ ଜଣେ ଲୋକ ଥିଲା ।

୨ । ତାହାର ଅନେକ ଧନ ସଂପତ୍ତି ଏବଂ ଗାଈ, ଗୋରୁ, ଛେଳି, କୁକୁଡ଼ା ଓ ବତକ ଥିଲେ ।

୩ । ଖାସି ଛେଳି ଗୁଡ଼ିକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଛୁରୀ ପରି ବଡ ଲକ୍ଷ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ବଡ ବଡ କୁକୁଡ଼ା ଗଣ୍ଡା ଥିଲେ ।

୪ । ତା ଘର ନିକଟରେ ଏକ ଶାଳବଣ ଥିଲା ।

୫ । ସେହି ଶାଳ ବଣ ମଧ୍ୟରେ କେତୋଟି ଶିଆଳ ରହୁଥିଲେ ।

୬ । ଶିଆଳ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୁଣ୍ଡେ ନାମ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଶିଆଳ ମୁଖ୍ୟ ଥିଲା ।

୭ । ଦିନେ ଶିଆଳମାନେ ଏକଜୁଟ ହୋଇ ବୋଇଦୁବୁଢ଼ା ଘରୁ ଚୋରି କରିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ କଲେ ।

୮ । ତା ଘରେ ଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବାଛୁରି ପରି ଖାସି, ବଡ ବଡ଼ ଗଣ୍ଡା ଏବଂ ବତକଙ୍କୁ ଦେଖି ଲୋଭ ହେଲ ।

୯ । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଥମ ଦିନ ଖାସି ଚୋରି କରିବା ପାଇଁ ବିଚାର କଲେ ।

୧୦ । ତାଙ୍କର ଏହି ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରକୁ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଲୁଚିଲୁଚି ଶୁଣିନେଲା ।

୧୧ । ତେଣୁ ସେ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ ବର୍ଚ୍ଛା ଖଣ୍ଡିଏ ଧରି ଛେଳି ରହିବା ଘରକୋଣରେ ଲୁଚି ରହିଲ ।

୧୨ । ରାତିରେ ଶିଆଳଗୁଡ଼ିକ ଖାସି ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ଘର ଭିତରକୁ ଯିବାକୁ ମନସ୍ଥ କଲେ ।

୧୩ । ଗୋଟିଏ ଶିଆଳ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଆନ୍ତେ, ବୋଇଦ୍ ବୁଢ଼ା ତାକୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଛେଚିଲେ ।

୧୪ । "ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଘରେ ଏତେ ବଡ ଖାସି ଅଛି" କହି କହି ସଂଗେ ସଂଗେ ବାହାରିଆସିଲ ।

୧୫ । ଗୋଟି ଗୋଟି ହୋଇ ସେହିପରି ସମସ୍ତେ ଗଲେ ମାତ୍ର ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଛେଚିଲେ ।

୧୬ । ସର୍ବଶେଷରେ ବୃଦ୍ଧ ଶିଆଳ ଯାଇ ଦେଖିଲା ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ବସି ତାଙ୍କୁ ବାଡ଼ଉଛି । ତେଣୁ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଆମକୁ ବାଡ଼ଉଛି ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିବାରୁ ସବୁ ଶିଆଳ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଗଲେ ।

୧୭ । ଅନ୍ୟ ଏକଦିନ ଏକାଠି ବସି ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ାର କୁକୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକୁ ଚୋରି କରିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ କଲେ ।

୧୮ । ଏହି କଥାଟିକୁ ମଧ୍ୟ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଲୁଚି ଲୁଚି ଶୁଣିନେଲା ।

୧୯ । ତେଣୁ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଏକ ଦାଆ ଧରି କୁକୁଡ଼ା ଘର କୋଣରେ ଲୁଚି ରହିଲା ।

୨୦ । ସେହିଦିନ ମଧ୍ୟ ଆଗ ଗୋଟିଏ ଶିଆଳ ପଶି ଯାଉଥିଲା, ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଦାଆଦ୍ୱାରା ଠୁପୁରାଇଲା ।

୨୧ । "ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଘରେ ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ଗଣ୍ଡା" କହି କହି ବାହାରି ଆସିଲା ।

୨୨ । ଏହିପରି ଜଣକ ପରେ ଜଣେ ସମସ୍ତେ ଠୁପୁରା ଖାଇଲେ ।

୨୩ । ସର୍ବଶେଷରେ ବୃଦ୍ଧ ଶିଆଳ ପଶିଯାଇ ଦେଖିଲା ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା କୋଣରେ ବସି ତାଙ୍କୁ ଠୁପୁରଉଛି । ତେଣୁ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଠୁପୁରଉଛି ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିବାରୁ ସବୁ ଶିଆଳ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲେ ।

୨୪ । କିଛିଦିନ ପରେ ଦିନେ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ାର ବତକ ଚୋରି କରିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ କଲେ ।

୨୫ । ସେହି କଥାକୁ ମଧ୍ୟ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଲୁଚି ଲୁଚି ଶୁଣିନେଲା ।

୨୬ । ତେଣୁ ସେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ଗୋଟାଏ ସଣ୍ଢୁଆସି ଧରି ବତକ ଘର କୋଣରେ ଲୁଚି ରହିଲା ।

୨୭ । ସେଦିନ ପରି ଗୋଟାଏ ଶିଆଳ ପଶି ଯାଉଥିଲା ମାତ୍ର ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ତାକୁ ସଣ୍ଢୁଆସି ଦ୍ୱାରା ଚମୁଟିଲା ।

୨୮ । "ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଘରେ ଏତେ ବଡ଼ ବଡ଼ ବତକ" କହି କହି ବାହାରି ଆସିଲା ।

୨୯ । ଏହି ପରି ସେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟାଏ ପରେ ଗୋଟାଏ ଚମୁଟିଲା ।

୩୦ । ଶେଷରେ ବୃଦ୍ଧ ଶିଆଳ ଯାଇ ଦେଖିଲା ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା କୋଣରେ ବସି ତାଙ୍କୁ ଚମୁଟୁଛି । ତେଣୁ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଚମୁଟୁଛି ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରିବାରୁ ସବୁ ଶିଆଳ ଦୌଡ଼ି ପଳାଇଲେ ।

୩୧ । ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ଶିଆଳ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ମୂଲିଆ ଲଗାଇ ଦିନେ ସେହି ଶାଳବଣକୁ କାଟି ସଫା କରାଇଲା ।

୩୨ । ସବୁ ଶିଆଳ ସେହି ସ୍ଥାନ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଗଲେ ଏବଂ ସେହିଦିନଠାରୁ ବୋଇଦୁ ବୁଢ଼ା ସବୁ ନିର୍ଭୟରେ ରହିଲା ।

—o—

"ହୋ" ଗୀତ

୧ । ଦିଷିଂ ଗେ ଜବନ୍ ମେନାଃ-

ଘାପାଗେ ବାନୱା,

ଶାର୍ଜମ୍ ଲେକା ଜବନ୍ ଗାସାର୍ତାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଆଜି ଏ ଜୀବନ

ନାହିଁ କାଲିକି,

ଶାଳଫୁଲ ପରି ପଡୁଛି ରେ ।

—୦—

ମକର ଦୁରାଂ

୨ । ନାଗାର୍ ତାପେର୍ ଜାହାଜ୍ ଲେକା

ଦିସୁମ୍ ତାପେର୍ କଲମ୍ ଲେକା,

କଲମ୍ ଲେକାନ୍ ଦିସୁମରେ ହାଂଗା

ବାଲାପେ ଦୋକାନ ତାଡ଼ା ।

କାଏ ନେଗ୍‌ଗା କାପେ ନେମେ

ନେନାଏ ନେଗ୍‌ଗା କାପେ ନେମେ

କାକା ରେଲେ ବକନା ମାଙ୍ଗ ବାଲାଲେ ଗେୟା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଜାହାଜ ପରି ଘର ତୁମର

କଲା ଭଳିଆ ଦାନ୍ତ,

କଲା ଭଳିଆ ଦାନ୍ତରେ ତୁମେ

କରିଛ ଫୁଲ ଦୋକାନ ।

ଲୁଚ ମାଗିଲେ ଦେଉନାହିଁ ତୁମେ

ଦାନ କର ନାହିଁ କେବେ,

(କେଣ୍ଡୁ) ଫୁଲ ସବୁ ତୁମ ଝାଉଁଳେଇ ଦେବ

ଯାଇ ତୁମ ବାଡ଼ାଘରେ ।

—୦—

୩ । ମାଘ ଗୁବାୟାନା
ବାଆଃ ବେଞ୍ଚାୟାନା
ସମସ୍ତ ଲୀଃରେ ବାଆଃ ଫୁଞ୍ଚାଓୟାନା
ବୀର୍ ଜଙ୍ଗଲ୍ କରେ
ବାନ୍ଧା ପୁକୁରୀ କରେ
କଲମିଲ ବାଆଃ ଫୁଞ୍ଚାଓୟାନା
ଫୁଞ୍ଚାଓ ବାଆଃ କରେ
ଲୁରୁ ଦୁମୁର୍ ଦରେ
ସିବ୍ବଲ୍ ବାଆଃ ଗ୍ରିପିଜ ରେପେଡଟାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ମାଘ ଶେଷ ହେଲା
ଫଗୁଣ ଆସିଲା
ସମସ୍ତର ଡାଳ ଦେଇ ଫୁଲ ସବୁ ଫୁଟିଲା
ବଣ ପାହାଡ଼ ଭିତରେ
ବନ୍ଧ ପୋଖରୀ ଭିତରେ
ନାନା ଜାତିଫୁଲ ଫୁଟିଲା,
ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ ଫୁଲରୁ ସବୁ
ଭ୍ରମର ମଧୁ ଶୋଷିଲା ।

—o—

୪ । ଆଂ ଡଟାକ୍ତ୍ ଆମୁନ୍ ମେଆଁ
ଦୁବା କାନ୍ତେକ୍ତ୍ ଲେଲ୍ ମେଆଁ
କୋନ୍ ରେଆଃ ବାଟୋଃ ଚଆଉ ନେଦାମ୍ ଗ୍ୱାଃଆୟା ?
ଜୁଲମ୍ ଡରେ ଜଗିକାନା
ଗିଠମ୍ ଡରେ ଆଡ଼ାକାନା
ଜୁଲମ ଉଜୁଃ ଚେରେ ଚେଂ ଆମ୍‌ଦମ୍ ରାଃଆୟା ।
ଆରମ୍ ରାଃ ଅୟାନେକା
ଆଜମ ଗେରାଂଏ ସବା
ମୁସିଂବାନ୍ ମୁସିଂ ଚଆଉ ଜୁଲମ ହୁକ୍ରାଆ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ବଡ଼ ସକାଳେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଦେଖେ
ବସି ଏକା କାହିଁ କାନ୍ଦୁଥାଅ ତୁମେ
ବିରହିଣୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୋଇଲି ପରି ?
ବନ୍ଧୁ ତୁମର ଯାଇଛି କରେ
ବନ୍ଧୁ ତୁମର ହଜିଛି କରେ
କାନ୍ଦୁଛ ତୁମେ ତୁହାଇ ତୁହାଇ
ବନ୍ଧୁଙ୍କର ମଧୁ ସ୍ମରଣରେ ।
କାନ୍ଦନାହିଁ ଆଉ କରନା ଦୁଃଖ,
ଦିନେ ନା ଦିନେ ହେ କୋଇଲି ତୁମ
ବନ୍ଧୁ ତ ଫେରି ଆସିବ ।

—o—

୫ । ଆଯାଲା ଗୁଣ୍ଡଃ ଗାମାଏ କରେ
ଦାଃଆଦ ଲିଙ୍ଗନ୍ ଗାଲାକରେ
ଦରେଆ ଆଉଶଃ ବେଟାଏସୁମାଂ ଦାଃ ଦଲିଙ୍ଗିନା ;
ଏନ୍‌ଲେକା ନାଲେ ଦଣ୍ଡା
ମିଯା ସେନଃ ଯାନ୍‌ରେଦ
ଲିଙ୍ଗିଯାନ୍ ଦାଃଆଲେକା କାଗେ ରୁଲାଃଆ
ନେ ସମସ୍ତ ରାଁଯାମେରେ
ନେ ଦୁଲାଂ ଦୁରାଏମେରେ
ହାଲେଃ ଦଣ୍ଡା ସେନଃ ହାପାନୁମ କାରେମ୍ ନାମେଆ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଆଷାଢ଼ ମାସ ବର୍ଷାବେଳେ,
ପାଣି ବୋହୁଥାଏ ନଦୀରେ,
ବହିଯାଉଥାଏ ଅବିରତ ପହଂଚିବାଯାଏଁ ସାଗରେ ।
ଯଉବନ ଥରେ ଗଲେ ଆଉ ଆସେନା,
ବୁହିଁଗଲେ ପାଣି ପରି ଆଉ ଫେରେନା ।

ଯଉବନ ଝଲ ଝଲ

ହସି ହସି ବତାଅ,

ଯଉବନ କଲ କଲ

ଗୀତେ ମନ ରସାଅ ।

ଯଉବନ ଯୁବତୀର ମଧୁ ସ୍ରାବୀ ସମସ୍ତ

ଚାଲିଗଲେ ଥରେ କେବେ ଆଉ ଫେରେନା ।

—o—

୭ । ହନର୍ କେଦାଞ୍ଜ୍ ଢଣୁମ୍ ଢଣୁମ୍

ରାକା କେଦାଞ୍ଜ୍ କାଯା ହେଲେମ୍

ଗଯ କଲି ମେନଦ୍‌ଜୁଲି କାଗେ ଯାଗେନ୍ ଲେନ୍ ।

ନାପାମ୍ ଯାନାଞ୍ଜ୍ ଗାଢଞ୍ଜ୍ ଯିବଲ୍

ନାଗାର୍ ଯାନାଞ୍ଜ୍ ଚାଁଯା ଇବଲ୍

ଗଯମଯ କଲି ଜୁଲି ହଙ୍ଗେ ଯାଗେନଯାନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ବୁଲୁଥିଲି ସାରା ଦେଶ ଗାଇକ,

ଦେଖୁଥିଲି ମୁଁ ଯେ କେସା ମଧୁର ।

କଅଁଳବ ନାହିଁ ମଉଳା ଯବନ,

ଜାଣିଲି ଏକଥା ମନକୁ ମନ ।

(ହଠାତ୍) ଦେଖାହେଲା ମୋର ସାଂଗ ସାଥିରେ,

କଥାହେଲୁ ଆମେ କେତେ ଖୁସିରେ, ।

ମଉଳା ଯବନ କଅଁଳ ହୋଇଲା,

ଯବନ ସାଥି ମୋ ଫେରି ଆସିଲା ।

—o—

୭ । ଛିଣ୍ଡି କି ଚପଲ୍ ଟେଯା ଯା ଏଡେ

କଢ଼ିଲ' ଶାଲି ଟେଲ୍ କାଏଡେ,

ହେନେ ମେରେ ଯେନେ ମେ ଗାଡେଂ

କେଲେଜ୍ କୁଳି ଲୋକାନ୍ କେଲାଃ ।

ପାଦର ଚପଲ ମାଡ଼ି

ନାଇଲନ୍ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧ ।

ସ୍କୁଲରେ ସ୍କୁଲରେ ସାଙ୍ଗ

ଦଶ୍‌ଙ୍କୁ କଲେଜ ଝିଅ ପରି ।

—o—

୮ । ଏତନ୍ କାରୁ (ମାଗେସ୍ୱର)

ଉରୁଟଣ୍ଡା ମୁଁଇକଲେକା

ସୁର୍‌ପାଂ ଦୁମୁର୍ ଲଲ୍‌କଲେକା

କୁଲନ ନେଡଏମେ ହାଗାଞ୍ଜ୍ ପାଇଟି ନେଡଏମେ ।

ସର୍, କେରେଓଡ୍ ଗ୍ରମିକଲେକା

ବାଲେଃ ତଆଉ ଅଏକ ଲେକା

ଦୁସ୍‌ଂ ନେଡଏମେ ହାଗାଞ୍ଜ୍ ଜଗାର୍ ନେଡଏମେ ।

ଜାଡ ମାର୍ଶାଲେ ଦୁଲୁବ୍ କରେ

ରାଜନୀତ ହସ୍ କରେ

ଦାନ୍ ନେଡଏମେ ହାଗାଞ୍ଜଦେଙ୍ଗା ନେଡଏମେ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଭଅଁର, ଜନ୍ଦା, ପିମ୍ପୁଡ଼ି

ବରୁଡ଼ି ଓ ମହୁମାଛି,

ଏକତାର ବଳେ ବଳୁଆ ହଏଁ

ଜୟନ୍ତ ଜଗତ ଜିଣି ।

ହେ ମୋ ଦେଶର ଅଧିବାସୀ

ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଶିଖିନିଅ ତୁମେ

ହାଙ୍ଗ ସାଥି ହୋଇ ଚାଲିବାର ଆଉ

କାମ କରିବାର ମନ୍ତ୍ରଟି ।

ହେ ମୋ ଦେଶର ଅଧିବାସୀ

ମଧୁର ବଚନ କହିବାକୁ ଶିଖ

ମଧୁର ସଙ୍ଗୀତ ଗାଇବାକୁ ଶିଖ

କୋଇଲ, ସାର ଓ ଶୁଆ ପରି ।

ହେ ମୋ ଦେଶର ଅଧିବାସୀ

ସହାୟକ ହୁଅ

ଅବା ଦାନ ଦିଅ

ଜାତିକୁ ଉଠାଅ ଉପରକୁ

ହେଉ ପଥ ତୁମ ସୁଗମିତ ।

—o—

୯ । କଓ୍ୱି ଡିଧିର ଜବନେ ଆମାଃ

ମାଲିନାମାଲା ଉରୁକଲେକା

ଆଃଗ୍ରି ଧଲାମ ଟେଣ୍ଡେରେ ଚେଗ୍ରି

ଜୁଲଡମ ସାଜାଅର୍ଡୁ ।

ଚଲକାନାମ୍ ଇପିଲେ ଅନଲ୍

ଇପିଲେ ଅନଲ୍ ଏଡାଂଶାଲି ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଜୀବନ ତୁମର ଜଅନ୍ତା ପଥର ଭଳି

ମଲ୍ଲି ଫୁଲ ମାଳ ଭଅଁର ପରି ।

ଆଶାର ସିଢ଼ି ଡେଇଁଲେ ସିନା

ତଥିକୁ ପାଇବ ଶୋଭା ।

ପିନ୍ଧିଛ ତୁମେ ଝୀନ ବସନ

ଯେତେ ଅବା ଆକାଶର

ଝଲ୍‌ମଲ୍ ତାରା ।

—o—

୧୦ । (ଜାତ୍ରା ଦୁଗ୍ରଂ)

ହଗ୍ରଡାଲେ ସାଙ୍ଗଂରେୟା

ହାଟିଅଡାଲେ ଜଙ୍ଗଂରେୟା ।

ଆପେ ହାରୁ ବେଟାଏ ଡେଗେ ଡାଲଗ୍ ନଦାସ୍କାନା ।
ବେଟାଗଦଲେ ବେଟାଟଲେନା
ଆଜାଲାଲେ ବଲଗ୍‌ଲେନା
ସିଶ୍ରଡେ ସିରେମ୍ ନାଜାଃ ଆକାନା
ଫିଡାମ୍ ଡାଲ୍କାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ରାସ୍ତା ଆମର ବହୁତ ଦୂର
ଦାଣ୍ଡ ଗୋହରି ଲମ୍ବା
ତୁମ ଗାଁ ପହଁଚିବାକୁ
ଅଧରାତ ହେଲା ।
ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପହଁଚିଗଲୁଁ
ଆଖଡ଼ା ଘର ପଶିଗଲୁଁ
ନାଚୁଆ ସେଠି ମୁଣ୍ଡ ଲୁଣ୍ଡାଇ, ଚୁଟା ପକାଇ,
ଫିତା ବାନ୍ଧିଛୁ ଦେଖିଲୁଁ ।

—o—

୧୧ । ଠାକୁର୍‌ମୁଣ୍ଡା ଉଲି ବାଗାନ୍ ବନ୍ତାର୍‌ରେ
କଦମ୍‌କେଦାର ଦାବାଙ୍କୁ ହେର୍ ଲେଡ଼ା ।
ବାବା ବୁଣାଲେନା ପୁରୁ ଦୁମ୍ବଃଲେକା
ବାବା ଗେଲେଲେନା ମାଇଲେ ଗେଲେଲେକା ।
ଇରେଆଙ୍କୁ ମେନରେ ହାଡ୍ରେ ଆଙ୍କୁ ମେନ୍‌ରେ
ଦାସୀ ଚଡାର୍ କପେ ଜା-ଶ୍ରଡାନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

(ଧାନବୁଣା ଗୀତ)

ଠାକୁରମୁଣ୍ଡା ଅମ୍ବ ବଗିଚା ଭିତରେ
କଦମ୍ କେଦାର ଧାନ ବୁଣିଥିଲୁ
ପୁରୁ ଗଛର ମୂଳ ପରି
ପେଣ୍ଡା ପେଣ୍ଡା ଧାନ ହେଲା

ମାଇଲ ଗଛର କାଣ୍ଡ ପର

ବଡ଼ ବଡ଼ କେଣ୍ଡା ହେଲା ।

ହେଲେ କାଟି ପାରିଲୁନ ଧାନ

ମୂଲିଆ ମୋତେ ହଇରାଣ କଲା ।

୮ । ମାବ୍‌ଂ ବୁରୁଗେଲେ ସାଙ୍ଗାର୍‌କେନା

ଗୁଲ୍ଲୁ ଗୁଲ୍ଲୁ ଧିରତେଲେ ଗୁଲ୍‌ଦାଅଏନା

ହୁଁଲମ୍ ବୁରୁ ଗେଲେ କନ୍ଦର୍‌ଲେନା

ହିଁସୁରପଏ଼ଃ ମାଅଁ ଡ଼୍‌ତେଲେ

ହିଁସା ଲହୁ ମେଆଁ ନାଲେ ।

ଟକାନ୍ ଏରେଗାଲେ ଏରେଆନା

ଗୁଲ୍ଲୁ ଗୁଲ୍ଲୁ ଧିରତେଲେ ଗୁଲ ଦାଅଏନା ।

ଟକାନ୍ ଦୁପିଗଲେ ଦୁପିଏନା

ହିସୁଃରପଏଃ ମାଡ୍ ତେଲେ ହିଁାସା ଲହୁମ୍‌ଏନା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଯାଇଥିଲୁ ବଡ଼ପାହାଡ଼ ଶିକାର ପାଇଁ

ଗୋଲ ଗୋଲ ପଥର ସବୁ ଉପରୁ ଖସି

ଆମ ଉପରେ ହେଲ ବାଡ଼େଇ ।

(ପୁଣି) ସାନ ପାହାଡ଼ରେ ଖେଳଗଲୁଁ ଆମେ ଶୀକାର ପାଇଁ

(କିନ୍ତୁ) ପାହାଡ଼ରେ ଥିବା ବାଉଁଶ ଗଛ

ପବନରେ ସବୁ ଯାଇଛି ନଇଁ ।

ପେଇବାଟ ଦେଇ ଯିବା ସମୟରେ

ବାଉଁଶ ଗଛରେ ହେଲୁଁ ଗୁଡ଼ାଇ ।

କ ସଙ୍କେତ ଦେଖି ଆସିଲୁଁ ଅବା

ପଥର ଆମକୁ ଦେଲା ବାଡ଼େଇ ।

କିବା ଦୋଷ କରି ପାଇଲୁଁ ଦଣ୍ଡ

ବାଉଁଶ ଆମକୁ ଦେଲା ଗୁଡ଼ାଇ ।

—o—

୧୩ । (ନାହାରେସ୍ବାଃ ହୁବଂ)

ଅପେପା ଡେଲ୍ଂଆଚ ଆଲେପାଆଡେଲ୍ଂଆ
ଆପେପା ଦେସ୍ବଂଦାଏ ଶଂ-ଙ୍ଗା ଡାଡ଼ା
ଆଲେପା ଦେସ୍ବଂଦାଏ ସମକଡାନା
ହୁରୁ ହୁରୁକତେଞ୍ଜ୍ ଆଯ୍ବାର୍ମେଆଁ
ଡଣ୍ଲେମ୍ ଜମେଆଁଚ ଡାରବେମ୍ ଜମା
ବେଲା ବେଲା କଡେଞ୍ଜ୍ ଆଯ୍ବାର୍ମେଆଁ
ଗଅ ସସମ୍ ଜମେଆଁଚ— ବେରେଲ୍ ସସମ୍ ଜମା ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ତୁମ ଆଡେ ଯିବାକ—ଆମ ଆଡେ଼ ଯିବା
ତୁମ ଆଡେ ପଗ୍ର ମରୁଡ଼ି ପଡ଼ିଛି
ଆମ ଆଡ଼େ ପଗ୍ର ଭଲ ଫସଲ ହୋଇଛି
ପାହାଡ଼ ଆଡ଼େ ବୁଲାଇ ନେବ
କେନ୍ଦୁ ଫଳ ଖାଇବୁ କରେ ଖୁରକୋଲି ଖାଇବୁ ।
ବନ୍ଧ ବଲ ଆଡ଼େ ତୋତେ ବୁଲାଇ ନେବା
ଶୁଖିଲ ଷାଡ଼ଆ ଖାଇବୁ କରେ
କଞ୍ଚା ଷଲଆ ଖାଇବୁ ।

ଜନମ୍ ଦଶୁମ୍

୧୪ । ହାଏରେ ଚାବୁ ଷରଚ ଦଶୁମ୍,
ହାଏରେ ଚାବୁ ଜନମ୍ ଦଶୁମ୍,
ଜମିନ୍ ସୁନ୍ଦର ନେଲ୍‌ତାନା ସିଙ୍ଗାରିକାନା ।
ଜାଙ୍ଗାବ୍ ଜାଙ୍ଗାବ୍ ଜାଙ୍ଗିଅକାନ୍
ଗେଚେ ଗେଚେ ଗାପଚଅକାନ୍,
ଷମିଲ୍ ଭାଙ୍ଗଃ ବନ୍ଧୁର୍ବୁରୁ ବାହାକଅ ହାନା ।
ଧର ଜଙ୍ଗଲ୍ ଦଶୁମ୍ ତାନ୍ବ ।
ଖାଲାଜାଲ ଖଲମାଲ,
ଋଷିକ ମୁନିକ ନାହାଲା ଦଶୁମ୍ ବାବଅକାନା ।
ଛଲମିଲ୍ ହାଲାକତେ,

ନପାର ଜଲ୍‌ଂ ଗାଲାକଟେ,

ବଙ୍ଗାକ ବାକାଲ ପାରମ୍ ତାବୁ ଦିଶୁମ୍ ବାକଆକାନ୍ ।

ଦିଶୁମେଦ ଜଲମିଲ,

ବଡମେନାଃ କାଲମିଲଃ,

ନାବୁ ମୁରୁକୁ ତେରେ ହାପାଙ୍କ ଦିଶୁମ୍ ନୁକାଲଡାନ୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ହେ ମୋର ଭାରତ ଦେଶ ।

ହେ ମୋର ଜନମ ଭୂଇଁ,

ଏତେ ସୁନ୍ଦର ତୋ ରୂପ ଯଉବନ

ସୁନ୍ଦର ହୋଇ ସଜା ହୋଇଛୁ ।

ଆକାଶଚୁମ୍ବି ପାହାଡ଼ ଦଳ

ଧସ ଧର ହୋଇ ଲମ୍ବି ଯାଇଛୁ,

ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ଠିଆ

ପାହାଡରେ ବାଡ ଘେରା ହୋଇଛୁ ।

ଏ ଦେଶଟି ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ଭରା

ସ୍ୱଚ୍ଛ ତା ନଦୀନାଳର ଜଳ

ଏ ଦେଶଟି ଅଟା ହୋଇଛୁ ଘର

ମୁନି ଋଷିଙ୍କର ଆଶ୍ରମେ ।

ନାନା ଫୁଲଙ୍କର ସମାରୋହେ

ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଡ଼ ନନ୍ଦନ ବନେ

ଅମର ଦେଶଟି ପବିତ୍ର ହୋଇଛୁ

ଦେବଦେବୀଙ୍କର ପୀଠ ମଧ୍ୟେ ।

କେମିତି ଅଛି ଆମ ଦେଶ

ଧନ ସମ୍ପଦରେ ଭରପୁର

କିନ୍ତୁ ହେ ଆମେ ସୁରୁକ ବୋଲି ହେ

ଯାଇଛୁ ଆଜ ଏ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ।

—o—

୧୫ । ହ୍ଵଲଦକ ସେନାଃତାନା

ଝାଝା ବାଜାର ନାମି

ଆଲଂ ହ୍ଵଁଲଂ ସେନାଃଆଁ ଝାଝା ବାଜାର

ଝାଝା ବାଜାର୍‌ରେ ମା ଝାକାଲଂ ଟେଲ୍ୟା

ଝାଝା ବାଜାର୍‌ରେ ମା ଧିଣ ଦପିଲ୍

ଆଲଂ ହ୍ଵଁଲଂ ସେନାଃଆଁ ଝାଝା ବାଜାର୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଲୋକମାନେ ଯାଉଛନ୍ତି ଝାଝା ବଜାର କାମକୁ

ଆମେ ବ ଯିବା ଝାଝା ବଜାର କାମକୁ

ଝାଝା ବଜାରରେ ଟଙ୍କା ମିଳବ

ଝାଝା ବଜାରରେ ପଥର ମୁଣ୍ଡେଇ

ଆମେ ବ ଯିବା ଝାଝା ବଜାର କାମକୁ

—o—

୧୬ । ନେଦର୍ ପିଲରେସ୍ବାଃ ଦୁମ୍ବୁଃରୁପାଂ କୁଲକ

ଡ-ଡେକ ଚୁପୁଣ୍ଡୁଲ୍

ମେଭ୍‌ଡେକ ଗ୍ରପାପିଡ଼ା

ସିଦାକଃସେନାଃଆନା ବାଆଃବାରାନ୍

ଡାଗ୍ଵକ ଝଣ୍ଡମ୍ କେଡା

ଡାଗ୍ଵକ ରଗ୍ବ କେଡ଼ା

ଜୁଲମ୍ ଲ୍ବଗେତ୍‌ତାଗ୍ଵ ବାଗେସ୍ବାଃ ରୁ-ଆମ୍

ଗ୍ବରରେ ଗୁରୁଇ ମେ ଦୁମାମ୍‌ରେ ଗାଲଂମେ

ବଲରେ କାଲାଏ ମେ ଟେବେ ବେଣ୍ଡ୍ରଂ

ଲ୍ବଗେଗ୍ଵପୁଡ଼େଆନ୍ ସୁଗାମ୍ ସିକ୍ରେଆନା

କାଝା ଲଡାର୍ କାଲାମ ତାସିର୍‌ଅଜାନା

କାଜାରୁପାଂ ରୁପାଂ କାଲା ଆଲଂ ଆଲଂ

କାଟେରେ ସିଙ୍ଗି ଯାଟକେଡ଼େମ୍ ଡକାନ୍‌କାଃଆ

କାଟିକଏଗ୍ଵଂ ମେଆଁ କାଟେକ ସେଗେଡ୍ ମେଆଁ

କାଟେସିଙ୍ଗି ଯାଟକେଡ଼େମ୍ ଡକାନ୍‌କାଆ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଯେଉଁ ଦୂର ବଣରେ ବଢ଼ଲେ ଘାସ ବଛାଲା ଝିଅ
ଦାନ୍ତ ଓଠରେ ହେଉଛନ୍ତି
ଆଜି ମହମର ହେଉଛନ୍ତି ।
ଝିଅ ଗୁଳେଲ ଝିଅ ବଳଦ
ଦୂର ଫୁଲ ବଗିଗୃକୁ ।
ଅଧେ ଫୁଲ ନେଲେ ଅଞ୍ଜୁଳାରେ ଭରି
ଅଧେ ପକାଇଲେ ଗଣ୍ଡି ।
ମାଙ୍କ ପାଇଁ କହୁ ଯାଅ ଜାଡ଼ିକ ନେ ଯାଅ ଗ୍ରନ୍ତିକ ।
କାଠିରେ ଗୁନ୍ଥାଇ ସୂତାରେ ଗୁନ୍ଥିଲେ
ମଥାରେ ଖୋସିଲେ ଏଠି ସେଠି ।
ମୁଣ୍ଡର ଫୁଲ ତ ଦୋହଲଲା
କାଠି ଭାଙ୍ଗିଗଲା, ସୂତା ଛିଣ୍ଡିଗଲା
ପାଦ ତଳେ ଫୁଲ ଗଲା ବିସ୍ତରି ।
ଗୋଟି ଗୋଟି ଫୁଲ ସାଉଁଟୁ ସାଉଁଟୁ
ଉପରକୁ ଗଲେ ସକାଳ ରବି ।
ତମକୁ କହୁ କେ କହୁ ନାହାନ୍ତି କି
ତମକୁ ଦେଖୁ ବା ଦେଖୁ ନାହାନ୍ତି କି
ସାଉଁଟୁ ସାଉଁଟୁ ଗୋଟି ଗୋଟି ଫୁଲ
ବେଳ ହେଲା ଦ୍ୱିପହର ଆସି ।

—୦—

୧୭ । ଦଣ୍ଡୂନ ଲିଗିଡ ଅଭଦ୍ୟୁ
କାଠ ଲିଗିଡ ଅକଦ୍ୟୁ
କଦା ଦିଙ୍ଗି ଦାର ମେଣ୍ଡଦାଃ କଦାୟୁ
ବୁଟିନ୍ ଜମାଃ କୁଙ୍କଆଃ
ବୁଟିନ୍ ଥିଦା ସୁଟୁଙ୍କ
ଲେଗାଂ ଦେଲୋଗା-ରେ ଦାଣ୍ଡା ରୋଏ

ଗତୁ ବାରେ କାତେ

ବାନାମ ଦାରେ କାତେ

ସାର୍‌କାପି କଲ୍ଃ ସାପାକଆ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ଦେଶ ପାଇଁ ଯିଏ

ଜାତି ପାଇଁ ଯିଏ

ଦନସ୍ରତ ସତରେ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରାଏ ।

ଭଲ ଖାଦ୍ୟପେୟ

ଭଲ ପୋଷାକ

ବାମ ହାତେ ସବୁ ରଖିଥାଏ ।

ବଂଶୀ ଛାଡ଼ି ଦେଇ

କେନ୍ଦେରା ବଜାଇ

ଶର, ଝାଙ୍ଗିଆ ସହ ମିଳିତା କରେ ।

—o—

ମାନ୍‌ଭାନ୍,

ଶ୍ରୀମାନ ତୁଳୁଦ୍ ଗମ୍‌କେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା

ଡାଆକ ଅଣ୍ଡ୍ରଃ ଡାଆର୍ ଡାଆରା, ବାରିପଦା

ଗମ୍‌କେ,

ଆଲେ ଲଡାର୍‌ରେ ଦସ୍ଖତ୍ ଏମ୍ ଚାଡ୍‌କ ଜାମ୍‌ଡ଼ଦା ହାତୁରେନ୍ ହଅକ । ଆଦିବାସୀ ହଅକ ପେରେଃ ଜାମ୍‌ଡ଼ଦା ହାତୁରେ ମିଆଡ୍ ଡାଆକ ଅଫିସ୍ ବାଇଲଡେଡ୍ ଆଲେଲେ ନେହୋରେନ୍‌ତାନା ।

ଜାମ୍‌ଡ଼ଦା ହାତୁ କପ୍ତିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନ୍‌ରେୟାଃ ଉଦଲା ବ୍ଲକ୍‌ରେ ମେନାଃ । ନେନ ହାତୁରେ ହଅ ସଂଖ୍ୟା ଅପେଃ ହାଜାର୍‌ଏତେ ପୁରାଃଗେଆ । ଜାମ୍‌ଡ଼ଦା ହାତୁ ଯାପାଃକରେ ଅଣ୍ଡ୍ରଃଗେ ୮୦ଟା ହାତୁ ମେନାଃ । ମେନ୍‌ଦ ଜାମ୍‌ଡ଼ଦା ହାତୁରେ ମିଆଡ୍ ଡାଆକ ଅଫିସ ବାନଃତେ ହାତୁହଅକ ଠିକ୍ ଇମତାମ୍ ଅଲ୍‌ହାକାମ୍‌କ କାକ ଜାମଦାଇୟାତାନା । ନେନା ଏତେ ମତୋ କ: ମିଃ ସାଗିନ୍ କୁଣ୍ଡାବାଇ ହାତୁରେ ମିଆଡ୍ ଡାଆକ ଅଫିସ୍ ମେନାଃ । ଏନ ଡାଆକ ଅଫିସ ଠିକ୍ ଏମିତାଂରେ ଅଲ୍‌ହାକାମ୍‌କାଏ ହାଟିଂ ଦାସ୍ତିୟାତାନା । ଏନାମେନ୍‌ତେ ଅଲ୍‌ନାମେକତେନ୍ ଓ ଏମେକତେନ୍ ଇସୁଟାନ୍ ଅସୁବିଧାରେକେ ହଃଅତାନା ।

ଏନାମେନ୍ ଆଡଲ ବୃଗିଲେକାତେଲେ ନେହର୍ତାନା ଯେ ଚେତାନ୍‌ରେ ଆଲେୟାନ୍ ଅସୁବିଧା ଲତେତ୍ ବୃଗିଲେକା ବସୁର୍‌କାତେ ଲଗନ୍ ଧାବରେ ଜାମ୍‌ଡ଼ିହା ହାତୁରେ ମିଆଡ୍ ଡାଆକ ଅଫିସ୍ ବାଇଲେଏରେ ଆଲେ ଆନେନ୍‌ଥାଇରେ ସାବଦନ ଲଗିଡ୍ ଧାର୍‌ଡଲେ ତାଇନା । ମୁନ୍ଦ୍

ଆବେନାଃ ହଶେଯ
ଜାମଡ଼ିହା ହାତୁ ହଅଃ

କାମ୍‌ଡ଼ିହା ହାତୁ
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

୧ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଗୌରମୋହନ ସିଂ
୨ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ସିଂ
୩ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ମଙ୍ଗଲ୍ ଚରଣ ସିଂ
୪ । ଶ୍ରୀମାନ୍ ଦୁର୍ଗା ଚରଣ ସିଂ

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ମାନ୍ୟବର,

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମଣ୍ଡଳ ଅଧିକାରୀ, ମୟୂରଭଂଜ ଜିଲ୍ଲା
ଡାକ ଓ ତାର ବିଭାଗ, ବାରିପଦା ।

ମହାଶୟ,

ଆମ୍ଭେ ନିମ୍ନ ସ୍ୱାକ୍ଷରକାରୀ ଜାମଡ଼ିହା ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀ ଅଟୁଁ । ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଜାମଡ଼ିହା ଗ୍ରାମରେ ଗୋଟିଏ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଆମ୍ଭେମାନେ ନିବେଦନ କରୁଅଛୁଁ ।

ଜାମଡ଼ିହା ଗ୍ରାମ କପ୍ତିପଦା ସବ୍‌ଡିଭିଜନର ଉଦଲା ବ୍ଳକରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ଜନସଂଖ୍ୟା ୩୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ହେବ । ଜାମଡ଼ିହା ଆଖପାଖରେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ତୁନ୍ ୮।୧୦ ଗୋଟି ଗାଁ ରହିଅଛି । ମାତ୍ର ଜାମଡ଼ିହାରେ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସଟିଏ ନଥିବାରୁ ଜନ ସାଧାରଣ ଠିକ ସମୟରେ ଡାକ ସେବା ପାଇ ପାରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଏଠାରୁ ୫ କି: ମି: ଦୂର କୁଣ୍ଡାବାଇଠାରେ ଗୋଟିଏ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ଅଛି । ସେହି ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଚିଠିପତ୍ର ବଣ୍ଟନ କରିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଚିଠିପତ୍ର ପାଇବାରେ ଓ ଦେବାରେ ଆମ୍ଭେମାନେ ବହୁ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଅଛୁଁ ।

ଏଣୁ ବିନୀତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରୁକି ଉପରୋକ୍ତ ଅସୁବିଧା ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ତୁରନ୍ତ ଜାମଡ଼ିହା ଠାରେ ଗୋଟିଏ ପୋଷ୍ଟ ଅଫିସ ଖୋଲିବା ପକ୍ଷେ ବିହିତ ଆଜ୍ଞା ସାଦର ଦେଇଅନ୍ତୁ । ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ
ଜାମଡ଼ିହା ଗ୍ରାମବାସୀ ବୃନ୍ଦ ।

ଜାମଡ଼ିହା
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

୧ । ଶ୍ରୀ ଗୌର ମୋହନ ସିଂ
୨ । ଶ୍ରୀ ରବିନ୍ଦ୍ରନାଥ ସିଂ
୩ । ଶ୍ରୀ ମଙ୍ଗଳ ଚରଣ ସିଂ
୪ । ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ସିଂ

ମାନ୍‌ତାନ

ଶ୍ରୀମାନ୍ ବି ଡ଼ି. ଓ. କପ୍ତିପଦା ବ୍ଲକ ରେନାଃ ।

ଗମ୍‌କେ,

ଆବେନ୍ ତାଃଆରେ ଅଃର୍‌ଦାସଏଟେୟାଃ କାରନ ଦ ଅଲେ ପେଗୁଦର ହାତୁରେନ୍ ହୋକ । ନେନ୍ ହାତୁରେ ଉଃମ୍‌ବାର୍ ହାଜାର ହୋକ ମେନାଃଲେୟାଃ । ମେନଦ ନେନ ହାତୁରେ ନୁଁ ଦାଃ ଲଗିଡ ମିଏତ୍ ଘଃକେ କୁଏଁ ବାନ୍ଦେରେ ମୁଁତ୍ ବାନଃଆଁ । ଜେଟେ ଘିଙ୍ଗି ବେଶାସ୍ତାନ୍‌ରେଦ ଏସୁସୁରେଃ ସାନଂରେ ମେନାଃ ମିଏତ୍ ଗାଲାରେୟାଃ ଦାଃଆ ଅଗୁ-ଲେଏଲେକ ନୁଉସ୍ତାଁ । ଅକନ୍‌ଗାଲା ଦାଃଆରେରେ ହୋକ ଅଣ୍ଡ୍ରଅ ଡେଲାଉଣ୍ଡଃକ ଅଲାନା ।

ଏନାମେନ୍ତେ ଆବେନ୍‌ତାଃଆରେ ଲେ ଅପତ୍ରି ଜାନାଚ ଆବେନ୍ ପେଗୁଦର ହାତୁରେନ୍ ହୋକ ଚେତାନ୍‌ରେ ଉକ୍ତାଃ କେଏଡେ ନେନ୍ ହାତୁରେ ନୁଁ ଦାଃଆ ଲଗିଡ୍ ମିଏକ କୁଏଁ ଲଆଏ ଲଗିଡ୍‌ବେନ୍ ମନଜୁର ଏଲେ ରେଦ ଅଲେ ପେଗୁଦର ହାତୁ ହୋକ ଆବେନ୍ ତାଃଆରେ ସାବଧନ୍ ଲଗିଡ ଦାର୍‌ତଲେ ଡାଇନେ ।

ମୁଣ୍ଡ୍
ଆବେନାଃ ବଶେସ
ପେଗୁଦର୍ ହାତୁହୋକ

ପେଗୁଦର ହାତୁ
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

୧ । ଶ୍ରୀ ମାଥାଏ ସିଂ
୨ । ଶ୍ରୀ ଦୁମ୍ବି ସିଂ
୩ । ଶ୍ରୀ ସିଦଉ ସିଂ
୪ । ଶ୍ରୀ ବାମେଆ ସିଂଧଉ

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ମାନ୍ୟବର

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କପ୍ତିପଦା ବ୍ଲକର ବି. ଡି. ଓ.

ମହାଶୟ,

ଆପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଅନୁରୋଧ କରିବାର କାରଣ ଏହିକି ଯେ ଆମ୍ଭେ ପେଗୁଦାର ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା । ଏହି ଗ୍ରାମରେ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ହଜାର ଲୋକ ଅଛୁଁ । କିନ୍ତୁ ଏହି ଗ୍ରାମରେ ପିଇବା ଲାଗି ଗୋଟିଏ ହେଲେ କୂଅ କିମ୍ବା ପୋଖରୀଟିଏ ନାହିଁ । ଖରାଦିନ ପହଞ୍ଚିଲେ ବହୁ ଦୂରରେ ବହୁଥିବା ନାଳର ପାଣି ଆଣି ପିଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରୁଁ । ସେହି ନାଳ ପାଣିରେ ଲୋକମାନେ ପଣ୍ଡା, ଗୋରୁ, ଗାଈଙ୍କୁ ଗାଧୋଇ ଦିଅନ୍ତି ।

ଏଣୁ ଆପଣଙ୍କଠାରେ ଆପତ୍ତି କରୁଅଛୁଁ କି ଆପଣ ପେଣ୍ଡୁଦାର ଗ୍ରାମର ଲୋକଙ୍କ ଆପତ୍ତି ବିଚାର କରି ଏହି ଗ୍ରାମରେ ପାନୀୟ ଜଳ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କୂଅ ଖୋଳିବା ପାଇଁ ମଞ୍ଜୁର କଲେ ଆମ୍ଭେ ପେଣ୍ଡୁଦାର ଗାଁର ଲୋକମାନେ ଆପଣଙ୍କଠାରେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଋଣୀ ରହିବୁଁ । ଇତି ।

ଆପଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ,
ପେଣ୍ଡୁଦାର ଗ୍ରାମବାସୀବୃନ୍ଦ

ପେଣ୍ଡୁଦାର ଗ୍ରାମ
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

୧ । ଶ୍ରୀ ମାଥାଏ ସିଂ
୨ । ଶ୍ରୀ ଦୁମ୍ନି ସିଂ
୩ । ଶ୍ରୀ ସିଦାଓ ସିଂ
୪ । ଶ୍ରୀ ବାମେଆ ସିଂଡଭ

ମାନ୍‌ୟାନ୍

ଶ୍ରୀମାନ୍ ଅଦାପାଲ ମାଡ୍ଂ ଇସ୍କୁଲରେନ୍ ମାଡ୍ଂ ମାଷ୍ଟର ।

ଗମକେ,

ଆବେନ ଡାଃଆରେ ଅର୍‌ଡାଘଏଡୋ୍‌ଃ କାରେନ୍ ଦ ଆଞ୍ଜ୍ ହାସୁଲେନ୍ ଲାଗିଡ୍ ତା ୧୨-୫-୯୧ ତାରିକଏତେ ତା ୧୪-୫-୯୧ ତାରିକ ଜଅଙ୍ଗ୍ ଇସ୍କୁଲ କାଞ୍ଜ୍ ହିଜୁଃଲେନ ତାଇକେନା ।

ଏନାମନ୍ତେ ଆବେନ ଡାଃଆରେଞ୍ଜ୍ ଆପତ୍ତି ତାନ୍‌ରେଦା ହନାଂ ଆବେନ୍ ଆଞ୍ଜ୍ ଚେତାନରେ ହିଜୁଃକେଏନ୍ତେ ତା ୧୫-୫-୯୧ ତାରିକଏତେ ତା ୧୪-୫-୯୧ ତାରିକ ଜଅଙ୍ଗ୍ ଛୁଟିବେନ ମନଜୂର୍ ଚିଅରେଦ ଆଞ୍ଜ୍ ଆବେନ୍ ଡାଃରେ ଯାବାଦନ ଲଗିଡ ଦାର୍‌ଡଞ୍ଜ୍ ତାଇନେ । ମୁଗୁଡ୍ ।

ଅବେନାଃ କାଜଆୟୁମ୍ ପାଠଅ ସିଟିଆ

ଅଦାପାଲ ମାଡ୍ଂ ଇସ୍କୁଲ
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରଧର ସିଂ
ଶ୍ରେଣୀ — ଅରେଯା

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ମାନନୀୟ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଦାପାଲ ହାଇସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ।

ମହାଶୟ,

ଆପଣଙ୍କଠାରେ ଅନୁରୋଧ କରୁଛି କାରଣ ଏହି କି ମୁଁ ଜ୍ୱରରେ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ତା ୧୨-୫-୯୧ ରିଖ ଠାରୁ ତା ୧୪-୫-୯୧ ରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍କୁଲକୁ ଆସି ପାରିନାହିଁ ।

ଏଣୁ ଆପଣଙ୍କ ଠାରେ ଆପତ୍ତି କରୁଅଛି କି, ଆପଣ ମୋ ଉପରେ ବିଚାର କରି ତା ୧୨-୫-୯୧ ରିଖ ଠାରୁ ତା ୧୪-୫-୯୧ ରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଛୁଟି ମଞ୍ଜୁର କଲେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କଠାରେ ଚିରଦିନ ପାଇଁ କୃତଜ୍ଞ ରହିବି । ଇତି

ଆପଣଙ୍କର ଆଜ୍ଞାଧୀନ ଛାତ୍ର

ଅଦାପାଲ ହାଇସ୍କୁଲ
ତା ୨୦ । ୫ । ୯୧

ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରଧର ସିଂ
ଶ୍ରେଣୀ—ଦଶମ

ପୁଡଲା (ଡଗ)

୧ । ଗାଲା କୁଟି କୁଟିଟେ ଚୁଙ୍ଗା ବଢ଼୍‌ଆକାନା ।

ଉ: ଭୂଲୀ ହାଇ

ଓଡ଼ିଆ - ନଦୀ କଡ଼େ କଡ଼େ ଚୁଙ୍ଗା ପୋତା ହୋଇଛି ।

ଉ: ଭୁଡ଼ ମାଛ

୨ । କୁକୁଏଁଃ କୁମ୍ବାଡ଼୍ ଦାଣଆ ଦୂଆର୍ ।

ଉ: ମୁଆଁ

ଓଡ଼ିଆ - ବଙ୍କା ଖମ୍ବରେ ଦୁଇଟି ଦୁଆର ।

ଉ: ନାକ

୩ । ଦାଃ ଗୁଦୁଗୁଦୁ ନଗଚାଡା ଡେଏଡଲ ମାକଲ ଗିଢଃଆକାନ୍ ।

ଉ: କୁମ୍ବାଡ଼୍

ଓଡ଼ିଆ - ପାଣି ଗୁଦୁଗୁଦୁ ବୁଲୁଛି ଗେଣ୍ଡୁଆ ମାଙ୍କଡ଼ ଶୋଇଛି ।

ଉ: ଖମ୍ବ

୪ । ଝାକା ଝାପୁର୍ ହେଟେରେସ୍ମଂ ମିଆଡ଼ଗେସ୍ବାଡାଏ କାଣ୍ଟା ।

ଉ: ଛତା

ଓଡ଼ିଆ - ଝୁବୁରୁଝାବୁ କଳା ଚଢେଇ ଗୋଟିଏ ଛାର ଗୋଡ

ଉ: ଛତା

୫ । ମିଆଡ଼୍ ହନ୍ ଅସୁଦ୍‌ରେରେକ ତୁଲ୍‌ବାଆଇଆ ।

ଉ: ହାର୍କନ

ଓଡ଼ିଆ - ଗୋଟେ ଚୁଆକୁ ସଧ୍ୟାହେଲେ ଟେକ ବୁଲନ୍ତି ।

ଉ: ଲଶୁନ

କାପାଗାର୍ (କଥୋପକଥନ)

ପ୍ରଶ୍ନ - ଅମାଃ କୁଟୁମ୍ ଚେନାଃ ?

ଉତ୍ତର - ଅଞ୍ଜାଃ କୁଟୁମ୍ ସିଟୁମ୍ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆପେ ଅଣ୍ଡ୍ୱାଃରେ ଚମିନ୍ ହୁଅ ମେନାଃପେଆ ?

ଉତ୍ତର - ଆଲେ ଅଓ୍ୱାଃରେ ମଡୋ ହୁଅ ମେନାଃ ଲେଆ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆମାଃ ଆପୁ ରେନାଃ କୋତାନା ଚାକରିତାନ ଚ ?

ଉତ୍ତର - ଇସ୍ସା ! ଆପୁଙ୍ଗ୍ ଦ ଚାକରିତାନା

ପ୍ରଶ୍ନ - ଅକନ୍‌ରେ ଚାକରିତାନା ଅଣ୍ଡଃ ଚମିନ୍ ଦର୍‌ମାଦଏ ନାମେତାନା ?

ଉତ୍ତର - ସମ୍ବଲପୁର୍‌ରେସ୍ସା ଷ୍ଟେଟ୍‌ବେଙ୍କ୍‌ରେଃ ଚାକରିତାନା ଅଣ୍ଡଃ ଦରମାତାଏଦ ମିଡ୍‌ଚନ୍ଦ୍ରୁରେ ବାର୍‌ହାଜାର୍ ମଡୋଶାଏ ଟାକା ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆମଦ ଆଏଃଲ ସମ୍ବଲପୁର ମିଶେଗାନେମ୍ ହେନାକାନଃ ?

ଉତ୍ତର - ଏସ୍ସା ମିଶାରେଙ୍ଗ୍ ପେନାକା । ନେଃ ଚମିନ୍‌ଦନ୍ ଆସ୍ସାର୍‌ରେଙ୍ଗ୍ ସେନ୍‌କେନା ଆପୁଙ୍ଗ୍ ଲ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆଚ୍ଛା, ବାବୁନନ୍ ! ଏନ୍ ପାଆଦ କୋକା ଆଣ୍ଟାକାରଃଆ । ଆବୁ ନେପାଆଲେକା ଚ ?

ଉତ୍ତର - ଏସ୍ସା ଆକ ଏନ୍‌ପାଆରେନ୍ ହଅକ ଇସୁକ ବୁଗିନା । ବୁଗିଲେକାକ ଜାଗାବୁ । ଏନ୍‌ପାଆ ଅତେ ହାସାକରେ ବରଷ ଯାନେକ ଚାଆସତାନା । ଇସୁ ବୁଗିନ୍ ବୁଗିନ୍ କନଷକ ଚାଆସକାତେ ଟାକାପୁଇସାକ ଅର୍ଜାଅତାନା ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆବୁ ନେପାଆ ଚାଷୀ ଅଣ୍ଡଃ ଏନ୍‌ପାଆ ଚାଷୀକ ଭତାର୍‌ରେ ତରଫଦ ରେନାଃ ?

ଉତ୍ତର - ଆପୁ ନେପାଆ ଚାଷୀଦ ବରଷ୍‌ରେଆ ଚମୁଃ ଚନ୍ଦ୍ରୁରେ ଚାଆସ ପାଇଟିରେକ ଲଗାଡନ୍ତ୍ରୁତାନା ମେନ୍‌ଦ ଏନ୍‌ପାଆ ହଅକ ଯାଆରେ କେଟେଦନ କାପୁଙ୍ଗ୍‌ଦନ୍‌ଯାନେକ ଚାଆସତାନ୍ ।

ପ୍ରଶ୍ନକର୍ତ୍ତା- ଏସ୍ସା, ଆମ୍ ଠିକ୍‌ଏମ୍ କାକତାତା । ଆବୁ ନେପାଆ ହଅକ ଏନ୍‌କା ସଦ ଚାଆସ ପାଇଟିରେବୁ ଲଗାଡଂଆ ଏନ୍‌ରେଦ ରେଙ୍ଗେତେ ଚ ଅଙ୍ଗକତେ ମୁଠେ କାବୁ ଢାଇନା । ହଉ - ମା ତେବେ ତସିଂଦ ଏନକାଗେ ।

ଉତ୍ତରଦାତା- ହଉ, ମା ତବେ । ଜହାର୍ ।

ଓଡ଼ିଆ ଅର୍ଥ :

ପ୍ରଶ୍ନ - ତମ ନାମ କଣ ?

ଉତ୍ତର - ମୋ ନାମ ସିରୁମ୍ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତମ ଘରେ କେତେ ଲୋକ ଅଛ ?

ଉତ୍ତର - ଆମ ଘରେ ୫ ଜଣ ଲୋକ ଅଛୁଁ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତମ ବାପା କ'ଣ କରନ୍ତି ? ଚାକିରି କରନ୍ତି କି ?

ଉତ୍ତର - ହଁ ବାପା ଚାକିରି କରନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ - କେଉଁଠି ଚାକିରି କରନ୍ତି ଓ କେତେ ଦରମା ପାଆନ୍ତି ?

ଉତ୍ତର - ସମ୍ବଲପୁରର ଷ୍ଟେଟବ୍ୟାଙ୍କରେ ଚାକିରି କରନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ଦରମା ହେଉଛି ମାସକୁ ବାରହଜାର ପାଞ୍ଚଶହ ଟଙ୍କା ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ତମେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଥରେ ହେଲେ ସମ୍ବଲପୁର ଯାଇଛ କି ?

ଉତ୍ତର - ହଁ ଥରେ ମାତ୍ର ଯାଇଛି । ଏଇ ଅଳ୍ପଦିନ ତଳେ ଯାଇଥିଲି ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଅଚ୍ଛା, ବାବୁଲୁଅ ! ସେପଟେ କପର ଲାଗେ ? ଆମ ଏପଟ ଭଲଆ ଲାଗେ କି ?

ଉତ୍ତର - ହଁ, ତାଙ୍କର ସେ ପଟର ଲୋକମାନେ ଖୁବ ଭଲ । ଭଲ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରନ୍ତି । ତାଙ୍କ ସେପଟର ଗୃଷ ଜମିରେ ବର୍ଷ ସାରା ଗୃଷ କରୁଛନ୍ତି । ଅଚ ଭଲ ଭଲ ଜିନିଷ ଗୃଷ କରି ଟଙ୍କା ପଇସା ଅର୍ଜନ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ଆମ ଏପଟର ଗୃଷୀ ଏବଂ ସେପଟର ଗୃଷୀ ମଧ୍ୟରେ ତଫାତ୍ କ'ଣ ?

ଉତ୍ତର - ଆମ ଏପଟର ଗୃଷୀମାନେ ବର୍ଷର ମାତ୍ର କେତୋଟି ମାସରେ ଗୃଷକାମରେ ଲାଗୁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେପଟର ଲୋକେ ଖରାଦିନ କ'ଣ, ବର୍ଷା ଦିନ କ'ଣ, ସବୁବେଳେ ଗୃଷ କରୁଛନ୍ତି ।

ପ୍ରଶ୍ନ - ହଁ ତମେ ଠିକ୍ କହୁଛ । ଆମ ଏପଟର ଲୋକେ ଯଦି ସେହିପରି ଗୃଷକାମରେ ଲାଗିବା ତେବେ ଘରେ ଅଭାବ ଅନାହାରରେ କେବେ ରହିବା ନାହିଁ । ହଉ, ଆଜି ଏତିକି ଥାଉ ।

ଉତ୍ତର - ହଉ ତେବେ, ଜୁହାର୍

କେତୋଟି "ହୋ" ବାକ୍ୟ : (ଓଡ଼ିଆ ସହ)

ଓଡ଼ିଆ - ଆମେ କୁହେଁ ଯାଉଛୁ ।

ହୋ - ଆଲ୍ଂ ବାରଅଲ୍ଂ ସେନଃତାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ଆମେ ଯାଉଛୁ ।

ହୋ - ଆଲେରେ ସେନଃତାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ମୁଁ ଯାଇଆସେ ।

ହୋ - ଆଞ୍ଜ୍ ସେନଃଘୁରାନାଞ୍ଜ୍ ହନାଂ ।

ଓଡ଼ିଆ - ଏହି କାମଟା ମୋ ଦ୍ୱାରା ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ

ହୋ - ନେନ୍ ପାଇଟି ଆଞ୍ଜଲାଦ ଉାହବାଅ ।

ଓଡ଼ିଆ - ଲୁଗାଟି ଅଲ୍ପ ଛୁଇଁଛି ।

ହୋ - ଲିଜାଃଟେଡ଼ଦ ତୁଲଂନଃରେ ଗଅଅଡାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ହେ ଭଗବାନ ! ମୋତେ ରକ୍ଷାକର ।

ହୋ - ହେ ସିଂବଙ୍ଗା ! ଆଞ୍ଜେ ଦାଗ୍ରୁଃବଅଇମେ ।

ଓଡ଼ିଆ - ବିବେକର ଧ୍ୱନି ହିଁ ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ବାଣୀ

ହୋ - ବିବେକରେୟା ଗାଉଜାଅ ଅଜାଂରେ ଗାଦ୍ଧ୍ୟା (ସିଂଦଗାଃ) କାଜୀର୍ ।

ଓଡ଼ିଆ - ମୋ ଘର ତୁମେ ଅବସ୍ଥର ଦେଖି ପାରିବ ?

ହୋ - ଅଞ୍ଜାଃ ଅୟେଲ୍ ଚନଲୋକାନ୍ ଗାଭ୍ରୁ ଲସୁନ୍ଦଡେକାମ ଚେନାଲେଙା ?

ଓଡ଼ିଆ - ନିଜ ପ୍ରତିଜ୍ଞାରେ ଅଟଳ ରହିବା ଉଚିତ ।

ହୋ - ଆପ୍‌ନାଗ୍ଽ ଶପଥ୍ କାଗାର୍‌ରେ କେଲେଃ ଟାଇନ୍‌ରେଆ କାଜି ।

ଓଡ଼ିଆ - ଗୁରୁଜନଙ୍କୁ ଅବଜ୍ଞା କରନାହିଁ ।

ହୋ - ଆପୁଽମାନ ହଅକଅ କାଜି ଆଲେପେ ହୁଗ୍ଽଂ ଏଣ୍ଡାଃସା ।

ଓଡ଼ିଆ - ତୁମର ମଙ୍ଗଳ ହେଉ ।

ହୋ - ଆମାଃ ମଙ୍ଗଲଅକା ନେଃଏ ହେଅ କାଃ ।

ଓଡ଼ିଆ - ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯାଇପାରେ ।

ହୋ - ଆଙ୍ଗ୍ ଏନ୍ ତାଃଙ୍ଗ୍ ସେନ୍‌ଦାଇୟାତଗ୍ଽଂ ।

ଓଡ଼ିଆ - ଅହା କି ସୁନ୍ଦର !

ହୋ - ଓଃ ଚମିନ୍ ବୁଗିନ୍ !

ଓଡ଼ିଆ - ଏ କାମଟି ମୋତେ କରିବାକୁ ଦିଅ ।

ହୋ - ନେନ୍ ପାଇଟି ଆଙ୍ଗ୍ ପାଇଟିଇରଆଙ୍ଗପେ ।

ଓଡ଼ିଆ - ଦଶ ବର୍ଷ ହେଲା ମୁଁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ଯିବା ଆସିବା କରୁଛି ।

ହୋ - ଗେଲ୍ ସିର୍‌ମା ହବାୟାନା ଆଇଃ ଅଓ୍ୱାଙ୍ଗ ହୁଜୁଃ ସେନଃତାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ମୋର ସେଠାକୁ ଯିବା ଉଚିତ ନଥିଲା ।

ହୋ - ଆଙ୍ଗ୍ ଏନତା ସେନଃ କାଃଟାଇକେନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ଖାଦ୍ୟ ମୋତେ ଅରୁଚି ହୋଇଛି ।

ହୋ - ଜମେଆଃ କାଆ ସିବିଲଂତାନା ।

ଓଡ଼ିଆ - ସମ୍ଭବତଃ ମୁଁ ସେଠାକୁ ଯାଇପାରେ ।

ହୋ ଚିଖାଂ ଆଙ୍ଗ୍ ଏନ୍‌ତେ ସେନ୍ ଦାଇୟା ତେଲେଙ୍ଗ ।

—o—

ତୃତୀୟ ଭାଗ

ହୋ ଶବ୍ଦକୋଷ

ହୋ - ଓଡ଼ିଆ - ଇଂରାଜୀ

ଅ

ɔkɔye ଅକଏ୍ - କାହାକୁ whom

ɔkɔyekɔ ଅକଏ୍କ - ଯେଉଁମାନେ who

ɔkɔyetekɔ ଅକଏ୍ତେକ - କେଉଁମାନଙ୍କୁ whom

ɔkɔyetekɔa? ଅକଏ୍ତେକଆଃ - କେଉଁମାନଙ୍କର whose

ɔkɔnakɔ? ଅକନାକଃ - କେଉଁଗୁଡ଼ିକ which

ɔkɔye ଅକଏ୍ | - କାହା what
ɔkɔya ଅକୟା |

ɔkɔyekɔ? ଅକଏ୍କଃ | କେଉଁମାନେ who
ɔkɔyetekɔ ଅକଏ୍ତେକ |

ɔkɔnpaa?te ଅକନ୍ପାଆଃତେ (k) | କେଉଁଟିକୁ which
ɔkɔnate ଅକନାତେ (R) |

ɔkɔnkɔge ଅକନ୍କଗେ | ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ whom
ɔkɔnkɔ?a ଅକନ୍କଃଆ |

ɔkɔnkɔa? ଅକନ୍କଆଃ - ଯେଉଁମାନଙ୍କର whose

ɔkɔre/ɔkɔnre ଅକରେ/ଅକନ୍ରେ (K) | କେଉଁଟି
ɔkɔnaã ଅକନାଆଁ (R) | which

ɔhɔ? ଅହଃ | ଆହେ hallo
e-he ଏ-ହେ |

ɔwa? ଅଓ୍ା - ଗୃହ house

ɔnḍɔ?ge ଅଣ୍ଡଃଗେ - ପୁଣି and

ɔnḍɔ? ଅଣ୍ଡଃ | ଏବଂ and
ente ଏନ୍ତେ |

ɔṇundu ଅଣୁନ୍ଦୁ - ଅଳନ୍ଧୁ soot

ɔte ଅତେ - ସ୍ଥଳ land

ɔmar ଅମାର୍ - ଅମାର granes

ɔwa?caṭaṇi ଅଓ୍ାଃଚଟାଣି - ଘର ଚଟାଣ floor

ɔwa?mukhia ଅଓ୍ାଃମୁଖିଆ - ଅଭିଭାବକ guardian

ɔlɔ?etɔ? ଅଲଃଏତଃ - ଶିକ୍ଷା education

ɔpɔrchin ଅପର୍ଛିନ | ଅପବିତ୍ର impure
ɔpɔbitɔr ଅପବିତର୍ |

ɔlɔ?hɔn ଅଲଃହନ୍ - ଛାତ୍ର student

ɔwa?kimin - ଅଓ୍ାଃକିମିନ୍ - ଗୃହିଣୀ/ଘରଣୀ house wife

ɔsraho ଅସ୍ରହୋ - ଆଶ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତି sheltered person

ɔṭwari ଅଟ୍ୱାରି | ନବମୀ the ninth day of
ɔrema ଅରେମା | either fortnight

ɔbdɔ ଅବ୍ଦ - ଅବ୍ଦ era

ɔjɔgɔḍɔ ଅଜଗଡ଼ (K) | ଅଜଗର python
ɔjgɔr ଅଜ୍ଗର୍ (R) |

ɔḷeicɔ ଅଲେଇଚ - ଅଳେଇଚ big cardamon

ɔngur ଅଙ୍ଗୁର୍ - ଅଙ୍ଗୁର grape

ɔsɔrpa ଅସର୍ପା - ଅସରପା cockroach

ɔ?-l ଅଃ-ଲ୍ - ଲୋମ wool

ɔleesɔkam ଅଲେଏସକାମ | ଲେଖନୀ - pen
ɔleteya ଅଲେତେୟା |

ɔwa?dɔlan ଅଓ୍ାଃଦଲାନ୍ - ପ୍ରାସାଦ palace

ɔbhɔr ଅଭର୍ | ଅଭ୍ର mica
ɔbɔr ଅବର୍ |

ɔphis ଅଫିସ୍ - ଅଫିସ୍ office

ɔpim ଅପିମ୍ | ଅଫିମ opium
ɔphim ଅଫିମ୍ |

ɔdɔacauli ଅଦଅଗୁଉଲି - ଅରୁଆଗୁଉଳ rice

ɔsukhɔmɔɔ̃ ଅସୁକ୍ହମଅଁ - ଅସୁସ୍ଥ sick

ɔwaʔrani ଅଓ୍ୱାଃରାନି - ଭୂଆସୁଣୀ / ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀ young lady

ɔwaho ଅଓ୍ୱାହୋ - ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ relative

ɔwarenmalik ଅଓ୍ୱାରେନ୍ମାଲିକ୍ - ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ heir

ɔwahokɔ ଅଓ୍ୱାହୋକ - ପରିବାର family

ɔwaʔpaiṭi ଅଓ୍ୱାଃପାଇଟି - ଗୃହକର୍ମ domestic work

ɔwaʔbiter kupusur ଅଓ୍ୱାଃବିତେର୍ କୁପୁସୁର୍ - ଗୃହ କଳହ - family quarrels

ɔwaʔpaiṭilateḍ/nenḍehenḍe kulɔbaiho ଅଓ୍ୱାଃପାଇଟିଲାତେଡ୍/ନେଣ୍ଡେହେଣ୍ଡେକୁଲବାଇହୋ - ଚାକରଆ walter

ɔkɔnṭaitegaḷaɔnḍɔŋ/ɔʔlɔʔteyaʔ ଅକନ୍ଟାଇତେଗାଳାଅଣ୍ଡଂ/ଅଲଃତେୟାଃ - ନଦୀର ଉତ୍ପତ୍ତିସ୍ଥାନ source of the river

ɔte ଅତେ - ଭୂତଳ ground

ɔnḍɔʔmise bicar ଅଣ୍ଡଃମିସେ ବିଚାର - ପୁନର୍ବିଚାର retrial

ɔpɔradh ଅପରାଧ୍ / ɔpɔrad ଅପରାଦ - ଅପରାଧ offence

ɔkhatir ଅଖାତିର୍ / manhani ମାନ୍ହାନି - ମାନହାନି defamation

ɔdhɔrmiã ଅଧର୍ମିଆଁ - ଅଧର୍ମ unreligious

ɔdhɔrɔm ଅଧରମ୍ - ଅଧର୍ମ sin

ɔnḍia bilae ଅଣ୍ଡିଆ ବିଲଏ - ହୁଲା malecat

ɔwaho ଅଓ୍ୱାହୋ - ବନ୍ଧୁ ବା ଜ୍ଞାତି relation

ɔwareyajɔma ଅଓ୍ୱାରେୟାଜମା / sɔmpɔti ସମ୍ପତି / muuḷudɔn ମୁଉଳୁଦନ୍ - ମୂଳଧନ capital

ɔlɔʔsepeedbasa - ଅଲଃସେପେଏଡ୍‌ବାସା / paḷaɔtankɔabasa ପାଲାଅତାନକଆବାସା / buḍiŋ ବୁଡିଂ - ଛାତ୍ରାବାସ hostel

ɔlɔʔsepeeḍhapanum ଅଲଃସେପେଏଡ୍‌ହାପାନୁମ୍ / paḷaɔkɔakui ପାଲାଅକଆକୁଇ - ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀ students

ɔsṭim ଅଷ୍ଟିମ୍ / irilɔma ଇରିଲମା - ଅଷ୍ଟମୀ the eight day of either fortnight

ɔsiṇɔ ଅସିଣ / asin ଆସିନ୍ / dasaẽcanḍu ଦାସାଏଁଚାଣ୍ଡୁ / kohɔra କୋହରା - ଆଶ୍ୱିନ - Aswina

ɔgɔmdɔrea ଅଗମ୍ଦରେଆ - ମହାସାଗର ocean

ɔjha ଅଝା / deyɔ̃ã ଦେୟଁଆଁ - ତାନ୍ତ୍ରିକ charmer

ɔlkini ଅଲ୍‌କିନି / kaanibainiʔ କାଆନିବାଇନିଃ - ଲେଖକ writer

ɔnḍa ଅଣ୍ଡା / jarɔm ଜାରମ୍ - ଅଣ୍ଡା egg

ɔnḍaʔkesɔrɔ ଅଣ୍ଡାଃକେଶର / jarɔm jɔpɔmɔʔ ଜାରମ୍ ଜପମଃ - ଅଣ୍ଡାକେଶର yolk

ɔnḍacɔkaaʔ ଅଣ୍ଡାଚକାଆଃ / jarɔmcɔkaaʔ ଜାରମ୍‌ଚକାଆଃ - ଅଣ୍ଡାଖୋଲପା egg shell

ɔnḍareya punḍida? ଅଣ୍ଡାରେୟା ପୁଣ୍ଡିଡାଃ
jarɔmbasa ଜାରମ୍ବାସା

- ଅଣ୍ଡାକାଳ egg white

ɔnḍacɔka? ଅଣ୍ଡାଚକାଃ - ଅଣ୍ଡାଖୋଳପା eggshell

ɔtepɔidɔm ଅତେ ପଇଦମ୍
taḷae ତାଳାଏ | ସ୍ଥଳପଦ୍ମ, mutabilis

ଆ

a? ଆଃ - ଆଃ Ah !

a-ha? ଆହାଃ - ଅହା Alas !

akɔye ଆକୟେ - କିଏ who

am ଆମ୍ - ତୁମେ you

aben ଅବେନ୍ - ଆପଣ you

am ଆମ୍ - ତୁ you

apege ଆପେଗେ - ତୁମ୍ଭେମାନେ you

amɔdɔ ଆମଦ - ତୁମକୁ you

abendɔ ଅବେନ୍ଦ - ଆପଣଙ୍କୁ you

amaã ଆମାଆଁ - ତୋର yours, your

apeya? ଅପେୟାଃ - ତୁମ୍ଭର your

abena?ã ଆବେନାଃଆଁ - ଆପଣଙ୍କର your

am ଆମ୍ - ତୋତେ you

ale/abu ଆଲେ/ଆବୁ - ଆମ୍ଭେ we

alege/alekɔ ଆଲେଗେ/ଆଲେକ - ଆମ୍ଭେମାନେ we are

añj/aĩ ଆଞ୍ଜ୍/ଅଇଁ - ମୋତେ me

alege ଅଲେଗେ | ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ
alekɔge ଅଲେକଗେ | ଆମ୍ଭକୁ | us

anja? ଆଞ୍ଜାଃ (K)
aĩa ଆଇଁଆ (R) | ମୋର my, mine

alea? ଅଲେଆଃ
alekɔa? ଆଲେକଆଃ | ଆମ୍ଭମାନଙ୍କର our, ours

apekɔge ଆପେକଗେ
apedɔ ଆପେଦ | ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କୁ you

apekɔa? ଆପେକଆଃ
apea? ଆପେଆଃ | ତୁମ୍ଭମାନଙ୍କର your

amge ଆମ୍ଗେ - ତୁମ୍ଭେ ନିଜେ yourself

apege ଆପେଗେ
apekɔge ଆପେକଗେ | ତୁମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ yourself

akiŋa? ଆକିଂଆଃ
aya? ଆୟାଃ | ତାଙ୍କର his/her

akin ଆକିନ୍
a?e ଆଃଏ | ତାଙ୍କୁ him/her

a?e ଆଃଏ
ini? ଇନିଃ | ସେ (ପୁରୁଷ) he

a?e ଆଃଏ
ini? ଇନିଃ | ସେ (ସ୍ତ୍ରୀ) she

a?e-ge ଆଃଏ-ଗେ - ସେ ନିଜେ himself

anj ଆଞ୍ଜ୍ (K)
aĩ ଅଇଁ (R) | ମୁଁ I

alege ଅଲେଗେ
alekɔge ଅଲେକଗେ | ଆମ୍ଭେମାନେ ନିଜେ ourselves

anjge ଆଞ୍ଜ୍ଗେ (K)
aĩge ଅଇଁଗେ (R) | ମୁଁ ନିଜେ myself

akɔye-a? ଆକୟେ-ଆଃ - କାହାର whose

akɔye ଅକଯେ - କିଏ who
a?/e ଆଃ/ଏ - କୁ to
ayɔ?/a?/rea ଅୟଃ/ଆଃ/ରେଆ-ର of
a?elɔ?/lɔɔ? ଆଃ ଏଲଃ/ଲଅଃ - ସହିତ with
ayar-re/sɔmagre ଆୟାର୍ ରେ/ସମାଂରେ-ଆଗରେ before
ada/ɔda ଆଦା/ଅଦା - ଅଦା ginger
alu/sagga ଆଳୁ/ସାଙ୍ଗା - ଆଳୁ yam
acar/mɔrɔe ଅଚ୍ଚର/ମରଏ - ଆଚ୍ଚର pickle
almari ଆଲ୍‌ମାରି - ଆଲମାରି Almirah
a?sar ଆଃସାର୍ - ଧନୁ bow
ara?pan ଅରାଃପାନ୍ - କୋଦାଳ spade
ambarɔb ଅମ୍ବାରବ୍ - ଅନାଥ orphan
ajahaam ଆଜାହାଅମ - ଅଜା grand father
andadanda? ଅଣ୍ଡାଦାଣ୍ଡା / lundii ଲୁଣ୍ଡିଇ - ଡଙ୍କୁ stick ladle
a~si ଆଁସି / a~sa ଆଁସା - ଆମିଷ non-vegetable
arjao ଅର୍ଜାଓ / ay ଅୟ / nameteya ନାମେତେୟା - ଆୟ income
akarig ଆକାରିଂ / akhirig ଆଖିରିଂ - ବିକ୍ରୟ sale
arakin ଅରାକିନ୍ - ଜ୍ୱାଇଁ son-in-law
asulnamhɔn ଅସୁଲ୍‌ନାମହନ୍ - ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର adopted son
apu/bapa ଅପୁ/ ବାପା - ବାପା father

adɔacauli ଆଦଅଚଉଲି-ଅରୁଆଚାଉଳ sundried rice
arki ଆର୍କି - ମଦ wine
agdu ଆଗଡୁ - ଗୋଡଖଡୁ bangles like arrament used on the anakele
ancar ଆନ୍‌ଚାର୍ / salikani ଶାଲିକାନି / janaɔnɔl ଜାନାଅନଲ୍ - ପଣତ କାନି shirt of sari
a~sɔbanɔ ଅଁସବାନଃ / a~sika?jɔmni ଅଁସିକାଃଜମ୍‌ନିଃ - ନିରାମିଷ vegiterian diet
a?/a ଆଃ/ଆ - ଶାଗ potherb, greens
ambala ଆମ୍ବାଳା - ଆମ୍ବଡ଼ା hogplum
a-ku? ଆ-କୁଃ / guuludar ଗୁଉଲୁଦାର୍ - ଆଖୁ sugarcane
ara?baa ଆରାଃବାଆଃ - ରକ୍ତଜବା redchinarose
akarigni? ଆକାରିଂନିଃ - ବିକ୍ରେତା seller
arkibhati ଆର୍କିଭାଟି - ମଦଭାଟି distillery
a?-sarsabtadi ଆଃ-ସାରସାବ୍‌ତାଡ଼ି - ଧନୁର୍ଦ୍ଧର archer bow-man
asulbapa ଅସୁଲ୍‌ବାପା / apu ଆପୁ - ପାଳକପିତା foster father
asulnamkui ଅସୁଲ୍‌ନାମକୁଇ - ସାବତଝିଅ step daughter
asulmañj/ega? ଅସୁଲମାଞ୍ଜ୍/ଏଗାଃ - ପାଳିକା ମାତା foster mother
arsi ଆର୍ସି - ଅଇନା mirror
ayub ଅୟୁବ୍ - ସନ୍ଧ୍ୟା evening
apeecandu? ଅପେଏଚାଣ୍ଡୁ - ତ୍ରୈମାସିକ quarterly

akarig gɔnɔg ଅକାରିଂଗନଂ - କ୍ରୟମୂଲ୍ୟ sale price

ambarbhɔnkɔa asrɔm -ଅମ୍ବାରବ୍-ଭନ୍‌କଆ ଆସରମ ଅନାଥାଶ୍ରମ orphanage

añjuli ଅଞ୍ଜୁଲି - ତର୍ପଣ satiety

aril/ratagda ଅରିଲ୍ / ରାତାଂଦାଃ - ବରଫ ice

aril ଅରିଲ୍ - କୁଆପଥର hailstone

asal/acala ଅସାଲ/ଆଚଲା - ଆଷାଢ

aggra ଅଂଗ୍ରା
gelmidma ଗେଲ୍‌ମିଡ଼୍‌ମା | ଏକାଦଶୀ the eleventh day of either fortnight

apesika ଆପେସିକା
barana ବାର୍‌ଆଣା | ବାରଣା a twelve anna paisa

ãna ଆଁଣା - ଅଣା anna

ara?teya ଆରାଃତେୟା
ibiljegga ଇବିଲ୍‌ଜେଂଗା | ଗାଢ଼ନାଲ crimson, deep red

ayar-egga/apu ଆୟାରଏଙ୍ଗା/ଆପୁ-ପୂର୍ବପୁରୁଷ forefather

ଇ

inku ଇନ୍‌କୁ - ସେମାନେ they

idutɔrag ଇଦୁତରାଂ - କାଳେ lest

inkua? ଇନ୍‌କୁଆଃ
akɔa? ଆକଆଃ | ସେମାନଙ୍କର their

ini?ã ଇନିଃଆଁ
aya? ଆୟାଃ | ତାର his/her

inku ଇନ୍‌କୁ (K)
enkɔ ଏନକ (R) | ସେମାନଙ୍କୁ them

idikate ଇଦିକାତେ (K)
disanre ଦିସାନରେ (R) | ସମ୍ବନ୍ଧରେ in respect of

inkuge ଇନ୍‌କୁଗେ
akɔ?ge ଆକଃଗେ | ସେମାନେ ନିଜେ themselves

ikirkuu ଇକିର୍‌କୁଉ
bitarcua ବିତାର୍‌ଚୁଆ | ଗଭୀରକୂଅ deep well

ipil ଇପିଲ୍ - ନକ୍ଷତ୍ର star

isina? ଇସିନାଃ - ପୁତ୍ର pouse

ipisin ଇପିସିନ୍
gelma ଗେଲ୍‌ମା | ଦଶମୀ the tenth day of either fortnight

indiriter ଇନ୍ଦିରିତେର୍
upunma ଉପୁନ୍‌ମା | ଚତୁର୍ଥୀ the forth day of either fortnight

ica? ଇଚାଃ - ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି shrimp, lobster

ipilkɔ? ଇପିଲ୍‌କଃ (K)
ipilegel ଇପିଲ୍‌ଏଗେଲ୍ (R) | ନକ୍ଷତ୍ର star

ilisihai ଇଲିସିହାଇ
ilisihaku ଇଲିସିହାକୁ | ଇଲିସି ମାଛ hilsa fish

inug ଇନୁଙ୍ଗ - ଖେଳିବା to play

inug ho ଇନୁଂ ହୋ
unug tankɔ ଉନୁଂତାନକ | ଖେଳାଳି player

itihasɔ ɔle?ni? ଇତିହାସ ଅଲେଃନିଃ
hita?hasa ɔleni ହିତାଃହାସା ଅଲେନି | ଐତିହାସିକ historian

ispɔtul ଇସ୍‌ପତୁଲ
isbugul ଇସ୍‌ବୁଗୁଲ୍ | ଇସବ୍‌ଗୁଲ isobgul, psyllium

itaɔwa? ଇଟାଅଓ୍ଵାଃ
pakaɔwa? ପାକାଅଓ୍ଵାଃ | ଇଟାଘର pacca building

ukutete kapajiepetɔ ଉକୁତେତେ କାପାଜିଏପେତ - ଗୁପ୍ତମନ୍ତ୍ରଣା secret consultation

upuḷumɔn ଉପୁଲଃମନ୍ - ଉଦାରମନା noble-minded

uku-ukute khɔbɔr-emni? ଉକୁ ଉକୁତେ ଖବର୍ ଏମ୍ନିଃ - ଗୁପ୍ତଚର spy

utɔr ଉତର୍ - ଉତ୍ତର north

ଏ

esuregeñj ଏସୁରେଗେଞ୍ଜ୍ | bed̟e gɔrib ବେଡେ ଗରିବ୍ — ଖୁବ୍ ଗରିବ୍ very poor

etaŋkagɔj ଏତାଂକାଗଜ୍ (K) | patala kagɔj ପାତାଲ କାଗଜ୍ (R) — ପତଳା କାଗଜ thin paper

enreo ଏନ୍‌ରେଓ | menreo ମେନ୍‌ରେଓ — ହେଲେ ହେଁ even

enakaare ଏନାକାଆରେ | enaka?red ଏନାକାଃରେଡ୍ | enreo ଏନ୍‌ରେଓ — ତା ନହେଲେ otherwise

enate ଏନାତେ | enamente ଏନାମେନ୍‌ତେ — ତେଣୁ so

enkage ଏନ୍‌କାଗେ | enleka ଏନ୍‌ଲେକା — ସେପରି such

eteya ଏତେୟା | cia ଚିଆ — କଣେ what ! ho !

ena ଏନା - ତାହା, ସେହି that

enleka/lekan ଏନ୍‌ଲେକା/ଲେକାନ୍ - ପରି as

enakɔ ଏନାକ - ସେସବୁ those

ente/ɔnd̟ɔ? ଏନ୍‌ତେ/ଅଣ୍ଡଃ - ଏବଂ and

end̟e/rea? ଏଣ୍ଡେ/ରେଆଃ - ଙ୍କର of

ete/te/naĕte/taete ଏତେ/ତେ/ନାଏଁତେ/ତାଏତେ - ଠୁ from, since

ete/te ଏତେ/ତେ - ରୁ from

ereɔye ଏରେଅୟେ - ଗଡ଼ଖାଇ

eraɔrokɔ ଏରାଅରକ | bɔɔrjatiri ବଅର୍‌ଯାତିରି — ବରଯାତ୍ରୀ grooms party

emni? ଏମ୍‌ନିଃ - ଦାତା donor

era ଏରା - ସ୍ତ୍ରୀ wife

eramasṭɔr ଏରାମାଷ୍ଟର (K) | masṭɔr-era ମାଷ୍ଟରଏରା (R) — ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ mistress

egirimenṭɔ ଏଗିରିମେଣ୍ଟ (K) | rĩj kagɔj ରିଁଜ୍‌କାଗଜ୍ (K) | tumsuku ତୁମ୍‌ସୁକୁ (R) — ତମସୁକ bond

entirɔtri? ଏନ୍‌ତିରତ୍ରିଃ (K) | turuima ତୁରୁଇମା (R) — ଷଷ୍ଠୀ the sixth day of either fort-night

eraŋ ଏରାଂ | gɔŋde ଗଂଦେ — ଗାଳି abuse

emeteya ଏମେତେୟା | emɔ? ଏମଃ — ଦେୟ due

erahɔn ଏରାହନ | kuihɔn କୁଇହନ୍ | bud̟ihɔn ବୁଡିହନ୍ — ବାଳିକା girl

inug jinisi ଇନୁଂଜିନିଷି / inug teya ଇନୁଂତେୟା | ଖେଳଣା toy

ita ଇଟା - ଇଟା brick

i?i ଇଃଇ - ଝାଡା ordure

indika ଇଣ୍ଡିକା - ଗୋଇଠି heel

im ଇମ୍ - ଫୁସ୍ଫୁସ୍ lungs

itil ଇଟିଲ୍ - ଚର୍ବି fat

iskul ଇସ୍କୁଲ୍ - ବିଦ୍ୟାଳୟ school

iglo ଇଂଲ - ପର feather, plume

isusibil ଇସୁସିବିଲ୍ - ସୁସ୍ୱାଦୁ delicious

ili ଇଲି - ହାଣ୍ଡିଆ country rum

ituladmocog ଇଟୁଲଡ୍ମଚଂ - ଚୁଲିଖିଙ୍କା oven stand

i?i ଇଃଇ - ମଳ dung

ଉ

udhareana? ଉଧାରେଆନା - ମୁକ୍ତି deliverance, salvation

urii/hala ଉରିଇ/ହାଲା-ହଳିଆ bullock

umbul ଉମ୍ବୁଲ୍ - ଛାଇ shadow

upogohor ଉପଗହର୍ - ଉପଗ୍ରହ satellite

uãs ଉଆଁସ୍ (K) / nirsali ନିର୍ସାଲି (R) | ଅମାବାସ୍ୟା dark night new moon

ujun/tula ଉଜୁନ୍/ତୁଲ - ଓଜନ weight

uhiraj ଉହିରାଜ୍ (K) / uiraj/sagsu ଉଇରାଜ/ସାଂସୁ (R) | ଅହିରାଜ king cobra

utisuti murukh ଉତିସୁତି ମୁରୁଖ / sama muruku ସାମା ମୁରୁକୁ | ଜହ୍ଲାତ ମୂର୍ଖ idiatic dull

u?b ଉଃବ୍ - ଲୋମ pubic hair

ulidaru ଉଲିଦାରୁ - ଆମ୍ବଗଛ mango tree

ud ଉଡ୍ - ଛତୁ mushroom

udho/udam ଉଧ/ଉଦାମ୍ - ଓଧ otter

uli ଉଲି - ଅମ୍ବ mango

ukuukuunug ଉକୁଉକୁଉନୁଂ - ଲୁଚକାଳି hide and seek

unug poleya ଉନୁଂପଲେୟା / inuggola ଇନୁଂଗଳା | ଖେଳପଡିଆ play ground

unug/inug ଉନୁଂ/ଇନୁଂ - ଖେଳ play, game

uru? ଉରୁଃ / girmiiti ଗିର୍ମିଇଟି | ଭଅଁର auger

upas ଉପାସ୍ / katab କାଟାବ୍ | ଉପବାସ fasting

ukula ଉକୁଳା / ukhula ଉଖୁଳା | ଉଖୁଡା puffed rice mixed with gur

uturasi ଉତୁରସି - ଝୋଳ soup

utu ଉତୁ / cakaã ଚକାଆଁ | ତରକାରୀ curry

ura ଉରା - ଓର beam

udurgadi ଉଦୁରଗଡି (K) / thelaogadi ଠେଲାଓଗାଡି (K) / telagali ଟେଲଗାଲି (R) | ଠେଲାଗାଡି trolly

ugha/uga ଉଘା/ଉଗା - ଉଖା file

usul ଉସୁଲ୍ - ଉଚ୍ଚତା tallness

usulburu ଉସୁଲ୍ବୁରୁ - ଉଚ୍ଚପର୍ବତ lofty mountain

ukuakanbiti ଉକୁଅକାନ୍ବିତି - ଗୁପ୍ତଧନ hidden treasure

kaṇa କାଣା - ଅନ୍ଧ blind

kaṭab କାଟାବ୍ / upas ଉପାସ୍ | ଉପବାସ fasting

kakara କାକାର / ḍumbulaḍ ଡୁମ୍ବୁଲଡ୍ | କାକରା stuffed cake

kura କୁରା - କୋରା sweetmeat balls

kɔja କଜା / khɔja ଖଜା | ଖଜା lolly toffee

kuḷuti କୁଳୁଟି - କୋଳଥ horse gram

ka?isinganakan କାଃଇସିନ୍‌ଗାନାକାନ୍ / taraisinã ତାରାଇସିନାଁ | ଦରସିଝା halfboiled

kirsi କିର୍ସି / phɔsɔl ଫସଲ | ଫସଲ crop

kapa? କାପାଃ (K) / paŋka ପାଂକା (R | ପଙ୍ଖା fan

kɔnja କଞ୍ଜା - ଗଣ୍ଠି joint

kaṭa କାଟା - ପାଦ leg

kuuṇi କୁଉଣି / uka ଉକା | ବାହୁ arm

kapara କାପାରା / ṭail ଟାଇଲ୍ | ଟାଇଲ tile

kɔrei କରେଇ - କରେଇ pan

kɔp କପ - କପ୍ cup

kitabɔwa? କିତାବଅୱାଃ / putiɔwa? ପୁତିଅୱାଃ / laiberi ଲାଇବେରି | ପୁସ୍ତକାଳୟ library

kumbuu କୁମ୍ବୁଉ - ଚୋର thief

karap କାରାପ୍ / beacar ବେଆଚାର | ବ୍ୟଭିଚାର adultery

karap/khɔrap paiti କାରାପ/ଖରାପପାଇଟି / durniti ଦୁର୍ନିତି | ଦୁର୍ନୀତି corruption

karbar କାର୍‌ବାର୍ - କାରବାର commerce

kɔsɔḷa କସଳା / khɔsɔḷa ଖସଳା | ଖସଡ଼ା rough book

kuleteya କୁଲେଟେୟା / ginisakariŋkul ଗିନିସାକାରିଂକୁଲ୍ | ରପ୍ତାନି export

kiriŋ କିରିଂ - ଖରିଦ purchase

kɔḷɔ କଳ - କଳ engine

kuli କୁଲି (K) / kalasi କାଲାସି (R) | ଖଲାସୀ fireman

kɔŋsa କଂସା (K) / kaŋsa କାଂସା (R) | କଂସା bell metal

kuila କୁଇଲା - କୋଇଲା coal

kacɔ କାଚ - କାଚ glass

kuṭuri କୁଟୁରି (K) / katan କାତାନ୍ (R) | କଟୁରି bill hook

kullam କୁଲ୍‌ଲାମ୍ - କୋଡ଼ି hoe

kudal କୁଦାଲ୍ / kullam କୁଲ୍‌ଲାମ୍ | କୋଦାଳ spade

kapi? କାପିଃ / tabala ଟାବାଲା | ଟାଙ୍ଗିଆ hatchet

kɔrtɔ କର୍ତ - କରତ saw

kuũdu କୁଉଁଦୁ - କୁନ୍ଦ lathe

eḍkan paag ଏଡ଼୍କାନ୍ ପାଆଗ୍
esukharap paag ଏସୁଖାରାପ୍ ପାଆଗ
ka?ṭhikin paag କାଃଠିକିନ୍ ପାଆଗ୍ — କଦର୍ଯ୍ୟ ପାଗ bad weather

eŋgamara? ଏଙ୍ଗାମାର୍ (K)
eŋgamaraa? ଏଙ୍ଗାମାରଆଃ (R) — ମୟୂରୀ peahen

eŋgarajahɔ̃ɔ̃sɔ ଏଙ୍ଗାରାଜା ହଁଅଁସ (K)
eŋgarajhɔɔŋsɔ ଏଙ୍ଗାରାଜ୍ହଅଂସ (R) — ରାଜହଂସୀ goose

eŋgamindhihɔn ଏଙ୍ଗାମିଣ୍ଢିହନ୍ - ମେଣ୍ଢି ewe
eŋgakula ଏଙ୍ଗାକୁଲ - ବାଘୁଣୀ tigress
esugama ଏସୁଗାମା - ଅତିବୃଷ୍ଟି heavy rain
esujuḷiho ଏସୁଜୁଳି ହୋ - ଅନ୍ତରଙ୍ଗବନ୍ଧୁ bosom friend
esupura? dummed ଏସୁପୁରାଃ ଦୁମ୍‌ମେଡ୍ - ଗାଢନିଦ୍ରା deep sleep

esubaniãkui ଏସୁବାଣିଆଁକୁଇ
ceherahapanum ଚେହେରାହାପାନୁମ୍ — ନାୟିକା heroine

eḷaoni? ଏଳାଓନିଃ - ପ୍ରତାରକ cheater

ଓ

okil ଓକିଲ୍ - ଓକିଲ pleader
õṭ ଓଁଟ୍ - ଓଟ camel
o? ଓଃ - ଆଃ o !

କ

kuãr କୁଅଁର୍ - କୁମାର bachelor
kuãri କୁଅଁରି - କୁମାରୀ virgin

kɔahɔn କଆହନ୍
sepeeḍhɔn ସେପେଏଢ଼ହନ୍
babuhɔn ବାବୁହନ୍ — ବାଳକ male child

kɔahɔn କଆହନ୍
herelhɔn ହେରେଲହନ୍ — ଅଣ୍ଡିରପିଲା male child

kupul କୁପୁଲ୍ - ଅତିଥି guest
kaka କାକା - କକେଇ uncle
kaki କାକି - ଖୁଡ଼ି aunty
kakahɔẽ-ar କାକାହଏଁ-ଆର୍ - ଖୁଡ଼ୁତାଶୁର uncle-in-law
kaka/dadi କାକା/ଦାଦି - ବଦେଇ uncle
kimin କିମିନ୍ - ବୋହୂ daughter-in-law

kukumañj କୁକୁମାଞ୍ଜ୍
kukueŋga କୁକୁଏଙ୍ଗା — ବଡ଼େଇ aunt

kukuapu କୁକୁଆପୁ
kukubapa କୁକୁବାପା — ପଣଅଜା great grand father

kukumañj କୁକୁମାଞ୍ଜ୍
kukueŋga କୁକୁଏଙ୍ଗା — ପଣଆଈ great grand mother

kɔako କଆକୋ
sepeeḍ ସେପେଏଡ୍ — ପୁରୁଷ man

kakimañj କାକିମାଞ୍ଜ୍
kakieŋga କାକିଏଙ୍ଗା — ସମାତା step mother

kumañj କୁମାଞ୍ଜ୍
mamũ ମାମୁଁ — ମାମୁଁ uncle

kala କାଲ - କାଲ deaf
kuja କୁଜା - କୁଜା hunch back
kaṇa କାଣା - କଣା blind of one eye

kuam କୁଅମ୍ - ସ୍ତନ breast

kɔrni/kɔrɔṇi କର୍ନି/କରଣୀ - କରଣୀ trowel

ka-sɔʔakancauli କା-ସଃଆକାନ୍ଚଉଲି | ଅକାଣ୍ଡିଆ ଚାଉଳ
bagaḷa cauli ବାଗାଳା ଚଉଲି |
unrefined rice

kumbaḍ କୁମ୍ବାଡ୍ |
khuĩci ଖୁଇଁଚି | ଖଇଁଚ fishtrap

kuruṇi କୁରୁଣୀ (K) |
kurna କୁର୍ନା (R) | କୋରଣା scraper

kacɔjinisi କାଚଜିନିସି - କାଚଜିନିଷ glass
meterials

kuʔlam କୁଃଲମ୍ - କୋଡ଼ spade

kuṭuri କୁଟୁରି |
bangie ବାଙ୍ଗିଏ | କଟୁରି chopper
baŋkia ବାଙ୍କିଆ |

kɔnḍei କଣ୍ଡେଇ |
putuḷa ପୁତୁଳା | କଣ୍ଢେଇ toy

kaḷsa କାଲ୍ସା (K) | କଳସ pot, earthern jug,
ḍhumiŋ ଢୁମିଂ (R) | pitcher

kaparainuŋ/unuŋ କାପାରାଇନୁଂ/ଉନୁଂ |
kecɔɔʔunuŋ କେଚଅଃଉନୁଂ | ଖଣ୍ଟରାହାଂସ
drakes and ducks

kapṭen କାପ୍ଟେନ୍ - କ୍ୟାପ୍ଟେନ captain

kaŋt କାଂନ୍ତ - କାନ୍ଥ wall

kila କିଲ - କିଲ୍ଲା fort

kumarbhaṭi କୁମାର୍ଭଟି - କୁମ୍ଭାରଶାଳ pottery

kumbaɔwaʔ କୁମ୍ବାଅଓ୍ୱାଃ - କୁଡ଼ିଆଘର hut

kɔlej କଲେଜ୍ - କଲେଜ college

kɔʔe କଃଏ - ଭିକ୍ଷା request, begging alms

kamar କାମାର୍ - କମାର blacksmith

kumbhar କୁମ୍ଭାର୍ - କୁମ୍ଭାର potter

kumarbhaṭi କୁମାରଭଟି - କୁମ୍ଭାରଭଟି pottery

kɔbja କବ୍ଜା - କବ୍ଜା hinge

kɔnesṭɔbɔl କନେସ୍ଟବଲ୍ - କନେଷ୍ଟବଲ conestable

kaḷe କାଲେ - ପିତୁଆ linseed oil

kaji/kaani କାଜି/କାଆନି - ଗଳ୍ପ story

kɔu କଉ - କଉ chimbing fish

kakatua କାକାତୁଆ - କାକୁତୁଆ cockatoo

kukaŋlcidu କୁକାଂଲ୍ଚିଦୁ - କୁମ୍ଭାରପୋକ

kidiŋcidu କିଦିଂଚିଦୁ - ଗହଡ଼ୁଣୀପୋକ milliped

kadal କାଦାଲ୍ - କଦଳୀ banana, plantain

kubi କୁବି - କୋବି cabbage

kirani କିରାନି - କିରାଣୀ clerk

karigɔr କାରିଗର୍ - କାରିଗର mechanic

kilas କିଲାସ୍ - ଶ୍ରେଣୀ class

kaḷi କାଳି - କାଳି ink

kaṭikɔlɔm କାଟିକଲମ୍ - କାଠିକଲମ୍ reedpen

kãntɔghuḷi କାଁନ୍ତଘୁଳି - କାନ୍ଥଘଣ୍ଟା wall clock

kɔlɔm କଲମ୍ - କଲମ୍ pen

kuhɔḷa କୁହଳା |
pukeḍ ପୁକେଡ୍ | କୁହୁଡ଼ି fog

kartik କାର୍ତ୍ତିକ |
talaŋjɔnɔm ତାଲାଂଜନମ୍ | କାର୍ତ୍ତିକ kartika
sɔhɔrae canḍu ସହରାଏ ଚାଣ୍ଡୁ |

kuyuḍ କୁୟୁଡ୍ (K)
kuiḍ କୁଇଡ୍ (R)
rici ରିଚି (K)
| ଚିଲ kite

kɔɔʔ କଅଃ - ବଗ heron

kikir କିକିର୍ - ମାଛରଙ୍କା king fisher

keread କେରେଆଡ୍
miru ମିରୁ
| ଶୁଆ parrot

kakaḷa କାକାଳା (K)
dɔnḍa ଡଣ୍ଡା (R)
dɔnḍa ଦଣ୍ଡା (K)
| ଏଣ୍ଡୁଅ gardenlizard

kaṭkɔmmarmar କାଟ୍କମ୍ମ'ର୍ମାର୍(K)
kaṭɔɔʔmarmar କାଟଅଃ ମାର୍ମାର୍ (R)
| କଙ୍କଡ଼ାବିଛା scorpion

kula କୁଲ - ବାଘ tiger

kaaʔ କାଆଃ - କାଉ crow

kuṭ କୁଟ୍ - କୋଟ coat

kasɔʔ କାସଃ
gas ଗାସ୍
| କୁଞ୍ଚ folds

kɔmɔḷ କମଳ - କମ୍ବଳ blanket

kɔpur କପୁର୍ - କର୍ପୂର camphor

kɔṭhɔu କଠଉ
kaṭau କାଟାଉ
| କଠଉ wood sandal

kɔirɔ କଇର
khɔir ଖଇର୍
| ଖଇର catechu

kaṭaagdu କାଟାଅଗ୍ଦୁ - ଗୋଡ଼ଖଡୁ bangle of leg

kacɔ କାଚ୍ - କାଚ glass

kigkisiaḷ କିଂକିସିଆଳ
kikiḷituyu କିକିଳିତୁୟୁ
| କୋକିଶିଆଳୀ fox

karlaphulia kula କାର୍ଲଫୁଲିଆ କୁଲ (K)
pisiipiraekula ପିସିଇପିରାଏ କୁଲ (R)
| ଚିତାବାଘ leopard

kulai କୁଲଇ (R)
kulae କୁଲାଏ (K)
| ଠେକୁଆ rabbit, hare

kɔmɔḷa କମଳା - କମଳା orange

kɔĩti କଇଁତି
kuitu କୁଇତୁ
| କଇଁଥ wood-apple

kɔrmɔŋga କରମଙ୍ଗା - କରମଙ୍ଗା averrha carambala

kismis କିସ୍ମିସ୍ - କିସ୍ମିସ୍ raisin currant

kuda କୁଦା - ଜାମୁ black berry

kɔniãri କନିଆଁରି - କନିଅର yellow oleander

kɔḷɔʔ କଳଃ - କଢ଼ bud

kɔrbir କର୍ବିର୍ - କରବୀର neriumodorum, oleander flower

kamini କାମିନି - କାମିନି chinese box flower

kɔdabɔcini କଦାବଚିନି - କବାବଚିନି cubebs

ketɔki କେତକି - କେତକୀ a strong scented yellow flower of a throny long leafed shrub

keraṭ କେରାଟ୍
aṭalbaa ଅଟାଲ୍ବାଆ
| ଟଗର tecoma

kirasinisunum କିରାସିନିସୁନୁମ୍
batisunum ବାତିସୁନୁମ୍
| କିରାସିନି kerocine oil

kalae କାଲାଏ (K)
burbud ବୁର୍ବୁଡ୍ (K)
ṭupuŋ ଟୁପୁଂ (R)
| ଝିଞ୍ଜପୋକ winged ant

kaḷkɔm କାଟ୍‌କମ୍ (K)
kaʔḷɔb କାଃଲବ୍ (K)
kaṭɔɔ କାଟଅ (R)
— କଙ୍କଡ଼ା cancer

kətela କେତେଲ
samuka ସାମୁକା
— ଶାମୁକା oyster

kuili କୁଇଲି
tɔaʔu ତଆଃଉ
— କୋଇଲି cuckoo

kuciḍakhai କୁଚିଡ଼ାଖାଇ (K)
bɔngadiuri ବଙ୍ଗାଦିଉରି (R)
ceṇediuri ଚେଣେଦିଉରି (R)
— କୋଚିଲାଖାଇ horn bill

kɔŋdɔmuḷasanga କଂଦମୂଳାସାଙ୍ଗା
aḷisanga ଆଳିସାଙ୍ଗା
— କଂଦମୂଳ sweet patato

kisaṇ କିସାଣ୍
naiki ନାଇକି
— ଧନୀ rich

keḷa କେଳା
binjsabɔkɔʔ ବିଞ୍ଜ୍‌ସାବକଃ
— କେଳା snake charmer

keɔ̃ṭɔ କେଔଁଟ
mala ମାଲ
— କେଉଟ fisherman

kɔŋsari କଂସାରି
ṭhinṭiri ଠିଣ୍ଟିରି
— କଂସାରି bell metal maker

kɔrculi କର୍ଚୁଲି
kãṇcu କାଁଣ୍ଚୁ
lunḍii ଲୁଣ୍ଡିଇ
— କର୍ଚୁଲି spoon

kolɔm କଲମ (K)
karai କାରାଇ (R)
— ଖଳା threshing floor

kaʔupurumho କାଃଉପୁରୁମ୍‌ହୋ
kaʔcinaho କାଃଚିନା ହୋ
— ଅପରିଚିତ unknown person

kaʔayumeniʔ କାଃଆୟୁମେନିଃ (K)
ɔmanɔɔt ଅମାନଅତ୍ (R)
— ଅମାନତ caution deposit

kuruk କୁରୁକ୍ - କୋରକ attachment

kãntɔmancitɔr କାଁନ୍ତମାନ୍‌ଚିତର୍ - କାନ୍ଥମାନଚିତ୍ର wall map

kɔsturi କସ୍ତୁରି - କସ୍ତୁରି musk

kaṭiʔ କାଟିଃ
kaḷii କାଳିଇ
— ଲାଠି stick

kaʔsaatiŋteya କାଃସାଆତିଂତେୟା (K)
baŋsaa ବାଂସାଆ (R)
— ଜଘନ୍ୟ ବ୍ୟାପାର vile matter

kulpu କୁଲ୍‌ପୁ - କୋଲପ lock

kaʔsaatiŋteya କାଃସାଆତିଂତେୟା (K)
baŋsaa ବାଂସାଆ (R)
— ଜଘନ୍ୟ ବ୍ୟାପାର vilematter

kɔḍapaan କଡ଼ାପାଆନ୍
raʔag paan ରାଃଆଗ୍ ପାଆନ୍
— କଡ଼ାପାନ

kaaʔre କାଆଃରେ (K)
enabage ଏନାବାଗେ (R)
— ବ୍ୟତୀତ except

kaʔre କାଃରେ
ayabina ଆୟାବିନା
— ହେଲେ but

keḷehasu କେଳେହାସୁ - ଉତ୍କଟପୀଡ଼ା acute pain

kaaṭakar bipɔd କାଆଟାକାରବିପଦ - ଆକସ୍ମିକ ବିପଦ sudden calamity

ka-buginuḷuʔ କା-ବୁଗିନ୍‌ଉଳୁଃ - ଅସତ୍ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ evil intention

ka-ẽyɔʔnutum କା-ଏଁୟଃନୁତୁମ୍ - ଅମରକୀର୍ତ୍ତି undying fame

kaḷakaḷiniyem କାଳାକାଳିନିୟେମ - କଡ଼ାକଡ଼ ନିୟମ hard and fast rule

kaparainuŋ କାପାରାଇନୁଂ
kecɔɔʔunuŋ କେଚଅଃଉନୁଂ
| ଖଗ୍ରହଂସ drakes and ducks

kapṭen କାପ୍‌ଟେନ୍ - କ୍ୟାପଟେନ୍ captain

kiriŋni କିରିଂନିଃ - କ୍ରେତା buyer, purchaser

kilimilicijdokan କିଲିମିଲିଚିଜ୍‌ଦୋକାନ - ମନୋହରୀ ଦୋକାନ stationary shop

kupul segɔteya କୁପୁଲସେଗଟେୟା - ଅତିଥି ସତ୍କାରକ

kaanibaini? କାଆନିବାଇନିଃ
kitabɔlni? କିତାବ୍‌ଅଲ୍‌ନିଃ
| ପ୍ରାବନ୍ଧିକ essayist

kajiʔɔnḍɔŋniŋ କାଜିଃଅଣ୍ଡଂନିଂ - (ବହି) ପ୍ରକାଶକ publisher

kiṭli କିଟ୍‌ଲି - କେଟ୍‌ଲି kettle

kacɔ କାଚ - କାଚ glass bangle

karab byɔbɔhar କାରାବ୍ ବ୍ୟବହାର - ଖରାପ ବ୍ୟବହାର misbehaviour

ka-tikin କା-ଟିକିନ୍ - କୁତ୍ସିତ (ବ୍ୟବହାର)

ka-tikinpaiti କା-ଟିକିନ୍‌ପାଇଟି - କୁତ୍ସିତ କର୍ମ foul deed

kajisid କାଜିସିଦ୍ - ଚୁକ୍ତି agreement, contract

kiriŋgɔnɔŋ କିରିଂଗଣଂ - କ୍ରୟମୂଲ୍ୟ cost price

ଖ

kharapho ଖାରାପହୋ
eḍkan ho ଏଡ୍‌କାନ୍ ହୋ
| ମନ୍ଦଲୋକ badman

khila ଖିଲ - ଖିଲ peg, bolt, pin

khunṭa ଖୁନ୍‌ଟା - ଖୁଣ୍ଟି peg

khɔalaʔ ଖୋଆଲଃ - କାଞ୍ଜିଆକୁଡ଼ା kini house

khɔmbɔ ଖମ୍ବ - ଖମ୍ବ post

khɔbɔridini ଖବରିଦିନିଃ - ଦୂତ messenger

khatɔk ଖାତକ - ଖାତକ debtor

khemta ଖେମ୍‌ତା (K)
pe-eʔ ପେ-ଏଃ (K)
kemta କେମ୍‌ତା (R)
| କ୍ଷମତା power

khejurdaru ଖେଜୁର୍‌ଦାରୁ
kitadaru-କିତାଦାରୁ
| ଖଜୁରୀଗଛ date palm tree

khura ଖୁର - ଖୁରା hoof

khijur ଖିଜୁର୍
kita କିତା
| ଖଜୁରୀ date palm

khaḍa ଖାଡ଼ା
kaḷaaʔa କାଳା ଆଃ-ଆ
| ଖଡ଼ା kind of spinage

khaŋci ଖାଂଚି
pacia ପାଚିଆ
| ଟୋକେଇ basket

khapara ଖାପାରା
ṭail ଟାଇଲ୍
| ଟାଇଲ୍ tile

khui ଖୁଇ
babaata ବାବାଅତା
| ଖଇ parched paddy

khiri ଖିରି sɔl̥e ଶଳେ	ଖିରି trumenty
khua ଖୁଆ kua କୁଆ	ଖୁଆ condensed milk with sugar
khicil̥i ଖିଚିଲି leṭɔʔ ଲେଟଃ	ଖେଚେଡ଼ି rice cooked with dal and other spices
khupuri ଖୁପୁରି kurpi କୁରପି	ଖୁରୁପି grass scrapper
khilaṇ ଖିଲଣ୍ kilaṇ କିଲଣ୍	ଖିଲଣ arch, dome
khɔl̥ei ଖଲେଇ kɔlɔʔ କଲଃ	ଖାଲେଇ fish basket
khɔtiyan ଖତିୟାନ୍ (K) katian କାଟିଆନ୍ (R)	ଖତିଆନ journal
khulas ଖୁଲାସ୍ raʔel̥a ରାଃଏଲାଃ	ମୁକ୍ତି acquittal
khiti ଖିତି (K) hani ହାନି (K) kiti କିତି (R)	କ୍ଷତି loss
khãjaṇa ଖାଜଣା (K) kajana କାଜାନା (R)	କର tax
khɔrap ghoṭna ଖରାପ୍ ଘଟ୍ନା (K) ṭɔkɔr ଟକର୍ (R)	ଦୁର୍ଘଟଣା accident
khadan ଖାଦାନ୍ (K) kadan କାଦାନ୍ (R)	ଖଣି mine

khɔbɔrhɔnḍini? ଖବର୍‌ହଣ୍ଡିନିଃ - ସାମ୍ବାଦିକ journalist

khɔrcɔyeteya ଖର୍ଚଯେତେୟା (K) bɔy ବ୍ୟୟ (R)	ବ୍ୟୟ expenditure

ଗ

gɔjal̥abir ଗଜାଲାବିର୍ laṭabir ଲଟାବିର୍	ଘନ ଜଙ୍ଗଲ୍ dance forest, thick forest
gɔṭaal̥e ଗଟାଆଲେ sabinmuli ସାବିନ୍‌ମୁଲି sabinpaa? ସାବିନ୍‌ପାଆଃ	ସବୁଆଡ଼େ through out

gudam ଗୁଦାମ୍ - ଗୋଦାମ warehouse

gaŋã ଗଂଆଁ - ଗୁହାଳ cattle pen, cattle shed

guari ଗୁଆରି guhari ଗୁହାରି	ପ୍ରାର୍ଥନା prayer
gul̥ia ଗୁଲିଆ miṭhaibaikɔʔ ମିଠାଇବାଇକଃ	ଗୁଡ଼ିଆ sweetmeat maker
gusiã ଗୁସିଆଁ malik ମାଲିକ୍	ମାଲିକ owner

gɔʔtani ଗଃତାନିଃ - ଖରୁଆ

gau ଗାଉ gɔudɔ ଗଉଡ	ଗଉଡ଼ milkman, cattleman

guru ଗୁରୁ - ଗୁରୁ teacher

guĩnda ଗୁଇଁଦା - ଗୋଇଁଦା detective

gal̥a ଗାଲା - ନଦୀ river

gal̥amuhã ଗାଲାମୁହାଁ - ମୁହାଣ mouth of the river

gama ଗାମା - ମେଘ cloud

gɔhɔrɔṇ ଗହରଣ୍
sirisad ସିରିସାଦ
— ଗ୍ରହଣ eclipse

grɔhɔ/gɔhɔr ଗ୍ରହ/ଗହର୍ - ଗ୍ରହ planet

gama ଗାମା - ବର୍ଷା rain

gelupunma ଗେଲ୍‌ପୁନ୍‌ମା
tasi ତାସି
— ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ the fourteenth day of either fortnight

gapater ଗାପାଟେର୍
barsiŋ ବାର୍‌ସିଂ
— ଦ୍ୱିତୀୟା the second day of either fortnight

geltaka ଗେଲ୍‌ଟାକା
dɔstaka ଦସ୍‌ଟାକା
— ଦଶଟଙ୍କିଆ a ten rupee note

gulapi ଗୁଲପି (K)
gulaci ଗୁଲଚି (K)
gulab ଗୁଲବ୍ (R)
— ଗୋଲାପୀ rose (colour)

gerua ଗେରୁଆ - ଗେରୁ ochre

geŋji ଗେଞ୍ଜି
gaŋji ଗାଞ୍ଜି
— ଗେଞ୍ଜି vest, banian

gamca ଗାମଚ୍
gamcha ଗାମଛ
— ଗାମୁଛା napkin

gugulu ଗୁଗୁଲୁ - ଓଢଣା veil

gɔrɔm mosla ଗରମ୍‌ମସ୍‌ଲା - ଗରମମସଲା spices

giyudaru ଗିୟୁଦାରୁ
japiḍḍaru ଜାପିଡ୍‌ଡାରୁ
— ଲଜକୁଳି touch-me-not

gɔdhɔ ଗଧ
gɔdɔ ଗଦ
— ଗଧ ass

guḷu ଗୁଳୁ - ବଡମୂଷା musk rat

gua ଗୁଆ - ଗୁଆ betelnut

gulap ଗୁଲପ୍
gulaci ଗୁଲଚି
gulab ଗୁଲବ୍
— ଗୋଲାପ rose

gɔmhari ଗମ୍ହାରି
kasɔmari କାସମାରି
— ଗମ୍ଭାରି cedar

geḍe ଗେଡେ (K)
kɔḍɔŋ କଡଂ (K)
hɔɔŋsɔ ହଅଂସ (R)
— ପାତିହଂସ drake

gokhur ଗୋଖୁର୍ (K)
panḍungu ପାଣ୍ଡୁଙ୍ଗୁ (R)
— ଗୋଖର cobra

gulimarci ଗୁଲିମାର୍‌ଚି - ଗୋଲମରିଚ black pepper

gujurati ଗୁଜୁରାତି - ଗୁଜୁରାତି cardamom

gɔnḍa ଗଣ୍ଡା - ଗଣ୍ଡା rhinoceros

gɔḷisa ଗଳିଶା - ଗଡିଶ gudgeon

genḍaḷia ଗେଣ୍ଡାଳିଆ (K)
geŋdaḷia ଗେଙ୍ଗାଳିଆ (R)
— ଗେଣ୍ଡାଳିଆ greycrane

gunḍuri ଗୁଣ୍ଡୁରି - ଗୁଣ୍ଡୁରି quail

guriicidu ଗୁରିଇଚିଦୁ
uru ଉରୁ
— ଗୋବରପୋକ beetle

gɔɛ̃ãcenẽ ଗଁଆଁଚେନେଁ (K)
deḍem ଡେଡେମ୍ (R)
— ଘରଚଟିଆ sparrow

galsi ଗାଲ୍‌ସି (K)
galasi ଗାଲାସି (R)
— ଗାଲସି gill

genḍa ଗେଣ୍ଡା - ଗେଣ୍ଡା snail

gajɔr ଗାଜର୍ - ଗାଜର corrot

gɔl ଗଲ - ଗୋଲ goal

guuḷukunda ଗୁଉଳୁକୁନ୍ଦା - କଂଦ sugar candy

guuḷu ଗୁଉଳୁ - ଗୁଡ଼ molasses, gur

gɔtɔm ଗତମ୍ - ଘିଅ ghee

gilas ଗିଲାସ୍ - ଗିଲାସ glass

gagra ଗାଗ୍ରା - ଗରା water pitcher

gɔdi ଗଦି - ଗଦି cushion

gulmal ଗୁଲ୍ମାଲ୍ - ଦଙ୍ଗା rioting

gɔnɔŋ ଗନଂ
dɔr ଦର୍
| ଦର rate

gɔrak ଗରାକ୍
idini? ଇଦିନିଃ
| ଗ୍ରାହକ customer

gɔnɔŋtalika ଗନଂତାଲିକା- ମୂଲ୍ୟତାଲିକା bill

gaḍiḍaba ଗାଡ଼ିଡାବା - ଗାଡ଼ିଡବା compartment

geru ଗେରୁ
giru ଗିରୁ
| ଗେରୁ red-earth, red-ochre

gɔŋdhɔkɔ ଗନ୍ଧକ
gɔŋdɔkɔ ଗନ୍ଦକ
| ଗନ୍ଧକ sulphur

gitil/bali ଗିଟିଲ୍/ବାଲି sand

gu͂ti ଗୁଇଁଠି (K)
ga͂ta ଗାଇଁଥା (R)
| ଗଇଁଠି pick-axe

gutusuja ଗୁଟୁସୁଜା (R)
phuluṇi ଫୁଲୁଣି (K)
phuḷuṇi ଫୁଳୁଣି (K)
| ଫୋଡ଼ଣି bodkin

goli ଗୋଲି
gula ଗୁଲା
| ଗୋଳା shot, bullet

gulam ଗୁଲାମ୍
guli ଗୁଲି
| ଗୋଲାମ୍ jack

galaŋ ଗାଲଂ
beṇi ବେଣି
| ବେଣୀ braid of hair, pigtail

gudra ଗୁଦ୍ରା - ଗୋଦରା arabum

gɔ͂ida ଗଇଁଦା
gɔẽda ଗଏଁଦା
| ନପୁଂସକ effeminate

gɔḷɔmeganj ଗଳମ୍ଏଗାଞ୍ଜ୍
gɔḷɔmmanj ଗଳମ୍ମାଞ୍ଜ୍
| ଆଈଶାଶୁ grand mother-in-law

gɔhɔmlupu? ଗହମଲୁପୁଃ
ɔṭa ଅଟା
| ଅଟା wheat power, atta

gɔhɔm ଗହମ - ଗହମ wheat

giti?jaga ଗିଟିଃଜାଗା - ଶୋଇବାସ୍ଥାନ berth

gɔrbbaa?s ଗର୍ବ୍ବାଆଃସ - ଗର୍ଭିଣୀ pregnant

gɔ?e ଗଃଏ - ମୃତ୍ୟୁ death

gaḷakuṭi ଗାଳାକୁଟି - ନଦୀକୂଳ river bank, river side

gama ଗାମା - ବର୍ଷା rain

gamaẽrekɔpindanteya ଗାମାଏଁରେକପିଣ୍ଡାନ୍ତେୟା ବର୍ଷାଠ waterproof

gapa? ଗାପାଃ - ଆସନ୍ତାକାଲି tomorrow

gapaman ଗାପାମାନ୍ - ଭବିଷ୍ୟତ future

gaḍeḍrɔŋ ଗାଡେଡ଼ରଂ-ବାଇଗଣୀ ରଙ୍ଗ-violet purple

gɔnɔŋ ଗନଂ - ଦାମ price

ଘ

ghɔḷghɔḷi ଘଳଘଳି
rimilsaḷi ରିମିଲ୍‌ସାଳି
ṭer ଟେର
gaḷaguḷu ଗାଳାଗୁଳୁ
— ଘଡ଼ଘଡ଼ି thunder

ghɔrjamaẽ ଘରଜାମାଏଁ - ଘରଜୋଇଁଆ

ghat ଘାଟ୍ (K)
gaaṭi ଗାଆଟି (R)
— ଘାଟ

ghaṭua ଘାଟୂଆ - ଘାଟିଆ

ghɔḍi ଘଡ଼ି - ଘଣ୍ଟା clock

ghanṭi ଘାଣ୍ଟି - ଘଣ୍ଟି tinkling bells

ghuusu ଘୁଉସୁ
guusu ଗୁଉସୁ
— ଲାଞ୍ଚ bribe

ghɔnṭa ଘଣ୍ଟା - ଘଣ୍ଟା hour

ଚ

cimitaŋ ଚିମିତାଂ
jaaʔdipilaŋ ଯାଆଃଦିପିଲାଂ
— ଯେତେବେଳେ while

cilikate ଚିଲିକାତେ
cilike ଚିଲିକେ
cilikaci ଚିଲିକାଚି
— ଯେପରିକି as if

cehera rahaʔ ଚେହେରା ରାହାଃ
sibil rahaʔ ସିବିଲ୍ ରାହାଃ
— ମଧୁରସ୍ୱର sweet voice

ciminaŋ ଚିମିନାଂ
cimin ଚିମିନ୍
— କେତେକ some

cekenaɔ̃ ଚେକେନାଅଁ
cikan ଚିକାନ୍
jaʔanaɔʔ ଯାଆନାଅଁ
— କୌଣସି any

cekenaʔ ଚେକେନାଃ (K)
cenaʔ ଚେନାଃ (K)
cikana ଚିକାନା (R)
cina ଚିନା (R)
— କଣ what

cenaci ଚେନାଚି
jaamente ଯାଆମେନ୍‌ତେ
— ଯେହେତୁ as

cetanre ଚେତାନ୍‌ରେ - ଉପରେ on, up, above

cetanmɔhɔla ଚେତାନ୍‌ମହଲ - ଉପରମହଲ up stair

cela ଚେଲା - ଶିଷ୍ୟ pupil

camar ଚମାର୍ - ଚମାର cobbler

cuukidar ଚଉକିଦାର୍ - ଚୌକିଦାର watch man

cakɔr ଚାକର୍
dasiʔ ଦାସିଃ
— ଚାକର servant

caasho ଚାଆସ୍‌ହୋ
casi ଚାସି
— ଚଷା farmer

cakaritani ଚାକାରିତାନିଃ
nɔkɔritani ନକରିତାନିଃ
kɔramcari କରମଚାରି
— କର୍ମଚାରୀ worker

cua ଚୂଆ (K)
suũḍ ସୂଉଁଡ଼ (K)
kuã କୂଆଁ (R)
— କୂଅ well

caluakanteya ଗ୍ଲୁଆକାନ୍ଟେୟା (K)
mɔhɔlɔɔt ମହୁଲଅତ୍ (R)
— ମହୁଲଗ

caelɔmipil ଗ୍ଏଲମ୍ଇପିଲ୍
akal ipil ଆକାଲ ଇପିଲ୍
— ଧୂମକେତୁ

canḍuu ଗ୍ଣ୍ଡୁଉ - ଚନ୍ଦ୍ର moon

canḍumulu? ଗ୍ଣ୍ଡୁମୁଲୁ
teteecanḍu ତେତେଏଗ୍ଣ୍ଡୁ
teteepahaṭa ତେତେଏପାହାଟା
— ଶୁକ୍ଲପକ୍ଷ bright fortnight, light fort night

cɔit/sendera ଚଇତ୍/ସେନ୍ଦେରା - ଚୈତ୍ର

canḍuu ଗ୍ଣ୍ଡୁଉ
mi?canḍuu ମିଃଗ୍ଣ୍ଡୁଉ
— ମାସ month

cɔŋdɔn ଚନ୍ଦନ - ଚନ୍ଦନ sandal oil

cɔk ଚକ୍ - ଚକ୍ chalk

canduulekasirma ଗ୍ଣ୍ଡୁଉଲେକାସିର୍ମା - ଚନ୍ଦ୍ରବର୍ଷ lunar year

cɔke ଚକେ (K)
rɔṭe ରଟେ (R)
— ବେଙ୍ଗ frog

caḍuu ଗ୍ଡୁଉ (K)
caḷuɔye ଗ୍ଳୁଅୟେ (R)
— ବାୟା ଚଢେଇ weaver bird

citi ଚିତି - ଚିତି painted snake

ca-elɔm ଗ୍-ଏଲମ୍ (K)
caḍɔ?lɔm ଗ୍ଡଃଲମ୍ (R)
— ଲାଙ୍ଗ tail

ceca? ଚେଗ୍ଃ
caca?lija? ଗ୍ଗ୍ଃଲିଜାଃ
— ଛିଣ୍ଡାଲୁଗା tattered cloth

cadɔr ଗ୍ଦର୍
barki ବାର୍କି
— ଗ୍ଦର୍ sheet of cloth

cɔsɔma ଚଶମା - ଚଶମା spectacles

cɔti ଚଟି
jɔta ଜଟା
cɔpɔl ଚପଲ
— ଚଟି slippers

ciru?tasaḍ ଚିରୁଃତାସାଡ୍ - କୁଶଘାସ

cɔ̃ndɔrhar ଚନ୍ଦରହାର୍
hisir ହିସିର୍
— ଚେନ୍ kind of ornament used around the waist girdle

ceṇẽ ଚେଣେଁ
kɔcɔr କଚର୍
— ଖଚର mule

cuŋdi ଚୁଙ୍ଦି - ଚୁଚୁନ୍ଦ୍ରା mole

cuṭu ଚୁଟୁ (K)
cunṭile ଚୁଣ୍ଟିଲେ (K)
cunṭila ଚୁଣ୍ଟିଲା (R)
— ଚୁଟିଆ ମୂଷା rat

cɔndɔrmuli ଚନ୍ଦର୍‌ମୁଲି (ସେବତୀ) - ଚନ୍ଦ୍ରମଲ୍ଲିକା cherysanthemum

cɔndɔndaru ଚନ୍ଦନଦାରୁ - ଚନ୍ଦନଗଛ sandal tree

caŋpa ଗାଂପା
cɔŋpa ଚଂପା
— ଚଂପା champak

citɔl ଚିତଲ୍ - ଚିତଲ flat fish

cɔkɔrbak ଚକର୍‌ବାକ - ଚକ୍ରବାକ ruddy goose

cidu ଚିଦୁ - କୀଟ worm

cesinuŋ ଚେସ୍‌ଇନୁଂ - ସତରଞ୍ଜ ଖେଳ chess

cidia ଚିଡ଼ିଆ - ଚିଡ଼ିଆ club

cala ଗ୍ଲ
caluṇi
— ଗ୍ଲୁଣି sieve

candua ଗ୍ନ୍ଦୁଆ - ଗ୍ନ୍ଦୁଆ awning

catu ଗ୍ଟୁ - ହାଣ୍ଡି earthen pot

cɔṭuṇi ଚଟୁଣି
caṭni ଗ୍ଟ୍ନି
— ଚଟଣି sauce

caa ଚାଆ - ଚା tea

cini ଚିନି - ଚିନି sugar

cauli ଚାଉଲି - ଚାଉଳ rice

cena ଚେନା
chena ଛେନା | ଛେନା cheese

cakad meḍda? ଚାକାଡ୍‌ମେଡଦାଃ - କପଟଅଶ୍ରୁ crocodile tears

canḍuʔgɔhɔrɔṇ ଚାଣ୍ଡୁଃଗହରଣ୍ - ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ lunar eclipse

caḍarabɔʔɔ ଚାଡ଼ାରାବଃଅ - ଚନ୍ଦାମୁଣ୍ଡ bald hair

cela ଚେଲା - ଭକ୍ତ devotee

cetanasa ଚେତାନ୍‌ଆସା - ଉଚ୍ଚଆଶା high hope

cɔṇa ଚଣା - ଚଣା gram

cengɔ/cɔḷa ଚେଙ୍ଗ/ଚଳା - ଚେଙ୍ଗ gilthead

cɔuki ଚଉକି - ଚଉକି chair

cɔrɔk ଚରକ
soba ସୋବା
buginteya ବୁଗିନ୍‌ତେୟା | ସୁନ୍ଦର beautiful

cipuḍ ଚିପୁଡ୍ - ମୁଠା fist, handle

cetanluṭi ଚେତାନ୍‌ଲୁଟି - ଓଷ୍ଠ (ଉପର) up lip

capal ଚାପାଲ୍
phalia ଫାଲିଆ | ପିଚ୍ଛ butlocks

cimṭa ଚିମ୍‌ଟା - ଚିମୁଟା tongs, forceps

cun ଚୁନ୍ - ଚୁନ lime-stone

ciṭhiemniʔ ଚିଠିଏମ୍‌ନିଃ - ଡାକବାଲା postman

ḍakemho/piɔn ଡାକ୍‌ଏମହୋ/ପିଅନ

cina/ciːn ଚିନା/ଚିନ୍ - ନମୁନା sample

ciṭha (K)/ ciṭa (R) ଚିଠା/ଚିଟା -ଚିଠା draft

cakaḍ (K) ṭakao (R) ଚାକାଡ଼/ଟାକାଓ - ଠକାମି cheating

cilɔm ଚିଲମ୍ - ଚିଲମ a type of locally made hooka use for smoking tobacco

camuc ଚାମୁଚ୍ - ଚାମୁଚ spoon

cula ଚୁଲା
iṭulaḍ ଇଟୁଲାଡ | ଚୁଲି oven

cɔkɔ ଚକ
caki ଚାକି | ଚଗ paperkite

ଛ

chɔu ଛଉ - ଛଉ leucocyte, albinism

chɔkɔʔ ଛକ - ଛକ cross

chɔḍa ଛଡା (K)
peṭṇa ପେଟ୍‌ଣା (K)
peṭaaʔ ପେଟାଆଃ (R) | ବଛା helfer

chɔnina ଛନିନା
kaeta କାଏତା | ଛଚିନ୍ଦ୍ରା a kind of gourd, snake gourd

chɔṭa ଛଟା - ଲେଙ୍ଗଡ଼ା lame

chat ଛାତ୍ - ଛାତ roof

chata ଛାତା
catɔm ଚାତମ | ଛତା umbrella

chapakaria ଛାପାକାରିଆ - ଛାପାବାଲା pressman

chici ଛିଚି
cici ଚିଚି | ଛିଛି fie

chiṭɔ ଛିଟ
ciiṭi ଚଇଟି
→ ଛିଟ printed

chuṭkiera ଛୁଟ୍କିଏରା - ଉପପତ୍ନୀ concubine

chuṭkiera ଛୁଟ୍କିଏରା - ସପତ୍ନୀ co-wife

chubibaini? ଛୁବିବାଇନି? - ଚିତ୍ରକର artist

chuṇi ଛୁଣି - ଛଣପଟ jute

chuṭi ଛୁଟି - ଛୁଟି holiday

chuṇi ଛୁଣି
sayu? ସାୟୁ?
→ ଛଣା straw, flase

churi ଛୁରି
curi ଚୁରି
→ ଛୁରୀ knife

chena ଛେନା
cena ଚେନା
→ ଛେନା cheese

ଜ

jɔa ଜଅ - ଗାଲ cheek

jɔne ଜନେ - ଆଞ୍ଚୁଳି wart

jɔnɔmtuka ଜନମ୍ଟୁକା - ଗର୍ଭାଶୟ womb

jɔnɔmlai ଜନମ୍ଲାଇ - ଭ୍ରୂଣ embryo

jɔḷkhia ଜଳ୍ଖିଆ - ଜଳଖିଆ tiffin

jɔjɔ? ଜଜ? - ତେନ୍ତୁଳି tamarind

jɔɔ? ଜଅ? - ଫଳ fruit

jɔta ଜତା - ଜୋତା shoes

jɔutis ଜଉତିସ୍ - ଜ୍ୟୋତିଷ palmist

jɔnɔm ଜନମ୍ - ଜନ୍ମ birth

jɔlɔm ଜଲମ୍ - ଜାଲ୍ forgery

jɔka ଜକା - ମାପ measure

jɔbra ଜବ୍ରା - ଅଳିଆ litter, rubbish

jɔmnuŋɔwa? ଜମ୍ନୁଂଅଓ୍ୱା? - ଭୋଜନାଳୟ restaurant

jɔjɔmɔwa? ଜଜମ୍ଅଓ୍ୱା? - ଖାଇବା ଘର dining room

jɔmadar ଜମାଦାର - ଜମାଦାର Asst. sub-inspector of police

jɔ-ɔ?sapani? ଜ-ଅ?ସାପାନି? - ଝାଡୁଦାର sweeper

jɔmidar/kisaṇ ଜମିଦାର/କିସାଣ୍ - ଜମିଦାର land lord

jɔbab ଜବାବ (K)
jabab ଜାବାବ୍ (R)
→ ଜବାବ reply

jɔjɔ?/mɔrɔ?e ଜଜ?/ମରଅ?ଏ - ଖଟା sour

jɔṭeyakula ଜଟେୟାକୁଲ (K)
siŋkula ସିଂ କୁଲ (R)
→ ସିଂହ lion

jagarmuri ଜାଗାର୍ମୁରି - ନିଷ୍ପତ୍ତି decision

jagarɔka ଜାଗାରକା - ସ୍ଥାନ ସଂରକ୍ଷଣ reservation

jalɔm ଜାଲମ୍ - ଜାଲ net

jaḷa ଜାଳା -ଜଡ଼ା recinus communis, castor seed

jarɔm ଜାରମ୍
ɔnḍa ଅଣ୍ଡା
→ ଅଣ୍ଡା egg

jaihɔnera ଜାଇହନ୍ଏରା
gɔḷɔmkui ଗଳମ୍କୁଇ
→ ନାତୁଣୀ grand daughter

janhɔn ଜାନ୍ହନ୍ - ନାତି grand son

jaŋ ଜାଂ - ହାଡ଼ bone

jamela ଜାମେଲ - ଜଟିଳ ସମସ୍ୟା critical problem, complicated problem

janum ଜାନୁମ୍ (K)
kanṭi କାଣ୍ଟି (R)
: କଣ୍ଟା fork, thorn

jaibaba ଜାଇବାବା
jɔbɔ ଯବ
: ଯବ barley, oat

jane ଜାନେ
kɔde କଦେ
manḍia ମାଣ୍ଡିଆ
jaḷa ଜାଳା
: ମାଣ୍ଡିଆ ragy

paṭurabiŋdi ପାଟୁରାବିଂଦି - ଗଛ caster plant

jai? ଜାଇ - ଜାଇ gomphrena

jalɔr ଜାଲର୍
jhaliri ଝାଲରି
: ଝାଲର୍ lace

jaket ଜାକେଟ୍
jakit ଜାକିଟ୍
: ଜାକେଟ୍ jacket

jaitiri ଜାଇତିରି
jaitri ଜାଇତ୍ରି
: ଜାଇତ୍ରୀ mace

jambuu ଜାମ୍ବୁଉ (K)
jaŋbu ଜାଂବୁ (R)
: ଢମଣା rat snake

jaḷasunum ଜାଳାସୁନୁମ୍ - ଜଡ଼ାତେଲ castor oil

jiliŋ chuṭi ଜିଲିଂ ଛୁଟି
beḍedinchuṭi ବେଡେଦିନ୍ ଛୁଟି
: ଲମ୍ବାଛୁଟି long holiday

jibɔndanḍe ଜିବନଦାଣ୍ଡେ - ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ capital punishment

jireɔn ɔwa? ଜିରେଅନ୍ଅଆ - ବିଶ୍ରାମଗାର waiting room

jibɔnharhudu? ଜିବନ୍ ହାରହୁଡୁ? - ଆତ୍ମରକ୍ଷା self defence

jilu ଜିଲୁ - ମାଂସ meat, flesh

jilukɔ ଜିଲୁକ - ପେଶୀ sheath, lump of flesh

jimbiri ଜିମ୍ବିରି (R)
khonṭi ଖଣ୍ଟି (K)
: ଖଣତି spud, narrow spade

jikisarsar ଜିକିସାର୍ସାର୍ (K)
jikiṭiṭil ଜିକିଟିଟିଲ୍ (K)
rereŋ ରେରେଂ (R)
: ଝିଂକାରି cricket

jiniā ଜିନିଆଁ - ଜିନିଆ zinnia

jiliŋnaḍu?ka ଜିଲିଂନାଡୁକା
nairamba ନାଇରମ୍ବା
: ଝୁଡୁଙ୍ଗ vinga

jiki ଜିକି - ଝିଂକ porcupine, hedgehog

jira ଜିରା - ଜିରା cumin seed

jima ଜିମା - ଜାମିନ bail

jila/jirla ଜିଲା/ଜିରଲା - ଜିଲ୍ଲା district

jmadar ଜମାଦାର୍ - ଜାମିନ୍ଦାର୍ bailer, security

jeel ଜେଏଲ - ଜେଲ imprisonment

jelkhana ଜେଲ୍ଖାନା - ଜେଲଖାନା jail

jeṭechuṭi ଜେଟେଛୁଟି - ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟି summer vacation

jeṭe/jyesṭhɔ/bapal ଜେଟ୍/ଜ୍ୟେଷ୍ଠ/ବାପାଲ୍ -ଜ୍ୟେଷ୍ଠ

jeṭedin ଜେଟେଦିନ୍
lɔlɔ?din ଲଲଦିନ୍
balbaldin ବାଲ୍ବାଲ୍ଦିନ୍
: ଗ୍ରୀଷ୍ମ summer

julıtetayuni? ଜୁଲତେତାୟୁନିଃ - ସହବାସୀ roommate

juurba?ala ଜୁଉର୍‌ବାଃଆଲ - ସବଳ strong

juurbanɔ̃? ଜୁଉର୍‌ବାନଁ - ଦୁର୍ବଳ weak

jurimana ଜୁରିମାନା - ଜୋରିମାନା fine

juaunuŋ ଜୁଆଉନୁଂ
rɔkrɔkinuŋ ରକ୍‌ରକିନୁଂ | ଜୁଆ gambling

juãḍi ଜୁଆଣ୍ଡି - ଜୁଆଣ୍ଡି

juḷi ଜୁଳି - ସାଙ୍ଗ friend

juḷɔ? (sengel) ଜୁଳଃ (ସେଙ୍ଗେଲ୍) - ଜ୍ୱଳନ୍ତ (ଅଗ୍ନି) blazing fire

juar ଜୁଆର (K)
ceel ଚେଏଲ୍ (R) | ଜୁଆର tide

jotatiartani? ଜୋତାତିଅରତାନିଃ - ଜୋତାମରାମତକାରୀ cobbler

ଝ

jhɔkmɔki - ଝକ୍‌ମକି
jɔkmɔki ଜକ୍‌ମକି | ଝକ୍‌ମକି flint

jhɔrka ଝର୍କା - ଝରକା window

jhɔrna ଝର୍ଣ୍ଣା (K)
jarna ଜାର୍ଣ୍ଣା (R) | ଝରଣା spring, fountain

jhaĩdaru ଝାଇଁଦାରୁ - ଝାଉଗଛ casuarina tree

jhaũ ଝାଉଁ
jaĩ ଜାଇଁ | ଝାଉଁ cosurine

jhinga ଝିଙ୍ଗା
jɔni ଜନି | ଜହ୍ନି luff cut angula

jhulpu ଝୁଲ୍‌ପୁ
racam ରାଚମ୍ | କଇଁଚି scissors

jhulao ଝୁଲାଓ (K)
ḍilua ଡିଲୁଆ (K)
duḷi ଦୁଳି (R) | ଦୋଳି swing

ଟ

ṭɔŋpɔ ଟମ୍ପ (K)
panḍnagu ପାଣ୍ଡ୍‌ନାଗୁ (K)
ṭɔŋpɔ ଟଂପ (R) | ଡଂପ cobra-do-capello

ṭɔnṭa ଟଣ୍ଟା (K)
lɔtɔ? ଲତଃ (R) | ଥଣ୍ଟ bill, beak

ṭaṭi ଟାଟି
silphi ସିଲ୍‌ଫି | ଟାଟି gate, frail matting or screen of bamboolaths or palm leaves

ṭangɔṇa ଟାଙ୍ଗଣା
ṭaŋgɔḷa ଟଙ୍ଗଳା | ଟଂଗଣା borax

ṭail ଟାଇଲ୍
khapara | ଟାଇଲ୍ tile

ṭaṭia ଟାଟିଆ
gina ଗିନା | ଗିଟିଆ small metal cup, bowl

ṭaka ଟାକା - ଟଙ୍କା rupee

ṭaka ଟାକା - ମୁଦ୍ରା coin

ṭiṇi ଟିଣି - ଟିଣ tin

ṭipakhata ଟିପାଖାତା
ṭipakata ଟିପାକାତା | ଟିପାଖାତା note book

ṭikiṭɔwa? ଟିକିଟଓ୍ୱାଃ - ଟିକେଟଘର booking office

ṭikit ଟିକଟ୍ - ଟିକଟ ticket

ṭika ଟିକା - ଠିକର dimond

ṭiketnelho ଟିକେଟ୍‌ନେଲ୍‌ହୋ - ଟିକଟ ତଦାରଖକାରୀ ticket chequer

ṭika ଟିକା - ଟିକା ace

ṭikaemni? ଟିକାଏମ୍‌ନିଃ - ଟିକାଦାର vaccinator

ṭebul ଟେବୁଲ୍
ṭibul ଟିବୁଲ୍
| ଟେବୁଲ୍ table

ṭera ଟେରା - ଟେରା squint

ṭesɔnmasṭɔr ଟେସନ୍‌ମାଷ୍ଟର୍ - ଷ୍ଟେସନମାଷ୍ଟର station master

ṭeliphon ଟେଲିଫୋନ (K)
ṭilipun ଟିଲିପୁନ୍ (R)
| ଟେଲିଫୋନ telephone

ṭenga ଟେଙ୍ଗା
ṭhenga ଠେଙ୍ଗା
| ଠେଙ୍ଗା staff

ṭerɔr ଟେରର - ବିଜୁଳି lightning

ṭupi ଟୁପି - ଟୋପି cap, hat

ṭukuṇã ଟୁକୁଣାଁ - ଡାଲ pot

ṭugki ଟୁଂକି
ṭhunki ଠୁଙ୍କି
| ଟୋକେଇ small basket

ଠ

ṭhɔya ଠୟା (K)
bɔrɔtia ବରଠିଆ (R)
| ଭରଡିଆ lark

ṭhakur ଠାକୁର୍ - ମୂର୍ତ୍ତି statue

ṭhakurbɔgga ଠାକୁରବଂଗା - ମୂର୍ତ୍ତିପୂଜା idolatry

ṭhikiṇa ଠିକଣା (K)
ṭikina ଟିକନା (R)
| ଠିକଣା address

ṭhinṭiriɔwa? ଠିଣ୍ଟିରିଅଓ୍ୱାଃ
kɔgsari ɔwa? କଂସାରିଅଓ୍ୱାଃ
| କଂସେଇଖାନା butchery

ṭhikjagar ଠିକ୍‌ଜାଗାର୍
baṇiãkhobɔr ବାଣିଆଁଖବର୍
sarikhɔbɔr ସାରିଖବର୍
sarikaji ସାରିକାଜି
| ସଠିକ ଖବର correct news

ṭhikamulia ଠିକାମୂଲିଆ - ଠିକାମୂଲିଆ temporary labourer

ṭhunki ଠୁଙ୍କି
ṭugki ଟୁଂକି
| ଟୋକେଇ small basket

ଡ

ḍɔsṭɔr ଡଷ୍ଟର୍ - ଝାଡ଼ଣ (ଡଷ୍ଟର) duster

ḍali, cauli akarigni? ଡାଲି, ଚାଉଳି ଆକାରିଂନିଃ - ଡାଲି, ଚାଉଳ ବିକ୍ରେତା grocer

ḍaktɔrera ଡାକ୍‌ତର୍‌ଏରା - ଡାକ୍ତରାଣୀ lady doctor

ḍaḷim ଡାଳିମ୍ - ଡାଳିମ୍ବ pomegranate

ḍaktɔrkhana ଡାକ୍‌ତର୍‌ଖାନା
haspatal ହାସ୍‌ପାତାଲ୍ (R)
| ଡାକ୍ତରଖାନା hospital

ḍakbaggala ଡାକ୍‌ବଙ୍ଗଲା - ଡାକବଙ୍ଗଳା bunglow

ḍakat ଡାକାତ୍ - ଡକାୟତ robber

ḍakṭikiṭ ଡାକ୍‌ଟିକଟ୍ - ଡାକଟିକଟ postage stamp

ḍakmuhur ଡାକ୍‌ମୁହୁର୍
ḍakmɔhɔr ଡାକ୍‌ମହର୍
| ଡାକମୋହର date stamp

ḍaebɔr ଡାଏବର୍
lal̥aotani? ଲଲାଓଁତାନିଃ | ଚାଳକ driver
ḍaibɔr ଡାଇବର୍

ḍaphɔṇ ଡାଫଣ୍
buraga?susi ବୁରାଗାସୁସି | ଡ଼ାଫଣ thick needle

ḍal ଡାଲ୍ (R)
ḍhaal ଢ଼ାଆଲ୍ | ଢାଲ୍ shield

ḍaukɔ ଡ଼ାଉକ
ḍahukɔ ଡ଼ାହୁକ | ଡାହୁକ water hen

ḍalcini ଡ଼ାଲ୍ଚିନି - ଡାଲଚିନି cinnamon

ḍali ଡାଲି
ḍahali ଡାହାଲି | ଡାଲି pulse

ḍanguasepeaḍ ଡ଼ାଙ୍ଗୁଆସେପେଏଡ୍
dinḍekɔa ଦିଣ୍ଡେକଆ | ଅବିବାହିତ unmarried

ḍanguahapunum ଡାଙ୍ଗୁଆହାପୁନୁମ୍
ḍanguakui ଡ଼ାଙ୍ଗୁଆକୁଇ | ଅବିବାହିତା unmarried

ḍala ଡାଲା - ଡାଲା large tray of wicker work, tray

ḍuli ଡୁଲି - ଡୋଲି closed litter covered litter used as an ambulance

ḍukida? ଡୁକିଦାଃ - ମୂତ୍ର urine

ḍukihɔra ଡୁକିହରା - ମୂତ୍ରଦ୍ୱାର

ḍuku ଡୁକୁ
mukui ମୁକୁଇ | ଆଣ୍ଠୁ knee

ḍukiɔwa? ଡୁକିଅୱାଃ - ପରିସ୍ରାଗାର urinal

ḍumbulaḍ ଡୁମ୍ବୁଲାଡ୍
kakɔra କାକରା | କାକରା a kind of cake fried in oil

ḍumura ଡୁମୁରା
madali ମାଦାଲି | ଡେଉଁରିଆ

ḍuliḍ ଡୁଲିଡ୍
dhul̥i ଧୂଳି
duduger ଦୁଦୁଗେର୍ | ଧୂଳି dust

ḍeṇa ଡେଣା - ଡ଼େଣା wing

ḍesk ଡେସ୍କ - ଡ଼େସ୍କ desk

ଢ

ḍhipa ଢ଼ିପା - ଢିପ heap, mound

ତ

tɔlakanbɔhi ତଲକାନବହି (K)
tɔlkitab ତଲ୍କିତାବ୍ (R) | ବନ୍ଧାବହି binding book

tɔnḍɔm ତଣ୍ଡମ୍ - ଗାଣ୍ଠି bale

tɔkia ତକିଆ
takia ତାକିଆ | ତକିଆ pillow

tɔulia ତଉଲିଆ
taulia ତାଉଲିଆ | ତଉଲିଆ towel

tɔpɔbɔn ତପବନ୍ - ତପୋବନ hermitage

tɔmbu ତମ୍ବୁ - ତମ୍ବୁ tent

tɔatebailaḍu ତଅତେବାଇଲାଡୁ
amrutu ଆମ୍ରୁତୁ | ପେଢ଼ା sweet made from condensed milk

tɔachena ତଆଛେନା | ଦୁଧଛେନା milk cheese posset
tɔacena ତଆଚେନା |

tɔa ତଆ - ଦୁଧ milk

tɔrɔbhuj ତରଭୁଜ | ତରଭୁଜ water melon
tɔrbuj ତର୍‌ବୁଜ୍ |

tɔrɔsia ତପସିଆ - ତପସ୍ୟା religious austerities penance

tarik ତାରିକ୍ - ତାରିଖ date

talaghɔnṭa ତାଲଘଣ୍ଟା - ଅଧଘଣ୍ଟା half an hour

tarasingi ତାରସିଙ୍ଗି - ଉପରବେଳା afternoon

talanida ତାଲନିଦା - ମଧ୍ୟରାତ୍ର midnight

taladaakɔɔwa? ତାଲଡାଆକଅଓ୍ୱାଃ - ସବ୍ ଡାକଘର sub-post office

taaḷdaru ତାଅଲ୍‌ଦାରୁ - ତାଲଗଛ palm tree

taḷa ତାଲା - ଗ୍ରାମ, ଗଳି seedlings, suberbs

taoa ତାଓଆ - ତାଉଆ pan

taben ତାବେନ୍ - ଚୂଡ଼ା flattened rice

taḷi ତାଲି | ଥାଳି plate
thaḷi ଥାଳି |

taaḷguuḷu ତାଅଲ୍‌ଗୁଉଲୁ - ତାଲଗୁଡ଼ palmgur, jaggery

talka ତାଲ୍‌କା - ତଳିପା palm of the legs

taraŋ ତାରାଂ | କାନ୍ଧ shoulder
taren ତାରେନ |

tamba ତାମ୍ବା - ତମ୍ବା copper

tarcetankhɔbɔr ତାର୍‌ଚେତାନ୍‌ଖବର୍ | ତାରବାର୍ତ୍ତା telegraph
tarkɔbɔr ତାର୍‌କବର୍ |

taaḷ ତାଅଲ୍ - ତାଳ palm fruit

tainɔwa? ତାଇନ୍‌ଅଓ୍ୱାଃ - ବାସଗୃହ home

taraisinā̃ ତାରାଇସିନାଁ | ଦରସିଝା half boil
buduru ବୁଦୁରୁ |

taṭi ତାଟି | ତାଟି gate, frail matting or screem of bamboo laths or palm leaves
silphi ସିଲ୍‌ଫି |

taas ତାଅସ୍ | ତାସ୍ playing cards
tas ତାସ୍ |

tayan ତାୟାନ୍ | କୁମ୍ଭୀର crocodile, alligator
taen ତାଏନ୍ |

tantula? ତାନତୁଲାଃ | ବୁଢ଼ୀଆଣି spider
b ndirem ବନ୍ଦିରେମ୍ |

tayar ତାୟାର୍ | କାକୁଡ଼ି cucumber
tayer ତାୟେର୍ |

tasaḍ ତାସାଡ୍ (K) | ଘାସ grass
dumbu ଡୁମ୍ବୁ (R) |

ta?ete ତାଃଏତେ - ଠାରୁ since

ta?re ତାଃରେ | ରେ in
re ରେ |

talare ତାଲରେ - ମଝିରେ (ଦୁଇଜଣ) between

ta?re ତାଃରେ - ଠାରେ at

tayɔmre ତାୟମରେ (K) | ପଛରେ behind
canabre ଚନାବ୍‌ରେ (R) |

tayɔm ତାୟମ୍ (K) | ପରେ after
canab ଚନାବ୍ (R) |

tikin ଟିକିନ୍ - ମଧ୍ୟାହ୍ନ noon, midday

timig ତିମିଂ - ଆଜ୍ଞ today

tiladɔte-e ତିଲାଡଟେଏ - ମାଳଭୂମି plateau

tilmig ତିଲ୍ମିଂ
tilming ତିଲମିଙ୍ଗ
ପେଶା linseed

tikilaḍ ଟେକିଲାଡ୍
ṭaakulaḍ ଟାଆକୁଲାଡ୍
ମଣ୍ଡାପିଠା a kind of cake made from rice or flour

tikicauli ଟିକିଚଉଲି
tupucauli ତୁପୁଚଉଲି
ଉଷୁନା ଚାଉଳ parboil rice

tii ତିଇ - ହାତ hand

tiiretɔl ତିଇରେତଲ୍
hatkoḷi ହାତକଳି
ହାତକଡ଼ି handcuff

tilminj ତିଲ୍ମିଞ୍ଜ୍
ramtia ରାମ୍‌ତିଆ
ରାଶି sesamum seed, ginger

tiki ଟିକି - ଟିଂକ epizoon

timı ତିମି - ତିମି whole

tirɔtriʔter ତିରତ୍ରିଂଟେର୍
mɔṇẽma ମଣେଁମା
mɔyegma ମୟେଂମା
ପଞ୍ଚମୀ the fifth day of either fortnight

tili ତିଲି
sau ସାଉ
ତେଲି oil man

tuuḷu ତୁଉଳୁ - ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୁଷା squirrel

tuḷa ତୁଳା
tulam ତୁଲମ୍
ତୁଳା cotton

tuḷsi ତୁଳସୀ
tuḷusa ତୁଳୁସା
ତୁଳସୀ

tuyu ତୁୟୁ (K)
karamcaaʔ କାରମ୍‌ଚାଆଃ (R)
ବିଲୁଆ jackal

tula ତୁଲା
thaktɔraj ଥାକ୍‌ତରାଜ
ତରାଜୁ balance

tupɔ ତୁପ - ତୋପ cannon

tuḷsipinḍia ତୁଳସିପିଣ୍ଡିଆ - ଚଉତରା raised platform

tuka ତୁକା - ବସା nest

tuḷi ତୁଳି (K)
guĩse ଗୁଇଁସେ (K)
curi ଚୁରି (R)
ଡୋଙ୍ଗ eel

tusildar ତୁସିଲ୍‌ଦାର - ତହସିଲ୍‌ଦାର୍ tahasildar

tenḍa ଟେଣ୍ଡା - ଟେଣ୍ଡା water lifting crane

tenjag ତେଞ୍ଜାଂ
teag ତେଆଂ
ଭିଣୋଇ brother-in-law

tenṭa ଟେଣ୍ଟା
burci ବୁର୍ଚି
ଟେଣ୍ଟା spear, harpoon

tejpɔtɔr ତେଜ୍‌ପତର୍
tejpataa ତେଜପାତାଆ
ତେଜପତ୍ର bayleaf

tetemarsal ତେଟେମାର୍‌ସାଲ୍
canḍuumaskal ଚାଣ୍ଡୁଉମାସ୍କାଲ୍
ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ moonlight

tenjagkoḷa ତେଞ୍ଜାଂକଳା
teagkoḷa ତେଆଂକଳା
ଶଳା wife's brother

ଥ

thɔnḍɔm ଥଣ୍ଡମ୍
pɔṭɔm ପଟମ୍ — ପୁଟୁଳା packet
pɔḷɔm ପଳମ୍

thɔlidi ଥଲ୍ଇଦ — ଗିରଫ arrest
girɔp ଗିରପ

tham ଥାମ୍ — ପିଟାଘଣ୍ଟା gong
ruʔghɔnṭa ରୁଃଘଣ୍ଟା

thaktɔraju ଥାକତରାଜୁ — ତରାଜୁ balance
tula ତୁଲ

thaḷi ଥାଳି — ଥାଳି plate
taḷi ତାଳି

thana ଥାନା - ଥାନା police station

thutuḷa ଥୁତୁଳା - ଖନା stammerer

thunṭadaru ଥୁନ୍ଟାଦାରୁ — ଥୁଣ୍ଟାଗଛ tree without leaves, pollard
phunḍukadaru ଫୁଣ୍ଡୁକାଦାରୁ

thuḷi ଥୁଳି — ଥଳି bag
buguli ବୁଗୁଲି

ଦ

dɔkhin ଦଖିନ୍ - ଦକ୍ଷିଣ south

dɔsaṛhulaŋ ଦସାଢୁଲଂ - ପରଦିନ next day

dɔrbar ଦର୍ବାର୍ — ବିଚାର trial
dunub ଦୁନୁବ୍

dɔreyareyaʔjahajtingunjaga ଦରେୟାରେୟାଃ ଜାହାଜ୍ ତିଙ୍ଗୁନ୍‌ଜାଗା - ପୋତାଶ୍ରୟ harbour

dɔreyatalareyaʔhuḍiŋḍhipa ଦରେୟାତାଲା-ରେୟାଃ ହୁଡିଂଢିପା - ଉପଦ୍ୱୀପ peninsula

dɔreyakuṭi ଦରେୟାକୁଟି - ଉପକୂଳ sea coast

dɔktasakam ଦକ୍‌ତାସାକାମ୍ — ଧୂଆଁପତ୍ର tobacco
sukulsakam ସୁକୁଲ୍‌ସାକାମ୍

dɔktagunḍa ଦକ୍‌ତାଗୁଣ୍ଡା - ନାସ snuff

dɔya ଦୋୟା - ପିଠି back

dɔkan ଦକାନ୍ - ଦୋକାନ shop

dɔrma ଦର୍ମା — ଦରମା pay, salary
nala ନାଲ

dɔlari ଦଲାରି
jalua ଜାଲୁଆ — ଦଲାଲ୍ broker
dɔlal ଦଲାଲ

dɔhi ଦହି
duhi ଦୁହି — ଘୋଳଦହି butter milk, curd
calatɔa ଚଲତଅ

dɔhi ଦହି - ଦହି curd

eɔḷɔ ଦଳ - ଦଳ party, team

dɔkta ଦକ୍‌ତା — ତମାଖୁ tobacoo
sɔkul ସକୁଲ୍

dɔʔ-aʔ ଦଃ-ଏଃ (K) — ଶାରୀ myna
sarɔʔ ସାରଃ

dɔrɔmgɔṭ ଦରମ୍‌ଗଟ୍ — ଧର୍ମଘଟ strike
dhɔrɔmghɔṭ ଧରମ୍‌ଘଟ୍

dɔrea ଦରେଆ (K) — ସମୁଦ୍ର sea
sɔmdɔr ସମ୍ଦର୍

dɔlɔren mukhia ଦଲରେନ୍ ମୁଖିଆ - ଦଳପତି leader

dɔnḍɔ? ଦଣ୍ଡଃ - ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ expiation

da?agama ଦାଃଆଗାମା - ଜଳବାୟୁ monsoon

da?paleteya ଦାଃପାଲେତେୟା | danalɔb ଦାନାଲବ୍ | harub ହାରୁବ୍ — ଢାକୁଣି lid

datɔrɔm ଦାତରମ୍ - ଦାଆ sickle

da?a/pɔyɔŋ ଦାଃଆ/ପୟଂ - ପାଣି water

danda? ଦାଣ୍ଡାଃ | sɔṭa ସଟା — ବାଡ଼ି stick

dasiera ଦାସିଏରା - ଧାଈ foster mother, wet nurse

dada ଦାଦା | haga ହାଗା | bhai ଭାଇ — ଭାଇ brother

daḷia ଦାଳିଆ - ଦାଢ଼ି beard

daṭa ଦାଟା - ଦାନ୍ତ tooth

datasuba ଦାଟାସୁବା - ଦାନ୍ତମାଢ଼ି

danalai ଦାନାଲାଇ - ପାକସ୍ଥଳୀ stomach

dabikɔnja ଦାବିକଞ୍ଜା - ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ (ଖୁଆ) shoulder joint

danda?churi ଦାଣ୍ଡାଃଛୁରି (K) | gupɔti ଗୁପତି | datu ଦାତୁ (R) — ଛୁରୀ dagger

sɔnarupalekanmeẽḍ ସନାରୁପାଲେକାନ୍‌ମେଏଁଡ୍ - ଧାତୁ metal

dabi ଦାବି - ଦାବୀ claim

danḍe ଦାଣ୍ଡେ (K) | danḍɔm ଦାଣ୍ଡମ୍ (K) | ḍɔnḍɔ? ଡଣ୍ଡଃ (R) — ଦଣ୍ଡ punishment

dapal ଦାପାଲ୍ | danãlɔb ଦାନାଁଲବ୍ — ଢାକୁଣି cover

danḍikira ଦାଣ୍ଡିକିରା | danḍike ଦାଣ୍ଡିକେ — ଦଣ୍ଡିକିରା ମାଛ grig

dã-cui ଦାଁ-ଚୁଇ (K) | daacuḍɔ? ଦାଆଚୁଡଃ (R) — ଜଳପାତ୍ର

dantahati ଦାନ୍ତାହାତି - ଦନ୍ତାହାତୀ tusker

damkɔm ଦାମ୍‌କମ୍ - ଦାମୁଡ଼ିଆ steer

darureyabakla? ଦାରୁରେୟାବାକଲାଃ | sarla? ସାର୍‌ଲାଃ — ଗଛର ଗ୍ରୁଡ଼ି bulk of the tree

darureaḍaaḷ ଦାରୁରେଆ ଡାଆଳ୍ | darureakɔtɔ ଦାରୁରେଆକତ — ଗଛର ଶାଖା branches of the tree

darure-eḍ ଦାରୁରେ-ଏଡ୍ | darureareḍ ଦାରୁରେଆରେଡ୍ — ଗଛର ଗ୍ରୁଡ଼ି root of the tree

darureajɔɔr ଦାରୁରେଆଜଅର୍ | darureajɔrɔe ଦାରୁରେଆଜରଏ — ଗଛର ଓହଳ supporting root

daiɔ ଦାଇଅ | daiya?danj ଦାଇୟାଃଦାଞ୍ଜ୍ — ପାରିବା can, may be able

da?kaa? ଦାଃକାଆଃ (K) | da?akaa ଦାଃଆକାଆ (R) — ପାଣିକୁଆ little cormorant coal goose

dande ଦାଣ୍ଡେ (K)
dandɔm ଦାଣ୍ଡମ୍ (K)
dɔndɔ ଦଣ୍ଡ (R)
ḍɔndɔʔ ଡଣ୍ଡଃ (R)
| ଦଣ୍ଡ punishment

daʔdheu ଦାଃଢେଉ (K)
daʔceel ଦାଃଚେଏଲ୍ (R)
| ଜଳଲହରୀ water waves

darga ଦାର୍ଗା - ଦାରୋଗା Inspector of police

dasiʔera ଦାସିଃଏରା - ଚାକରାଣୀ maidservant

darubaimistiri ଦାରୁବାଇମିସ୍ତିରି - ବଢ଼େଇ carpenter

daʔbɔgga ଦାଃବଂଗା - ଜଳଦେବତା water god

diridarureyaʔ ଦିରିଦାରୁରେୟାଃ - ଉଦ୍ଭିଦବିଜ୍ଞାନଶାସ୍ତ୍ରୀ botanist

disum ho ଦିସୁମ୍ ହୋ - ଦେଶବାସୀ countryman

dista ଦିସ୍ତା - ଦସ୍ତା zinc

dirig ଦିରିଂ - ଶିଂଘ horn

didi ଦିଦି (K)
gidi ଗିଦି (R)
| ଶାଗୁଣା vulture

dista ଦିସ୍ତା - ଦିସ୍ତା bunch of paper containing 24 sheets

disum ଦିସୁମ୍ - ଜଗତ universe

disum ଦିସୁମ୍ - ଦେଶ country

dibi ଦିବି
debi ଦେବି
| ଦେବୀ godess

dikhia ଦିଖିଆ - ଦୀକ୍ଷା initiation

duḷiteɔlkeniʔ ଦୁଲିତେଅଲ୍‌କେନିଃ - ସହପାଠୀ classmate

duku ଦୁକୁ
dukhɔ ଦୁଖ
| ଦୁଃଖ grief

dupkaṭi ଦୁପ୍‌କାଟି
dhupkaṭi ଧୁପ୍‌କାଟି
| ଧୂପକାଠି incense stick

dup ଦୁପ୍
dhupɔʔ ଧୁପଃ
| ଧୂପ incense

dupdan ଦୁପ୍‌ଦାନ୍
dhupɔdani ଧୁପଦାନି
| ଧୂପଦାନ incense burner, thurible

dubui ଦୁବୁଇ - ମଳଦ୍ୱାର anus

durmusu ଦୁର୍ମୁସୁ - ଧମୁଁସ rammer

dusi ଦୁଷି
dus ଦୁସ୍
| ଦୋଷ crime

duar ଦୁଆର୍ - ଦୁଆର door

duarbɔnd ଦୁଆର୍‌ବନ୍ଦ - ଚଉକାଠ door case

dubitasaḍ ଦୁବିତାସାଡ୍ - ଦୁବସାସ

dudura ଦୁଦୁରା - ଦୁଦୁରା stramoni flower, thorn apple flower

duat ଦୁଆତ୍ - ଦୁଆତ inkpot

durdur ଦୁର୍‌ଦୁର୍ (R)
daʔkunḍɔ ଦାଃକୁଣ୍ଡ (R)
hɔdhɔdi ହଦ୍‌ହଦି (K)
| ଜଳପ୍ରପାତ water fall

durɔbipil ଦୁରବିପିଲ୍ - ଧ୍ରୁବତାରା polestar

dubjuḷigɔgke ଦୁବ୍‌ଜୁଲିଗଂକେ
dengadubgɔmke ଦେଙ୍ଗାଦୁବ୍‌ଗମ୍‌କେ
| ଉପସଭାପତି, vice president

duragbainiʔ ଦୁରାଂବାଇନିଃ - କବି poet

duragniʔ ଦୁରାଂନିଃ - ଗାୟକ singer

deasil ଦେଆସିଲ୍ - ଦିଆସିଲି match stick

debdaru ଦେବ୍‌ଦାରୁ - ଦେବଦାରୁ yew tree

ଧ

dhɔrɔmenga ଧରମ୍‌ଏଙ୍ଗା / dhɔrɔmmanj ଧରମ୍‌ମାଞ୍ଜ୍ — ଧର୍ମମାତା god mother

dhɔrɔmbapa ଧରମ୍‌ବାପା / dhɔrɔmapu ଧରମ୍‌ଆପୁ — ଧର୍ମବାପା god father

dhɔrɔmsaḷa ଧରମ୍‌ଶାଳା - ଧର୍ମଶାଳା inn

dhɔrɔm ଧରମ୍ - ଧର୍ମ religion

dhɔrmiãni? ଧର୍ମିଆଁନିଃ - ଧର୍ମପରାୟଣ pious

dhɔrɔmkajietokɔ?ni? ଧରମ୍‌କାଜିଏତକଃନିଃ ଧର୍ମଯାଜକ bishop

dhoba ଧବା - ଧୋବା washerman

dhiri ଧିରି / diri ଦିରି — ପଥର stone

dhirima?ho ଧିରିମାଃହୋ - ପଥୁରିଆ stone cutter

dhiriuṇḍu? ଧିରିଉଣ୍ଡୁଃ (K) / gumpha ଗୁମ୍‌ଫା (K) / gɔggɔr ଗଂଗର୍ (R) / lata ଲତା (R) — ଗୁମ୍ଫା cave

dhian ଧିଆନ୍ - ଧ୍ୟାନ meditation

dhunḍu ଧୁଣ୍ଡୁ (K) / dunḍubinj ଦୁଣ୍ଡୁବିଞ୍ଜ୍ (K) / da?adunḍu ଦାଃଆଦୁଣ୍ଡୁ (R) — ଧଣ୍ଡ water snake

dhuḷianag ଧୂଳିଆନାଗ (K) / ḍuliḍpanḍu ଡୁଲିଡ୍‌ପାଣ୍ଡୁ (R) — ଧୂଳିଆନାଗ sand viper

dhuṇia ଧୁଣିଆଁ / dɔnia ଦନିଆ — ଧନିଆଁ coriander seed

dhuti ଧୁତି / pinda ପିନ୍ଦା — ଧୋତି cloth used by man as dress, dhoti

dhuniã sakam ଧୁଣିଆସାକାମ୍ / dɔnia sakam ଦନିଆ ସାକାମ୍ — ଧନିଆଁ ପତ୍ର coriander leaf

dhupkaṭi ଧୂପକାଟି / dupkaḷi ଦୁପ୍‌କାଳି — ଧୂପକାଠି incense stick

dhupdani ଧୂପ୍‌ଦାନି / dupdan ଦୁପଦାନ୍ — ଧୂପଦାନି incense vase

dhup ଧୂପ୍ - ଧୂପ incense

ନ

nɔrɔmjii ନରମ୍‌ଜିଇ - କୋମଳହୃଦୟ soft heart

nɔrɔk ନରକ୍ - ନରକ hell, torment

nɔḷia ନଳିଆ / nɔḍia ନଡ଼ିଆ — ନଡ଼ିଆ coconut

nɔḷita ନଳିତା - ନଳିତା jute plant

nɔḍiakuraoteya ନଡ଼ିଆକୁରାଓତେୟା / nɔḷiakuruṇi ନଳିଆ କୁରୁଣି — ନଡ଼ିଆ କୋରଣା coconut scraper

nɔḷia sunum - ନଡ଼ିଆତେଲ୍ coconut oil

nothi ନଥି (K) / nɔti ନତି (R) — ନଥି record

nɔgɔr ନଗର୍ / bajar ବାଜାର୍ — ନଗର city

naãge ନାଆଁଗେ - ବର୍ତ୍ତମାନ present

naãsomoy ନାଆଁସମୟ - ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ now

naḷageḍkoḷo ନାଲାଗେଡ୍କଲ - ନଡ଼ାକଟାକଲ chaff cutter

nabalok ନାବାଲକ - ନାବାଲକ minor

nala ନାଲ - ପାରିଶ୍ରମିକ remuneration

nalgula ନାଲ୍ଗୁଲ
gegda ଗେଂଦା
ṭopo?baa ଟପଃବାଆ
— ଗେଣ୍ଡୁ marigold

naspati ନାସ୍ପାତି - ନାସପାତି pear

naĩ ନାଇଁ - ଲତା creeper

nail ନାଇଲ୍ - ଲଙ୍ଗଳ plough

naṭika ନାଟିକା - ନଉଟି

nakii ନାକଇ - ପାନିଆ comb

nage ନାଁଗେ
roka ରକା
— ନଗଦ ready cash

nala ନାଲ - ମଜୁରୀ wages

nããge ନାଁଆଁଗେ - ମୁହୂର୍ତ୍ତ moment

nalis ନାଲିସ୍ - ନାଲିସ୍ complaint

naaḷ ନାଆଲ୍
maarie ମାଆରିଏ
lohor ଲହର
— ନାଳ canal

nala?tani ନାଲାଃଟାନିଃ - ମଜୁରିଆ day labourer

nauḷia ନାଉଲିଆ
lauḷia ଲଉଳିଆ
— ନାଉରି boatman

na?-aoge ନାଃ-ଆଗେ
na?ajake ନାଃଆଜାକେ
— ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ still, yet

namakhobor ନାମାଖବର୍ (K)
jakalekankhobor ଜାକାଲେକାଖବର୍ (R)
— ନୂଆଖବର fresh news

nim ନିମ୍ - ନିମ neem tree

niuḷ ନିଉଳ୍ (K)
combole ଚମ୍ବଲେ (R)
ginduru ଗିନ୍ଦୁରୁ (R)
— ନେଉଳ mongoose

nib ନିବ୍ - ନିବ୍ nib

nir ନିର୍ - ଦୌଡ଼ race

nindir ନିନ୍ଦିର୍ - ଉଇ white ant

nidamulu? ନିଦାମୁଲୁଃ (K)
nuba?pahaṭa ନୁବାଃପାହାଟା (R)
heḷecanḍuu ହେଲେଚଣ୍ଡୁଉ
— କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ black fortnight, dark fortnight

nĩ ନିଁ (K)
nenakoḍ ନେନାକଦ (R)
— ଏହାକୁ it, this

niku ନିକୁ (K)
neko? ନେକଃ (R)
— ଏମାନେ these

nikua? ନିକୁଆଃ - ଏମାନଙ୍କର theirs

niĩã ନିଇଁଆଁ - ଏହାର its

nugunugunube? ନୁଗୁନୁଗୁନୁବେଃ - ଘନ ଅନ୍ଧକାର pitch dark

nunum ନୁନୁମ୍ - ହୁଙ୍କା ant hill

nulku ନୁଲ୍କୁ
nut ନୁତ୍
— ନୋଥ nose ring

nunu ନୁନୁ - ସ୍ତନ womens breast

nunucutui ନୁନୁଚୁଟୁଇ - ସ୍ତନାଗ୍ର nipple, teat

nuṭ ନୁଟ୍ (K)
looṭ ଲଅଟ୍ (R)
— ନୋଟ currency note

nuba? ନୁବାଃ (K)
hegde ହେଂଦେ (R) — ଅଂଧାର - darkness
nida ନିଦା (K)

neklam ନେକ୍‌ଲମ୍ - ଚଳନ current

nelseno?ko ନେଲ୍‌ସେନୋଃକୋ - ପର୍ଯ୍ୟଟକ traveller

nelidikini? ନେଲ୍‌ଇଦିକିନିଃ - ପରିଦର୍ଶକ visitor

neã ନେଆଁ (K)
nena ନେନା (R) — ଏହା it, this

nenakoda ନେନାକଦ (R)
nii ନିଈ (K) — ଏହାକୁ it, this

nẽneãkɔ ନେଁନେଆଁକ
enakɔ? ଏନାକଃ — ଏଗୁଡ଼ିକ these

nekage ନେକାଗେ
enleka ଏନ୍‌ଲେକା — ଏହିପରି thus

neã ନେଆଁ (K)
nende?e ନେଣ୍ଡେଃଏ (K) — ଏହିଟି the
nena ନେନା (R)

ପ

pɔela ପଏଲ୍ - ସେର seer

pɔcim ପଚିମ୍ - ପଶ୍ଚିମ west

pɔlɔu ପଲଉ - ପଲଉ pillau

pɔrta ପର୍ଟା - ପରଟା paratta

pɔnsɔ/pɔlsɔ ପନ୍‌ସ/ପଲ୍‌ସ - ପଣସ jackfruit

pɔnaŋ ପନାଂ (K)
bigcata ବିଗ୍‌ଚଟା (R) — ଫଣା hood

pɔrikhatani ପରିଖାତାନି
purikatani ପୁରିକାତାନି — ପରୀକ୍ଷକ examiner

pɔrikha ପରିଖା
purika ପୁରିକା — ପରୀକ୍ଷା examination

pɔiḍɔ ପଇଡ
puiḍɔ ପୁଇଡ — ପଇଡ଼ green coconut

pɔpɔ?ya ପପଃୟା (K)
bigdi ବିଂଦି (R) — ଅମୃତଭଣ୍ଡା papaya

pɔduk ପଦୁକ୍ - ପଦକ locket, pendant

pɔla ପଲ - ମୁଦି ring

pɔrda ପର୍ଦା - ପରଦା screen

pɔnja ପଞ୍ଜା - ପଂଝା paw

pɔṭɔm ପଟମ୍
thɔnḍɔm ଥଣ୍ଡମ୍ — ପୁଟୁଳା packet

pɔsa ପଶା - ପଶା dice

pɔrja ପର୍ଜା - ପ୍ରଜା people, progeny

pɔṭɔmkubi ପଟମ୍‌କୁବି
pɔḷmkubi ପଲମ୍‌କୁବି — ବନ୍ଧାକୋବି cabbage

pɔpɔm ପପମ୍
kesɔr କେଶର — କେଶର filaments of a flower

pɔidɔm ପଇଦମ୍
ulḍa ଉଲଡା — ପଦ୍ମ lotus
taṭae ଟାଟାଏ

pɔḷeya ପଲେୟା (K)
gɔḷa ଗୋଲା (K) — ପଡ଼ିଆ field
paḷia ପାଳିଆ (R)

ponkuahasa? ପଙ୍କୁଆହାସାଃ | ପଙ୍କ sediment
putu ପୁଟୁ

poleahasa? ପଲେଆହାସାଃ (K) | ପଡ଼ିଆଜମି fallow land, waste land
ote ଅତେ (K)
paliaote ପାଲିଆଅତେ (R)
putithasa? ପୁଟିଥାସାଃ (R)

palaoowa? ପାଲାଓଅଓ୍ଵାଃ | ପଢ଼ିବା ଘର study room
podhaoowa? ପଢ଼ାଓଅଓ୍ଵାଃ

paac ପାଆଚ - ପାହାଚ steps

paan ପାଆନ୍ | ପାନ betel leaves
pan ପାନ୍

panmohuri ପାନମହୁରି - ପାନମହୁରି anseed

patebhagua ପାଟେଭଗୁଆ | କୌପୁନି lion cloth
boto?-e ବତଃ ଏ

pana ପାନା | ପହ୍ନା udder
karu କାରୁ

panjiri ପାଞ୍ଜିରି | ପିଞ୍ଜରା cage
gari ଗାରି

para ପାରା (K) | ପାରା pigeon
dudulum ଡୁଡୁଲୁମ୍ (K)
dudumul ଡୁଡୁମୁଲ୍ (R)

pasi ପାସି – ଫାଶି hanging

paũjor ପାଉଁଜର | ନୂପୁର tinkling anklet
nupur ନୁପୁର

paga ପାଗା | ପଘା tying rope, tether
halamad ହାଲାମାଡ଼

pacia ପାଚିଆ | ଟୋକେଇ basket
khagci ଖାଗଚି

paankojogaoyejaga? ପାଆନ୍‌କଜଗାଓୟେଜାଗାଃ | ବଟୁଆ betel box, pouch
gutula ଗୁଟୁଲା

pasi ପାସି (K) | ଫାଶ tie, snare
pase ପାସେ (R)

pao?ruti ପାଅଃରୁଟି – ପାଉଁରୁଟି loaf

pagla ପାଗ୍‌ଲା - ପାଗଳ mad

pakua ପାକୁଆ - ପାକୁଆ toothless

pakhalamandi ପାଖାଲାମାଣ୍ଡି | ପଖାଳ boiled rice moistered with water
da?mandi ଦାଃମାଣ୍ଡି

pachia ପାଛିଆ | ବେତା basket
khagci ଖାଗଚି

pandu?ub ପାଣ୍ଡୁଃଉବ୍ - ପାଚିଲାବାଳ white hair

panjara ପାଞ୍ଜାରା - ପଞ୍ଜରା skeleton

parod ପାରଦ୍ - ପାରଦ mercury

parcaa? ପାର୍‌ଚାଆଃ - କଷଟି touch stone

pauti ପାଉତି - ପାଉତି receipt

paikhana ପାଇଖାନା - ପାଇଖାନା latrine

parkomkata ପାର୍‌କମ୍‌କାଟା (K) | ଖଟଗୋଡ଼ା leg of the cot
parkomkhura ପାର୍‌କମ୍‌ଖୁରା (K)
parkomtuku ପାର୍‌କମ୍‌ଟୁକୁ (R)

parkom ପାର୍‌କମ୍ - ଖଟ cot

pachia ପାଛିଆ | ବେତା basket
jhiali ଝିଆଲି

pandeya ପାଣ୍ଡେୟା - କଖାରୁ pumpkin gourd

pampaal ପାମ୍ପାଆଲ୍ - ପ୍ରଜାପତି butter fly

palaṭi ପାଲ୍ଟି - ଅରଣ୍ୟ

paṭa ପାଟା - ପଟା lease

paḷaoij ପାଳାଓଇଜ୍
paḷaoni ପାଳାଓନି | ପାଠକ reader

paap ପାଆପ୍ - ପାପ sin

pirinsipal ପିରିନ୍‌ସିପାଲ୍
maraŋmasṭɔr ମାରାଂମାସ୍ଟର | ଅଧ୍ୟକ୍ଷ principal

pincil ପିନ୍‌ସିଲ୍ - ପେନ୍‌ସିଲ୍ pencil

piɔn ପିଅନ୍ - ପିଅନ୍ peon

piktɔʔrɔejɔgaejaga? ପିକ୍ତଃରଏଜଗାଏଜାଗାଃ - ପିକଦାନି spitting vase, spiltoon

piḷi ପିଳି - ପେଟରା basket with cover, box

piiti ପିଇତି - ପିତ୍ତ bile

piṭikiri ପିଟିକିରି - ଫଟିକିରି alum

pistɔl ପିସ୍ତଲ୍ - ପିସ୍ତଲ୍ pistol

pitɔl ପିତଲ୍ (K)
pital ପିତାଲ୍ (R) | ପିତଳ brass

pinḍiga ପିଣ୍ଡିଗା - ବାରଣ୍ଡା veranda

pirkalinuŋkɔa/kui ପିର୍କାଲିନୁଂକଆ/କୁଇ - ଅଭିନେତା/ଅଭିନେତ୍ରୀ actor/actress

pukeḍrɔŋ ପୁକେଡ୍ରଂ - ପାଉଁଶିଆ ରଙ୍ଗ ash colour

punḍinilrɔŋ ପୁଣ୍ଡିନିଲ୍‌ରଂ - ଆକାଶୀ ରଙ୍ଗ sky colour

puṭu ପୁଟୁ
muṭuni ମୁଟୁଣି | ଫୁଟ foot

pureʔgaɔ ପୁରେଃଗାଅ - ଗଭୀରକ୍ଷତ deep wound

durub ପୁରୁବ୍ - ପୂର୍ବ east

puḷue ପୁଳୁଏ - ପୁଟୁଳା bundle

putam ପୁତାମ୍ - କପୋତ dove

pusta ପୁସ୍ତା - ମିରଗ, ହରିଣ deer

pusi ପୁସି (K)
bilei ବିଲେଇ (K) | ବିଲେଇ cat
bilae ବିଲାଏ (R)

pusṭa ପୁସ୍ଟା - ପୃଷ୍ଠା page

punki ପୁନ୍‌କି - ପନିକି vegetable chopper, kitchen knife

puisajɔgaocuka? ପୁଇସାଜଗାଓଚୁକାଃ - ଠେକି small earthen pitcher

puri ପୁରି
puḷi ପୁଳି | ପୁରି pancake

pusṭɔmasṭɔr ପୁସ୍ତମାଷ୍ଟର - ପୋଷ୍ଟମାଷ୍ଟର postmaster

puṭuḷɔ ପୁଟୁଳ
pɔṭɔḷɔ ପଟଳ | ପୋଟଳ a kind of small size gourd, parbal

pui ପୁଇ
uṭuaʔ-a ଉଟୁଅଃ-ଆ | ପୋଇ pinach

pudunasakam ପୁଦୁନାସାକାମ୍
pudunapataa ପୁଦୁନାପାତାଆ | ପୋଦିନାପତ୍ର marshmint, mentha sativamint leaf

punaĩ ପୁନାଇଁ - ପୂର୍ଣ୍ଣିମା fullmoon

pusɔ ପୁସ
puusu ପୁଉସୁ | ପୌଷ month of pousa
sardi ସାର୍ଦି

puisa ପୁଇସା
pɔesa ପଏସା
— ପଇସା paise

puṇḍi ପୁଣ୍ଡି -ଧଳା white

purthibi ପୁର୍ଥିବି
ɔth ଅଥ୍
disɔm ଦିସମ୍
— ପୃଥିବୀ world

pukhuri ପୁଖୁରି
pukuri ପୁକୁରି
— ପୋଖରୀ tank, pond

puṇḍit ପୁଣ୍ଡିତ୍ - ପଣ୍ଡିତ wiseman

puniɔ̃ ପୁନିଅଁ – ପୁଣ୍ୟ virtue, peity

purɔʔbitar ପୁରଃବିତାର୍
mɔhɔlbitar ମହଲ୍ବିତାର୍
— ଅନ୍ତଃପୁର horem

puraʔjuurhasu ପୁରାଃଜୁଉର୍ହାସୁ
esupuraʔhasu ଏସୁପୁରାଃହାସୁ
— ଖୁବ୍ ଜ୍ୱର high fever

puraʔla-a-b ପୁରାଃ ଲ-ଆ-ବ୍
esupuraʔlɔ-ab ଏସୁପୁରାଃ ଲ-ଆବ୍
— ପ୍ରଚୁରଲାଭ heavy gain

puraʔtehaḷitana ପୁରାଃତେହାଳିତାନା (K)
esupurahaḷitana ଏସୁପୁରହାଳିତାନା (K)
keḷeeatun କେଳେଏଆତୁନ୍ (R)
— ପ୍ରଖରସ୍ରୋତ strong current

puraʔreɟgee ପୁରାଃରେଂଗେଏ (K)
esupuraʔ reɟgee ଏସୁପୁରାଃରେଂଗେଏ (R)
— ପ୍ରବଳକ୍ଷୁଧା too hunger

purabisas ପୁରାବିସାସ୍ (K)
uḷuketee ଉଳୁକେଟେଏ
— ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ strong faith

peaji ପେଆଜି - ପିଆଜ onion

petimakɔḷɔ ପେଟିମାକଳ (K)
saraaʔ ସାରାଆଃ (R)
— ମାଙ୍କଡ଼ monkey

peḍa ପେଢ଼ା - ପିଜୁଳି guava

peṭera ପେଟେରା - କଙ୍କଣାଚୁଡ଼ି bracelet

peãẽ ପେଆଁଏଁ - ତନ୍ତୀ weaver

peṭua ପେଟୁଆ - ପେଟୁ glutten

peʔeaniʔ ପେଃଏଆନିଃ – ବୀର warrior

posɔṭɔphis ପୋସଟ୍ ଅଫିସ୍ (K)
ḍɔgɔr ɔwaʔ ଡଗର୍ଅଓାଃ (R)
ḍak ɔwaʔ ଡାକ ଅଓାଃ (K)
— ଡାକଘର post office

ଫ

phɔḷi ଫଳି (K)
lipaa ଲିପାଆ (R)
— ଫଳୀ flounder

phɔtei ଫତେଇ
pɔtii ପତଇ
— ଫତେଇ shirt like dress

phɔguṇ ଫଗୁଣ
baʔcanḍu ବାଃଚଣ୍ଡୁ
phagun ଫାଗୁନ୍
badi ବାଢି
— ଫାଲ୍ଗୁନ month of falgun

phaṭɔk ଫାଟକ୍
duar ଦୁଆର୍
— ଫାଟକ gate

phanḍi ଫାଣ୍ଡି - ଫାଣ୍ଡି outpost

phajaḷa ଫାଜାଳା (K)
kɔɟɔn କଞ୍ଜନ (R)
— ଖଞ୍ଜନ wagtail

phita ଫିତା - ଫିତା tape

phuṭi ଫୁଟି - ଫୁଟି melon

phulaosɔnkhɔnɔḷa ଫୁଲଓଶଂଖନଲା - ଗଳଗଣ୍ଡିଆ

phena ଫେଣା | pena ପେଣା — ଫେଣା

pheribaala ଫେରିବାଆଲ୍ - ଫେରିବାଲା hawker

phoska ଫୋସ୍କା | luṭhuyananj ଲୁଠୁୟାନାଞ୍ଜ୍ — ଠିପି plug

ବ

bɔrsɔkɔ ବର୍ଷକ | miḍsirma ମିଡ୍‌ସିର୍ମା — ବାର୍ଷିକ yearly

bɔdmas ବଦ୍‌ମାସ | khecɔḷ ଖେଚଳ — ବଦମାସ୍ naughty

bɔiganik ବଇଗାନିକ୍ - ବୈଜ୍ଞାନିକ scientist

bɔra ବରା - ବସ୍ତା sack

bɔpɔdɔl ବପଦଲ୍ - ଅଦଳବଦଳ barter

bɔndhuk ବନ୍ଧୁକ (K) | buŋdu ବୁଂଦୁ (R) — ବଂଧୁକ gun

bɔtɔl ବତଲ୍ - ବୋତଲ bottle

bɔre-e ବରେ-ଏ - ସର cream

bɔɔr ବଅର୍ - ବର bride

bɔkɔnj ବକଞ୍ଜ୍ | misikui ମିସିକୁଇ — ଭଉଣୀ sister

bɔŋeã ବଙେଆଁ - ବଣିଆଁ goldsmith

bɔrlam ବର୍‌ଲାମ୍ (K) | burci ବୁର୍ଚି — ବର୍ଚ୍ଛା spear

bɔhɔni ବହନି - ବହୁନା advance

bɔlinuŋ ବଲଇନୁଂ | bɔlunuŋ ବଲ୍‌ଉନୁଂ — ଫେଟ୍‌ଖେଳ football play

bɔl ବଲ୍ | phuṭbɔl ଫୁଟ୍‌ବଲ — ଫେଟ୍ foot ball

bɔḍis ବଡ଼ିସ୍ - କାଂଚୁଲିକା (ବଡ଼ିସ୍) brassier, badice

bɔḍa binj ବଡ଼ାବିଞ୍ଜ୍ (K) | bɔḍa biŋ ବଡ଼ାବିଂ (R) — ବୋଡ଼ାସାପ russells' viper

bɔhi ବହି | kitab କିତାବ୍ | puti ପୁଥି — ବହି book

bɔhitalika ବହିତାଲିକା | puti/kitabtalika ପୁଥି/କିତାବ୍‌ତାଲିକା — ବହିତାଲିକା book list

bɔʔ-baa ବଃ-ବାଆ | mɔtamuṇi ମତାମୁଣି — ମଥାମଣି

bɔyɔṭa ବୟଟା | gelbarma ଗେଲ୍‌ବାର୍ମା — ଦ୍ୱାଦଶୀ twelveth day

bɔisak ବଇଶାକ୍ | hapal ହାପାଲ୍ — ବୈଶାଖ

bɔŋd ବଦ (K) | multubi ମୁଲ୍‌ତୁବି (R) — ମୁଲତବି adjournment

bɔʔɔn ବଃଅନ୍ (K) | bahan ବାହାନ୍ (R) — ବନ୍ୟା flood

bɔŋdɔr ବଂଦର୍ - ବନ୍ଦର port

bɔka ବକା - ନିର୍ବୋଧ foolish

bɔʔɔub ବଃଅଉବ୍ | bɔʔɔbale ବଃଅବାଲେ — ବାଳ (ମୁଣ୍ଡ, ଦେହ) hair

bɔŋga ବଂଗା - ପୂଜା worship

bɔŋga ବଂଗା - ଢ଼ଅଁ God, deity

bɔŋga ବଂଗା - ଉପାସନା worship

bɔiṭha ବଇଠା - ଦୀପ lamp

bɔŋgaakaṭada? ବଂଗାଆକାଟାଦାଃ - ପଦ୍ମ

bɔkhɔra ବଖର - କୋଠରୀ room

baaganameni? ବାଆଗାନାମେନିଃ - ଅଂଶୀଦାର partner, shareholder

bajardar ବାଜାର୍‌ଦର୍ - ବଜାରଦର market rate

babadaru ବାବାଦାରୁ - ଧାନଗଛ rice plant

baa?bakaisajaoni? ବାଆଃବାକାଇସାଜାଓନିଃ - ମାଳି gardener

bahardisum ବାହାରଦିସୁମ୍ / eṭadisum ଏଟାଦିସୁମ୍ - ବିଦେଶୀ foreigner

bage ବାଗେ - କାଟ ବା ଛାଡ଼ rebate, discount

bandarni?i ବାଣ୍ଡାର୍‌ନିଃଇ - ବନ୍ଧକଦାତା mortgager

bagãsijanum ବାଂଗାଁସିଜାନୁମ୍ / pase janum ପାସେ ଜାନୁମ୍ - ବନ୍‌ସୀକଣ୍ଟା fishing hook

bagãsidanḍa? ବାଂଆସିଦାଣ୍ଡାଃ / pase!auṭi ପାସେଲଉଟି - ବନ୍‌ସୀ ଛଡ଼ fishing rod

bati (harkini?) ବାତି (ହାରକିନିଃ) - ବତି (ଲଣ୍ଠନ) lantern

baahisir ବାଅହିସିର୍ - ଫୁଲମାଳ garland

bayar ବାୟାର୍ - ଦଉଡ଼ି rope

baba ବାବା - ଧାନ paddy

bajra ବାଜରା / cauligangai ଚାଉଲିଗାଙ୍ଗାଇ - ବାଜରା millet

balṭi ବାଲ୍‌ଟି - ବାଲ୍‌ଟି bucket

basɔn ବାସନ୍ - ବାସନ utensil

basi ବାସି - ବାସୀ stale

bara ବାରା - ବରା tried batter

bagaḷacauli ବାଗାଳାଚାଉଲି / kasɔ?akancauli କାସଃଆକାନଚାଉଲି - ଅକାଣ୍ଡିଆ ଚାଉଳ unrefined rice

banji ବାଞ୍ଜି - ବନ୍ଧ୍ୟା unproductive woman

baŋgɔra ବାଂଗରା / baŋgiri ବାଂଗିରି / tumburub ତୁମ୍ବୁରୁବ୍ - ଗେଡ଼ା, ଗେଡ଼ି stunted

bamɔnho ବାମନ୍‌ହୋ - ବାମନ dwarf

barudu ବାରୁଦୁ / bardu ବାର୍‌ଦୁ - ବାରୁଦ gun powder

bajar ବାଜାର୍ - ବଜାର market

babaɔwa? ବାବାଅଓ୍ୱାଃ - ଭଣ୍ଡାର store

basaɔwa? ବାସାଅଓ୍ୱାଃ - ବସାଘର residence

bamaliɔɔ? ବାମାଲିଅଅଃ / lambiɔɔ? ଲାମ୍ବିଅଅଃ / besiaɔɔ? ବେସିଆଅଅଃ - ବେଶ୍ୟାଳୟ prostitude centre

bameãṭukuṇa ବାମେଆଁଟୁକୁଣା (K) / guṭi ଗୁଟି R) / muta ମୁଟା (R) - ଘଡ଼ା water pot

badam ବାଦାମ୍ - ବାଦାମ୍ almond

bati ବାତି / maskal ମାସ୍‌କାଲ୍ - ମଶାଲ flame

baa?kubi ବାଆଃକୁବି
phulkubi ଫୁଲ୍କୁବି | ଫୁଲକୋବି coali flower

balia ବାଳିଆ
bɔal ବଆଲ୍ | ବାଲିଆ trout

bagadulug ବାଗାଡୁଲୁଂ (K)
dumduliad ଡୁମ୍ଡୁଲିଆଡ୍ (R) | ଫଂଙ୍କ dragonfly

bale ବାଲେ - ବର bangan tree

ba?o ବାଃଓ
andiabilei ଆଣ୍ଡିଆବିଲେଇ
sandibilae ସାଣ୍ଡିବିଲଏ | କଟାସ/ଅଣ୍ଡିଆ ବିରାଡ଼ି wild cat

bagan ବାଗାନ୍ - ବଗିଚା garden

blauj ବ୍ଲାଉଜ୍ - ବ୍ଲାଉଜ blouse

bana ବାନା - ଭାଲୁ bear

baduli ବାଦୁଲି (K)(R) - ବାଦୁଡ଼ି bat

baa? ବାଆଃ - ଫୁଲ flower

baakenari ବାଆକେନାରି
phagku ଫାଙ୍କୁ | ପାଖୁଡ଼ା petal

bɜkara ବାକାରା - କୋଳି plum

balejɔ?ɔ ବାଲେଜଃଅ - ବରକୋଳି one type of plum

batapi ବାତାପି - ବାତାପି a varity of orange shaddock

baju ବାଜୁ - ବାଜୁ ornament worn around the arm, armlet

bartaka ବାର୍ଟାକା - ଦୁଇଟଙ୍କିଆ a two rupee note

barsika ବାର୍ସିକା
athɔna ଆଠଣା | ଆଠଣା an eight anna paisa

badam ବାଦାମ୍ - ବାଦାମ groundnut oil

baltisirma ବାଲଠିସିର୍ମା - ଅଧିବର୍ଷ leap year

baamulu? ବାଆମୁଲୁଃ
baa?din ବାଆଃଦିନ | ବସନ୍ତ spring season

bar ବାର୍ - ବାର days of the week

balemulɔ? ବାଲେମୁଲଃ - ଶରତ autumn season

bajiinugni? ବାଜିଇନୁଂନିଃ - ଜୁଆଡ଼ି gambler

bameã ବାମେଆଁ
deɔ̃ã ଦେଅଁଆଁ | ପୁରୋହିତ priest

baikini? ବାଇକିନିଃ - ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା founder

barbajari ବାର୍ବାଜାରି
lambini? ଲମ୍ବିନିଃ | ବେଶ୍ୟା pross

bairi ବାଇରି - ଶତ୍ରୁ enemy

bantere ବାନ୍ତେରେ (K)
banred ବାନ୍ରେଦ୍ (R) | କିନ୍ତୁ but

baas ବାଆସ୍
ba? ବାଃ | ବାଃ bravo

birudɔre ବିରୁଦରେ
birudhɔre ବିରୁଧରେ | ବିରୁଦ୍ଧରେ against

bisasdasi ବିଶ୍ୱାସ୍ଦାସି - ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଚାକର faithful servant

bilaehɔn ବିଲଏହନ୍ - ବିଲେଇଛୁଆ kitten

bibi ବିବି - ବିବି queen

bitipaloetɔ?ani? ବିଟିପାଲୋଏତଃଆନିଃ - ଅର୍ଥଶାସ୍ତ୍ରବିତ୍ economist

bicarya? (ବିଚର୍ଯ୍ୟାଃ)
niaynelɔni? (ନିଆୟ୍ନେଲନିଃ) — ନ୍ୟାୟାଧୀଶ judge

biri (ବିରି)
ramba (ରାମ୍ବା) — ବିରି black gram

bil̤i (ବିଲି)
pike (ପିକେ) — ଚୁରୁଟ୍ cigar

bil̤i (ବିଲି)
binḍi (ବିଣ୍ଡି)
pika (ପିକା) — ପିକା a kind of locally made of tabacco rolled in a dry leaf

bil̤i ବିଲି - (ବିଡ଼ି) a kind of cigarette

biskuuṭ (ବିସ୍କୁଉଟ୍) - ବିସ୍କୁଟ୍ biscuit

bichiṇa (ବିଚ୍ଛିଣା)
gitiijaga? (ଗିଟିଇଜାଗାଃ) — ବିଛଣା bedding (bed)

bima (ବିମା) - ବୀମା insured

bilatibeŋga? ବିଲତିବେଙ୍ଗା - ବିଲାତି ବାଇଗଣ tamato

bilatial̤u (ବିଲତିଆଲୁ) - ବିଲାତିଆଳୁ patato

binjunḍu (ବିଞ୍ଜୁଣ୍ଡୁ) (K)
biŋbunum (ବିଂବୁନୁମ୍) (R — ସାପଢୁଙ୍କା snake hill

b.laikɔɔ? (ବିଲଇକଅଃ) (K)
piskakɔɔ? (ପିସ୍କାକଅଃ) (R) — କଂଚିକର pond heron

birsukuri (ବିର୍ସୁକୁରି) - ବରାହ boar

birrenho (ବିର୍ରେନ୍ହୋ) - ବନମହିଷ

biĩsidaṭa (ବିଁସିଦାଟା) K)
bisidaṭa (ବିସିଦାଟା) (R) — ବିଷଦାନ୍ତ fang

bis (ବିସ୍) (K)
bisi (ବିସି) (R) — ବିଷ poison

biñjũr (ବିଞ୍ଜ୍ଉର୍) (K)
biñjharta (ବିଞ୍ଜ୍ଝାର୍ଟା) (K)
biŋhayãr (ବିଂହାୟାଁର୍) (R)
biŋuri (ବିଂଗୁରି) (R) — ସାପକାତି slough

bitalisɔsɔ? (ବିଟାଲିସସଃ) - ଲଙ୍କାଆମ୍ବ cashew

bisas (ବିସାସ୍) - ବିଶ୍ୱାସ faith

bitarre (ବିଟାର୍ରେ) - ଭିତରେ in

bina/ka?re (ବିନା/କାଃରେ) - ବିନା without

bitarre (ବିତାର୍ରେ) - ମଧ୍ୟରେ (ଦୁଇରୁ ଅଧିକ) among

buluŋhai (ବୁଲୁଂହାଇ) - ଲୁଣିମାଛ salted fish

butam (ବୁଟାମ୍) - ବୋତାମ୍ button

buginjɔmeã (ବୁଗିନ୍ଜମେଆଁ)
baṇiãjɔmeã (ବାଣିଆଁଜମେଆଁ) — ପୁଷ୍ଟିକର ଖାଦ୍ୟ nutritious food

bulɔ? ବୁଲଃ - (ମାତାଲ୍) drunkard

burci (ବୁର୍ଚି) - ବର୍ଚ୍ଛା spear, harpoon

buluŋ (ବୁଲୁଂ) - ଲୁଣ salt

buka (ବୁକା)
bɔka (ବକା) — ବୋକା foolish

bul̤i (ବୁଲି)
buḍhi (ବୁଢ଼ି) — ବୁଢ଼ୀ old woman

buḍhimañj (ବୁଢ଼ିମାଞ୍ଜ)
nana (ନାନା) — ଆଈ meternal grand mother

buḍi (ବୁଡ଼ି)
erahɔn (ଏରାହନ୍) — ଝିଅ daughter

bui (ବୁଇ) - ଯୋନି female organ/vagina

bulu (ବୁଲୁ) - ଜଂଘ thigh

buṭi (ବୁଟି) - ନାଭି navel

bumba (ବୁମ୍ବା) / bɔm (ବମ୍) - ବୋମା grenade

bura (ବୁରା) / bɔsta (ବସ୍ତା) - ଅଖା gunny bag

butɔ (ବୁଟ) / cɔla (ଚଲା) / mɔrɔʔejaŋ (ମରଃଏଜାଂ) - ବୁଟ gram, pea

bunum (ବୁନୁମ୍) - ହୁଙ୍କା ant hill

budaḍ (ବୁଦାଡ୍) / huḍiŋ huḍiŋdaru (ହୁଡ଼ିଂହୁଡ଼ିଂଦାରୁ) - ଗୁଳ୍ମ shrub

budubar (ବୁଦୁବାର୍) / budhubar (ବୁଧୁବାର୍) - ବୁଧବାର wednesday

buru (ବୁରୁ) - ପାହାଡ଼ hill

bulbatulaŋ (ବୁଲ୍‌ବାତୁଲାଂ) - ମାତାଲ୍ intoxicated

buginjagahɔnɔr (ବୁଗିନ୍‌ଜାଗାହନର୍) / namajagahɔnɔr (ନାମାଜାଗାହନର୍) - ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା piligrimage

buginjaga (ବୁଗିନ୍‌ଜାଗା) - ତୀର୍ଥ holy place

bereltɔa (ବେରେଲ୍‌ତଆ) - କଞ୍ଚାଦୁଧ unboiled milk

berelcakaḍ (ବେରେଲ୍‌ଚକାଡ୍) - କଞ୍ଚାମିଛ down-right falsehood

benṭa (ବେନ୍ଟା) - ପଗଡ଼ି turban

beẽte (ବେଏଁତେ) - ବେତ cane

beparho (ବେପାର୍‌ହୋ) - ବଣିକ merchant

beṭantanbipɔd (ବେଟାନ୍‌ତାନ୍‌ବିପଦ୍) - ଆସନ୍ନ ବିପଦ imminent danger

beleṇapaṭa/ganḍu (ବେଲେଣାପାଟା/ଗାଣ୍ଡୁ) / gɔsɔɔʔ ganḍu (ଗସଅଃ ଗାଣ୍ଡୁ) - ବେଲଣାପିଢ଼ା wooden set, board

beʔ-eskaneltanaʔ (ବେଃ-ଏସ୍‌କାନେଲ୍‌ତାନାଃ) / ɔjɔgra geya (ଅଜଂଗ୍ରା ଗେୟା) - ଅସୁନ୍ଦର ugly

beʔ-e (ବେଃ-ଏ) - ଛେପ spittle

bepar (ବେପାର୍) - ବାଣିଜ୍ୟ trade

bepar (ବେପାର୍) / uper (ଉପେର୍) / bebsay (ବେବ୍‌ସାୟ) - ବ୍ୟବସାୟ business

bepari (ବେପାରି) - ବ୍ୟବସାୟୀ business man

belɔṇadanḍaʔ (ବେଲଣାଦାଣ୍ଡାଃ) / belɔṇasɔṭa (ବେଲଣାସଟା) / gɔsɔʔsɔṭa (ଗସଃସଟା) - ବେଲଣାକାଠି rolling pin

beŋgaʔ (ବେଂଗାଃ) - ବାଇଗଣ brinjal

be-el (ବେ-ଏଲ୍) / baidaru (ବାଇଦାରୁ) - ବେଲ bael tree

beñc (ବେଞ୍ଚ୍) - ବେଞ୍ଚ bench

bekar (ବେକାର୍) / samage (ସାମାଗେ) - ବେକାର unemployed

bekarpaiṭi (ବେକାର୍‌ପାଇଟି) - ଗୁଲ୍ଲଗପ gossip

beḍeriŋgatana (ବେଡେରିଙ୍ଗାତାନା) (K) / esuriŋgatana (ଏସୁରିଙ୍ଗାତାନା) (R) - ଦାରୁଣ ଅଭାବ dire need

bedẹdin (ବେଢ଼େଦନ୍) (K)
esudin (ଏସୁଦନ୍)
jiliŋ ଜଲିଂ
— ଘାଘ'ଜୀବନ long life

bereljɔɔ? (ବେରେଲ୍ ଯଅଃ)- କଞ୍ଚାଫଳ green fruit, unripe fruit

bedẹpura?khiti (ବେଢ଼େପୁରାଃଖିତି)
esupura?khiti (ଏସୁପୁରାଃଖିତି)
— ଭୀଷଣ କ୍ଷତି dead lose

bees/buginkhɔbɔr (ବେଏସ୍ / ବୁଗିନ୍‌ଖବର)
baṇiãkhɔbɔr (ବାଣିଆଁ ଖବର୍)
— ଭଲ ଖବର goodnews

bekarkhɔrɔc (ବେକାର୍ ଖରଚ)
bajekhɔrɔc (ବାଜେ ଖରଚ)
— ବାଜେ ଖର୍ଚ୍ଚ petty expenses

ଭ

bhɔ̃r (ଭଅଁର୍) (K)
girmiṭi (ଗିର୍‌ମିଟି)
— ଭଅଁର augur, drill

bhɔgɔban (ଭଗବାନ୍) - ଈଶ୍ୱର/ବିଧାତା/ପରମାତ୍ମା God

bhɔgɔbana?rup (ଭଗବାନ୍ରୂପ) - ଶାଳଗ୍ରାମ God like stone

bhɔdbhɔdɔḷia (ଭଦ୍‌ଭଦଳିଆ) (K)
punḍigeŋdaḷia (ପୁଣ୍ଡିଗେଙ୍ଦାଳିଆ) (R)
— ଭଦଭଦଳିଆ blue jay

bhɔṭa (ଭଟା) (K)
ḍue (ଡୁଏ) (R)
— ଭଟ୍ଟା ebb

bhɔyekar (ଭୟେକାର୍)
bɔrgenelteya (ବରଗେନେଲ୍‌ଟେୟା)
— ଭୟାନକଦୃଶ୍ୟ terrible scenery

bhɔḍaɔa? (ଭଡ଼ାଅଅଃ) - ଭଡ଼ାଘର rented house

bhɔgɔbanlekakajidaiho (ଭଗବାନଲେକାକାଜି-ଦାଇହୋ) - ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ astronomer

bhaja (ଭଜା)
ata (ଆଟା)
— ଭଜା fried curry

bhajarua (ଭାଜାରୁଆ)
cɔŋkaɔ (ଚଂକାଅ)
— ସନ୍ତୁଳା waterless curry

bhaag (ଭାଅଗ୍) (K)
baage (ବାଅଗେ) (R)
— ଅଂଶ, ଭାଗ share

bhagidar (ଭାଗିଦାର୍) - ଅଂଶୀଦାର୍ partner

bhaḍi (ଭାଡ଼ି)
jamḍa (ଜାମଡ଼ା)
— ମଂଚ୍ଚ platform

bhakuḍia (ଭାକୁଡ଼ିଆ) (K)
bakuḷia (ବାକୁଳିଆ) (R)
— ଭାକୁର crap

bhãp (ଭାଁପ୍)
mɔ?ɔ̃ (ମଃଅଁ)
— ବାଷ୍ପ vapour

bhaḍua (ଭାଡୁଆ) - ଭାଡୁଆ tall talker

bhanḍar (ଭଣ୍ଡାର୍) - ଭଣ୍ଡାର barbar

bhasɔṇemni? (ଭାଷଣେମନିଃ)
(dunub) jagartani? (ଦୁନୁବ୍) (ଜାଗାରତାନିଃ)
— ବକ୍ତା lecturer

bhuguḷakaŋt (ଭୁଗୁଳାକାଂଟ୍)
tapeeɔa? (ତାପେଏଅଃ)
— ହାଟିମାଛି hutmet

bhuliseta (ଭୁଲିସେତା)
engaseta (ଏଙ୍ଗାସେତା) | କୁତି bitch

bhundi (ଭୁଣ୍ଡି)
mendɔsingi (ମେଣ୍ଡାସିଙ୍ଗି) | ଭେଣ୍ଡି ladies finger

bhudɔ (ଭୁଦ)
badɔr (ବାଦର୍)
adɔr (ଆଦର୍) | ଭାଦ୍ରବ the month of bhadrab

bhukti (ଭୁକ୍ତି) - ଭକ୍ତି reverence, devotion

ମ

mɔida/mɔeda (ମଇଦା/ମଏଦା)- ମଇଦା fine flour of wheat

mɔlɔŋ (ମଲଂ) - କପାଳ forehead

mɔca (ମଚ୍ଚ) - ପାଟି mouth

mɔcada? (ମଚ୍ଚଦାଃ)
ulida? (ଉଲିଦାଃ) | ଲାଳ saliva

mɔgaru (ମଗାରୁ) - ମୁଗୁର mallet

mɔlmɔl (ମଲ୍‌ମଲ୍‌) - ମଲମଲ marble

mɔniɔdɔr (ମନିଅଡର୍) - ମନିଅର୍ଡର money order

mɔrayi (ମରୟି) - ଧନାଗାର treasury

mɔŋdir (ମଂଦିର୍)
deulu (ଦେଉଳୁ) | ମନ୍ଦିର temple

mɔṭhɔ (ମଠ)
ṭungi (ଟୁଙ୍ଗି) | ମଠ temple

mɔʔɔ̃seŋgel (ମଃଅଁସେଙ୍ଗେଲ୍‌) - ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ firepot

mɔsari (ମଶାରି)
sikiṭjalɔm (ସିକିଟ୍‌ଜାଲମ୍) | ମଶାରି mosquito net

mɔrubhumi (ମରୁଭୂମି) - ମରୁଭୂମି desert

mɔẽã (ମଏଁଆଁ)
mandardaru (ମାନ୍ଦାର୍‌ଦାରୁ) | ଆତଗଛ apple tree

mɔhɔmbati (ମହମବାତି) - ବତୀ (ମହମ) candle

mɔka (ମକା)
gangai (ଗାଙ୍ଗାଇ) | ମକା maize

mɔṭɔr (ମଟର୍) - ମଟର pea

mɔñja (ମଂଜା) - ମଂଜା the inner-core of the trunk of banana plant

mɔlɔŋbarkuṭi (ମଲଂବାର୍‌କୁଟି) - କପାଳର ଦୁଇପାଖ two side of the forehead

mɔsla (ମସଲା)
masla (ମାସ୍‌ଲା) | ମସଲା spices

mɔplɔr (ମଫ୍‌ଲର୍) - ମଫଲର୍ muffler

mɔŋdar (ମଂଦାର) - ମନ୍ଦାର china rose

mɔẽã (ମଏଁଆଁ)
maŋdar (ମାନ୍ଦାର୍) | ଆତ custard apple

mɔṇẽṭaka (ମଣେଁଟାକା)
mɔeṭaka (ମଏଟାକା) | ପାଂଚଟଂଙ୍କିଆ a five rupee note

mɔngɔḷbar (ମଙ୍ଗଳବାର୍) - ମଙ୍ଗଳବାର tuesday

mɔntiri (ମନ୍ତିରି) - ମନ୍ତ୍ରୀ minister

mɔṭhɔren malik (ମଠରେନ୍‌ମାଲିକ୍) - ମହନ୍ତ head of a religious place

mɔcɔmraha? (ମଚମ୍ରହାଃ) - କଣ୍ଠସ୍ୱର voice

mɔrhuṭia (ମର୍ହୁଟିଆ) - ମରହଟିଆ conservative, antique

mɔhurɔḷ (ମହୁରଳ୍‌) - ମୁକ୍ତିଆର attorney

mɔsjid (ମସ୍‌ଜିଦ୍) - ମସ୍‌ଜିଦ୍ mosque

mayãŋdɔḍa (ମାୟାଁଙ୍ଗ୍‌ଦଣ୍ଡା) - ମେରୁଦଣ୍ଡ backbone

mayãŋ (ମାୟାଁଙ୍ଗ) - ଅଂଟା waist

mããnḍitii (ମାଁଆଁଣ୍ଡିତିଇ) / jɔɔmtii (ଜଅମ୍‌ତିଇ) — ଡାହାଣହାତ right hand

martul (ମାର୍‌ତୁଲ୍) (K) / gɔda (ଗଦା) (R) — ଗଦା club

makaḷa (ମାକାଳା) - ମାଙ୍କଡା laterite

mal (ମାଲ୍) - ମାଲ୍ goods

malgaḷi (ମାଲ୍‌ଗାଳି) / malgaḍi (ମାଲ୍‌ଗାଡ଼ି) — ମାଲ୍‌ଗାଡ଼ି goods train

masul (ମାସୁଲ୍) - ମାହାସୁଲ duty

maãnḍiɔɔʔ (ମାଆଁଣ୍ଡିଅଅଃ) - ରୋଷେଇଘର kitchen

maraŋkorei (ମାରାଂକରେଇ) / gʌnḍua (ଗାଣ୍ଡୁଆ) — ଗାଣ୍ଡୁଆ brass tub, earth pot

maskal (ମାସ୍‌କାଲ୍) - ମଶାଲ flame

manḍi (ମାଣ୍ଡି) - ଭାତ boiled rice

machi (ମାଚି) / couki (ଚଉକି) — ଚଉକି chair

mayɔ̃m (ମାୟଁମ୍) - ରକ୍ତ blood

maraŋdada (ମାରାଂଦାଦା) / maraŋbau (ମାରାଂବାଉ) — ବଡ଼ଭାଇ elder brother

manj (ମାଞ୍ଜ୍) / enga (ଏଙ୍ଗା) — ମାତା mother

manḍidaʔ (ମାଣ୍ଡିଦାଃ) / dunḍuʔdaʔ (ଦୁଣ୍ଡୁଦାଃ) — ତୋରାଣି water of fermented rice

masuri (ମାସୁରି) - ମସୁର kind of pulse

magura (ମାଗୁରା) - ମାଗୁର sheat fish

maraŋ sɔŋsɔrɔe (ମାରାଂସଂସରଏ) (K) / sɔmsɔr (ସମସର୍) (R) — ପଙ୍ଗପାଳ locust

maji (ମାଜି) - ଛାରପୋକ bug

manal (ମାନାଲ୍) - ଶିମ୍ବ bean

mayãḍɔra (ମାୟାଁଡ଼ରା) / mayãsutam (ମାୟାଁସୁତାମ୍) — ଅଣ୍ଟାସୂତା waist chain

maraŋsiju (ମାରାଂସିଜୁ) / hatilutursiju (ହାତିଲୁତୁର୍‌ସିଜୁ) — ନାଗଫେଣି cactus

maḍḍaru (ମାଡ୍‌ଦାରୁ) - ବାଉଁଶଗଛ bamboo tree

maraŋguḷu (ମାରାଂଗୁଳୁ) - ବଡ଼ମୂଷା mouse

makoḷɔ (ମାକଳ) (K) / saraʔaʔ (ସାରାଅଃ) (R) — ବାନର monkey

maraʔpinjal (ମାରାପିଞ୍ଜାଲ୍) (K) / maraaʔpinci (ମାରାଅଃପିନ୍‌ଚି) (R) — ମୟୂରପୁଚ୍ଛ peacock train

maraʔ (ମାରାଃ) (K) / maraaʔ (ମାରାଅଃ) (K) — ମୟୂର peacock

maraŋkɔaʔ (ମାରାଂକଅଃ) (K) / kokarkaa (କୋକାର୍‌କାଅ) (R) — ଡାମରକାଉ rook, raven

maraŋkuyuḍ (ମାରାଂକୁୟୁଡ) (K) / rici (ରିଚି) (R) — ଚଂଢ଼େଇ hawk

marmar (ମାର୍‌ମାର୍) - ବିଛା centidede

maraŋmastɔr (ମାରାଂମାଷ୍ଟର) / hedmastɔr (ହେଡ୍‌ମାଷ୍ଟର) — ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ head-master

maḷɔti (ମାଳତି) - ମାଳତୀ jasmine

magɔsirɔ (ମାଗଶିର) / mugusir (ମୁଗୁସିର୍) / sɔken (ସକେନ୍) — ମାର୍ଗଶିର month of margasir

maghɔ (ମାଘ) | mage (ମାଗେ) | ମାଘ the month of magha

maraghɔra (ମାଙ୍ଗ୍ନଗ୍ର) - ପ୍ରଧାନରାସ୍ତା street

marsal (ମାର୍ଷାଲ୍) | maskal (ମାସ୍କାଲ୍) | ଆଲୋକ light

maragiskul (ମାଙ୍ଗ୍ଇସ୍କୁଲ) | haiiskul (ହାଇଇସ୍କୁଲ୍) | ଉଚ୍ଚ ବିଦ୍ୟାଳୟ High school

maragiskul (ମାଙ୍ଗ୍ଇସ୍କୁଲ) | kɔlej (କଲେଜ୍) | ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ college

mastɔr (ମାସ୍ଟର) | guru (ଗୁରୁ) | ଶିକ୍ଷକ teacher

mainɔriskul (ମାଇନର୍ ଇସ୍କୁଲ୍) - ମଧ୍ୟବିଦ୍ୟାଳୟ middle school

maragburu (ମାଙ୍ଗ୍ବୁରୁ) - ପର୍ବତ mountain

maraggɔgke (ମାଙ୍ଗ୍ଗଂକେ) - ସଭାପତି president

mañj (ମାଞ୍ଜ୍) | deuri (ଦେଉରି) | ପ୍ରଧାନ chief

magɔʔe ମାଗଃଏ - ବଳି offering, victim

mail (ମାଇଲ୍) - ମାଇଲ୍ mile

marci (ମାର୍ଚି) - ଲଙ୍କାମରିଚ pipper, chilly

mastɔrera (ମାସ୍ଟର୍ଏରା) - ମହାଶୟା madam

mahatɔ (ମାହାତ) - ମାହୁନ୍ତ mahout

mahajɔn (ମାହାଜନ୍) - ମହାଜନ money-lender

majisṭet (ମାଜିସ୍ଟେଟ୍) - ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ magistrate

maragmɔntiri (ମାଙ୍ଗ୍ମନ୍ତିରି) - ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ prime minister

mayagdɔnḍa (ମାୟାଗ୍ଦଣ୍ଡା) - କଙ୍କାଳ skeleton

maragbajarretayuhoko (ମାଙ୍ଗ୍ବାଜାର୍ରେତାୟୁହୋକୋ) - ନଗରବାସୀ citizen

maragḍakowaʔ (ମାଙ୍ଗ୍ଡାକଅଓଃ) - ବଡ ଡାକଘର general post office

maragkoahɔn (ମାଙ୍ଗ୍କଆହନ୍) - ବଡ଼ପୁଅ elder son

marelijaʔ (ମାରେଲିଜାଃ) | paparilijaʔ (ପାପାରିଲିଜାଃ) | ପୁରୁଣାଲୁଗା old cloth

miḍṭaka (ମିଡ୍ଟାକା) - ଟଂକିଆ one rupee note

miḍsɔhɔ (ମିଡ୍ସହ) | sɔheṭaka (ସହେଟାକା) | miḍsɔhɔluṭ (ମିଡ୍ସହଲୁଟ୍) | ଶହେଟଂକିଆ hundred rupee note

miḍsika (ମିଡ୍ସିକା) | cariɔṇa (ଚାରିଅଣା) | ଚାରିଅଣା four anna

miʔhaṭ (ମିଃହାଟ୍) | aima (ଅଇମା) | ସପ୍ତମୀ the seven day of either fortnight

miḍachaḷa (ମିଡ୍ଆଚଳା) (K) | jɔkajɔka (ଜକାଜକା) (R) | ଅସରା shower

miḍmɔhɔla (ମିଡ୍ମହଲା) - ଏକମହଲା one storied

miiiyedaru (ମିଇଇୟେଦାରୁ) - ଗୁଡ଼ାଏଗଛ a forest of tree

miiiyeconṭile (ମିଇଇୟେଚଣ୍ଟିଲେ) - ଗୁଡ଼ାଏ ମୂଷା a plague of rats

miiiyekɔbɔr (ମିଇଇୟେକବର୍) - ଗୁଡ଼ାଏ ସମ୍ବାଦ a budget of news

miiiyedumur (ମିଇଇୟେଦୁମୁର୍) ଗୁଡ଼ାଏ ମହୁମାଛି a hive of bees

miniṭ (ମିନିଟ୍) - ମିନିଟ୍ minute

minḍhihɔn (ମିଣ୍ଡିହନ୍) - ମେଣ୍ଢାଛୁଆ lamb

minḍhi (ମିଣ୍ଡି) - ମେଣ୍ଢା sheep, ram

michua (ମିଛୁଆ)
cakaḍni? (ଚକାଡ୍‌ନି?) | ମିଥ୍ୟାବାଦୀ liar

milṭari (ମିଲ୍‌ଟାରି) - ସୈନ୍ୟବାହିନୀ army

mieḍuḷu? (ମିଏଡ୍‌ଉଳୁ?) – ଏକାଗ୍ରଚିତ୍ତ single minded

miā̃ḍ (ମିଆଁଡ)
mɔā̃ḍ (ମଆଁଡ) | ଗୋଟିଏ one

miḍsirma (ମିଡ୍‌ସିର୍‌ମା) - ବର୍ଷ year

misiri (ମିସିରି) – ମିଶ୍ରି sugar candy

mirkaḷi (ମିର୍‌କାଳି) (K)
mirkal (ମିର୍‌କାଲ୍‌) (R) | ମିର୍‌କାଳି mackerel

mithi (ମିଥି)
miti (ମିତି) | ମେଥି fenugreek

miru (ମିରୁ)
dɔe (ଦଏ) | ଟିଆ (ପାଡଶୁଆ) lorikeet

miḍkeca (ମିଡ୍‌କେଚ)
pɔrɔd (ପରଦ୍‌) | ପତ୍ର, ଫର୍ଦ୍ଦ sheet of paper

muli (ମୁଲି)
paate (ପାଆତେ) | ଆଡ଼କୁ towards

muskil (ମୁସ୍‌କିଲ୍‌) (K)
esutanga (ଏସୁତାଙ୍ଗା) (R) | ଅପରିଚିତ ଲୋକ strange man

muci (ମୁଚି) - ମୋଚି shoe maker

mũā̃cuṭii (ମୁଆଁଚୁଟିଇ) - ନାକଅଗ tip of the nose

mulidanḍe (ମୁଲିଦାଣ୍ଡେ) - ଉଚିତଦଣ୍ଡ right punishment

murti (ମୂର୍ତ୍ତି) - ପ୍ରତିମା statue, image

muū (ମୁଊ)
lelerasi (ଲେଲେରାସି)
dumur (ଦୁମୁର୍‌) | ମହୁ honey

mũā̃ ındu (ମୁଆଁ ଇଣ୍ଡୁ) - ନାକପୁଡ଼ା nostril

mũā̃ danḍɔm (ମୁଁଆଁ ଦାଣ୍ଡମ୍‌) - ନାକଦଣ୍ଡା

mũā̃ (ମୁଁଆଁ) - ନାକ nose

mukuta (ମୁକୁତା) - ମୁକ୍ତା pearl

muguni (ମୁଗୁନି) - ମୁଗୁନି granite

muug (ମୁଉଗ୍‌) - ମୁଗ green gram

munganaḷi (ମୁନ୍‌ଗାନାଳି)
cɔĩ (ଚଇଁ) | ଛୁଇଁ legume, pod

mũĩ (ମୁଁଇଁ) - ପିମ୍ପୁଡ଼ି ant

muggacidu (ମୁଗାଚିଦୁ)
gɔsemcidu (ଗସେମ୍‌ଚିଦୁ) | ଶୁଁଆଳିଆ cater pillar

mũũ (ମୁଁଉଁ) (K)
dumur (ଦୁମୁର୍‌) (K)
dumursuku (ଦୁମୁର୍‌ସୁକୁ) (R) | ମହୁମାଛି bee

muḷa (ମୁଳା)
mule (ମୁଲେ) | ମୂଳା radish

munga (ମୁନ୍‌ଗା) - ସଜନା plant of drumstick

mu͂ĩsi (ମୁଇଁସି) - ମଇଁଷି buffalo

muli (ମୁଲି)
mali (ମାଲି) | ମଲ୍ଲୀ mijus, white tulip

mũruḍ (ମୁଁରୁଡ୍‌)
murɔ? (ମୁରଃ) | ପଳାଶ dhak flower

mulu? (ମୁଲୁଃ) (K)
mednepel (ମେଡ୍‌ନେପେଲ୍) (R) | ପ୍ରତିପଦ the first day of moons increase & wane

mulɔ? (ମୁଲଃ) (K)
pɔikɔ (ପଇକ) (R) | ପକ୍ଷ fortnight

murukh (ମୁରୁଖ) - ମୂର୍ଖ foolish

mundir (ମୁନ୍‌ଦିର୍) - ମନ୍ଦିର temple

meẽḍ (ମେଏଁଡ୍)
mehẽḍ (ମେହେଁଡ୍) | ଲୁହା iron

meẽḍsinduk (ମେଏଁଡ୍‌ସିନ୍ଦୁକ୍)
meẽḍbaksɔ (ମେଏଁଡ୍‌ବାକ୍‌ସ) | ଲୁହାସିନ୍ଦୁକ iron chest

merɔm (ମେରମ୍) - ଛେଳି goat

merɔmhɔn (ମେରମ୍‌ହନ୍) - ଛେଳିଛୁଆ kid

mereljɔɔ? (ମେରେଲ୍‌ଯଅଃ) - ଜାଇଫଳ nutmeg

merel (ମେରେଲ୍) - ଅଁଳା amala tree

meyaŋterɔ (ମେୟାଂତେର)
apema (ଅପେମା) | ତୃତୀୟା the third day of either fortnight

meãg (ମେଆଁଗ୍) - ଆସନ୍ତା ପରଦିନ day after tomorrow

meẽḍdiri (ମେଏଁଡ୍‌ଡିରି) - ଲୁହାପଥର iron-ore

mendɔ (ମେନ୍‌ଦ) - କିନ୍ତୁ but

meṭai (ମେଟାଇ)
miṭhai (ମିଠାଇ) | ମିଠାଇ sweetmeat balls

meḍmuṭa (ମେଡ୍‌ମୁଟା) - ମୁଖ face

meḍda? (ମେଡ୍‌ଡାଃ) - ଅଶ୍ରୁ tear

meḍkanḍɔm (ମେଡ୍‌କାଣ୍ଡମ୍) - ଆଖିପତା eyelid

meḍho (ମେଡ୍‌ହୋ) - ଆଖିପିତୁଳା eyeball

meḍ (ମେଡ୍) - ଆଖି eye

meẽḍjanum (ମେଏଁଡ୍‌ଜାନୁମ୍)
meẽḍkanṭi (ମେଏଁଡ୍‌କାଣ୍ଟି) | ଲୁହାକଣ୍ଟା nail

ଯ

jɔnta (ଯନ୍ତା)
jaãt (ଯାଆଁତ୍) | ଯନ୍ତା trap

jɔbɔkhar (ଯବଖାର୍) (K)
jɔbɔkar (ଯବକାର) (R) | ଯବକ୍ଷାର salt petre, nitre

jɔdika?-ge (ଯଡିକାଃ-ଗେ) - ଯଦିନୁହେଁ unless

jatarapenḍel (ଯାତାରାପେଣ୍ଡେଲ୍) - ରଙ୍ଗମଞ୍ଚ stage

jaĩge (ଯାଈଁଗେ) (K)
jaaege (ଯାଆଏଗେ) (R) | ଯେ କେହି whoever

japa?re (ଯାପାଃରେ) - ପାଖରେ near

ja?ĩge (ଯାଃଈଁଗେ) - ଯାହାକୁ whom

ja?ĩ (ଯାଃଈଁ) (K)
ja-a?e (ଯା-ଅଃଏ)(R) | କିଏ who

ja-are (ଯା-ଅରେ)
ja?rege (ଯାଃରେଗେ) | ଯେଉଁଟି which

jaa? (ଯାଃଅଃ)
ɔkɔnaci (ଅକନାଚି) | ଯାହା which

ja?anage (ଯାଃଆନାଗେ) - ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ which

ja?atege (ଯାଃଅତେଗେ) (K)
jaantege (ଯାଅନ୍‌ତେଗେ) (R) | ଯେଉଁଟିକୁ which

jaĩge (ଯାଇଁଗେ) (K)
jaaʔege (ଯାଆଃଏଗେ) (R) | ଯାହାକୁ which

jemɔnge (ଯେମନ୍‌ଗେ)
cilika? (ଚିଲିକାଃ) | ଯେପରି as

je (ଯେ) - ଯେ that

juan (ଯୁଆନ୍) - ଯୌବନ prime of life, youth

juanhapanum (ଯୁଆନ୍‌ହାପାନୁମ୍)
kiminhɔn (କିମିନ୍‌ହନ୍) | ଘାଣି bride

jugi (ଯୁଗି) - (ଭିକ୍ଷୁକ) beggar

judi (ଯୁଦି) - ଯଦି if

judio (ଯୁଦିଓ)
kaʔare (କାଃଅରେ) | ଯଦିଓ though

jui (ଯୁଇ) - ଯୂଇ jasmine

jug (ଯୁଗ୍) - ଯୁଗ age

juãṇhɔn (ଯୁଆଁଣ୍ହନ୍) - ଯାଆଁଳା dyad

juãṇhageyaʔ (ଯୁଆଁଣ୍ହାଗେୟାଃ) - ଯାଆଁଳାଭାଇ twin brother

ର

rɔʔɔɔda/sunṭhi (ରଃଅଅଦା/ଶୁଣ୍ଠି) - ଶୁଣ୍ଠି dried ginger

rɔla (ରଲା) - ଅଁଳା emblic myrobalan

rɔjnigagda (ରେଜନିଗାଂଦା)
rɔjnigɔgdha (ରଜନୀଗଂଧା) | ରଜନୀଗଂଧା night queen / Indian tube rose

rɔḍa (ରଡା) (K)
sakɔmbig (ସାକମ ବିଂ) | ରଡା printed snake

rosgula (ରସଗୁଲା) - ରସଗୋଲା sweetmade from cheese, rasagolla

rɔnda (ରନ୍ଦା) (K)
ragda (ରାଂଦା) (R) | ରଂଦା plane

rɔggɔ (ରଂଗ) - ରଂଗ trump

rɔʔhai (ରଃହାଇ) (K)
sukua (ଶୁକୁଆ) (K)
rɔʔhaku (ରଃହାକୁ) (R)
suka (ଶୁକା) (R) | ଶୁଖୁଆ dried fish

rɔkɔ (ରକ) - ମାଛି fly

rɔng (ରଙ୍ଗ୍) - ରଙ୍ଗ colour

rɔaʔ (ରଆଃ) - ଆତ୍ମା soul

raebar (ରାଏବାର୍) - ମଧ୍ୟସ୍ଥି arbitration

raṇi/rani (ରାଣି/ରାନି) - ରାଣୀ queen

raijɔcɔḷaoni (ରାଇଜଚଳାଓନିଃ) - ରାଜ୍ୟପାଳ governer

rãsa (ରାଁସା)
rasika (ରସିକା) | ଆନନ୍ଦ joy

ranga (ରାଙ୍ଗା)
ɔnɔl (ଅନଲ୍) | ଧଡ଼ି border

rasui (ରସୁଇ) - ରସୁଣ garlic

rajabaa (ରାଜାବାଆ) - କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା gulmohur, gold mohur

rami (ରାମି) (K)
rami/salu (ରାମି/ସାଲୁ) (R) | ବଣି myna

rajahɔ̃ɔ̃s (ରାଜାହଁଅଁସ) (K)
rajhɔɔgs (ରାଜ୍‌ହଅଂସ୍) (R) | ରାଜହଂସ gander

randi (ରାଣ୍ଡି) - ବିଧବା widow

rasi (ରାସି) (K)
rɔpɔl (ରପଲ୍) (R) | ଋପ aluminium

raaḷi (ରାଆଳି)
reyaḷi (ରେୟାଳି)
rahaḷi (ରାହାଳି) | ହରଡ଼ pigeon-pea

rajdhani (ରାଜଧାନି)
maraŋbajar (ମାରାଂବାଜାର୍) | ରାଜଧାନୀ capital

rabaŋdin (ରାବାଂଦିନ୍) - ଶୀତ winter season

ramtia (ରାମତିଆ) - ରାଶି til oil, gingelly oil

rataŋda? (ରାତାଂଦାଃ)
pukeḍ (ପୁକେଡ୍) | ତୁଷାର୍ snow

rakab (ରାକାବ୍) - ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ pass

raij (ରାଇଜ୍) - ରାଜ୍ୟ state

rajaahɔnera (ରାଜାଆହନ୍ଏରା)- ରାଜଜେମା princess

rasṭorpɔti (ରାସ୍ଟର୍ପତି) - ରାଷ୍ଟ୍ରପତି president

rakas (ରାକାସ୍) - ରାକ୍ଷସ୍ giant

rajmistii (ରାଜମିସ୍ତିରି)
pakabaimistiri (ପାକାବାଇମିସ୍ତିରି) | ରାଜମିସ୍ତ୍ରୀ mason

rajahɔn (ରାଜାହନ୍) - ରାଜପୁତ୍ର prince

raja (ରାଜା)
raaj (ରାଆଜ୍) | ରାଜା king

rapuḍkɔnḍhei (ରାପୁଡ୍କଣ୍ଢେଇ) - ଭଙ୍ଗାଖେଳନା broken toys

raca? (ରାଚାଃ) - ଅଗଣା courtyard

riḍmɔsla (ରିଡ୍ମସ୍ଲା)
besɔr (ବେସର୍) | ବେଶର a kind of curry made by mixing mustard paste with other vegetables

rimil (ରିମିଲ୍)
sirma (ସିର୍ମା) | ଆକାଶ sky

riĩsakam (ରିଈସାକାମ୍)
rinsakam (ରିନ୍ସାକାମ୍) | ଋଣପତ୍ର hand note

riŋĩemni? (ରିଂଈଏମ୍ନିଃ) - ଋଣଦାତା lender

rumal (ରୁମାଲ୍) - ରୁମାଲ handkerchief

ruka (ରୁକା) - ନହାଣ chised

ruṭi (ରୁଟି) - ରୁଟି bread

ruji (ରୁଜି) - ଲିଙ୍ଗ (ସ୍ତ୍ରୀ) feminine gender

ruka (ରୁକା) - ବଟାଲି chised

rupa (ରୁପା) - ରୁପା silver

ruhi (ରୁହି)
rui (ରୁଇ) | ରୋହୁ breeding fish

rulbiñj (ରୁଲ୍ବିଞ୍ଜ୍) (K)
rɔlbiñjɔŋ (ରଲ୍ବିଞ୍ଜ୍ଅଂ) (R) | ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ rainbow

ruibar (ରୁଇବାର୍) - ରବିବାର sunday

ru?baala (ରୁଃବାଆଲା) - ବାଦ୍ୟକାର musician

reya? (ରେୟାଃ) - ଙ୍କ of

re?eidikɔtani? (ରେଃଏଇଦିକତାନିଃ) - ଲୁଣ୍ଠନକାରୀ plunderer

rejai (ରେଜାଇ) - ରେଜେଇ quilt

redio (ରେଡ଼ିଓ) - ରେଡ଼ିଓ radio

rephari (ରେଫାରି) (K)
repari (ରେପାରି) (R) | ରେଫ୍ରି referee

relgaḍi (ରେଲ୍ଗାଡ଼ି)
relgaḷi (ରେଲ୍ଗାଳି) | ରେଲଗାଡ଼ି train

rellain (ରେଲ୍‌ଲଇନ୍)
relhɔra (ରେଲ୍‌ହରା) | ରେଲଲାଇନ୍ railway (ପଥ)

rellain (ରେଲ୍‌ଲଇନ୍)
reldarna (ରେଲ୍‌ଦାର୍ନା) | ରେଲଧାରଣା rail

reljatiri (ରେଲ୍‌ଯାତିର)
relgaḷitesenɔʔho (ରେଲ୍‌ଗାଳିତେସେନଃହୋ) | - ରେଲଯାତ୍ରୀ passenger

relbaaga (ରେଲ୍‌ବାଆଗା) - ରେଲବିଭାଗ railway department

relgaḷitainjaga (ରେଲ୍‌ଗାଳିତାଇନ୍‌ଜାଗା) - ରେଲଗାଡ଼ି ରହିବା ସ୍ଥାନ railway station

ଲ

lɔɔʔte (ଲଅଃତେ)
diḭte (ଦଇଁତେ) | ଦ୍ୱାରା, ଦେଇ by

lɔsɔḍ (ଲସଡ୍) - କାଦୁଅ mud

lɔlɔʔ-daʔ (ଲଲଃ ଦାଃ) - ଗରମପାଣି hot water

lɔa (ଲଆ) - ଡିମ୍ବିରି fig

lɔʔ-e (ଲଃ-ଏ) - ଲିଙ୍ଗ (ପୁ) penis

lɔbɔngɔ (ଲବଙ୍ଗ)
lɔbɔŋ (ଲବଂ) | ଲବଙ୍ଗ cloves

lɔphapa (ଲଫାପା) (K)
lɔpapa (ଲପାପା) (R) | ଲଫାପା envelope

latarre (ଲତାର୍‌ରେ) - ତଳେ below, under

laged (ଲଗେଡ୍)
lagiḍ (ଲଗିଡ୍) | ପାଇଁ for

laged (ଲଗେଡ୍)
lagiḍ (ଲଗିଡ୍) | ଯୋଗୁଁ for

lagedte (ଲଗେଡ୍‌ତେ)
lagiḍ (ଲଗିଡ୍) | ନିମନ୍ତେ for

laḍu (ଲଡୁ) - ଲଡୁ sweetmeat balls

laḍ (ଲଡ୍) - ପିଠା cake

lambihɔn (ଲମ୍ବିହନ୍) - ଜାରଜସନ୍ତାନ paramour child

laibitar (ଲଇବିତାର) - ଅନ୍ତନାଳୀ intestine

latarlai (ଲତାର୍‌ଲଇ) - ତଳପେଟ lower parts of the abdomen

latarmɔhɔla (ଲତାର୍‌ମହଲା)
latartala (ଲତାର୍‌ତାଲା) | ତଳମହଲା down stair

labh/lab (ଲଭ୍/ଲବ୍) - ଲାଭ profit

laha (ଲହା) - ଜଉ lac

latar (ଲତାର୍) - ତଳ ground

lai (ଲଇ) - ପେଟ belly

litɔr (ଲିଟର୍) - ଲିଟର୍ litre

lijaʔkɔlɔ (ଲିଜାଃକଲ) - ଲୁଗାକଲ cotton mill

lijeʔbɔtɔʔeʔpɔḷɔm (ଲିଜେଃବତଃଏଃପଳମ୍) - ଜିନିଷପତ୍ର luggages

lipi (ଲିପି) - ଗିଳିବା swallow

lijaʔ (ଲିଜାଃ) - ଲୁଗା cloth

lijaʔhakaeteya (ଲିଜାଃହାକାଏତେୟା)
lijaʔakateya (ଲିଜାଃଆକାତେୟା) | ଅଲଗୁଣି hanger

linḍum (ଲିଣ୍ଡୁମ୍) (K)
girlinḍum (ଗିର୍‌ଲିଣ୍ଡୁମ୍) (K)
linḍu (ଲିଣ୍ଡୁ) (R) | ଖେଲୁଣୀପୋକ galley worm

lija?sileini? (ଲିଜାଃସିଲେଇନିଃ) - ଦରଜି tailor

lumaŋ/lugam (ଲୁମାଂ/ଲୁଗାମ୍) - ରେଶମ silk

luphū (ଲୁଫୁଁ) - ବାହାଡ଼ା belerie myraobalan

luturbaa (ଲୁତୁର୍‌ବାଆ) /
kanpul (କାନଫୁଲ୍) | କାନଫୁଲ ear ring

lupu? (ଲୁପୁଃ) - କୁଣ୍ଡା husk, rice dust

luhuṇi (ଲୁହୁଣି) - ଲହୁଣୀ butter

luturbuṭa (ଲୁତୁର୍‌ବୁଟା) - କାନମୂଳ root of ear

luturbitar (ଲୁତୁର୍‌ବିତାର୍) - କାନଚିଲ eardrum

lutur (ଲୁତୁର୍) - କାନ ear

lugamcidu (ଲୁଗାମ୍‌ଚିଡୁ) (K) /
lumaŋ (ଲୁମାଂ) (R) | ଏଣ୍ଡିପୋକ eri-silk worm

lugamcidu (ଲୁଗାମ୍‌ଚିଡୁ) (K) /
lumaŋcidu (ଲୁମାଂଚିଡୁ) (R) | ଗୋଟିପୋକ silk worm

lekcɔr (ଲେକ୍‌ଚର୍) /
mastɔr (ମାଷ୍ଟର୍) | ଅଧ୍ୟାପକ lecturer

lecu (ଲେଚୁ) - ଲିଚୁ lichi

lembu (ଲେମ୍ବୁ) /
limbu (ଲିମ୍ବୁ) | ଲେମ୍ବୁ lemon

lepera?-a (ଲେପେରଃ-ଆ) /
leuṭia (ଲେଉଟିଆ) | ଲେଉଟିଆ amaranth tender

lekan (ଲେକାନ୍) - ଭଳି as

lenḍaḍ (ଲେଣ୍ଡାଡ୍) - ଜିଆ earth worm

leẽgatii (ଲେଏଁଗାଟିଇ) - ବାମହାତ lefthand

le?-e (ଲେଃ-ଏ) /
alaŋ (ଅଲାଂ) | ଜିଭ tongue

lebeejagar (ଲେବେଏଜାଗାର୍) (K) /
sua?e (ସୁଆଃଏ) (R) | କଅଁଳକଥା sweet talk

ସ

sɔɔ̃nḍ (ସଅଁଣ୍ଡ) /
sɔŋnḍ (ସଂଣ୍ଡ) | ଶୁଣ୍ଢ trunk

sɔnibar (ସନିବାର୍) - ଶନିବାର saturday

sɔnkɔnaḷi (ସଙ୍କନାଳି) - କଂଠ

sakɔã (ସାକଅାଁ) /
sakɔa (ସାକଆ) /
sɔnkɔ (ସଙ୍କ) | ଶଂଖ conch

sarjɔm (ସାରଜମ୍) - ଶାଳ sal tree

saḷi/saḍhi (ସାଳି/ସାଢ଼ି) - ଶାଢ଼ୀ sari

sabɔḷɔ (ସାବଳ) - ଶାବଳ crow-bar

sisirdin (ସିସିର୍‌ଦିନ୍) - ହେମନ୍ତ dewy season

sisir/kakɔr (ସିସିର୍/କାକର୍) - କାକର dew drops

sirabɔṇ/aten (ସିରାବଣ୍/ଆତେନ୍) ଶ୍ରାବଣ the month of sraban

siku (ସିକୁ) - ଉକୁଣୀ louse

sikuɔnḍa (ସିକୁଅଣ୍ଡା) (K) /
sikujarɔm (ସିକୁଜାରମ୍) (K) /
sikumata (ସିକୁମାତା) (R) | ନିଷ nit

sukurbar (ସୁକୁର୍‌ବାର୍) - ଶୁକ୍ରବାର friday

sesɔbɔsta (ସେସ୍‌ଅବସ୍ଥା) - ଚରମଅବସ୍ଥା serious situation

senḍhɔ (ସେଣ୍ଢ) - ଷଣ୍ଢ bull, ox

sɔrɔg (ସରଗ୍) - ସ୍ୱର୍ଗ heaven

sɔrbɔt (ସର୍ବତ୍) - ସର୍ବତ sarbat

sɔmɔy (ସମୟ୍) - ସମୟ time

sɔpuri (ସପୁରି) - ସପୁରୀ pine apple

sɔtwɔ (ସତ୍ୱ) - ସତ୍ତ୍ୱ right

sɔrbɔjɔya (ସର୍ବଜୟା) - ସର୍ବଜୟା canna

sɔrkar (ସର୍କାର୍) - ସରକାର government

sɔrdar (ସର୍ଦାର୍) - ସର୍ଦ୍ଦାର headman

sɔmadi (ସମାଢି) - ସମାଧି meditation, grave

sɔna (ସନା) - ସୁନା gold

sɔrla (ସର୍ଲା) - ସଲର a kind of bitter gourd

sɔbenhulaŋ (ସବେନ୍ହୁଲାଂ) - ପ୍ରତିଦିନ daily

sɔdabihari ସଦାବିହାରି - ସଦାବିହାରୀ periwinkle, vinca

sɔneãsi (ସନେଆଁସି) - ସନ୍ୟାସୀ saint

sɔdaidin/cirɔkal (ସଦାଇଦିନ୍ / ଚିରକାଲ) - ଚିରକାଳ for ever

sɔmanɔte (ସମାନଅତେ) - ସମତଳଭୂମି plains

sɔmraṭ/raja (ସମ୍ରାଟ୍/ରାଜା) - ସମ୍ରାଟ emperor

suli/sɔuḷɔ (ସୁଲି/ସଉଳ) - ଶେଉଳ big gudgeon

sɔɔr/bajar (ସଅର୍/ବାଜାର୍) - ସହର town

sɔku/lau (ସକୁ/ଲଉ) - ଲାଉ white gourd

sɔyacanḍuu (ସୟାଚଣ୍ଡୁଉ) - ମଳମାସ intercalary month

sɔraḷi (ସରାଳି) (K)
hedegelee (ହେଦେଗେଲେଏ) (R)
— ହଂସରାଳ greylag goose

sɔḷɔkɔhɔra (ସଳକହରା)
sɔḷɔpɔhɔra (ସଳପହରା)
— ସଡ଼କରାସ୍ତା road

sɔãri (ସଆଁରି)
kɔḷɔkɔḷiḍ (କଲକଲିଡ୍)
— ସବାରୀ palanquin

s?ɔãri (ସʔଆଁରି)
caudal (ଚଉଡାଲ୍)
— ପାଲିଙ୍କି palanquin

sɔrugeya (ସରୁଗେୟା)
pataḷia (ପାତାଳିଆ)
etaŋ (ଏତାଂ)
— ପତଳା thin

sɔŋsɔrɔe (ସଂସରଏ) (K)
sɔŋsɔr (ସଂସର୍) (R)
baṭa (ବାଟା) (R)
— ଝିଣ୍ଟିକା grass hopper

sɔansunum (ସଆନ୍ସୁନୁମ୍)
ɔtɔr (ଅତର୍)
— ଅତର scent

sɔdaidin (ସଦାଇଦିନ୍)
sabin (ସାବିନ୍)
sabidin (ସାବିଦିନ୍)
jugjug lagiḍ (ଯୁଗ୍ଯୁଗ୍ଲାଗିଡ୍)
— ଚିରକାଳ ପାଇଁ for ever

sɔphada? (ସଫାଦାʔ) (K)
pharcada? (ଫାର୍ଚ୍ଚଦାʔ) (K)
parcida? (ପାର୍ଚିଦାʔ) (R)
sapada? (ସାପାଦାʔ) (R)
— ସଫାପାଣି purified water, filtered water

samakaji (ସାମାକାଜି)
bekarkaji (ବେକାରକାଜି)
— ବୃଥାକଥା vain (useless) talk

saasa?jaega (ସାଅସାʔଜାଏଗା)
saasa?jaga (ସାଅସାʔଜାଗା)
— ଥଣ୍ଡାଜାଗା cold place

sadasidaho (ସାଦାସିଦାହୋ) - ସରଳ ଲୋକ simple man

sare?-e (ସାରେଃ-ଏ) - ବଳକା surplus

sarilaab (ସାରିଲଆବ୍) - ପ୍ରକୃତ ଲଭ net profit

saki (ସାକି) - ସାକ୍ଷୀ witness

sabu (ସାବୁ) - ସାଗୁ sago

sar (ସାର୍) - ମହାଶୟ sir

sarinɔkol (ସାରିନକଲ୍) - ଅବିକଳ ନକଲ true copy

sala-kanho (ସାଲ-କାନ୍ହୋ) - ପ୍ରତିନିଧି agent

saan (ସାଆନ) / sahan (ସାହାନ୍) - କାଠ wood

salukaḍ (ସାଲୁକାଡ୍) - କଇଁ water lily

saĩl (ସାଇଁଲ୍) - ଗଧୂଳ bison, wild buffalo

sadɔm/enga sadɔm (ସାଦମ୍/ଏଙ୍ଗାସାଦମ୍) (K) / sanḍi sadɔm (ସାଣ୍ଡିସାଦମ୍) (R) - ଘୋଡ଼ା/ଘୋଡ଼ି horse/mare

sapab (ସାପାବ୍) / sajsingar (ସାଜ୍ସିଙ୍ଗାର୍) - ଅଳଂକାର ornament

sakɔm/cuḍi (ସାକମ୍/ଚୁଡ଼ି) - କଙ୍କଣ, ଚୁଡ଼ି bracelet

sasaŋ (ସାସାଂ) - ହଳଦୀ turmeric

saram (ସାରମ୍) - ସମ୍ବର antelope

sarunaṇibiñj (ସାରୁନାଣିବିଞ୍ଜ୍) (K) / bu-kasɔbbiñj (ବୁ-କାସବବିଞ୍ଜ୍) (R) - ଡାଣ୍ଡନଳସାପ grass snake

saruna͂ibiñj (ସାରୁନାଇଁବିଞ୍ଜ୍) (K) / sarusakam biñj(ସାରୁସାକାମ ବିଂ) (R) - ବିବିଡ଼ାଂକଣା arboreal adder

sarsa (ସାରସା) (K) / sarɔs (ସାରସ୍) (R) - ସାରସ crane

sabɔn (ସାବନ୍) - ସାବୁନ୍ soap

sarsar (ସାର୍ସାର୍) - ନଖ nail

sasaŋcenẽ (ସାସାଂଚେଣେଁ) (K) / piɔ (ପିଅ) (R) - ହଳଦୀବସନ୍ତ mango bird, golden oriole

sasaŋriḍ dhiri (ସାସଂରିଡ୍‌ଧିରି) - ଶିଳ curry stone

sil (ସିଲ୍) - ଶିଳ grinding stone

sayãḍ (ସାୟାଁଡ୍) - ନିଶ୍ୱାସ respiration, breath

sar (ସାର୍) - ଶର arrow

saidaãḍɔ? (ସାଇଦାଆଁଡଃ) (K) / gali (ଗାଲି) (R) - ଗଳି lane

sai (ସାଇ) / hatu (ହାତୁ) - ଗ୍ରାମ village

satɔbaia (ସାତବାଇଆ) / gobra (ଗୋବ୍ରା) - ଗୋବର୍ର nightingale

sasaŋ (ସାସାଂ) - ହଳଦିଆ yellow

sagua (ସାଗୁଆ) / gadeḍ (ଗାଦେଡ୍) / gade (ଗଦେ) - ସବୁଜ green

sadhaotani? (ସାଧାଓତାନିଃ) - ସାଧକ worshipper devotee

sarɔthi (ସାରଥି) - ସାରଥି charioteer

sadhu (ସାଧୁ) / sadu (ସାଦୁ) - ସାଧୁ pious

saanɔwa? (ସାଆନ୍ଓ୍ୱାଃ) - କାଠଘର wooden house

saandhɔḷa (ସାଆନ୍ଧଳା) - କାଠସିଢ଼ି wooden ladder

sadɔmɔwa? (ସାଦମ୍ଅଓ୍ୱାଃ) - ଅଶ୍ୱଶାଳ horseshed

siŋgirakab (ସିଙ୍ଗିରାକାବ୍) - ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ sunrise

siŋgihasur (ସିଙ୍ଗିହାସୁର୍) - ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ sunset

siŋgiturtuŋ (ସିଙ୍ଗିତୁର୍ତୁଂ) - ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ sunshine ray

sibilbanɔ? (ସିବିଲ୍ବାନଃ) - ସ୍ୱାଦହୀନ tastless

sibilmeṭai (ସିବିଲ୍ମେଟାଇ)- ମିଷ୍ଟାନ୍ନ sweet meat

sinemaɔwa? (ସିନେମାଅଓ୍ୱାଃ)- ସିନେମାଘର cinema hall

sipahi (ସିପାହି) - ସୈନିକ soldier

singhibaa (ସିଙ୍ଘିବାଆ) | ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ sunflower
canḍɔʔbaa (ଚାଣ୍ଡଃବାଆ) |

sirpa (ସିର୍ପା) | ପୁରସ୍କାର prize
puruskar (ପୁରୁସ୍କାର୍) |

siŋgɔ canḍuulekasirma (ସିଙ୍ଗ ଚାଣ୍ଡୁଉଲେକା ସିର୍ମା)-ସୌରବର୍ଷ solar year

sika (ସିକା) | ସିକା rope shelf
sikuar (ସିକୁଆର୍) |

sibil (ସିବିଲ୍) | ମିଠା sweet
nɔgɔḍ (ନଗଡ଼) |

sibila (ସିବିଲା) | ଶାକର sweet vegetable stew
sakɔr (ସାକର୍) |

sibilbanɔ? (ସିବିଲ୍ବାନଃ)-ସ୍ୱାଦହୀନ testless

sibilmeṭai (ସିବିଲ୍ମେଟାଇ)-ମିଷ୍ଟାନ୍ନ sweet meat

sisa (ସିସା) - ସୀସା lead

sinduri (ସିନ୍ଦୁରି) - ସିନ୍ଦୁର vermillion

silɔṭ (ସିଲଟ୍) - ସ୍ଲେଟ୍ slate

signal (ସିଗ୍ନାଲ୍) (K) | ସିଗ୍ନାଲ୍ signal
unurum (ଉନୁରୁମ୍) (R) |

sikĩ (ସିକିଁ) - ମଶା mosquito

simhɔn (ସିମ୍ହନ୍) - କୁକୁଡ଼ାଛୁଆ chicken

sim (ସିମ୍) - କୁକୁଡ଼ା cock

sim (ସିମ୍) - କୁକୁଡ଼ୀ hen

siŋgigɔhɔrɔṇ (ସିଂଗିଗହରଣ୍) (K) | ସୂର୍ଯ୍ୟଗ୍ରହଣ solar eclipse
sirisab (ସିରିସାବ୍) (R) |

siŋgi (ସିଂଗି) - ସୂର୍ଯ୍ୟ sun

sipahi (ସିପାହି) - ସିପାହି sepoy

si?-sɔʔehɔra (ସିଃ-ସଃଏହରା) - ନିର୍ଜନ ରାସ୍ତା lonely road

siŋbɔŋga (ସିଂବଙ୍ଗା) - ଇନ୍ଦ୍ର Indra, the diety presiding over the Hindu paradise

siduini? (ସିଦୁଇନିଃ) - ଅବତାର incarnation

sibil (ସିବିଲ୍) - ଅମୃତ nectar

sukurihɔn (ସୁକୁରିହନ୍) - ଘୁଷୁରିଛୁଆ pig

sukuri (ସୁକୁରି) - ଘୁଷୁରି hog

sunahisir (ସୁନାହିସିର୍) | ଚେନ୍ chain
cen (ଚେନ୍) |

sula (ସୁଲା) | ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା hair pin
rɔbela (ରବେଲା) |

sunṭhi (ସୁନ୍ଠି) | ଶୁଂଠି dried ginger
suŋṭi (ସୁଂଟି) |
rɔʔɔda (ରଃଅଡା) |

susi (ସୁସି) (K)
suje (ସୁଜେ) (R) | ଛୁଂଚ needle

sutui (ସୁତୁଇ)
sarṭ (ସାର୍ଟ) | କମିଜ shirt

sutam (ସୁତାମ୍) - ସୂତା serge

sutamḍheracoki (ସୁତାମ୍‌ଢେରାଚକି) - ତାକୁଡ଼ cotton-real, distaff

suḷta (ସୁଲ୍‌ତା)
suḷita (ସୁଲିତା) | ସଲିତା wick

suḷta (ସୁଲ୍‌ତା)
suḷita (ସୁଲିତା) | ଦୀପ lamp

suji (ସୁଜି)-ସୁଜି coarse flour of wheat/sujee

sukuhomoõ (ସୁକୁହମଅଁ) - ସୁସ୍ଥ healthy

suku?tumbā (ସୁକୁଃତୁମ୍ବା) - ଲାଉତୁମ୍ବା calabash

sukurijilu (ସୁକୁରିଜିଲୁ) - ଘୁଷୁରିମାଂସ pork

surbuḍ (ସୁର୍‌ବୁଡ) - ଖୋସା knot of hair, tied on the head

sulii (ସୁଲିଇ) - ଶିଂଘାଣି nosy

sudo (ସୁଦ) (K)
suudu (ସୁଉଦୁ) (K)
sudu (ସୁଦୁ) (R) | ସୁଧ interest

sutamṭakuĩteya (ସୁତାମ୍‌ଟାକୁଁଟେୟା)
coroka (ଚରକା) | ଚରଖା spinning wheel

surguĩja (ସୁର୍‌ଗୁଇଁଜା)
ramtia (ରାମତିଆ) | ରାଶି til

suris (ସୁରିସ୍)
mani (ମାନି) | ସୋରିଷ mustard seed

susurbaŋ (ସୁସୁର୍‌ବାଂ)
surpaŋ (ସୁର୍‌ପାଂ) | ବରଡ଼ା wasp

suŋgacidu (ସୁଙ୍ଗାଚିଦୁ) - ଶାଁକାଳୁଆ caterpillar

surisosunum (ସୁରିସସୁନୁମ୍)
mani (ମାନି) | ସୋରିଷତେଲ mustard oil

sunum (ସୁନୁମ୍) - ତେଲ oil

susun sepeeḍ/koa (ସୁସୁନ୍ ସେପେଏଡ୍/କଆ)
susun kui/hapanum (ସୁସୁନ୍ କୁଇ/ହାପାନୁମ୍) | ନର୍ତ୍ତକ/ନର୍ତ୍ତକୀ male dancer/female dancer

sukh (ସୁଖ) - ସୁଖ joy, pleasure, happiness

surucauli (ସୁରୁଚାଉଲି) (K)
bataricauli (ବାତାରିଚାଉଲି) (R) | ସରୁଚାଉଳ fine rice

seno?yanteya? (ସେନଃୟାନତେୟାଃ) - ଅତୀତ past

sekenḍ (ସେକେଣ୍ଡ) - ସେକେଣ୍ଡ second

seta? (ସେତାଃ) - ସକାଳ morning

seṭa?paŋ (ସେଟାଃପାଂ) - ସକାଳବେଳା forenoon

senehora (ସେନେହରା) - ଚାଲିବା ରାସ୍ତା foot path

sepaḷi (ସେପାଳି) - ଶେଫାଳିକା night jasmine

seboṭi (ସେବତି) - ସେବତୀ garden daisy, mistrose

seta (ସେତା) - କୁକୁର dog

sepeeḍ (ସେପେଏଡ୍) - କିଶୋର youth

sebatani? (ସେବାତାନିଃ) - ସେବକ attendant, servant

senderani? (ସେନ୍ଦେରାନିଃ)-ଶିକାରି hunter

sombar (ସୋମବାର) - ସୋମବାର monday

ହ

hɔla (ହଲ) - ଗତକାଲି yesterday

hɔrlɔsi (ହର୍‌ଲସି) - ଘୂର୍ଣ୍ଣିବାତ୍ୟା tornado

hɔygama (ହୟଗାମା) - ତୋଫାନ୍ cyclone

hɔlanida (ହଲନିଦା) - ଗତରାତ୍ରି last night

hɔlateer (ହଲତେଏର୍) - ଗତ ପରଦିନ day before yesterday

hɔtiar ɔwa? (ହତିଆର୍‌ଅଓ୍ୱାଃ) - ଅସ୍ତ୍ରାଗାର armoury

hɔ̃shɔn (ହଁସହନ୍) - ହଂସଛୁଆ gosling

hɔnera/buḍi (ହନ୍‌ଏରା/ବୁଡ଼ି) - କନ୍ୟା daughter, bride groom

hɔnherel/hɔnse (ହନ୍‌ହେରେଲ୍/ହନ୍‌ସେ) - ପୁଅ son

hɔmbal hɔmɔɔ̃ (ହମ୍ବାଲ୍ ହମଅଁ) | ଗର୍ଭାବସ୍ଥା pregnancy
gɔrɔb baas (ଗରବ ବାଆସ୍) |

hɔṭɔ? (ହଟଃ) - ବେକ neck

hɔmɔɔ̃ (ହମଅଁ) - ଶରୀର body

hɔlaḍ (ହଲଡ୍) - କ୍ଷୁର razor

hɔtiar (ହତିଆର୍) - ହତିଆର୍ tools

hɔkar (ହକାର) | ଧାବକ runner
akirigho (ଆକିରିଂ ଘୋ) |

hɔrɔ? (ହରଃ) - କଇଁଛ tortoise

hɔpɔɔ (ହପଅ) - କଙ୍କଡ଼ଭଣ୍ଡା mole cricket

hɔrɔgɔura (ହରଗଉରା) - ହରଗୌରୀ balsam

hɔ̃kugrao (ହଁକୁଗ୍‌ରାଓ) | ହାଂକୁଡ
garjao (ଗାର୍‌ଜାଓ) |

hɔrcɔcɔye (ହର୍‌ଚଚୟେ) (K) | ଝିଟିପିଟି lizard
kurusulii (କୁରୁସୁଲିଇ) (R) |

hɔrɔ?tani? (ହରଃତାନିଃ) | ପ୍ରହରୀ watchman
hɔrɔ?baala (ହରଃବାଆଲା) |
paharadar (ପାହାରାଦାର) |

hɔraudbni? (ହରାଉଦ୍‌ବ୍‌ନିଃ) - ଉପଦେଷ୍ଟା advisor

hɔy/ɔyɔŋ (ହୟ/ଅୟଂ) - ବାୟୁ air

hɔy/ɔyɔŋ (ହୟ/ଅୟଂ) - ପବନ wind

hɔygama (ହୟଗାମା) - ଝଡ storm

hrɔdɔ (ହ୍ରଦ) - ହ୍ରଦ lake

hɔ̃ẽyar (ହଁଏଁୟାର୍) - ଶ୍ୱଶୁର father-in-law

hɔn/siṭia (ହନ୍/ସିଟିଆ) - ସନ୍ତାନ child

hɔntupunam (ହନ୍‌ତୁପୁନାମ୍) - ବ୍ରତ voluntary religious observance

hɔ?etɔ/tɔraŋ (ହଃଏତ/ତରାଂ) - ପ୍ରାୟ about

hɔ? (ହଃ) - ହେ o !

hɔnjarkɔa? (ହନଜାରକଅଃ) | ଅଣନାତି great grand son
jaihɔnrehɔn (ଜାଇହନ୍‌ରେହନ୍) |

hanpu?rɔte senɔ?yana (ହାନପୁଃରତେ ସେନଃୟାନା) |
sɔrgɔte senɔ?yana (ସରଗତେ ସେନଃୟାନା) |
- ପରଲୋକ state after death, heaven

hanakɔ (ହାନାକ) - ସେଗୁଡ଼ିକ those

hay (ହାୟ) | ହାୟ alas !
haina (ହାଇନା) |

haḷa (ହାଳା) | ଔଷଧାଳୟ dispensary
reeḍɔwa? (ରେଏଡ୍‌ଅଓ୍ୱାଃ) |
harta? (ହାରତାଃ) |

ũrkarkhana (ଊର୍କାର୍ଖାନା) - ଚମଡ଼ା କାରଖାନା tannery

hagañj (ହାଗାଞ୍ଜ) - ସମ୍ପର୍କୀୟ ଭଇ cousin brother

haḷa? (ହାଳାଃ)
reeḍacarigni? (ରେଏଡ଼ଅଗ୍ନିଣଂନିଃ) — ଔଷଧବିକ୍ରେତା druggist

haihonkɔ (ହାଇହନକ)
hakuhonkɔ (ହାକୁହନ୍‌କ) — ଜାଆଁଳ fry

haaḍhai (ହାଆଡ୍‌ହାଇ) (K)
koranḍihai (କରଣ୍ଡିହାଇ) (K)
cirpi (ଚିରପି) (R) — କେରଣ୍ଡି minnow

halua (ହାଲୁଆ)
khiri (ଖିରି) — ହାଲୁଆ halwa, pudding

hai/haku (ହାଇ/ହାକୁ) - ମାଛ fish

hatuḷi (ହାତୁଳି) (K)
kɔṭasi (କଟାସି) (R) — ହାତୁଡ଼ି hammer

hatɔm (ହାତମ୍) - ମାଉସୀ aunt

harasepeeḍ (ହାରସେପେଏଡ଼୍)
harakɔa (ହାରକଆ) — ପ୍ରୌଢ଼/ସାବାଳକ adult

haam/buḷa (ହାଆମ୍/ବୁଳା) - ବୁଢ଼ା old man

hatla (ହାତ୍‌ଲା) - କାଖ armpit

harta (ହାର୍ତା)
ũr (ଊର୍) — ଚର୍ମ skin

hatla (ହାତ୍‌ଲା) - ବାହୁତଳର ଅଂଶ (କାଖ) armpit

hate (ହାତେ) - କୁରାଢ଼ି axe

hasi (ହାସି) - ବାଉଁସି adze

hathɔtiar (ହାତହଥିଆର୍) - ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର weapons

haaṭ (ହାଆଟ୍) - ହାଟ fair

hasa?kãtɔɔ? (ହାସାଃକାଁତଅଃ) - ମାଟିଘର house made out of mud

haṭaa (ହାଟାଆ) - କୁଲା winnowing fan

haiaĩsi (ହାଇଆଇଁସି) (K)
hakuhayaɡr (ହାକୁହାୟାଂଗ୍ର) (R) — ମାଛକାତି scales

hapaḍ (ହାପାଡ୍) - ଜୋକ leech

hau (ହାଉ) - କାଇ tree ant

hatidaṭa (ହାତିଦାଟା) - ହାତୀଦାନ୍ତ tusk

hati (ହାତି) - ହାତୀ elephant

harsu (ହାର୍ସୁ) (K)
harɔ?cɔkaa? (ହାରଃଚକାଆଃ) (R) — ବଜ୍ରକାପ୍ତା pangolin, scalyanteater

hai/haku (ହାଇ) (K)/(ହାକୁ) (R) - ମାଛ fish

hajɔt (ହାଜତ୍) - ହାଜତ lock-up

haḷida? (ହାଳିଦାଃ)
atuda? (ଆତୁଦାଃ) — ଜଳସ୍ରୋତ water current

hapta (ହାପ୍ତା)
hɔpta (ହପ୍ତା)
mi?haaṭ (ମିଃହାଆଟ୍) — ସପ୍ତାହ week

hara (ହାରା) - ବୃଦ୍ଧି increase

hajira (ହାଜିରା) (K)
beṭa?kani (ବେଟାଃକାନି) (R) — ଉପସ୍ଥିତି presence

hajira bɔhi/puti (ହାଜିରାବହି/ପୋତି) - ଉପସ୍ଥାନ ବହି attendence register

hajira (ହାଜିରା)
seṭer (ସେଟେର୍)
teba?kana (ତେବାଃକାନା)
beṭa?kana (ବେଟାଃକାନା) — ଉପସ୍ଥାନ present

haiiskul (ହାଇଇସ୍କୁଲ୍)-ମାଧ୍ୟମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ High school

hanar (ହାନାର୍) - ଶାଶୁ mother-in-law

hili (ହିଲି) - ଶାଳୀ sister-in-law

hira (ହିରା) - ହୀରା diamond

hisab/mũṭ (ହିସାବ୍/ମୁଁଟ୍) - ହିସାବ account

hisir (ହିସିର୍) - ମାଳ necklace made from beeds

hisir/har (ହିସିର୍/ହାର୍) - necklace

huligda? (ହୁଲିଂଦାଃ) - ଅଳ୍ପପାଣି a little water

huligowa? (ହୁଲିଂଅଓ୍ୱାଃ) - ଛୋଟଘର small house

huḷigḍaakowa? (ହୁଳିଂଡାଆକ ଅଓ୍ୱାଃ) - ଶାଖା ଡାକଘର branch post office

hudig thaḷia (ହୁଡ଼ିଂ ଥାଳିଆ)
hudig taḷia (ହୁଡ଼ିଂଟାଳିଆ) | ଥାଳିଆ small plate, dish

hudigjaṭi (ହୁଡ଼ିଂ ଜାଟି)
asɔn (ଆସନ୍)
cɔṭei (ଚଟେଇ) | ଚଟେଇ grass mat

hudigrege randiiyana (ହୁଡ଼ିଂରେଗେ ରାଣ୍ଡିଇୟାନା) ବାଲବଧବା child window

hudighon (ହୁଡ଼ିଂହନ୍)
siṭia (ସିଟିଆ) | ଶିଶୁ child

hunḍi/jɔma (ହୁଣ୍ଡି/ଜମା) - ଜମା savings

huṭel (ହୁଟେଲ୍) - ହୋଟେଲ hotel

hudigkaḷsa (ହୁଡ଼ିଂକାଲ୍ସା)
maṭia (ମାଟିଆ) | ମାଟିଆ earthen pot

huisil (ହୁଇସିଲ୍) - ହୁଇସିଲ୍ whistle

hudig iskul (ହୁଡ଼ିଂ ଇସ୍କୁଲ୍)
ũcɔparɔtɔmik iskul (ଉଚ୍ଚପ୍ରାଥମିକ ଇସ୍କୁଲ୍) | - ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାଥମିକ ବିଦ୍ୟାଳୟ upper primary school

hudig dɔrea (ହୁଡ଼ିଂଦରେଆ)
kuṭisɔmdɔr (କୁଟି ସମୁଦ୍ର) | ଉପସାଗର bay, gulf

hudka (ହୁଡ୍କା)
khiḍki (ଖିଡ଼କି) | ଝରକା window

he (ହେ) - ହେ hallo !

hendenilrɔg (ହେନ୍ଦେନିଲ୍‌ରଂ) - ବାଦାମୀରଙ୍ଗ brown

he-bee (ହେ-ବେଏ) - କୋଳ lap, embrace

hendepan (ହେନ୍ଦେପାନ୍) - କଳାପାନ spade

hemdɔsta (ହେମ୍‌ଦସ୍ତା) - ହେମଦସ୍ତା mortar

hẽsɔ?te baijaṭi (ହେଁସଃତେ ବାଇଜାଟି)
jigtujaṭi (ଜିଂତୁଜାଟି) | ମସିଣା mat

hendeuru (ହେନ୍ଦେଉରୁ) - କଳାଭ୍ରମର black bee

hesa? (ହେସାଃ) - ଅଶ୍ୱତ୍ଥ peepal tree

hena (ହେନା) - ହେନା queen of the night

heḷejira (ହେଳେଜିରା)
kɔḷajira (କଳାଜିରା) | କଳାଜିରା blackcumig seed

kendepaṭa (ହେନ୍ଦେପାଟା)
kɔḷapata (କଳାପାଟା) | କଳାପଟା black board

heṭẽṭẽɔ̃ḍ (ହେଟେଁଟେଁଅଁଡ୍) (K)
tẽtẽi (ଟେଁଟେଁଇ) (R) | ଟେଂଟେଇ tattler bird

henḍer (ହେଣ୍ଡେର୍) - କ୍ଷୟ wane

hegde (ହେଂଦେ) - କଳା black

herel (ହେରେଲ୍)
ha?mte (ହାଃମତେ) | ସ୍ୱାମୀ husband

ho-gɔ?-e (ହୋ-ଗଃ-ଏ) - ନରହତ୍ୟା murder

horapa?jaga (ହୋରାପାଃଜାଗା) - ସମାଧିସ୍ଥଳ burrial ground

hakɔgiti?ḍaba (ହୋକଗିଟିଃଡାବା) - ମାଲବୁହାଡବା wagon

ଶବ୍ଦକୋଷ

(ଖ)

ଓଡ଼ିଆ-ଇଂରାଜୀ-ହୋ

ହୋ-କ୍ରିୟା

HO-VERB

ଅଡ଼ାଇବା to drive - ହାର୍ har

ଅଭିବାଦନ କରିବା welcome - ସେନ୍ଦାରମ୍ sendarɔm

ଅନାହାରରେ ରହିବା starve - ରେଙ୍ଗେତେ ତାଇନ୍ regeŋte tain

ଅର୍ଚ୍ଚନା କରିବା worship - ବଙ୍ଗାଏତେୟା bɔŋgae-teya

ଅସ୍ୱୀକାର କରିବା deny - କାଃଆୟୁମେତେୟା kaʔayumeteya

ଅନୁସରଣ କରିବା follow - ପାଞ୍ଜାତାୟେମ୍ pañjatayèm

ଅଭିଶାପଦେବା curse - ନିଆଁମ୍‌ତେୟା niãmteya

ଅଟକିବା stop - ଆଟ୍‌କାଓ aṭkao

ଅନୁତାପ କରିବା repent - ଚନାବ୍‌ତେ ଉଲୁଃଇ canabteuḷuʔi

ଅମଳ କରିବା reap, harvest - ଚାଆସିର୍‌ରାକାବ୍‌ତେୟା caasirrakabteya

ଅନାଦର କରିବା disregard - କାକୁସିଆଇତେୟା kakusiaiteya
କାଦୁଲଲ୍ kadulaḷ

ଅଦୃଶ୍ୟ ହେବା disappear - କାଃନେଲ୍‌ନାମଓଁ (K) kaʔnelnamɔã

ଅସମ୍ମତ ହେବା refuse - କାଃସାନାଂତେୟା (R) kaʔsa-naŋteya
ମତକାଃ-ଏମଃ (K) mɔtkaʔ-emɔʔ

ଅବରୋଧ କରିବା besiege - ଏସେଡ୍‌ଜଗାଓ eseḍjcgao

ଅତିରଞ୍ଜିତ କରିବା exaggerate - ଏସୁପ୍‌ରେଃଏଚବିତେୟା esupureʔecɔbiteya

ଅଜାଡ଼ିବା pour - ଉବ୍ ub
ଉଜୁଲାଓ ujuḷao

ଅନୁଶୋଚନା କରିବା repent, regret - ଉଲୁଃବେଟାଏ uḷuʔbeṭae

ଅନିଦ୍ରା ରହିବା awake - ଉଜୁଗୁରାତାଇନଃ ujuguratainɔʔ

ଅନୁଭବ କରିବା feel - ଉଲୁ ଆଟକାର୍‌ତେଆଃ uḷuaṭkarteaʔ

ଅଣ୍ଡାଳିବା grope - ଆଣ୍ଡାଳାଓଁ anḍaḷão
ଚପୁନାମ୍ capunam

ଅଣେଇବା tilt - ଆଉଇରିଃ auiriʔ

ଅନୁମତି ଦେବା allow, permit - ଅନ୍‌ମତିଏମ ɔnmɔtiem

ଅନୁମାନ କରିବା guess - ଅନ୍‌ମାନିଇତାନାଃ ɔnmaniitanaʔ

ଅପବାଦ ଦେବା slander - ଉମିଅତେଆଏମ୍ umiɔteaem

ଅନଶନ କରିବା fast - ଉପାସ୍‌ରେଆଜିଦ୍ upasreajid

ଅଣ୍ଟିବା to tight - କେଟେଏ (K) keṭee
ଉରିଃ (R) uriʔ

ଆସିବା come - ହିଜୁଃ hijuʔ

ଆଡ଼େଇବା to put aside - ହାର୍ har

ଆଦେଶଦେବା order - ହୁକୁମ୍‌ଏମ୍ hukumem

ଆଉଟିବା to melt - ସାଉଗି saugi

ଆଞ୍ଚୁଡ଼ିବା scratch - ରାଗ୍‌ଦାଓ ragdao

ଆରୋଗ୍ୟକରିବା cure - ବୁଗିକିୟାଃ bugikiya?

ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିବା invite - ନେଣ୍ଡାଃଏମ୍ (K) nenḍa?em

ଆଗେଇବା advance - ଆୟାର୍ ayar

ଆଦର କରିବା caress, fondle - ଦୁଲାଲ୍ dulal̤

ଆବୃତ କରିବା cover - ଦାପାଲ୍ ଏସେଡ୍ dapalesed̤

ଆଘାତ କରିବା hit, strike - ଥାପାମ୍‌ତେୟା thapamteya

ଆତ୍ମରକ୍ଷା କରିବା defend - ଜିବନ୍‌ବାଚାଓ (K) jibɔnbancao

ଆପାନାର୍ ବାଂଚାଓ (R) apanarbaŋcao

ଆହାର କରିବା eat - ଜମେତେୟା jɔmeteya

ଆରମ୍ଭ କରିବା begin - ଉଂକୁଲୁଇତେୟା uŋkuluiteya

ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବା suicide - ଆଃ-ଏଟେଗଃଏନିଃ a?-etegɔ?eni?

ଆଉଜିବା lean - ଆଉଜାଓ aujao

ଟେଣ୍ଡେର୍ tenḍer

ଆଣିବା to bring - ଆଉଇ (K) aui

ଆଗୁ (R) agu

ଆଣ bring - ଆଗୁ (R) agu

ଆଉଇମେ (K) auimi

ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବା bless - ଅସିର୍‌ବାଦ୍‌ଏମ୍ asirbaḍem

ଆଶା କରିବା hope - ଆସାଲେଡ଼ାଞ୍ଜ୍ asaleḍañj

ଆପତ୍ତି objection - ଆପାତି (R) apati

ଆପତି (K) apɔti

ଇଚ୍ଛା କରିବା wish, want - ମନେଏଁତେୟା (K) mɔnẽẽṭeya

ସାନାଂତେୟା (R) sanaŋteya

ହିକୁଟିବା - ହିକ୍‌କାଓ hickao

ଉଠାଇବା (ହାତରେ) pick-up - ହାଲାଂଗ୍ରାକାବ୍ halaŋrakab

ଉଠାଇବା (ନିଦରୁ) awake - ଉଠାଇମେ uṭaime

ଉଖାରିବା poke - ହତର୍/ସୁଲିଇ hɔtɔr/sul̤ii

ଉଦ୍ଧାର କରିବା rescue - ହାର୍‌ଦୁଃ hardu?

ବାଞ୍ଚାଓକିଆଃ bañcaokia?

ଉଷୁମ କରିବା to make worm - ଲଲଃଏମ୍ lɔ-lɔ?em

ଉପଭୋଗ କରିବା enjoy - ରାଁସାନ୍‌ତେୟା rãsanteya

ବୁଗୁଇତେୟା buguiteya

ଉଲସିବା overjoy - ରାଁସାନା rãsana

ଉଠିବା rise,wake - ରାକାବ୍ (ଦାରୁ) rakab (daru)

ଏବେନୁଉଠା (ନିଦରୁ) ebenuṭɔ (from sleep)

ଉଚ୍ଚାରଣ-କରିବା utter - ପୁସ୍ଟାଓତେ ଜାଗାର୍ (K) pusṭaotejagar

କାରାଂଏତେୟା (R) karaŋeteya

ଉଛୁଳିବା to overflow - ପୁଉର puur

ଉପାର୍ଜନ କରିବା earn - ଆର୍‌ଜାଓ arjao

ଉପାଇବା - ତୁଲ୍ ଏତୋଲ୍ tuletɔl

ଉଜାଡ଼ିବା spoil - ଦୁଲୁଜୁଲାଓ dulujul̤ao

ଉଂଚାଇବା lift strick or instrument - ଉଞ୍ଚାଓ uñcao

ଉଙ୍କିବା peep - ଚାପୁବିୟୁର୍ capubiyur

ଉତ୍ତେଜିତ କରିବା excite - କୁର୍‌କୁରିରି kurkuriri

ଉତ୍ସାହିତ କରିବା encourage - କାଜିତେଦେଙ୍ଗାଏମ୍ kajitedengaem

ଉପବାସ କରିବା fast - କାଟାବ୍‌ତେ ତାଇନାଃ kaṭabtetaina?

ଉପାସ୍ ତାଇନାଃ upastaina?

ଉଙ୍କି ମାରିବା peep - କବଅଃ kobɔɔ?

ଉଚ୍ଛେଇବା - ଏତଲ୍ etɔl

ଉକାଳିବା vomit - ଉଲାଃ ula?

ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିବା renovate - ଉଜୁଲାଓ ujuḷao

କଟାଏଲା kɔṭaeḷa

ଉଜୁଡ଼ିବା destroy - ଉଜାଲାଓ ujaḷao

ଉଭେଇବା vanish - ଉଭାଓୟାନା ubhaoyana

ଉତ୍ତର ଦେବା answer - କାପାଜିରୁଆଃ kapajirua?

ଉଡ଼ିବା fly - ଆପିର୍ apir

ଉଡ଼ାଇବା to make fly - ଆପିର୍ଏଲାଃ (K) apireḷa?

ଆପିରିଇ (R) apirii

ଉଷେଇବା to immerse - ଆଂଦାଃ aŋda?

ଉଷୁଁଇବା boil - ଆଂଦାଃ (ବାବା) aŋda? (baba)

ଉପାଡ଼ିବା to uproot - ଆରତୁଡ୍ artuḍ

ରୁବ୍ rub

ଏଡ଼ିବା avoid - ଏଳାଓ eḷao

ଓଦା କରିବା wet - ଲୁମେତେୟା lumeteya

ଲଆଡ଼ାଃତେୟା lɔaḍɔ?teya

ଓହରିବା to full back in fear - ବାଗେନ୍‌ମେ bagenme

ଓଳେଇବା sweep - ଜଅଃ jɔɔ?

ଓଲଟି ପଡ଼ିବା overturn - ଓଲ୍‌ଟାଓ (K) olṭao

ପାଲ୍‌ଟାଓନୁର୍ (K) palṭaonur

ପାଲ୍‌ଟାଓଇୟୁର୍ (R) palṭaoiyur

ଓଗାଳିବା stop, to prevent - ଏସେଡ୍ eseḍ

କେସେଡ୍ keseḍ

ଓଲଟିବା invert - ଉଲ୍‌ଟାଓ ulṭao

ଓଜନ କରିବା weigh - ଉଜୁନ ujun

ତୁଲଏତେୟା tulaeteya

ଓହ୍ଲାଇବା step down - ଆଁଦୁନ āndun

ଆଁଗୁନ୍ āgun

ଓଟାରିବା drag, pull - ଅର୍ ɔr

କେଂଚିବା poke - ହଟର୍ hɔṭɔr

କାମୁଡ଼ିବା bite - ହୁଆଃ hua?

କଅଁଳିବା to putforth new leaves - ସାଗେନ୍ sagen

କୁଣ୍ଢାଝାଡ଼ିବା mizzle - ଝିପିର୍‌ଝିପିର୍‌ଗାମା jhipirjhipirgama

କାଢ଼ିବା bring out - ରୁଲ୍/ଅଣ୍ଡୋଂ rul/ɔnḍɔŋ

କାନ୍ଦିବା cry - ରାଃଆ ra?a

କାମ କରିବା to work - ପାଇଟିୟାବୁ paiṭiyabu

କଅଁଳାଇବା - ଡିଗାଡଗ୍‌ସାଗେନ୍ ḍigaḍɔg sagen

କମ୍ପିବା - ଥାବାଃ (K) thaba?

ତାବାଇ (R) tabai

କଷ୍ଟପାଇବା suffer - ଦୁକୁ/ହର୍‌କଟ୍ ନାମ୍‌କେଡ଼ା duku/ hɔrkɔt namkeḍa

କଳଂକିବା to become junk - ଜଁକ୍‌ସାବ୍ (K) jɔ̃ksab

ଇଅଃ (R) iɔ?

କାନ୍ଧେଇବା to shoulder - ଗଅ gɔ?

କାଟିବା cut - ଗେଡ୍ geḍ

କରତିବା to saw - କରତଃତେଗେଡ଼େତେୟା kɔrɔtɔʔtegeḍeteya

କରିବା do - ବାଇମ୍ baim

କମେଇବା earn - ହୁଳିଂଏମ୍ huḷiŋem

କଡ଼େଇବା turn to side - କାଟେନ୍‌ତେୟା katenteya

କୋରିବା scrape - ହୁସିଡ୍ husiḍ

କିଣିବା buy, purchase - କିରିଂ kiriŋ

କୁଂଚିବା frill - କାସଃ kasɔʔ

କୁଦିବା to jump, leap - ଆଇଁଲ୍ aĩl

ଉଇଁଃ uĩ

କୋଡ଼ିବା loosen earth with spade - କଲଅଃ koḷɔɔʔ

କାଶିବା to cough - କୁଃଉ kuʔu

କଷିବା work out, do - କସାଓ kɔsao

କହିବା say, tell, speak - କାଜିଇମ୍ kajiim

କଂପିବା tremble - ରୁକୁନ୍ rukun

କୁତୁକୁତୁକରିବା tickle - କୁଳୁକୁଳୁଇମେ kuḷukuḷuime

କଳିକରିବା quarrel - ଏପେରାଂ eperaŋ

କାନେଇବା over hear - ଆଃତେନ୍ aʔten

ଆୟୁମ୍‌ତେୟା ayumteya

ଖରଡ଼ିବା fry - ଆଟାଇସିନ୍ ataisin

ଖଟିବା toil - ଖଟାଅଃ (K) khɔṭaɔʔ

କାଟାଅଃ (R) kaṭaɔʔ

ଖଣ୍ଡଖଣ୍ଡ କରିବା bruish, smash - ଖାଣ୍ଡିଖାଣ୍ଡିଇମେ (K) khanḍiikhanḍiime

ବାଣ୍ଡିଇ ବାଣ୍ଡିଇମେ (R) banḍiibanḍiime

ଖବରଦେବା inform - ନେଣ୍ଡାଏମ୍ (K) nenḍaem

ଦିଲିଏମ୍ (R) diliem

ଖର୍ଚ୍ଚକରିବା spend, expend - କାର୍ଚ୍ଚଏ karcae

ଖଣ୍ଟେଇବା to grimace - ଖେନ୍‌ଟେଲାଓ khentelao

ଖସଡ଼ିବା slip, slide - ଜିଲଡ଼େୟାନାଃ jiladeyanaʔ

ଖସିବା slip slide - ଇୟଃ iyɔʔ

ଖାଇବା eat - ଜମ୍ jɔm

ଖିଅରକରିବା shave - ରାଚାମ୍‌ଇରି racamiri

ହୟ-ଇମେ hɔy-ime

ଖେଳିବା play - ଉନୁଂ unuŋ

ଇନୁଂ inuŋ

ଖୁଆଇବା feed - ଆଜମ୍ ajɔm

ଖୁଣିବା - ଉକୁଟାଅଃ ukutaaʔ

ଖୁଂଚିବା to poke - ଖୁଞ୍ଚାଓ khuñcao

ଖୁଂପିବା nibble - ସଦାଅଃ sɔdaaʔ

ଖୋସାମତକରିବା flatter - ଖସାମୁତିଇମ୍ khasamutiim

ଖୋଲିବା open - ନିଃଇଁ niʔĩ

ଖୋଜିବା to seek - ପାନ୍ତି panti

ନାମ୍ nam

ଖୋଳିବା dig - ଲାଅଃ laaʔ

ଗଦେଇବା heap up - ହୁଣ୍ଡିଇତେୟା hunḍiiteya

ଗଣିବା count - ଲେକା leka

ଗଡ଼ିବା roll on the ground - ବାଟିଇ baṭi

ଗଳିବା enter through a narrow lane -

ପାରମ୍ parɔm

ତାବ୍ tab

ଗଢ଼ିବା built - ବାଇତେୟା baiteya

ଗଛ ଲଗାଇବା plant - ଦାରୁରଅଃୟାଃ darurɔaʔyaʔ

ଘଂଠାଇବା to tie knot - ଥଣ୍ଡମ୍ thondom

ଗରଜିବା to roar - ଗାର୍‌ଜାଓ garjao

ଗଡ଼ାଇବା roll around thing on the ground - ଗୁଡ୍‌ଲଓ gudlao

ଗର୍ବ କରିବା hoast - ଗର୍‌ବ୍‌ଟାନା gorbo?tana

ଗପ କରିବା gossip, talk - କାହାନି ଜାଗାର୍ kahani jagar

ଗାଧୋଇବା bathe - ଓଲାଃନ୍ ola?n

ଗାଳେଇବା - ଆର୍‌ଗାଏଃ argae?

ଗାଳିବା sift water - ଆଁଣେଏଁ (K) ãneẽ

ଟେଣ୍ଡାଆଃ (R) tendaa?

ଗାଳିଦେବା abuse, chide - ଏରାଂଟେୟା eragteya

ଗାଇବା sing - ଦୁରାଂ durag

ଗିଳିବା swallow - ଉଡ୍ ud

ଗିରଫ arrest - ଥଲ୍ଇଦି tholidi

ଗୁରୁଣ୍ଡିବା creep, crawl - ଅମ୍ବାଆଃସେନଃ ombaa?seno?

ଇକୁଃମ୍‌ସେନଃ iku?mseno?

ଗୁନ୍ଥିବା string - ଗାଲାଂ galag

ଗୁଡ଼ାଇବା (ସୂତା) to bundle (thread) - ଟାକୁଇଁ takuĩ

ଗେଲ କରିବା caress - ବେଲ୍‌ଲେଂ (R) beleg

ଦୁଲାଲ୍ (K) dulal

ଗୋଳମାଳ କରିବା disturb, make a noise - ଗୁଲ୍‌ମାଲ୍‌ଟେୟା gulmalteya

ଗୋଳେଇବା stir - ଘାନ୍‌ଟାଓ ghantao

ଗୋଇଠା ମାରିବା kick - ଥେଗାଇ thegai

ଗୋଟେଇ ଆଣିବା fetch - ହାଲାଂଆଉଇ halagaui

ଘଟିବା happen - ହବାଆଃ hobaa?

ଘଉଡ଼ିବା to drive out - ହାରେଣ୍ଡାଃ harenda?

ଘଷିବା rub - ଗେସାଃ gesa?

ଘର ଛପର କରିବା thatch - ଅଓ୍ୱାଃକ ଛପର୍‌ଟାନା owa?kochoportana

ଘାସ କାଟିବା mow - ଟାସାଡିର୍‌ଟେଆ (K) tasadirtea

ଦୁମ୍ବୁଇର୍‌ଟେଆ (R) dumbuirtea

ଘାସ ବାଛିବା weed ଟାସାଡ୍‌ହେ-ଏଡ୍ (K) tasad he-ed

ଦୁମ୍ବୁସାଲ୍‌ଟେଆ (R) dumbusalatea

ଘାଣ୍ଟିବା to mix up - ହଣ୍ଡାବିୟୁର୍ hondabiyur

ଘୁଞ୍ଚିବା to move - ଆତମ୍ atom

ଘୁଷୁରିବା to drag ଘୁସୁରାଓ ghusurao

ଘୁମାଇବା be drowzy - ଜାପିଡ୍ japid

ଘୂରିବା go round - ବିୟୁର୍ biyur

ଘୂରାଇବା revolve - ବିୟୁରେମ୍ biyurem

ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ି ମାରିବା snore - ହୋଁଟୁର୍ (K) hõtur

ହୁଁଟିର୍ (R) hūtir

ଘୃଣା କରିବା hate - ହିଲାଂଟେୟା hilagteya

ଘୋଡ଼ାଚଢ଼ିବା ride - ସାଦମ୍‌ଦେଃଏ sadomde?e

ଘୋଡେଇବା to cover - ଦାଲବ୍ dalob

ଚଳିବା manage - ଚଲାଓଃ calao?

ଚରିବା graze - ଆତିଂ atig

ଚମ୍ପଟ ଦେବା abscund - ଉକୁଟେ ସେନଃଟେୟାଃ ukuteseno?teya?

ଚମକାଇବା frighten - ଚମ୍‌କାଓଇରି (K) comkaoiri

ବେଟେଂଗିରି (R) betegiri

ଚଳେଇବା lead, drive ଚଲାଓ calao

ଚଉଡବା fold a cloth four fold - ଚୁଉତାଓ cuutao

ଚକଟିବା kneed, mix with the hand - ସୁଇଡ୍ suiḍ

ଚକ୍ ଚକ୍ କରିବା glitter, shine – ଜିଲିବ
ଜିଲିବ୍‌ବଃଅତେୟାଃ - jilib, jilibbɔʔɔteyaʔ

ଚଢ଼ିବା to climb - ରକାବ୍ rakab

ଚକିତକରିବା/ଚମକିପଡ଼ିବା startle - ବେଟେଂଘଃତେୟାଃ beṭeŋhɔʔteyaʔ

ଚହଟିବା - ମହକାଓୟାନା (K) mɔhɔkaoyana
ମାହାକାଓ (R) mahakao

ଚାଟିବା - ଆଜାଲ୍ ajal

ଚାବିଖୋଲିବା unlock - କୁଲ୍‌ପୁନିଃଞ୍ଜତେୟା kulpuniĭteyaʔ

ଚାବିପକାଇବା lock up- କୁଲ୍‌ପୁଇତେୟାଃ kulpuiteyaʔ

ଚାଷକରିବା plough - ତାଅସ୍ କରାଓ taas kɔrao

ଚାଖିବା to taste - ଚାକା caka

ଚାହିଁବା look ନେଲ୍/ଲେଲ୍ - nel/lel

ଚାପିବା press - ଲତୁମ୍ latum

ଚିରିବା to tear - ଅୟେଏଃ/କେଚାଃଓ ɔyeeʔ/kecaʔo

ଚିମୁଟିବା to pinch - ଇଚାଃ icaʔ

ଚିନ୍ତାକରିବା think - ଉଳୁଃଇ uḷuʔi

ଚିହ୍ନିବା to recognise - ଉରୁମ୍ (R) urum
ଚିନାଁଃ (K) cinãʔ

ଚିତ୍ରକରିବା paint - ଚିତ୍ରବାଇତେୟାଃ citrɔbaiteyaʔ

ଚିଠାକରିବା draft - ଚିଟାବାଇତେୟାଃ ciṭabaiteyaʔ

ଚିପୁଡ଼ିବା wring, squeeze - ଚିପା/ସିପୁଃଡ୍ cipa/sipuʔḍ

ଚିରିବା to tear - କେଚାଃ (K) kecaʔ
ଚାଚାଅଃ cacaaʔ

ଚିକ୍କଣାଇବା polish - ପାଲିସ୍ palis

ଚିଡ଼ାଇବା to tease - କୁର୍‌କୁରିରି kurkuriri

ଚିପିବା squeeze - ଲିନ୍ lin

ଚୁପ୍ତ contract - ଏମ୍‌ଚାବା emcaba

ଚୁମ୍ବନ କରିବା kiss - ଚେରଃ-ବିମ୍ cerɔʔ-bim

ଚୂରିବା grind, crush - ଗୁଣ୍ଡାଃ-ଏତେୟା gunḍaʔ-eteya

ଚେଷ୍ଟାକରିବା try - ଚେଷ୍ଟାଏୟା cesṭaeya

ଚେଇଁବା wake up from sleep - ମେଡ୍‌ମାର୍‌ସାଲ୍ meḍmarsal

ଚୋପାଛଡ଼ାଇବା peel - ଚକାଃଅଚଅଏତେୟାଃ cɔkaʔɔcɔɔeteyaʔ

ଚୋବାଇବା munch, chew - ଚାକବ୍ ଗୁଣ୍ଡେ cakɔb gunḍe
ତାଗଏଃ/ଲିଜୁମ୍ tagɔe/lijum

ଚୋରିକରିବା steal - କୁମ୍ବୁଉଇତେୟା kumbuuiteya

ଛଳନା କରିବା pretend - ଚାକାଡତେୟା (K) cakaḍteya
ବାହାନାଇ (R) bahanai

ଛନ୍ଦିବା hobble - ଛନ୍ଦାଓ chɔŋdao
ତଲ୍ tɔl

ଛପିବା hide - ଉକୁତେତାୟୁ ukutetayu
ଉକୁ uku

ଛପାଇବା print, conceal - ଛପାଇରି (K) chɔpairi
ଚାପାଅଃ (R) capaɔʔ

ଛୋଟେଇବା limp - ଛଟାଛଟାସେନ୍ (K) chɔtachɔtasen
ଦବେଡ୍ ଦବେଡ୍ (R) dɔbeḍ dɔbeḍ

ଛାଣିବା filter - ଅଆଃର୍ (K) ɔaʔr
ଇତିଂ (R) itiŋ

ଛାଡ଼ିବା leave - ବାଗେଏତେୟା bageeteya

ଆ-ଆଃଏତେୟା a-a?eteya

ଛିଙ୍କିବା sneeze - ଅଚୁଃ (K) acu?

ହାଚୁ (R) hacu

ଛିଡ଼ାହେବା stand - ଠିଙ୍ଗୁନ୍ tingun

ଛିଟିକିବା splash up - ପାସିର୍ pasir

ଛୁରିମାରିବା stab - ଛୁରିତେସବଃ (K) churitesɔbɔ?

ଚୁରିସବଇ (R) curisɔbɔi

ଛୁଇଁବା touch ଜୁଟିଡ୍ juṭiḍ

ଛେରିବା pass watery stools - ଇଇଃପଟମ୍ ii?pɔṭɔm

ଛେଚିବା bruise କଟାମ୍ kɔṭam

ଛେପପକାଇବା - ବେ-ଏ-ଏଳା be-e-eḷa

ଛେଦିବା - ମାଆଁସିଡ୍ maãsiḍ

ଜନ୍ମଦେବା procreate - ଜନମ୍‌ଇଁତେୟା jɔnɔmĩteya

ଜଳସେଚନ କରିବା irrigate - ଦାଃବାନ୍‌ବିୟୁରେତେୟାଃ da?banbiyureteya?

ଜଗିବା to watch - ହୋରାଃ hora?

ଜାଳିବା to light - ଅତାର୍ atar

ଜାଗ୍ରତ କରିବା wake - ଉତେ କେଲେଃଏନ୍‌ତେୟାଃ utekele?enteya?

ଜାଣିବା know ଏତୟେ/ଆଦୟା etɔye/adɔya

ଜାରି କରିବା promulgate - ଜାରିତାଇୟା jaritaiya

ଜାଳିବା (ନିଆଁ) to fire, kindle - ଜୁଲେମ୍ (ସେଗେଲ) julem (seggel)

ଜାବୁଡ଼ିବା to hold fast - ହାମ୍ବୁଡ୍ hambuḍ

ଜୀର୍ଣ୍ଣ କରିବା digest - ହଜମେତେୟା hɔjɔmeteya

ଜିତିବା win - ଜିତାଅଃ jitaɔ?

ଝାଉଁଳି ପଡ଼ିବା droop - ଗସଃତେୟାଃ gɔsɔteya

ଝାଡ଼ିବା to dust - ଜଃଅ jɔ?ɔ

ଝୁଲିବା swing hang - ହାଃକା ha?ka

ଟହଲିବା trot about - ଟହଲଓ ṭɔhɔlao

ଟପିବା surpass - ପାରମ୍ parɔm

ଟଳିବା fall down - ବାଟିଇ (K) baṭii

ଗୁର୍ (R) gur

ଟାଣିବା draw, pull - ଅଃର୍ ɔ?r

ଟାଙ୍କୁଲି କରିବା chaff - ଆର୍‌ଗାଃଏତେୟା arga?eteya

ଟାଂକିବା eat too much - ପୁରାତେଜମ୍‌କେଡ଼ାଃ puratejɔmkeḍa?

ଟାଂଗିବା hang - ହାଃକାଏ ha?kae

ଟାଙ୍କୁରିବା bristle ଉବ୍ରୁସରୁସୁ ubrusrusu

ଟିପଦେବା impress thumb ଟିପ୍‌ଅତାଃ ṭipɔta?

ଟିପିବା ଟିପରେ) press - ଟିପ୍‌ଏମ୍ ṭipem

ଟିପିବା (ଲେଖିବା) note - ଟିପାଓ ṭipao

ଟୁଙ୍ଗାରିବା (ମୁଣ୍ଡ) nod - ବଃଅ ଡବଃ bɔ?ɔḍɔbɔ?

ଟେକିବା lifting up - ତୁଲ୍ tul

ଠଉରାଇବା to guess - ଠଉରାଓତେୟା (K) ṭhɔuraoteya

ତାଆକ (R) taakɔ

ଠକିବା cheat, deceive - ଏଳାଅଃ eḷaɔ?

ଠକିବା beat - ଟୁକାଓ ṭukao

ଠେଲିବା push - ଉଦୁର୍‌ପେରେଃଏ udurpere?e

ଠେଲିବା push - ଉଦୁର୍ udur

ଠେଲା ଦେବା - ତୁରୁବ୍ turub

ଡରିବା fear - ବରଃ bɔrɔ?

ଡକାଇବା sendfor - କେୟାଆଉ keyaau

ଡକାୟତି robbery - ଡାକାତ୍ ḍakat

ଡାକିବା call - କେୟା keya

ଡ଼ିଆଁ jump - କୁଡ଼ିଲ୍ kuḍil

ଉଇଃ ui?

ବୁଡ଼ିବା dive - ଉନୁମ୍ unum

ଭୁଙ୍କିବା peep - ରାଁସାତେପୁରାଃନୁଇଁତେୟା rāsatepura?nuĩteya

ଛୁଇଁବା (ରୋଗ) infect - ଜାନ (ରଗା) jan (rɔga)

ଡେରିବା lean - ଟେଣ୍ଡେର tenḍer

ଢଳିବା inchine - ମିଡ଼୍ପାଆଃତେ ବାଟିନାଃ (K) midḍpaa?tebaṭina?

ଗୁର୍ (R) gur

ଢାଳିବା pour, spill - ଦୁଲ୍ dul

ଢାଙ୍କିବା cover - ହାରୁବ୍ harub

ଢୁଲାଇବା doze - ଜାପିଡ଼େତାନା japiḍetana

ଢୁକିବା - ବଲନ୍‌ତେୟା bɔlɔnteya

ତଉଲିବା weigh - ଉଜନ୍ ujɔn

ତଲ୍ଲିନେବା searchafter supervise - ଦାଇତିଡ଼େତେୟାଃ daitiḍeteya?

ତଳରୋଇବା transplant - ତାଳାରଅ taḷarɔa

ତଦନ୍ତ କରିବା investigate - ପାନ୍ତିନାମେଆଁ pantinameã

ତୋଦନ୍‌ତୋୟାବୁ tɔdɔntɔyabu

ତରିବା be saved - ପାରମ୍ parɔm

ତରିଯିବା cross - ପାରମ୍‌ତେୟାଃ parɔmteya

ତରକିବା be cautious before hand - ବରୋଃ/ବରୋୟେ bɔrɔ?/bɔrɔye

ତନ୍ନତନ୍ନ କରି ଦେଖିବା scrutinise ବୁଗିଲେକାନେଲ୍‌ବିୟୁର୍ - bugilekanelbiyur

ତରାଟିବା stare - ମେଡ଼୍‌କେଟେଏଃ (K) meḍkeṭee?

ସେଙ୍ଗେର୍‌କେଳେଏଃ (R) sengerkeḷee?

ତର୍କ କରିବା argue, plead - ଲଗାତିଂ (K) lagatiŋ

ତର୍କୋୟେ (R) tɔrkɔye

ତିନ୍ତିବା drench - ଆଦାଡ଼େନ୍ adaḍen

ତତାଇବା to heat - ଲଲ୍-ଅଃ lal-ɔ?

ତଡ଼ିବା driveout - ହାର୍ har

ତାଳି ମାରିବା clap - ଟିପପଲୋୟେ (K) ticapɔḷɔye

ଟି ପାଆପଅ (R) tipaapɔa?

ତାଲିମ ଦେବା train ଏପେତତେୟାଃ epetɔteya?

ତ୍ୟାଗ କରିବା giveup leave - ବାଗେଏତେୟା bageeteya

ତାଡ଼ିବା digout earth - ତାଲିଅଲ୍ (R) taliɔl

ତାତିବା hot - ଲଲଃତାନାଃ lɔlɔ?tana?

ତିଷ୍ଠିବା exist - ଟାଇୟାନା (R) ṭaiyana

ତାଇୟାନା (K) taiyana

ତିନ୍ତାଇବା moisten - ଅଦାଡ୍ adaḍ

ତୁଳିବା weighment - ଗଡ gɔḍ

ତୁଟିବା be settled - ଚବାୟାନା cabayana

ତୁଲାଇବା to manage - ଚଳାଓତାନିଃ caḷaɔtani?

ତୁଳନା କରିବା compare - ଜକାଃକିନାବୁ jɔka?kinabu

ତୁଚ୍ଛାଇବା/ତୁଚ୍ଛେଇବା disobey - କାମାନାତିଂ kamanatiŋ

ତୁନିହେବା be silent - ହାପାନ୍‌ମେ/ହାପା hapanme/hapa

ଥଟ୍ଟାକରିବା joke - ଅର୍ଗାଃଏ arga?e

ଥମିବା cease, stop - ଟିଙ୍ଗୁ tingu

ଥନଦେବା suckle the baby - ନୁନୁଏମ୍ nunuem

ଥରିବା tremble - ରୁକୁଃ ruku?

ଥଣ୍ଡାକରିବା make cool - ରେୟାଃ/ରାଏ reya?/rae

ଥକାମାରିବା relax - ଲଗାଜିରାଓ lagajirao

ଥକିବା get tired - ଲଗାଃ laga?

ଥାପିବା establish - ଟାପାନା tapana

ଥାପଡ଼େଇବା pat - ମାଏଁମାଏଁ ତେଥାମେତେୟା (K) maẽmaẽtethameteya

ପାଆପାଆ (R) paapaa

ଥୋଇବା keep, put - ଜଗାଓ (K) jɔgao

ରିକା (R) rika

ଥୋପେଇବା - ଚପଲ୍ capɔḷ

ଦଳିବା press together - ଏନ୍ en

ଦରକଷିବା bargain - ଗନଂବାଇ gɔnɔŋbai

ଦରକରିବା fix the price of - ଗନଂଇତେୟା gɔnɔŋiteya

ଦଣ୍ଡବତ ହେବା bow - ଜହାରତେୟା (K) jɔharteya

ଜହାରେନ୍ (R) jɔharen

ଦଣ୍ଡିବା punish - ଦାଣ୍ଡମ୍ danḍem

ଦୟା କରିବା be kind, take pity on -

ଦାୟାଇମେ (K) dayaime

ସେୟନ୍ (R) seyɔn

ଦଣ୍ଡଦେବା inflict, punishment - ଦଣ୍ଡଏମାଇଁ dɔnḍɔemaĩ

ଦଖଲ କରିବା occupy - ଦଖଲ୍ଇଦଇ dɔkhɔlidii

ଦର୍ଶିବା search - ତି-ବିୟୁର୍ବାଃ ti-biyurba?

ଦୌଡ଼ିବା run - ନିର୍ nir

ଦଂଶିବା bite, sting - ହୁଆଃ/ସଦାଃ hua?/sɔda?

ଦାଗିବା brand, shoot - ଦାଗାଓ/ଆତାର୍ dagao/atar

ଦାହିବା (ପୋଡ଼ିବା) burning - ସେଙ୍ଗେଲ୍‌ରେ ଆତାର୍ sengelre atar

ଦାନ୍ତଘଷିବା cleanse the teeth - ଦାଟାଗେସାନାଃ (K) daṭagesana?

କାର୍ କାଡ଼ନା (R) kar kaḍna

ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରିବା gnaw - ଦାଟାରାଟାରଟୋୟେତେୟା daṭaraṭarɔṭɔyeteya

ଦାନକରିବା give away - ଦାନ୍ଏମ୍ danem

ଦିଶିବା be seen - ନେଲଆଃ nelɔa?

ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିବା sigh - ଜିଲିଂଜିଲିଂସାଏଁଡ଼ତେୟାଃ jiligjiligsaẽḍteya?

ଦୁମ୍‌କିବା - ଦୁମ୍‌କାଓ dumkao

ଦୁଲୁକିବା tremble - ଦୁଲ କାଓ dulkao

ଦୁଃଖ କରିବା regret - ଦୁକୁୟାନା dukuyana

ଦୁହିଁବା milking - ଟଆଦୁଆଃଓ tɔadua?o

ଦେବା give - ଏମ୍/ଏମଃ em/emɔ?

ଦେଖା କରିବା meet - ନେପେଲ୍ nepel

ଦେଖାଇବା show - ନେଲ୍ଇରି neliri

ଦେଖିବା see - ଲେଲ୍/ନେଲ୍ lel/nel

ଦୋହଲିବା rocking ହିଲାଓ hilao

ଧମକେଇବା threaten - ଧମ୍‌କାଓ dhɔmkao

ଧକା ମାରିବା push, dash - ଧାକ୍‌ଲାଓ dhaklao

ଧଉଳିବା white washing - ଲୁଣ୍ଡାଃ lunḍa?

ଧକୁଡ଼ିବା quick run - ଲଗନ୍‌ନିର lɔgɔnnir

ଧରିବା catch, hold - ସାବ୍ sab

ଧାର କରିବା borrow - ଉଦାରଇ (K) udarɔi

ଦାରୁଆଗୁ (R) daragu

ଧାରଦେବା lend - ଉଦାରେମ୍ udarem

ଧାରିବା owe - ଧାରାଓ/ଦାରାଓ dharao/darao

ଧାଇଁବା run - ନିର୍ nir

ଧୂମପାନ କରିବା smoke - ସୁକୁଲ ନୁଉଁ sukulnuũ

ଧୋଇବା wash - ଗାସାର୍/ଆବୁଂ gasar/abuŋ

ନଇଁବା bend ଉଙ୍ଗୁଡ୍ / ତିରୁବ୍ uŋguḍ/tirub

ନଷ୍ଟ କରିବା spoil - ଖେଟିୟାନାଃ K) khetiyana?

ନସ୍ଟୟେ (R) nɔsṭoye

ନମସ୍କାର କରିବା salute - ଜହାର୍ ଗେ (K) jɔhar ge

ଜହାରେନ୍ (R) jɔharen

ନମିବା pranam - ତିରୁବ୍ tirub

ନକଲ କରିବା copy - ନକଲ୍ କରାଓ nɔkol kɔrao

ନଲବା (ଜମିମାପ କରିବା) to measure - ବାଇଦିମାପ

baidimapɔ?

ଅଟେମୁକା ɔtemuka

ନଦବା, ଲଦବା load - ଲଦି ladi

ନ୍ୟସ୍ତ କରିବା entrust ଏମ୍‌ତାଆଃ/ତିକଲ୍ emtaa?/

tical

ନାହୁବା - ଥୁଞ୍ଜ୍/ତୁଞ୍ଜ୍ thuñj/tuñj

ନିକାଳିବା drive out-ଅଡଙ୍ଗଏଣ୍ଡାଃ ɔdɔŋgɔendɜ?

ନିଭାଇବା extinguish - ଏଁଏଁଟେୟା ẽẽteya

ନିନ୍ଦା କରିବା blame - କାଜିମାଗ୍ଗାଲ୍ (K) kajimaggal

ଉମି (R) umi

ନିବୃତ୍ତିବା stop - କାୟାଃ kaya?

ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବା decide - ଜାଗାର୍‌ମୁଲି jagarmuli

ନିୟମ କରିବା promise - ନିୟମ୍‌ତାଡ଼ା niyɔmtaḍa

ନିଚୋଇବା do a thing throughly -

ବୁଗିଲେକାନେଲ୍ bugilekanel

ନିବାରିବା prevent - ମାନା mana

ନିରେଖିବା to see deeply or vividly -

ସବେନ୍‌ମୁଲିନେଲ୍‌ଟେୟାଃ- sɔbenmulinelteya?

ନିଶ୍ୱାସ ମାରିବା breathe - ସାଏଁଲେଟେୟା saẽḷeteya?

ନିଗାଡ଼ିବା drain out - ହିଞ୍ଜିରାଓ (K) hiñjirao

ହିଂଜି (R) hiŋji

ନୁଆଇବା to bow - ଲିଡୁର୍/ଲିଳୁ (K) liḍur/liḷu

ଲକୁଇ (R) lakui

ନେବା take - ଇଦି idi

ନେଉଟାଇବା turn over - ଉଲ୍‌ଟାଓ ulṭao

ନେଫଡ଼ିବା - ଇସ୍‌କୁଇ (K) iskui

ଚପାଟା (R) capaṭa

ପଚାରିବା ask - କୁଲିଇ kulii

ପଦାଘାତ କରିବା kick - କୁଲ୍‌ସୁଏଣ୍ଡାଃଏଟେୟାଃ

kulsuenḍa?eteya?

ପକାଇବା throw, to drop - ଏଣ୍ଡାଃଅ/ଏଲାଃଆ

enḍa?ɔ/eḷa?a

ପଚାଇବା cause to ripen - ସୋୟାଃଏ sɔya?e

ପରାମର୍ଶଦେବା advise - ଉଦୁବ୍‌ତାନି udubtani

ପକାଇବା endanger - ଆଦାର୍ (K) adar

ଆଦେର୍ (R) ader

ପଠାଇବା send - କୁଲ୍ kul

ପରିଡ଼ିବା seize, arrest - କେସେଡଟେୟାଃ

kesedteya?

ପରିସ୍ରା କରିବା piss, make water - ଡୁକିଇଟେୟାଃ

ḍukiiteya?

ପତାଇବା (ହାତ) - extend - ଟିଆତାଂ tiataŋ

ପଡ଼ିବା fall - ନୁର୍ nur

ପରିଦର୍ଶନ କରିବା inspect - ନେଲିଦିନିଃ nelidiniʔ

ପହଁରିବା (ନଈ, ପୋଖରୀ) swim - ପାଃଏରା paʔera

ଓୟାର୍ ɔyar

ପଢ଼ାଇବା teach - ପାଲାଓତାନିଃ paḷaotaniʔ

ପଢ଼ିବା read - ପାଲାଓ paḷao

ପଜାଇବା sharpen - ପାଜାଓ/ଲେସେର୍ pajao/leser

ପରୀକ୍ଷା କରିବା examine - ପରିଖାଇରି (K) pɔrikhairi

ପୁରିକାଏ (R) purikae

ପଶିବା enter - ବଲଃ/ବଲନ୍ bɔlɔʔ/bɔlɔn

ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା change - ବଦଲ୍ ଲେଆଃବୁ bɔdɔlleaʔbu

ପରଷିବା serve - ଲୁହାଟିଂ luhaṭiŋ

ପଳେଇବା flee - ସେନଃ senɔʔ

ପହଞ୍ଚିବା reach - ସେଟେର୍ seṭer

ପସନ୍ଦ କରିବା like, choose - ସୁକୁଆମ୍ଚି (K) sukuamci

ସାନାଂ (R) sanaŋ

ପରିଷ୍କାର କରିବା mop away wipe away - ସପାସୁତୁରାଏ sɔpasuturae

ପଥ ଭୁଲାଇବା puzzle, bewilder - ହରା ରିଂ ଇରିନିଃ hɔra riŋiriniʔ

ପବନ ବହିବା blow - ହୟ-ଏ-ତାନା hɔy-e-tana

ପରାସ୍ତ କରିବା defeat - ହାରାଓଇତେୟାଃ haraoiteyaʔ

ପ୍ରତାରଣା କରିବା bamboozle - ଚକାଡ୍ cakaḍ

ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା prepare - ବାଇତେୟାଃ baiteya

ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିବା refuse - ବାଗେଏଣ୍ଡାଃଏତେୟାଃ bageenḍaʔeteyaʔ

ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା induce, persuade - ତାୟୋମତେକୁଲ୍କୋ-ତେୟା tayɔmtekulkɔteyaʔ

ପ୍ରହାର କରିବା beat - ରୁଇଃତେୟାଃ ruiʔteyaʔ

ପ୍ରସ୍ତାବ କରିବା propose - କାଜିରାକାବ୍ତେୟା kajirakabteya

ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା question - କୁଲିଓ କାଃ kulio kaʔ

ପ୍ରଶଂସା କରିବା praise - ପରସାଂସାଏ pɔrɔsaŋsae

ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିବା with draw - ଆଉରୁଆଃ auruaʔ

ପାଳିବା (ପୋଷା) tame - ଆସୁଲ୍ asul

ପାହିବା dawn - ସେତାଃଓ setaʔo

ପାଚିବା repen - ଇସିନଃ (K) isinɔʔ

ଜାରମ୍ (R) jarɔm

ପାଛୁଡ଼ିବା winnow - ଗୁମ୍ gum

ପାଛୋଟିବା to congratulate, to receive - ଦାରମ୍ଆଉ (K) darɔmau

ଦାରମ୍ଆଗୁ (R) darɔmagu

ପାଇବା get - ବାମ୍ bam

ପାଲଟିବା tornout - ପାଲ୍ଟାଓ palṭao

ପାଂଚିବା think - ଉଳୁଜଗାଓ (K) uḷujɔgao

ପାଆମ୍ (R) paam

ପାତିବା spread - ଟିଆଟେଡ୍ tiaṭeḍ

ପାଳିବା (ବିଧିବିଧାନ) observe - ମାନାତିଂ manatiŋ

ପାସୋରିବା forget - ରିଂଗ୍ riŋg

ପାକୁଳାଇବା munch - ପାଗୁର୍ pagur

ପାଳିବା (ଲାଳନପାଳନ) bring up, rearup - ହାରାଃଆସୁଲ haraʔasul

ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ୱୀକାର କରିବା acknowledge - ନାମ୍‌କେଡତେୟାଃ
ମାନାତିଂ namkeḍteya? manatiŋ

ପାଦ଼ିବା pass wind - ଗାସିଇ gasii

ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା pray - ଗୁଆରିତେୟା guariteya

ପିଟିବା beat - ଥାମ୍/ରୁଉ tham/ruu

ପିଇବା drink - ନୁଂ/ନୁଂଇ nuŋ/nuŋi

ପିନ୍ଧିବା wear - ପିନ୍ଦା, ଏ-ର୍ pinda, e-r

ପୁଚ୍ଛିବା ask - କୁଲି kuli

ପୂରିବା to fill - ପେରେଏ peree

ପୁରସ୍କାର ଦେବା prize, reward - ବଗସିସ୍ ଏମ୍
bɔgɔsis em

ପୁରାଇବା fill up - ପେରେଏତେୟା pereeteya

ପୂରଣକରିବା fulfil - ପେରେଏତେୟା pereeteya

ପୂଜିବା worship - ବଂଗାଏ bɔŋgae

ପୃଥକ୍ କରିବା separate - ତାଙ୍ଗନ୍-ନେତେୟା
tangan-neteya?

ପେଟେଇଲା - ଅବର୍ ɔbɔr

ପେଲିବା to push - ଉଦୁର୍ udur

ପେଡ଼ିବା - ଲେନ୍ len

ପୋଡ଼ିବା (ଘର) set fire to - ଅୱାଃ ଲଃ (K)
ɔwa? lɔ?

ବାଲ୍ (R) bal

ପୋଛିବା cleanse - ଜଡ୍ଅପା jɔḍɔpa

ପୋତିବା burry, plant, fix - ତପାଃ tɔpa?

ପୋଡ଼ିବା (ମଚ୍ଛ) heat in fire - ରାପାଃ rapa?

ପୋଡ଼ିବା (ଶବ) burn, cremate - ସାଆନ୍ ଲଃ
saanlɔ?

ଫଟାଇବା split - ଚଟାଆଏ caṭaae
ପାଲାଃଆଏ paḷa?ae

ଫଳିବା to bear - ଜଃଇରି jɔ?iri

ଫାଡ଼ିବା tear, rend - ଚଙ୍ଗାଆ caŋgaa

ଫାଙ୍କିବା evade, deceive - ଚକାଡ଼୍ cakaḍ

ଫ ଧିବା - ଚକାଡ୍ଆୟୁଇତେୟା cakaḍayuiteya

ଫାଟିବା split up, burst - ପାଲାଃ/ପାଟାଆ
paḷa?/paṭaa

ଫାସିଦେବା hung to death - ପାସେଏମ paseem

ଫାମ୍ପିବା ପାଟାପୁଟୁ (ଲଇଃ) paṭapuṭu (lai?)

ଫିଟାଇବା open - ରାଆଃ raa?

ଫିଙ୍ଗିବା throw - ହୁଉମା/ହୁରାଂ huuma/huraŋ

ଫୁଙ୍କିବା blow - ଅଂ ɔŋ

ଫୁଲିବା swell - ଫୁଲାଓ phulao

ଫୁଟେଇବା (ପାଣି) boil ଉର୍ଗୁମ୍ urgum

ଫେଣ୍ଟିବା suffle - ଗୁଲାଓ guḷao

ଫୋଡ଼ିବା to pinch - ଗୁଟୁ/ଗାଲାଂ gutu/galaŋ

ବଣା ହେବା to puzzle - ଆଡେୟାନାଃ aḍeyana?

ବଳିବା - ଉଞ୍ଜ୍ / ଉଇଁ - uñj/uĩ

ବତାଇବା instruct - ଉଦୁବ୍ udub

ବକିବା rebuke, prattle - ଏରାଂ/କାକାଲାଏତେୟା (K)
eraŋ/kakalaeteya?

ବକାଓ (R) - bɔkao

ବଧ କରିବା kill - ଗଃଏକିଆ gɔ?ekia

ବଧିବା kill, slay - ଗଏତେୟାଃ gɔeteya

ବର୍ଷିବା rain ଗାମାଏଁତେୟା gamaẽteya?

ବର୍ଣ୍ଣିବା explain, narrate - ଜାଗାର୍/କାଜିବିୟୁର୍ (K)
jagar/kajibiyur

ବାକାଓ (R) bakao

ବଂଚିବା live - ଜିଇଡ଼/ବାଂଚ୍କାଓ jiid/bagcao

ବସିବା sit - ଡୁବ୍ dub

ବସାଇବା set, establish - ଡୁବଃକା dubɔʔka

ବନିବା to be made - ବାଇଅଃ/ତିଆରଃ baiɔʔ/tiarɔʔ

ବନ୍ଦିବା worship, pray - ବଙ୍ଗାଏ bɔggae

ବଦଳିବା be changed - ବଦଲ୍ bɔdɔl

ବତୁରିବା to soak - ବତ୍ରାଓ/ଲୁମ୍ bɔtrao/lum

ବନ୍ଦ କରିବା shut - ବଂଦ ଅଃତେୟା bɔnd-ɔʔteya

ହାପାଇରିକଃ hapairikɔʔ

ବଦଳ କରିବା change - ବଦ୍ଲେ bɔdle

ବନ୍ଧା ପକାଇବା mortgage, pledge

ବନ୍ଧାତେୟା - bɔndhateya

ବଜାରିବା - ଭଜାରୁଅଃ bhajaruaʔ

ବଢ଼ାଇବା extend, grow prolong - ମାରାଂତେୟା

maragteya

ବଳିଦେବା immolate sacrifice - ବଙ୍ଗାଏ bɔggae

ବଜାଇବା ring, beat - ରୁ (ଘଣ୍ଟା) ru (ghonṭa)

ବଙ୍କାଇବା bend - ଲକୁଇ/ବାଙ୍କାଏ lakui/bagkae

ବଳିବା (ଅଧିକ ହେବା) excess - ଅଦକାୟାନା

ɔdikayana

ବଥାଇବା ache - ହାଃସୁ haʔsu

ବହରିବା travelling - ହନର୍ hɔnɔr

ବହିବା flow - ହାଲିସେନଃ haḷisenɔʔ

ବଢ଼ିବା grow - ହାରା hara

ବ୍ୟବହାର use - ବେବାରେତେୟା bebereteya

ବାନ୍ତି କରିବା vomit - ଉଲାଏତେୟା ulaeteya

ବାଜିବା strike, make ground - ସାଲିଓତାନାଃ

saḷiotanaʔ

ବାଡ଼େଇବା to bit - ଥାମ୍ / ରୁଉ tham/ruu

ବାନ୍ଧିବା bind - ତଲ୍ tɔl

ବାଧିବା cause pain, shock - ବାଦାଓ badao

ବାଛିବା select - ବାଛାଓ/bachao

ବାଇବା (ବାଜାବଜାଇବା) - ରଅଃ rɔɔʔ

ବାରିବା to refuse - ମାନାଏଁତେୟା manaẽteya

ବାହୁଡ଼ିବା be wall - ରୁଃ ହନର୍ rʔahɔnɔr

ବାହୁଡ଼ିବା return back - ରୁଆହିଜୁଃ ruahijuʔ

ବାଟିବା grind, pound - ରିଡ଼୍ riḍ

ବାଢ଼ିବା deal out, serve - ଲୁ /ବୁରାଃଏ lu/buraʔe

ବାଣ୍ଟିବା distribute, divide - ହାଟିଂ haṭig

ବିସର୍ଜନ obandoning a thing - ଆତୁୟାବୁ

atuyabu

ବିକିବା sell ଆଖିରିଂ akhirig

ବିଞ୍ଚିବା scatter, fan - କାପାଆ kapaa

ବିହୁଡ଼ିବା - କାଲାଏ (K) kaḷae

ବିହିଲାଓ (R) bihiḷao

ବିକଶିବା be enlighted - ଫୁଟାଓୟାନାଃ (K)

phuṭaoyanaʔ

ସୁକାନ୍‌ନିତିର୍ (R) sukannitir

ବିଶ୍ରାମ କରିବା rest - ଜିରାଓନ୍‌ତେୟା jiraonteya

ବିସ୍ତାରିବା spread, extend - ନିତିର୍/ପାସ୍‌ନାଅଁ

nitir/pasnaɔ̃

ବିତାଇବା spend - ପାରମେତେୟାଃ parmeteyaʔ

ବିଛାଇବା spread - ଆଟେଡ୍ aṭeḍ

ବିରିଡ଼ିବା be angry - ଆଲିସ୍ aḷis

ବିସୋରିବା forget - ରିଂକେଡ଼ାଃ rigkeḍa

ବିହରିବା travel - ହନର୍ hɔnɔr

ବିରକ୍ତ କରିବା tease, vex - ରାଗିରିଃ(K) raʔgiriʔ

କୁର୍‌କୁରିରିଃ (R) kurkuririʔ

ବିତିବା pass - ସେନଃଇଦି/ପାରମ୍ senɔʔidi/parɔm

ହଂଥିବା bore, pain - ହାଃସୁ haʔsu

ବୁଲାଇବା cause to walk - ଆୟାରବା ayarɔbaʔ

ବୁଡ଼ିବା sink - ଉନୁମ୍‌ତେୟାଃ unumteyaʔ

ବୁଡ଼ିଯିବା drawn - ଉନୁମଃତେୟା unumteya

ବୁଜିବା encroch, shut close - କେସେଡ୍ kesed̩

ବୁଡେଇବା dip - ଉନୁମ୍‌କେଡ଼ା unumked̩a

ବୁଣିବା (ଲୁଗା) weave - ତେଞ୍ଜ୍ (ଲିଜାଃ) teñj (lijaʔ)

ବୁଝାଇବା console - ସାମ୍‌ଜାଓ samjao

ବୁଝିବା understand - ସାମ୍‌ଜାଓ samjao

ବୁଣିବା (ବିହନ) sow - ହେର୍ (ଇତାଃ) her (itaʔ)

ବୁଲିବା move to and fro - ଟହଲଓ t̩ɔhɔlao

ବେଢ଼ିବା surround - ବାକାଇକେସେଡ୍ bakaikesed̩

ବୋଲିବା speak - କାଜିଇ/ମେନେତେୟା kajii/meneteya

ବୋଳିବା besmear - ଅଜଃ ɔjɔʔ

ବୋହିବା (କାନ୍ଧରେ) carry - ଗଃଅ (ତାର୍ଗରେ) gɔʔɔ taraŋre)

ବୋବାଳି ଛାଡ଼ିବା shout - ରାଃସାଲି raʔsal̩i

ବୋବାଇବା to shout - ରାଃଆ raʔa

ବୋଝାଇବା to load - ଲାଦିଇତେୟା ladiiteya

ଭରସିବା venture - ଆସାରା/ବରସା asara/bɔrɔsa

ଭର୍ତ୍ସନା କରିବା reproach - ଏରାଂ eraŋ

ଭୟ କରିବା fear - ବ୍ରଃୟେ brɔʔye

ଭଡ଼ା ଦେବା letout - ଭ୍ଡ଼ାଏମ୍ (K) bhɔd̩aem
ବାଲାଏମ୍ bal̩aem

ଭଳିବା (ଭ୍ରମ) be mistaken, be charmed
ଭୁଲାଓ bhulao

ଭକ୍ତି କରିବା respect - ମାନ୍‌ତେୟାଃ manteyaʔ

ଭାଜିବା fry - ଆଟା/ଭାଜା ata/bhaja

ଭାବିବା consider,think - ଉଲୁଃଇତାନା ul̩uʔitana

ଭାସିବା floating - ଡମ୍ବଲ/ଆଟୁଃତାନା d̩ɔmbɔl/atuʔtana

ଭାଙ୍ଗିବା to break - ରାପୁଡ୍ rapud̩

ଭାଙ୍ଗିଦେବା demolish- ରାପୁଡ଼େତେୟାଃ rapud̩eteyaʔ

ଭାଙ୍ଗିବା (କାଗଜ) fold - କାଗାଜ୍‌ଲାଟୁମ୍ kagajl̩at̩um

ଭିକମାଗିବା beg - କଃକୟେ kɔʔkɔye

ଭିଜିବା to wet - ଲୁମ୍/ଅଦାଡ୍ lum/ɔdad̩

ଭିଜାଇବା be wet - ଲଆଡ୍/ଅଦାଡ୍ lɔad̩/ɔdad̩

ଭୁଙ୍କିବା (ଭେଦ କରିବା) pentrate - ଗୁଟୁଉତେୟା gutuuteya

ଭୁଷା ମାରିବା thrust - ସବଃଅଏତେୟା sɔbɔʔɔeteyaʔ

ଭୁଷିଦେବା plunge - ସବଃକିଆ (K) sɔbɔʔkia
ଉୟୁର୍ (R) uyur

ଭୁଷିବା gore - ସବଃ sɔbɔʔ

ଭୁଣ୍ଡେଇବା cheat ଚକାଡ୍‌କତେୟା cakad̩kɔteya

ଭୁଶୁଡ଼ିବା collpse - ଦସ୍‌କାଓ dɔskao

ଭୁଲ କରିବା commit mistake - ଭୁଲ୍‌କେଡ଼ା (K) bhulked̩a
ବୁଉଲେ (R) buule

ଭୁକିବା to bark - ଭୁଃ/ବୁଉଃ bhuʔ/buuʔ

ଭୁଲାଇବା mislead - ଭୁଲାଓ bhulao

ଭେଟିବା meet - ନାପାମ୍ (K) napam
ବେପେଟା (R) bepet̩a

ଭୋଗ କରିବା enjoy - ଭୁଗ୍‌କେଡ଼ା (K) bhugked̩a
ବୁଗୁଇତେୟା (R) buguiteya

ଭୋଗିବା experience suffer - ଭୁଗାଓୟେତାନା bhugaoyetana

ମଖିବା anoint - ଅଜଃ ɔjɔ?

ମଙ୍ଗାଇବା intuce one to agree to something- ଆଉଇର (K) auiri
ଆଗୁଇର (R) aguiri

ମଳିବା (ଗୋଡ଼ରେ) press by leg - କାଟାତେଏନ୍ kaṭateen

ମନ୍ଥିବା grind - ଗସଅଃ gɔsɔɔ?

ମଉଳିବା wither - ଗସଃଅ (K)/ମାଏଲ (R) gɔsɔʔɔ/maela

ମରିବା die - ଗଃଏ gɔʔe

ମଟାଳିବା delay - ଡେରିଓଃ ḍerio?

ମଣିବା think - ପସନ୍ଦୋଟାଡ଼ାଏ (K) pɔsɔndɔtaḍae
ଉଲୁଟାଡ଼ାଏ (R) uḷutaḍae

ମରକିବା crush - ମର୍କାଓ mɔckao

ମଜିବା be charmed - ଜୁଂକାଓ jugkao

ମଟେଇବା instigate - ସୁକୁଇର sukuiri

ମରାମତି କରିବା repair - ବାଇରୁଆ bairua

ମନାସିବା desire - ମାନ୍‌ସି (K) mansi
ମାନ୍‌ସିକ୍ (R) mansik

ମଙ୍କିବା agree - ଆୟୁମ୍/ମାନାତିଂ ayum/manatiŋ

ମାଗିବା beg - କଃଏ/ଆସି kɔʔe/asi

ମାରିବା (ଜୀବନରେ) kill - ଗଃଏ (ଜିଇରେ) (K) gɔʔe (jiire)
ରୁ-ଗଃଏ (R) ru-gɔʔe

ମାଠିବା polish - ଚେକ୍‌ନଟାନାଃ ciknɔtana?

ମାରିବା beat, kill - ଥାପାମ୍/ରୁପୁଉ thapam/rupuu

ମାଡ଼ିବା tread, trod - ଥେଗା/ଟେଗା thega/tega

ମାନିବା obey - ମାନାତିଂ manatiŋ

ମାଜିବା scour - ମାଜାଓ/ଗାସାର୍ majao/gasar

ମିଳାଇବା (ଗୋଳାଇବା) mix - ଘାନ୍‌ଟାଓ ghanṭao

ମିଳାଇବା (ଯୋଡ଼ିବା) join - ଜଳାଓ/ଜଅଲ୍ jɔḷao/jɔɔḷ

ମିଳିବା (ପାଇବା) be found - ନାମ୍‌କେଡ଼ାଏ (K) namkeḍae
ବେଟାକେଡ଼ାଏ (R) beṭakeḍae

ମିଳିବା (ମିଶିଯିବା) unite - ନାପାମ୍ (ମେସାଃ) napam (mesa?)

ମିଳାଇବା (ଯୋଗ) add - ମେସାଃଅ mesaʔɔ

ମିଳାଇବା (ତରଳାଇବା) melt - ସେରଃଆଃ serɔʔa?

ମୁକୁଳିବା to free - ରାଆଃ raa?

ମୁଦିବା close - ଏସେଡ/କେସେଡ୍ eseḍ/keseḍ

ମୁଠାଇବା clutch - ଚିପୁଡ୍ cipuḍ

ମୁରୁଛିବା give up - ଟାଟ୍‌କା ṭaṭka

ମୁଣ୍ଡାଇବା carry a load on the head - ଦିପିଲ୍ dipil

ମୂଲିବା bergain - ମୂଲାଓ mulao

ମୁହାଁଇବା toface - ବିୟୁରରୁଆ biyurrua

ମେଳକରିବା conspire - କେୟାହୁଣ୍ଡି keyahunḍi

ମେଣ୍ଟାଇବା settle - ମେଟାଓକାଃ meṭaoka?

ମେଲିବା open - ମେଲାଓ melao

ମୋଡ଼ିବା twist, wrench - ପେଟେର୍/ପେଣ୍ଟର peṭer/penṭɔr

ଯାପିବା spend - ବିତାଓ bitao

ଯାଚିବା offer - ଯାଚାଓ jacao

ଯୁଝିବା fight - ତୁପୁଡ୍ tupuḍ

ଯୋଗାଡ଼ିବା make arrangements -ଯୁଗାଲୟେଟେୟା jugaḷɔyeteya

ଯୋଗ୍ୟହେବା befit - ସାଲାନାମ୍ salanam

ଯୋଚିବା yoke - ଆଁରାଂତଲ ãragtɔl
ଆଁରାଂଜଲାଃ ãragjɔla?

ଯୋଡ଼ିବା join together - ଜଲାଓ jɔḷao

ମେଶା mesa

ଯୋଗାଇବା supply - ଜଗାଓ jɔgao

ଯୋଟେବା yolk - ଦିସାଃଏ (K) disa?e

ଦୁରୁସୁ (R) durusu

ରଡ଼ିବା make a loud sound - ଗାର୍ଜାଓ garjao

ରଚିବା compose - ଜାଗାର୍ବାଇନିଃ jagarbaini?

ରଞ୍ଜାଇବା please - ଜାଟାଏ jaṭae

ରଖିବା keep, put, place - ଜଗାଓ jɔgao

ରହିବା stay - ଟାଇନ୍ tain

ରକ୍ତ ବୋହିବା bleeding - ମାୟମ୍‌ହାଲି mayɔmhaḷi

ରସିବା be enamoured of - ରସିକାଓ rasikao

ରଫୁ କରିବା mend, darn - ସିଲାଇଇରି (K) silaiiri

ରିପୁଇ (R) ripui

ରଙ୍ଗାଇବା dye - ରଂଗଏମେ rɔŋgɔeme

ରଗଡ଼ିବା grind - ରଗ୍‌ଡାଓ/ରିଡ୍ rɔgḍao/riḍ

ରକ୍ଷା କରିବା protect - ହାର୍‌ହୁଦୁଃ harhudu?

ରାନ୍ଧିବା cook - ଇସିସ୍‌ବାସାଂ isisbasaŋ

ରାବିବା make sound, to chirp - ରାଃଆ ra?a

ରାଗିବା be angry - ରାଃଆଗ୍ ra?ag

ରାମ୍ପୁଡ଼ିବା scratch - ରାବୁଲା rabuḷa

ରୁଣ୍ଡାଇବା collect - ରୁଣ୍ଡାଓହୁଣ୍ଡି runḍaohunḍi

ରୁଚିବା be testeful - ଜମ୍‌ସାନାଂ jɔmsanaŋ

ରୁଷିବା get angry - ରାଃ-ଆଗ୍ ra?-ag

ରୋକିବା check - ଅଟ୍‌କାଓ aṭkao

ଲସିବା exude - ଇଲଡ୍ (K) ilaḍ

ଜେବେର୍ (R) jeber

ଲମ୍ଫଦେବା leap - ଉଃଇଃନ୍‌ତେୟାଃ u?i?nteya?

ଲମ୍ବିବା be straight - ଜିଲିଂଅଃ jiliŋɔ?

ଲଙ୍ଗଳା କରିବା make naked - ଟଟାଇତେୟାଃ ṭɔṭaiteya?

ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା point, aimat - ନେଲ୍‌ଠିଇକିତାୟାଃ nelṭhiikitaya?

ଲଢ଼ିବା fight - ତୁପୁଡ୍/ଲଢାଇ tupuḍ/laḍhai

ଲଦିବା load - ଲାଦି ladi

ଲଟକିବା be suspended - ଲଟ୍‌କାଓ laṭkao

ଲାଳାୟିତ ହେବା hanker after - ଆସାର asara

ଲାଳେଇବା emit slim - ଉଲିଦାଃଜରଃ ulida?jɔrɔ?

ଲାଗିବା to feel - ହବାଃଆ hɔba?a

ଲାଭ କରିବା gain obtain - ଲାଆବ୍‌କେଡ଼ା laabkeḍa

ଲାଭକେଡ଼ା labhkeḍa

ଲିଭିବା be wiped out - ଏଁଅଁତାନାଃ ẽɔ̃tana?

ଲିପିବା smear - ସାରିଲ୍/ସାପାଏ saril/sapae

ଲୁଚିବା be hidden - ଉକୁଃ uku?

ଲୁଚାଇବା conceal, hide - ଉକୁଃଇ uku?i

ଲୁଚି ପଳାଇବା slink - ଉକୁଉକୁତେସେନଃ ukuukutesenɔ?

ଲୁଣ୍ଠିବା plunder - ଲୁଟପାଟ୍ lutpaṭ

ଲେଉଟିବା return - ରୁଆଃ/ବିୟୁର୍‌ରୁଆଃ rua?/biyurrua?

ଲେଖିବା write - ଓଲ୍ ɔl

ଲୋଡ଼ିବା want - ନାମେତେୟାଃ nameteya?

ଲୋଟିବା roll on the ground - ବାଟି baṭi

ଶପଥ କରିବା promise - ନିଆଁମ୍‌କାତେ niãmkate

ଶଙ୍କିବା fear - ବରଃ bɔrɔ?

ଶମିବା (ଶାନ୍ତ, ଆରୋଗ୍ୟ) allexiate - ବୁଗିୟାନା bugiyana

ଶପିବା curse - ସଂପାଓ (K) sɔŋpao
ସାରୁବ୍ (R) sarub

ଶାଉଁଳିବା pat - ଗୁଲୁଂ guluŋ

ଶାସ୍ତି ଦେବା chastise - ସାସ୍ତିଏମଃତେୟା sastiemɔʔteya

ଶାନ୍ତ କରିବା quiet - ହାପାଏ (K) hapae
ସାନ୍ତଏ (R) santɔe

ଶିଖାଇବା teach - ଏତଃଇରି/ଏତଇ etɔʔiri/etɔi

ଶିଖିବା learn - ଏତଃ etɔʔ

ଶିତଳାଇବା to cool - ରାଃ-ଏ (K) raʔ·e
ରାଏଇ (R) raei

ଶୁଂଘିବା to smell - ଜିଂଈ/ସଆନ୍ (K) jiŋī/sɔan
ସଳାନ (R) sɔḷan

ଶୁଣିବା to hear - ଆୟୁମ୍ ମେ ayum-me

ଶୁଭିବା be heard - ଆୟୁମ୍‌ତାନା ayumtana

ଶୁଖିବା become dry - ରଃଅ rɔʔɔ

ଶୁଖାଇବା to bask - ରଅଃ-ଇ rɔɔʔ-i

ଶୁଝିବା repay - ହାଲ୍ hal

ଶୋଇବା sleep – ଗିତିଇ gitii

ଶୋଷିବା suck – ଚେପେଡ୍ (K)/ସରଗଡ୍ (R) ceped/ sɔrgɔḍ

ଶୋଷେଇବା feel thirsty - ଦାଃତେତାଂ dãʔtetaŋ

ସଜାଇବା decorate, dress, arrange - ସାଜାଓ sajao

ସଞ୍ଚୟ କରିବା save - ଜଗାଅହୁଣ୍ଡି jagaɔhunḍi

ସଂଚିବା to save, hoard - ଜଗାଓହୁଣ୍ଡି jɔgaohunḍi

ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା satisfy - ଜିଇସୁକୁଇରି jiisukuiri

ସକେଇବା sob - କୁସୁଡ୍ କୁସୁଡ୍ ରାଃଆ (K) kusuḍ kusuḍ raʔa
ହେଁକେରାଓ (R) hẽnkerao

ସରିବା to end, finish - ଚବାଃ cabaʔ

ସଡ଼ିବା rot - ସୟାଃଅତେୟା sɔyaʔɔteya

ସମାଧିଦେବା bury - ହାସାହୁଏଂରେତପା hasahueŋretɔpa

ସଫାକରିବା cleanse - ଫାରଚାଓକାଃ pharcaokaʔ

ସନ୍ଦେହ କରିବା doubt, suspect - ସନ୍ଦେୟଅଏତେୟାଃ sɔndeyɔeteyaʔ

ସମର୍ଥନ କରିବା support, justify - ନେନ୍‌ଜାଗାର୍‌ଠିକେନାଃ (K) nenjagarṭhikenaʔ
ସାଉଗିଇ (R) saugii

ସ୍ମରଣ କରିବା remember - ଉଲୁଃଉଇତେୟାଃ uluʔuiteyaʔ

ସ୍ମରଣ କରାଇବା remind - ଉଳୁଃଇରିତେୟାଃ uḷuʔiriteyaʔ

ସଂଶୋଧନ କରିବା correct - ଠିକିରିଇତେୟାଃ ṭhikiriteyaʔ

ସମ୍ଭାଳିବା - ସାମ୍ବାଳାଓ (K) sambaḷao
ସମାଳାଓ (R) sɔmaḷao

ସ୍ପର୍ଶକରିବା touch - ଟାକିଃଇଃ takiʔiʔ

ସଂଖୁଳିବା invite - ଲେଲ୍‌ସଦର୍/ନେଲ୍‌ସଦର୍ lelsɔdɔr/ nelsɔdɔr

ସହିବା tolerate - ସାଅତିଂ saatiŋ

ସାଉଁଟିବା collect - ହାଲାଂସାମଟାଓ halaŋsamṭao

ସାଧିବା to perform - ସାଧାଓ/ସାଦାଓ sadhao/ sadao

ସାହସ କରିବା dare, venture - ସାଅସଏଃ saasɔeʔ

ସାରିବା to finish - ଚବାଃଅ caba?ɔ

ସାଇତବା preserve - ଜଗାଓବାଇ jɔgaobai

ସାହାଯ୍ୟ କରିବା help - ଦେଙ୍ଗାଏମ୍ (K) deŋgaem

ଦେଙ୍ଗାଇୟାବୁ (R) deŋgaiyabu

ସାକ୍ଷାତକରିବା meet - ନେପେଲଇରିଃ nepeliri?

ସିଇଁବା sewing - ସିଲାଇ (K) silai

ରଃଅ (R) rɔ?ɔ

ସିଟିମାରିବା whistle - ଗଲେ-ଏ gɔle-e

ସିଲେଇକରିବା sew - ସିଲାଇତେୟାଃ silaiteya?

ସିଝିବା to boil - ଇସିନଃ isinɔ?

ସ୍ୱୀକାରକରିବା admit, confess - ମାନାତିଂ manatiŋ

ସିଞ୍ଚିବା - ହିର୍ଚି/ତିର୍ପି hirci/tirpi

ସୂତାକାଟିବା spin ସୂତାମ୍ ଟାକୁଇଁ sutam ṭakuĩ

ସୁଧାରିବା correct - ସୁଜେୟାନା (K) sujeyana

ସୁଦାରେଆବୁ (R) sudareabu

ହଜିବା belost - ଆଡ୍ aḍ

ହଜାଇବା lose - ଆଡ୍‌କେଡ଼ା aḍkeḍa

ହଟିଯିବା recede - ଆତଃମେନ୍ atɔ?men

ହଗିବା reliev the bowels - ଇଃଇତେଆଃ i?itea?

ହକାରିବା call - କେୟାଆଉ (K) keyaau

କେୟାଆଗୁ (R) keyaagu

ହତ୍ୟାକରିବା slay - ଗଃଏକିୟା gɔ?ekiya

ହଲାଇବା shake - ହିଲାଓ hilao

ହସାଇବା make laugh - ଲାନ୍ଦାଇରିକ landairikɔ

ହସିବା laugh - ଲାନ୍ଦା landa

ହକାଳିବା to wash - ସବଡ୍‌ଏଳାଃ sɔbɔḍeḷa?

ହଲିବା to vibrate - ହିଲାଓନ୍ତାନାଃ hilaontana?

ହରାଇବା defeat - ହାରାଓ harao

ହାଇମାରିବା yawn - ଚଆବ୍ caab

ହାଣିବା to cut, butcher - ମା-ଆଁ ma-ã

ହାପୁରିବା - ଲପେଏଡ୍ lapeeḍ

ହାତୁଡ଼ିବା come in contract wtth each other

ହବାଳାଓ habaḷao

ହାରିବା be defeat - ହରାଓ harao

ହୁଗୁଳିବା loose - ଢ଼ିଲାଓ (K) ḍhilao

ଜିଣ୍ଡାଲ୍ (R) jinḍal

ହୁରୁଡାଇବା scare away - ହାର୍ଏଡ଼ାଃ hareḍa?

ହୁକୁମ ଦେବା order - ହୁକୁମ୍‌ଏମ୍ hukumem

ହେଜିବା recall - କେୟାରୁଆଃ keyarua?

ଶବ୍ଦକୋଷ

(ଖ)

ଓଡ଼ିଆ-ହୋ

(ବିଶେଷ୍ୟ)

ଅ

ଅଣ୍ଠା - ମାଁୟ୍ଙ୍ଗ୍

ଅନ୍ତ୍ର - ଲଇବଟାର

ଅଶ୍ରୁ - ମେଡ଼୍ଦାଃ

ଅଂଗୁଳି - (ହାତର) ଡ ଆଙ୍ଗୁଲି/ଗାଣ୍ଡା

ଅନାମିକା - ପଲ ଆଙ୍ଗୁଲି/ଗାଣ୍ଡା ପଲ ଗମା

ଅଙ୍ଗୁଳିର ପବ - ଆଙ୍ଗୁଲି ରେୟାଃଗାଆଃରଚନା/ଉଟି

ଅଙ୍ଗୁଳିର ଅଗ୍ର (ଟିପ) - ଆଙ୍ଗୁଲିଟିପ, ଟିଇପି, ଟିପ

ଅଣ୍ଡକୋଷ - ଅଣ୍ଡୁଆଃ, ମେଲଃ

ଅନ୍ତ୍ରନାଳୀ - ଲଇବଟାର/ପଣ୍ଡା

ଅନ୍ଧ - କାଣା

ଅନାଥ - ଆମ୍ଭାରବ୍

ଅବିବାହିତ - ଡାଙ୍ଗୁଆଟେସପେଏଡ/ଡ଼ଣ୍ଡେ କଆଃ

ଅବିବାହିତା - ଡାଙ୍ଗୁଆଡାପୁନୁମ୍/ଡ଼ଣ୍ଡେ କୁଇ

ଅସୁସ୍ଥ - ଅସୁକଃ ହମଃଅ/ହାସୁ ହମଃଅଁ

ଅଣ୍ଡିରପିଲ - ହେରେଲ୍ହନ/କଆଃହନ୍/ପିଟିଆ

ଅଣନାଯ - ହନଲାର୍ କଆଃ/ଜାଇହନ୍‌ଟେନହନ୍

ଅଜା - ଆଜାଦାମ୍/ଦାଦାଂ

ଅତଥି - କୁପୁଲ୍/କୁଣିଆଁ

ଅଭିନେତା/ଅଭିନେତ୍ରୀ - ସିରକାଲଇନୁଂଟେପେଏଡ୍/କଆଃ
ସିରକାଲ୍ଇନୁଂ ହାପାନୁମ୍/କୁଇ

ଅପରିଚିତ - ଜାଃଟେନାଟେହା/ଜାଃହପୁନୁମ୍‌ଟେହା

ଅଭିଭାବକ - ଅଡ଼୍ଡାମୁଟିଆ/ମୁଡିକି

ଅଂଶୀଦାର - ଖ୍ରିଦାର୍

ଅତିଥିପରାୟଣ - କୁପୁଲ୍ ଟେବୋଟେନ୍ଦ୍ରା

ଅଧ୍ୟାପକ - ଟେକ୍‌ଟର୍/ମାଷ୍ଟର (କଲେଜ)

ଅବତାର - ସିଦୁଇନ୍ଦାଃ/ଅବତାର୍

ଅଧର୍ମ - ଅଧରମ୍/ଅଦରମ୍

ଅମୃତ - ସିବଲ୍/ଅମରୁତ୍

ଅପରିଚ୍ଛନ୍ନ - ଅପରିଚ୍ଛନ୍/ଅପରଚ୍ଛିନ୍

ଅଗଣା - ଗଣ୍ଡ

ଅନ୍ତପୁର - ପୁରବଟାର/ମହଲବଟାର ଅଓଡ଼ାଃବଟାର

ଅଫିସ - ଅଫିସ

ଅଶ୍ୱଶାଳା - ସାଦମ୍ଗଆଁ/ଅଓଡ଼ାଃ

ଅନାଥାଶ୍ରମ - ଆମ୍ଭାରବ ହନ୍‌କଆଃଆଶ୍ରମ୍

ଅମାର - ଅମାର୍

ଅଳନ୍ଧୁ - ଅଣ୍ଡନ୍ଧୁ

ଅଳିଆ - ଜବରା

ଅସ୍ତ୍ରାଗାର - ହତିଆର୍ଅଓଡ଼ାଃ

ଅଖା - ବସ୍ତା/ବୁରା

ଅଲଗୁଣି - ଲଜାଃ ହାକାଟେୟ୍ଟେୟାଃ/ଲଜାଃଆକାଟେୟାଃ

ଅଣ୍ଟା - ଅଣ୍ଟା/ଗଣ୍ଡମଲ୍ପୁଃ

ଅଣ୍ଡା - ଅଣ୍ଡା/ଜାରମ

ଅଣ୍ଡାକେଶର - ଜାରମ୍‌ଜପମ୍ଃ

ଅଣ୍ଡାନାଲ - ଅଣ୍ଡାଟେରୟାଃପୁଣ୍ଡିଦାଃ

ଅଣ୍ଡାଖୋଳପା - ଅଣ୍ଡା ଚକାଃ

ଅଫିମ - ଅଫିମ୍

ଅକାଣ୍ଡିଆ ଗୁହଲ - ବାଗାଲା ଗୁହଲ

ଅରୁଆଗୁହଳ - ଆଦଆ ଗୁହଲ

ଅଦା - ଅଦା

ଅମୃତଭଣ୍ଡା - ପପାୟା/ଜମେବଦ

ଅଶ୍ୱତ୍ଥ - ହେଦାଃ

ଅରଖ - ପାଲାଟି

ଅଁଳା - ମେରେଲ୍

ଅଲଙ୍କାର - ସାଜସିଙ୍ଗାର

ଅଶ୍ଳାସ୍ତା - ମାସ୍ତାଂଡସ୍/ମାସ୍ତାଂସୂଟାନ୍

ଅଜଗର - ଅଜଗଡ୍/ଅଜଗର

ଅନ୍ଧବିଜ - ଉନ୍ଦବିଜ/ଢଇବିଜ/ଗାଂସୁ

ଅନ୍ଧାର - ନଦା/ନୁବାଃ/ହେଂନେ

ଅସତ୍ର - ମିଡ୍‌ଆଗ୍ରାଲା

ଅମାବାସ୍ୟା - ଉଅଁସ/ନଦସାଢ

ଅଧିଦର୍ଶ - ବାଲଠସିର୍‌ମା

ଅର୍ଦ୍ଧ - କାଃଥାଲ୍

ଅଷ୍ଟମୀ - ଅସ୍ଟିମ୍

ଅତର - ଅତର/ସଆନସୁନୁମ୍

ଅଣ୍ଡା - ଅଣ୍ଡା

ଅମାନିଆ - କାଃ ଅସୁମେ ନଃ

ଅପରାଧ - ଅପରାଧ/ଅପରାଦ

ଅଦଳବଦଳ - ବପଃଦାଲ୍

ଅନ୍ତେବାସୀ - ତାଇଜାପାଃ କାଜହୋ-କୋ

ଅନ୍ତ୍ୟେଷ୍ଟିକ୍ରିୟା - ରଃଏ ହୋରପାଃଇତେସ୍ରାଃ/ ରଃଏହୋଡପାଃଇତେସ୍ରାଃ

ଅଜ୍ଞାତ - ସେନଃ ସ୍ତାକ୍‌ତେସ୍ରାଃ

ଆ

ଆଖି - ମେଡ୍

ଆଖିତୋଳା - ମେଡ୍‌ରାଜା/ମେଡ୍‌ହୋ

ଆଖିପତା - ମେଡ୍‌କାଣ୍ଡମ୍/ମେଡସ୍ପିଡ୍

ଆଖିପିଛୁଳା - ମେଡ୍‌ହୋ/ମେଡ୍‌ରାଜା

ଆଖିକୋରଡ଼ - ମେଡ୍‌କୁଟି/ମେଡ୍‌ଡେଲା

ଆଖିର ମଇଳା - ମେଡ୍ ସୁଲଃ

ଆଖିର କାଜଳ - ମେଡ୍ କାଜଲ

ଆଗୁ - ତୁକୁ/ମୁକୁଇ

ଆବୁ - ଆବୁଆ/ମଃ

ଆତ୍ମୀୟସ୍ୱଜନ - ଅଓ୍ୱାଃହୋ/କୁଟୁମ୍

ଆଈ - ବୁଢମାଣ୍ଡି/ନାନା/ଜ-ଆଣ୍ଡି

ଆଈଶାଶୁ - କ-ଆଣ୍ଡି ହାନାର୍/ଗଲମ ହାନାର୍

ଆତ୍ମା - ଲିବନ୍ / ରଆଃ

ଆଶା - ଆସାଃ କାଡାଣ୍ଡି

ଆନନ୍ଦ - ରିଁସା/ରସିକା

ଆଲମାରି - ଆଲମାରି

ଆମ୍ବର - ଆମ୍ବର୍/ମରଏ

ଆମିଷ - ଆଇଁସି

ଆଳୁ - ଆଳୁ/ସାଙ୍ଗା

ଆମ୍ବ - ଉଲ୍

ଆତ - ମାନ୍ଦାର୍/ମଏଁଆଁ

ଅଖୁ - ଆଃ କୁ/ଗୁଉଳ୍‌ଦାରୁ

ଆମ୍ବଗଛ - ଉଲ୍‌ଦାରୁ

ଆତଗଛ ମଏଁଆଁ ଦାରୁ/ମାନ୍ଦାର ଦାରୁ

ଆକାଶ - ସର୍ମିଲ୍/ସିର୍‌ମା

ଆଲୋକ - ମାର୍‌ସାଲ୍/ମାର୍‌କାଲ୍

ଆପନ୍ତାକାଲି - ରାପାଃ

ଆସନ୍ନ ପଅରଦନ - ମେଅଁଗ୍

ଅଳ - ଉପିଂ

ଆଷାଢ଼ - ଅଯାଲ/ଅସୁଲା

ଆମଦାନ - ଆଗୁଇତେସ୍ରାଃ/ଆଉଇତେସ୍ରାଃ / ଜିନିଷ କଉଆଗୁ

ଆପତ୍ତି - ଅପତ୍ତି/କାଜିଇସ୍ରାରୁ

ଆସ୍ଥ - ଅରକାଥ/କାମେତେସ୍ରାଃ ଆସ୍ଥ

ଇ

ଇଟାଘର - ଇଟାଅଓ୍ୱାଃ/ପାକାଅଓ୍ୱାଃ

ଇଟା - ଇଟା

ଇଠା - ଶଠା/ଶଟା

ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ - ରୁଲ୍ ଦସ୍ତ୍ ଅଂ

ଈଶ୍ୱର - ସିନଙ୍ଗା

ଉ

ଉପି - ସରୁରୁ/ପୁରସୁପଲଏ

ଉପ୍ନାଗୃହଲ - ଡିଜଗୃହଲ/ରୁପୁଗୃହଲ

ଉପବାସ - ଉପାସ୍/କାଟାବ୍

ଉଲ୍ - ଉଃ-ଲ୍

ଉଲ୍କା - ଗୃଏଲମ୍ ଇପିଲ୍

ଉପସ୍ଥିତ - ହାଜର୍‌କାନ୍/ବେଟାଆକାନ୍

ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ - ଗକାବ୍

ଉପସ୍ଥାନ ବନ୍ଧ - ହାଜରବନ୍ଧ/କଡାବ୍

ଉପସ୍ଥାନ - ହାଜର/ଡେକାଃକାନାଃ/ବେଟାକାନାଃ

ଉନ୍ନା - ଉଘା/ଉଗା/ରୁକା

ଉପରବେଳା - ଡାଗ୍ସିଙ୍ଗି

ଉପକୂଳ - ଦରେଅକୁଟି

ଏ

ଏଣ୍ଡି ପୋକ - ଲୁଗାମ୍ ଡେଙ୍ଗୁ/ଲୁମାଂ

ଏକାଦଶୀ - ଗେଲ୍ ମିଡମା

ଏହା - ନେଜା/ନେଅଁ

ଏମାନେ - ନେକ/ନକୁ

ଏହାକୁ - ନେନାକଦ/ନନି

ଏପରୁ - ନେଃଏନେଆକ/ନେଅଁକ

ଏଗୁଡ଼ିକ - ନେନାକ

ଏଥର - ନଭିଅଁଃ

ଏମାନଙ୍କର - ନେକଆଃ

ଏବୃଟି - ନେନଡ଼େ

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ - ନମିନଃ/ନିଃହାବଃ

ଏବଂ - ଅଣ୍ଡୁଃ/ଏନେନେ

ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ - ନାଅଁ ଉଃଗେ/ନାଅଁ ଯାକେ

ଏକ୍ଷୟର - ନେକାଟେ/ଏନ୍‌ଲେକା

ଏକାଗ୍ର - ମିଏଡ୍ ଉଲ୍ଟୁଃ

କ

କନସ୍ତ - ହୁଲଂ

କନ୍ଧଘଠ - କାନଆଙ୍ଗୁଲ/କୁଟିଗାଣ୍ଡ୍ରା କୁଟିଗିମା

କପାଳ - ଘାମାଂ/ମଲଂ

କପାଳର ଦୁଇପାର୍ଶ୍ୱ - ମଲଂବାର୍‌କୁଟି/ଘାମାଂବାର୍‌କୁଟି

କାନ - ଲୁତୁର୍

କାନମୂଳ - ଲୁତୁର୍‌ବୁଟେ

କାନଚିର - ଲୁତୁର୍‌ବଡାର୍

କାନମଇଳା - ଉମ୍ବୁଁଡ୍

କାଠ - ହାଡାଲ୍ଃ

କାନ୍ଧ - ଡାଙ୍ଗ

କହୁଣୀ - ଢକା

କୁଜା - କୁଡ଼ୁଲ୍/କୁଟେବ

କଣ୍ଠସ୍ୱର - ମଚମସ୍ୱାହା

କଙ୍କାଳ - ଦମ୍ବାଜାଂ/ମାଂସାଂଦଣ୍ଡା

କଣା - କାଣା

କାଲ - କାଲ

କିଶୋର - ସେପେଏଙ୍

କିଶୋରୀ - ହାପାନୁମ୍

କୁଜା - କୁଜା

କୁମାର - କୁଆଁର

କୁମାରୀ - କୁଆଁରି

କକେଇ - କାକା

କନ୍ୟା - ହନଏରା/କୁଡ଼ି

କାରିଗର - କାରିଗର୍

କର୍ମସ୍ଥଳ - କରମସ୍ଥଳ/ଗୃହାଗତାନ/ନକଶତାନ

କାତୁରିଆ ସାହାନ୍ ମାଃ ହୋ

କୁମ୍ଭାର - କୁଲୁଂକେଲ୍

କମାର - କାମାର

କଂସାରୀ - କଂସାର/ଠଣ୍ଡିରି

କେଉଟ - ହାକୁପାକ୍ନାଃ

କେଳା - କେଳା

କାମନା - ପାଇଁଟି

କୋଠାଘର - ପାକାଓଡ଼ା

କୁଡ଼ିଆଘର - ଘାସୁଓଡ଼ା

କାଠଘର - ସାଆନ୍ଓଡ଼ା

କଂସେଇଖାନା - ମେରମ ଗଏକାଓଡ଼ା

କୁମ୍ଭାରଶାଳ - କୁଲୁଂକେଲ୍ ସାଡ଼ାଏ

କାରଖାନା - କାରଖାନା

କଳ - କଳ

କଲ୍ - କଲ

କାନ୍ଥ - ଭିଜେଲ/କାନ୍ଥ

କବାଟ - ତାଟି/ସିଲ୍ପି

କୋଠରୀ - ବଖରା

କାଠସିଡ଼ି - ଦାରୁସିଣି

କାଠ - ସାଆନ୍

କଣ୍ଢା - ଜାନୁମ/କାଣ୍ଡି

କରେଇ - କେରାଇ

କଳସ - କାଲାହା/ଉମିଂ

କବଜା - କାବ୍ଜା

କଇଁଚ - ଗୁଗୁମ

କଟୁରି - କୁଟୁରି/ବାଙ୍କିଏ

କୁରାଢ଼ୀ - ହାକେ

କୋଡ଼ - କୁଡ୍ଲମ୍

କୋଦାଳ - କୁଦ୍ଲମ୍

କୁଲା - ହାଟାଆଃ

କୋରଣା - କୁରୁଣି

କନ୍ଦ - ଗନ୍ଧ୍କୁନ୍ଦା

କାକର - ସୁବୁକେଲଙ୍

କୁଣ୍ଡା - କୁଣ୍ଡ୍

କୋଲଥ - କୁଲଥ

କଖାରୁ - ପାଣ୍ଡେୟା

କଦଳୀ - କାଦାଲ୍

କନ୍ଦମୂଳ - ଅଡ଼ିସାଂଗା

କୋବି - କୁବି

କରମଙ୍ଗା - କରବଙ୍ଗା

କାକୁଡ଼ି - କାସ୍ଵାର୍

କୋଳି - ଦଅମାଡା

କଡ - କଲଃ

କଇଁ - ଘାଲୁଚିକ ଡବାଆ

କୃତ୍ତଚୂଡ଼ା - ଗ୍ରଜାବାଆ

କପା - କାନ୍ତ୍‌ସମ୍

କଣ୍ଡା - ଜାନୁମ୍

କାଠ - ସାଆନ୍

କାଠି - ଜାଂଟା

କଦାବ୍‌ଚନ - କାଦାଦଚନ

କମିଜ - ସାର୍ଟ / ସୁରୁଇ

କାନଫୁଲ - ଲୁରୁର୍‌ବାଆ

କାଚ - କାଚ

କଂଟାସ / ଅଣ୍ଟିଗ୍ର ବଗ୍ରଡ଼ - ବାଓଃ / ସାଣ୍ଡି ବ୍ଲେଏ

କୁକୁର - ସେତା

କୁଢ - ଏଙ୍ଗାସେତା

କୋକଶିଆଲ - କାଂକାଲରୁମ୍ବୁ

କପୋତ - ପୁତେମ୍

କାଉ - କାଆଃ

କଣ୍ଟି ବଗ - ପିସ୍‌କା କଃଅ / ବଲଇ କଃଅ

କାଠହଣା - ଏରେଅଏ

କାକତୁଆ - କାକାତୁଆ

କୁକୁଡ଼ା - ସିମ୍

କୋଟଲ୍ଲଖାଇ - ବଙ୍ଗାଦଉଶ / ଚେଣେଦଉଶ

କୋଇଲି - ଉଆଉ

କଜଲପାତ - ଦାଆଁ ଚୂଡ଼୍

କୁକୁଡ଼ାଛୁଆ - ସିମ୍‌ହନ

କୁକୁଚୁଟୀ - ସିମ୍

କଙ୍କଡାବଛା - କାଟଃମାର୍‌ମାର୍ / କାଟକମ୍‌ମାର୍‌ମାର୍

କାଣ୍ଡନଳହାପ - ସାରୁହାକାମ୍‌ବିଙ୍ଗ୍

କର୍କି - ଡୁମ୍‌ଡୂଅଲ୍‌ଆଡ଼୍ ବାଗାକୁଲୁଂ

କଲ୍କିଅବତ୍ର - ହପଅଃ

କାଇ - ହାଉ

କାଂଟ - ଟଦୁ

କୁମ୍ଭାରପୋକ - କୁଙ୍କାଲ୍‌ଟଦୁ

କଲାଭ୍ରମର - ହେନେଉରୁ

କଇଁଛ - ହର

କଙ୍କଡ଼ା - କାଟକମ୍ / କାଆଲବ୍

କୁମ୍ଭୀର - ତାଏନ୍

କେରାଣ୍ଡି - ଟର୍‌ପିହାଇ / ହାଆଡ଼ହାଇ

କଉ - କଉ

କୂଅ - କୁଆଁ / ପୁଉଡ଼୍

କୁଦ - କୁଦୁର୍ / ଡିପା

କାକର - ସିସିର୍ / କାବର୍

କୁହୁଡ଼ି - ପୁଟକଡ

କୁଆପଥର - ଆଗଲ୍

କାର୍ତ୍ତିକ - ସହରାଏ ଗୃଣ୍ଡୁଃ / କାର୍ତ୍ତିକ

କୃଷ୍ଣପକ୍ଷ - ନଦାମୁଲୁ / ହେନେଗୃଣ୍ଡୁଉ

କରାଷିନ - ହାସାସୁନୁମ୍ / ଡ଼ୁଙ୍ଗରସୁନୁମ୍

କଳା - ହେନେ

କଳାପଟା - ହେନେପାଟା

କାରବାର୍ - କାର୍‌ବାର୍

କାଂ ବା ଗ୍ଲାସ୍ - ବାଗେ

କେତା - କଙ୍ଗ ନାଃ

କଳ - କଳ

କଂସା - କାଂସା

କୋଇଲା - କୁଇଲା

କଣ୍ଟି - ପାର୍‌କାଅ

କଉଁଚ - ସଗ୍ୱମ୍

କଟୁଘ - କୁଟୁକ
କଣ୍ଢା - ଜାଲୁମ୍
କୋଢ଼ - କୁଡ଼ଲମ୍
କୋଦାଳ - କୁଦ୍ଦଲମ୍
କୁସିଡ଼ି - ହାକେ
କୁନ୍ଦ - କୁଁଦୁ
କରଚ - କର୍ଚ
କରଣୀ - କରଣି/କାରୁଣ
କଳାପାନ - ହେଢେପାନ
କଏ - ଅନଏ/ଅନସ୍ତ
କେଉଁମାନେ - ଅନସ୍ତେକେ
କାହାକୁ - ଅନସ୍ତ
କେଉଁମାନଙ୍କୁ - ଅନଏଗେକ
କାହାର - ଅନସ୍ତାଃ
କେଉଁମାନଙ୍କର - ଅନଏତେକଆଁ
କେଉଁଠି - ଅଙ୍ଗ୍ହରେ
କେଉଁଗୁଡ଼ିକ - ଅକନାକ
କେଉଁଟିକୁ - ଅକନାତେ
କେଉଁଗୁଡ଼ିକୁ - ଅକନାକ
କଣ - ଚକାନାଃ/ଚନାଃ
କାହା - ଅକସ୍ତା
କୌଣସି - ଘଅନାଃଥିଁ
କେତେକ - ଚମିତ୍/ଚମିନାଂ
କୁ - ଆଃ-ଏ/ରେ
କଂ - ରେସୁଣ
କଇ - ଏରେ/ରେଆ
କଳ୍ପ - ମେନଦ
କମ୍ପା - କାନ୍ରେଢ/କାନ୍ରେବେ

କାଲେ - ଇଦୁତଗଂ
କହୋ - ଏତେଅ'ଚଆ
କଡାକଡ଼ (ନିୟମ) - କାଲାକାଲ ନିୟମ୍
କପଟ (ଅଶ୍ରୁ) - ଗ୍ୱକାଡ଼୍ ମେଡ଼୍ଦାଃ
କଞ୍ଚା (ଦୁଧ) - ବେରେଲ୍ ତଆ
କୋମଳହୃଦୟ - ନରମ୍ ଜିଇ
କୃତ୍ରିମ (କୃତ୍ରିମ କର୍ମ) - କାଅଟିକନ୍ ପାଇଟି
କୃତ୍ରିମ ବ୍ୟବହାର - କା-ଟିକନ୍ ବ୍ୟବହାର୍
କଦର୍ଯ୍ୟ ପାଗ - ଏଙ୍କାନ୍-ପାଆଗ
କଅଁଳ କଥା - ଲେବେଃ କାଗାର

ଖ

ଖୋସା - ରଚତ୍/ସୁପିଡ଼୍
ଖପୁରି - ଖପୁର
ଖୁଡ଼ୁ - ଗାଉଞ୍ଜ୍/କାକ
ଖୁଡ଼ୁଟାଶୁର - କାକାହସୁଁର୍
ଖାତକ - ରଇସ୍ତାକାନଃ
ଖଳା - କଲମ୍
ଖୁମ୍ବ - ପାସ୍ତା (ଖୁଣ୍ଟ)
ଖୁଣ୍ଟି - ଖୁନ୍ଟା/କୁଣ୍ଟ
ଖିଲ୍ - ଖୁଲ୍/ବଏଗ
ଖିଡ଼କି - କଲକ / ଖିଡ଼କି
ଖିଲଣ - ଦୁଆର୍ ପାଜାଅଃ
ଖଟ - ପାର୍କମ୍
ଖଟପୁଆ - ପାରକମ୍ ହୁଁକୁ
ଖୈଁଚ - କୁମ୍ବାଡ୍
ଖଣ୍ଡ - କମ୍ବିଶ

ଖାଲେଇ - ଖାଲେଇ / କଲାଃ

ଖେଲନା - ଇନୁଂଟେୟୋଃ

ଖିଲଣ - କିଲଣ

ଖୁର - ହିଲଙ୍

ଖୁରୁପି - କୁର୍ପି

ଖଜା - କଜା

ଖଇ - ବାବାଆଣ୍ଡା / ଖୁଇ

ଖଣ୍ଟା - ଜଜ / ମରାଃଏ

ଖିର - ଖିର / ସଲେ

ଖୁଆ - କୁଆ

ଖେଚେଡ଼ - ଖିଚେଡ଼ି/ଲେଟ

ଖଡ଼ା - କାଲା ଆଃଆଃ

ଖଜୁରି - ଖିଜୁର - କଡା

ଖଜୁରି ଗଛ - ଖିଜରଦାରୁ

ଖସା - ଡଲ୍ ମିଂ

ଖଡ୍ଗ - ଆନ୍ଦୁ

ଖୁସ - ଖୁର / ହ୍ରିଁ

ଖଣ୍ଡ - ମିଡ୍ ଟେଙ୍ଗେଃ / ପାଲାଅ / ପରଦ୍

ଖଡଆନ୍ - ଖଡଯ୍ଯାନା / କାଡଯ୍ଯାନ୍

ଖସଡ଼ା - ଖସଡ଼ା / ଦସଲା

ଖରଦ ମୂଲ୍ୟ - କରଂ ଗନଂ / ଦଅର୍

ଖରଦ - କଟେଂ

ଖାଇବା ଘର - ହଜମ୍ ଅଓ୍ବାଃ

ଖଲପି - କୁଲି / କାଲପି

ଖଣି - ଖାଦାନ୍ / କାଦାନ୍

ଖେଳ - ହିନୁଂ, ଇନୁଂ

ଖେଳାଳି - ହିନୁଂଡାନ୍କ / ଇନୁଂହ

ଖେଳପଡ଼ିଆ - ଇନୁଂପଟେଲ୍ୟା / ଇନୁଂଗଲା/ଇନୁଂଡାଣ୍ଡି

ଖପସ୍ଖେଲ - କାପାସ୍ଇନୁଂ / ଢେଟେଆଃ ହିନୁଃ

ଖଟିବା - ଖଟାଅଃ / କାଟାଅ

ଖରଡ଼ିବା - ଆଣ୍ଡାଇସିନ୍

ଖସିବା - ନୁରାଃ, ଇସୁଃ / ଇସୁ

ଖାଇବା - ଜମ୍

ଖୁଆଇବା - ଅଜମ୍

ଖୁମ୍ପିବା - ସଦା-ଆଃ / ସଦା

ଖଣ୍ଡିବା - ଖଣ୍ଡା / କଣ୍ଡା

ଖଟେଇବା - ଖେନ୍ଟେଲାଓ/ଏଟଲ

ଖୁଣିବା - ହକୁଡାଆଃ / ହକୁଡାଆ

ଖୁଂଟବା - ଖୁଣ୍ଟାଓ / ହୁଟର୍

ଖେଳିବା - ହିନୁଂ / ଇନୁଂ

ଖୋଜିବା - ପାନ୍ଡନାମ୍

ଖୋଳିବା - ଲାଆଃ

ଖୋଲିବା - କାଃରି

ଖୋସିବା - ହରସଙ୍

ଗ

ଗାଲ୍ - ଜଆଃ

ଗର୍ଭ - ଜନମ୍ଲଇଃ

ଗର୍ଭାଶୟ - ଜନମ୍ରୁକି

ଗଳା - ହଟଃନାଲି

ଗଣ୍ଠି - ଗଣ୍ଠି / କଣ୍ଡା

ଗୋଡ଼ - କାଟା

ଗୋଇଠି - ଗଣ୍ଡିକା

ଗର୍ଭାବସ୍ଥା - ହାମ୍ବାଲ୍ ହମଦ / ଗରବ୍ ବାଆଯ

ଗେଡ଼ା/ଗେଣ୍ଡ - ବାଂଗରୁ / ବାଂଗିବ / ଋମ୍ବୁରୁବ୍

ଗୋଦର - ଗୁଦୁର

ଘଲଗଣ୍ଡିଆ - ଝୁଲ ଓ ସଙ୍ଗନଲା

ଗଣକ - ଇନାଃ ଜଣ୍ଡତସ୍

ଗୁରୁ - ଗୁରୁ

ଗାୟକ - ଦୁବ୍ବାଂନାଃ

ଗଉଡ - ଗାଡ୍ / ଗଉଡ୍

ଗଣିତଜ୍ଞ - ଅଙ୍କ ବିଷୟରେ ଜାଣିଆଁ ଆଦାୟୁନାଃ

ଗୁଡ଼ିଆ - ଗୁଲଆ / ମିଁଠାଇବାଇନାଃ

ଗୁହାଳ - ଗଂଆଁ

ଗୁଲିଖଟି - ଅଫିମ୍‌ନୁଂଜାଗା / ଦେକାରଆ ସେବେଭ୍‌କଆଃ ଜଗାଃ

ଗଡ଼ୁ - ଡାମେଆଁ ଝୁଲୁଣା

ଗଗ୍ର - ଗାଗର

ଗାଣ୍ଡୁଆ - ମାସ୍ବାଂ କରେଇ

ଗିଲସ୍ - ଗିଲସ୍

ଗୁଆ - ଗୁଆ

ଗେଣ୍ଡୁ - ନାଲ୍‌ଗୁଲ / ଗେନ୍ଦା / ଝପାଃବାଆ

ଗୋଲାପ - ଗୁଲପ୍ / ଗୁଲାବ

ଗବ - ଜାଳା / ପାଝୁବ୍ରବଦ

ଗୁଳ୍ମ - ହୁଡ଼ିଂ ହୁଡ଼ିଂ ଡାଲୁହନ୍‌କ

ଗଛରଚେର - ଦାରୁ ରେ-ଏର୍

ଗଛର ଶାଖା - ଦାରୁରେଆଃଡାଆଲଃ / ଜଡ

ଗଛର ଛେଲି - ଦାରୁରେଆଃବାକ୍‌ଲ / ପାତ୍ତ୍ରଲାଃ

ଗଛର ଓହଳ - ଦାରୁଜଅନ୍ତ / ଜରଏ

ଗାମୁଛା - ଗାମ୍‌ଛା

ଗେଞ୍ଜି - ଗେଞ୍ଜି / ଗାଞ୍ଜି

ଗୋଡ଼ଗୋଡ଼ୁ - ଜାଙ୍ଗାଆଁ ଦୁ

ଗନ୍ଧ - ଗନ୍ଧ

ଗନ୍ଧକ - ଗାନ୍ଧିକ୍

ଗଣ୍ଡା - ଗଣ୍ଡା

ଗୁଣ୍ଡୁଚିମୂଷା - ରୁହଲୁ

ଗେଣ୍ଡାଳିଆ - ଗେଣ୍ଡାଳିଆ

ଗୋବର - ଗୋବର / ସାତଲ୍ଲଇଆଃ

ଗୁଣ୍ଡୁଚି - ଗୁଣ୍ଡୁରି

ଗୋଧି - ତାଃଅର୍

ଗୋଖର - ଗୋଖୁର୍

ଗଉଡୁଣୀ ପୋକ - କାଦଂ

ଗୋବରପୋକ - ଗୁଗଇଚଦୁ

ଗୋଟି ପୋକ - ଲୁଗାମ୍‌ଚଦୁ

ଗାଲ୍ସି - ଗାଲ୍‌ସି

ଗେଣ୍ଡା - ଗେଣ୍ଡା

ଗୁମ୍ଫା - ଧିରଡ୍‌ଣ୍ଡୁଃ / ଗୁମ୍ଫା / ଗଙ୍ଗର୍

ଗ୍ରାମ - ହାତୁ / ସାଇ

ଗଲି - ସାଇ / ହାତୁଦାଆଁ ଣ୍ଡୁଃ

ଗ୍ରହଣ - ଗହ୍ଵରଣ

ଗ୍ରୀଷ୍ମ - ଲଲଃଦନ୍ / ଜେଠେଦନ୍

ଗାଡ଼ିନାଲି - ଆସ୍ଵାଃତେୟା

ଗେରୁ - ଗେରୁଆ

ଗ୍ରୀଷ୍ମଛୁଟି - ଜେଠେଛୁଟି

ଗିରଫ - ଅଲ୍‌ଇବ / ଗିରଫ୍

ଗ୍ରାହକ - ଇବନାଃ / ଗଗ୍ରାକ

ଗାଡ଼ିବଟର - ଗାଡ଼ିଡାବା

ଗର୍ଭ - ଗୁର୍ଭ

ଗୋଳା - ଗୋଲ

ଗଦା - ମାଡ୍‌ଗୁଲ୍

ଗୋଲମ - ଗୁଲ / ଗୁଲମ

ଘ

ଘଂଟିକା - ଉଭ୍‌ଟଟଆଃ

ଘରକୋଣିଆ - ଘରକାମାଏଁଆ

ଘାଟିଆ - ଘାଟୁଆ

ଘରଚଟିଆ - ଗଆଁ ରେଣେ / ଡେଡେମ୍

ଘରଚଟାଣ - ଅଓ୍ୱାଃ ଗୃଟାଣି

ଘୋଲଦହି - ଦହି / ଦୁହି

ଘୁଷୁରିମାଂସ - ସୁକ୍ରିର କଲୁ

ଘୁଷୁରି - ସୁକୁରି

ଘୋଡ଼ା / ଘୋଡ଼ - ଆଣ୍ଡିଆସାଦମ୍ / ଏଙ୍ଗାସାଦମ୍

ଘଡ଼ଘଡ଼ି - ଘଲଘଲ / ଗମିଲ୍‌ସାଡ଼ / ଟେର୍ / ଗାଲାଗୁଲୁ

ଚ

ଚବୁକ - ଜଅ

ଚର୍ମ - ହାର୍‌ତା / ଉଁର୍

ଚନ୍ଦା - ଗଣ୍ଡୁର / ଟାଣ୍ଡୁ

ଚଷା - ଚୁଷି / ଚୁଆଯ୍‌ହୋ

ଚାକର - ଚାକର / ଦାସିଃ

ଚୋର - କୁମ୍ବୁହ

ଚନ୍ଦକର - ଛଟବାଇନଃ

ଚୁପ - ଅଲୟକଆଃ

ଚମାର - ଚମାର୍ / ଚମାର୍

ଚଉକାଠ - ଦୁଆରକନ୍ଦ

ଚଉତରା - ଚୁଲିପିଣ୍ଡି

ଚମଡ଼ା କାରଖାନା - ହାର୍‌ତାଃ / ଉଁର୍ କାରଖାନା

ଚେମ - ଚେମ୍

ଚିମୁଟା - ଚିମ୍ଟା

ଚାମୁଚ - ଚାମୁଚ

ଚୁଲ - ଚୁଲ / ଇଟୁଲଡ଼୍

ଚୁଲିଟିଂକା - ଇଟୁଲଡ଼୍‌ମଚାଂ / ଚୁଲିମଚାଂ

ଚକ - ଚକ

ଚଟୁ - ଲଣ୍ଡିଇ / ଆଁଦାଦାଣ୍ଡାଃ

ଚଟେଇ - ଆପନ୍ ହୁଡ଼ିଂକାଟି

ଚଉକ - ଚଉକ

ଚରଖା - ସୁତାମ୍‌ଟାକୁଇଁଡେଯ୍ଯା / ଚରଖା

ଚାଲୁଣୀ - ଚାଲ / ଚାଲୁଣି

ଚାନ୍ଦୁଆ - ଚାନ୍ଦୁଆ

ଚର୍ବି - ଇଢଲ୍

ଚଟଣି - ଚଟୁଣି

ଚା - ଚାଆ

ଚାବୁକ୍ - ଝଲ / ପିଟେ

ଚୁଡ଼ା - ଡାବେନ୍

ଚାଉଳ - ଚାଉଲ

ଚଣା - ଚଣା

ଚସମା - ଚସମା

ଚଟି - ଚଟି ଜତା

ଚନ୍ଦ୍ରହାର - ଚନ୍ଦ୍ରହାର / ହୁସିର୍

ଚେନ୍ - ସୁନା ହୁସିର୍

ଚୋବାଘ - କାର୍‌ଲାଫଲ୍‌ଆଲୁ

ଚୁଡ଼ୁଂଗ୍ରା - ଚୁନ୍ଦି

ଚାଟକ - ଜପି

ଚେକ - କୁମୁଡ଼୍ / ଝଡ

ଚଠ - ଚଢ

ଚେତ୍ନ - ଚେତଲ୍

ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି - ଇଚ୍ଚାଃ

ଚେଙ୍ଗ - ଚଲା / ଚେଙ୍ଗ

ଚନ୍ଦ୍ର - ଚାଣ୍ଡୁଃଉ

ଚନ୍ଦ୍ରକିରଣ - ତେତେମାଉସାଲ୍ / ଚାଣ୍ଡୁଉମାଉସାଲ୍

ଚନ୍ଦ୍ରଗ୍ରହଣ - ଚାଣ୍ଡୁଉ ଗହରଣ

ଚୈତ୍ର - ଚଇତ, ସେନ୍ଦେରା

ଚାନ୍ଦ୍ରବର୍ଷ - ଚାଣ୍ଡୁଉଲେକାବଚର

ଚତୁର୍ଥୀ - ଇନ୍ଦରଚେର

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୀ - ଗେଲ୍ ଉପନ୍ମା / ଚାଶ୍ଚି

ଚନ୍ଦନ - ଚନ୍ଦନ୍

ଚାରଅଣା - ଚାରଅଣା / ମିଉପିଚା

ଚକ୍ - ଚକ

ଚୂର୍ଣ୍ଣ - କାଜ୍ୟପିଡ଼ୁ

ଚୂନ - ଚୂନ୍

ଛ

ଛତ - ଛୁଆମ୍

ଛେପ - ଚୋ-ଏ

ଛବି - ଛବି

ଛୋଟା - ଛଟା

ଛାଏ - ଅଲାଃଦନ୍ / ଚଆଃ ଅଲୟପିଟିଅ

ଛାତ - ଛାତ

ଛାଞ୍ଚୀ - ଡାଲବ୍

ଛଣ - ଛୁଣି

ଛଟା - ଛଟା

ଛୁଣ - ଛୁର

ଛନ୍ଦୋ - ଛନୋ / ଡାଏଡା

ଛୁଇଁ - ମୁନ୍ଗାନାଲ

ଛପେଟ - ଟୁଟ

ଛରୁ - ଭଡ୍

ଛତା - ଛାତା / ଗୃତାମ୍

ଛିଟ - ଛିଟ / ଚେଟେ

ଛୁଞ୍ଚି - ସୁପି / ସୁଇ

ଛିଣ୍ଡାଲୁଗା - ଚେଗ୍ୟଃଲଜାଃ / ଗ୍ୟଗ୍ୟଃଲଜାଃ

ଛଡ଼ା - ଛଲା / ପେଟେଣା / ପେଟାଅଃ

ଛେଲି - ମେରମ

ଛଞାଣ - ମାରାଂକୁଯୁଡ୍

ଛାରପୋକ - ମାଙ୍କ

ଛକ - ଛକଃ

ଛାଇ - ଉମ୍ବୁଲ୍

ଛୁଟି - ଛୁଟି

ଛୁରୀ - ଛୁର / ଚୁର

ଛୁଞ୍ଚ - ସୁପି / ସୁଜେ

ଜ

ଜଭ - ଲେଃ-ଏ / ଆଲ୍ଙ

ଜଂଘ - ବୁଲୁ

ଜଟା - ଜଟା / ଜଟ

ଜହ୍ନ - ଜୁଭ୍ / ଜହ୍ନା

ଜାଲ୍ - ଜାଲମ୍

ଜାମୁ - କୁଦା

ଜାଇଫଳ - ମେରେଲ୍ ଯଅଃ

ଜୁଆ - ଲେଣ୍ଡାଡ୍

ଜୋକ - ହାପାଡ୍

ଜଳହସ୍ତୀ - ଦାଃ ହାଡ

ଜାଆଁଳ - ହାଇଦନ୍‌କୋ / ହାକୁହନ୍‌କୋ

ଜଳ - ଦାଃ / ପୟୁଂ

ଜଳସ୍ରୋତ - ହାଲଦାଃ

ଜଳପ୍ରପାତ - ଦାଃକୁଣ୍ଡ / ହଦହଦ / ଦଲଦଲ

ଜୂଆର - ଜୂଆର୍

ଜଳପତନ - ଦାଃ ନୁରାଃ ତେୟାଃ

ଜିଲ୍ଲା - ଜିଲା / ଜିର୍‌ଲା

ଜଳବାୟୁ - ଦାଃଆଗାମା

ଜଗତ - ଦିସୁମ୍

ଜଡ଼ା - ଜାଲା

ଓଜନ - ଉଜୁନ୍ / ତୁଲ

ଜୋରିମନା - ଜୁରିମାନା / ଦାଣ୍ଡମ୍

ଜାମିନ୍ - ଜାମିନ୍ / ଜିମା

ଜେଲ୍ - ଜେଏଲ୍

ଜବାବ - ଜବାବ୍

ଜମା - ହୁଣ୍ଡି / ଜମା

ଝ

ଝାଳ - ବାଲବାଲଦାଃ

ଝାଡ଼ା - ଇଃଇଃ

ଝୁଡ଼ଙ୍ଗ - ଜିଲିଂନାଡ଼ୁକା / ନାଇଁ ଗମ୍ଭାଆଃ

ଝାଲର - ଝାଲର

ଝଡ଼ପୋକ - ଜାଲ୍‌ଏ / ଚୁର୍‌ଚୁଡ୍ / ଟୁଟୁ

ଝିଙ୍କାରି - ଜିକିଆର୍ ସାର / ଜିକିଇଲ୍ / ରେରେଂ

ଝିଅ - କୁଡ଼ି / ଏରାହନ

ଝିଣ୍ଟିକା - ସଂହର ସ୍ଥେ / ବାଣ୍ଟା

ଝାଟିମାଟି - ଭୁଗୁଲାକାଂଡ

ଝରକା - ଝରକା

ଝୁଡ଼ି - ଝାଂଚ / ପାଚିଆ

ଝିଟିପିଟି - ହର୍‌ଚଚପ୍ଲେ

ଝରଣା - ଝରନା

ଟ

ଟେସ୍ - ଟେସ୍

ଟିକାଦାର - ଟିକାଏମଦଃ

ଟେବୁଲ - ଟେବୁଲ୍ / ଟିବୁଲ୍

ଟୋକେଇ - ଠୁକାଂ / ଟୁଂକ

ଟାଇଲ - ଟାଇଲ୍ / ଖାପାସ

ଟଗର - ଡଆବାଆ

ଟୋପି - ଟୁପି

ଟିଆ (ପାଡଶୁଆ) - ମିରୁ / ଦଃଏ

ଟିକି - ଡକି

ଟଙ୍କା - ଟାକା

ଟଙ୍କିକିଆ - ମିଡ଼୍‌ଟାକା

ଟିପାଖାତା - ଟିପାଖାତା

ଟିଣ - ଟିଣି

ଟିକା - ଟିକା

ଠ

ଠିକାଦାର - ଠିକାଦାର

ଠେକୁଆ - କୁଲାଇ

ଠିକଣା - ଠିକନା / ଠିକଣା

ଠେଙ୍ଗା - ଠେଙ୍ଗା / ଟେଙ୍ଗା

ଠେକ - ଚୁ-କାଃ / ଘୁଇସାକଗାଓଚୁକାଃ

ଠକାମି - ସ୍ବକାଡ୍ / ଏଲାଓ

ଠେଲାଗାଡ଼ି - ଇଦୁରଗାଡ଼ / ଠେଲଓ ଗାଡ଼ି

ଠିକଣା - ଟିକା

ଡ

ଡେଙ୍ଗା - ହୁସୁଲ୍ / ସାଲ୍ଙ୍ଗି

ଡାଲ୍ - ଡାଲ୍

ଡୋଲ୍ - ଡୁଲ୍

ଡାଲମା - ଡାଲମାଃ

ଡୁମିର - ଲଥା

ଡାଲଚିନି - ଡାଲ୍ଚିନି

ଡେଙ୍ଗିରଆ - ଡୁମୁର / ମାଦାଲ୍

ଡାମରୁକାଉ - ମାସ୍ଂକାଆଃ

ଡାହୁକ - ଡାହୁକ

ଡାଁଶ - ଡାଁସ

ଡକାୟତ - ଡାକାତ୍ / ଡାକୁ

ଡାଫଣ - ଡାମ୍ପଏ / ବୁରଗାଃସୁପି

ଡିଆଁ - ଢୁଡ଼ଲ୍ / ଥାଉଲ୍

ଢ

ଢାଲ - ଟୁକୁଣୀ / ମୁଢା

ଢାକୁଣି - ଢାଃପାଲ୍ ଢେସ୍ବା/ଦାକାଲବ୍

ଢମଣା - ଜାମୁଡ଼

ଢୋଲ - ଢାଆଲ୍

ତ

ତଳିପା - ତାଲ୍କା

ତଳପେଟ - ଲ୍ତାରଲ୍-ଇ

ତାଳୁ - ତାଲୁ

ତଳ (ଜାଗା) - କନମ୍ଚନ୍ / ଦାଆଗ୍

ତହସିଲଦାର - ତୁସିଲ୍ଦାର୍

ତାନ୍ତ୍ରିକ - ଅଝା/ଦେୟୁଆଁ

ତନ୍ଦ୍ରା - ପେଆଁଏ / ପେଣେ

ତେଲ - ଧଲ / ସାଉ

ତର୍ପଣ - ଅଞ୍ଜୁଲି

ତପସ୍ୟା - ତପସିଆ

ତୀର୍ଥ - ଠାକୁରଜାଏଗା / ଜାଗା

ତୀର୍ଥଯାତ୍ରା - ଠାକୁରଜାଗାହନର୍

ତାଳ - ତା-ଆଲ୍

ତଲମହଲ୍ - ଲ୍ତାରମହଲ

ତରକୁ ରୁଳ / ଆକତରଜ୍

ତକିଆ - ତକିଆ

ତାଉଆ - ତାଓଆ

ତାଟିଆ - ଟାଟିଆ / ଗିନା

ତାଟି - ଟାଟି / ଟିଲ୍ଫି

ତହଲିଆ - ତଅଲୟା

ତେଣ୍ଡା - ବୁର୍ଚ / ତେଣ୍ଡା

ଡରକାସ - ହର୍ / ସ୍ବକାଆଁ

ତାଲଗୁଡ଼ - ତା-ଆଲଗୁଡ଼୍

ତୋରାଣି - ମାନ୍ଦିଦାଃ / ଦୁଣ୍ଡୁଦାଃ

ତରଭୁଜ - ତରଭୁଜାଃ

ତେନ୍ତୁଳି - ଜଜାଃ

ତସ୍ଟ - କେସ୍ଟ

ତାଲଗଛ - ତା-ଆଲ୍‌ଦାରୁ

ତାଲୁଡ଼ି - ସୂଭାମ୍‌ଢ଼େସ / ତକ

ତମ୍ପ - ତଂପ / ପାଣ୍ଡୁନାଗୁ

ତେଲୁଣିପୋକ - ଲଣ୍ଡୁମ୍ / ଖେତଢ଼ ତଦୁ / ଗିର୍‌ଗିଣ୍ଡୁମ୍

ଢମି - ଢମି

ତୋଡ଼ - ରୂଳ / ଗୁଁସେ

ତୋଫାନ୍ - ହ୍ୟୁଗାମା

ତୁଷାର - ସ୍ତାଂଦାଃ / ପୁକେଢ଼

ତଳ - ଲତାର୍

ତ୍ରୈମାସିକ - ଆପେଏ ଗ୍ରଣ୍ଡୁଃ

ତେଲ - ସୁଲୁମ୍

ତମସୁକ - ଶର୍ତ୍ତକାଗଜ / ଏଗ୍ରିମେଣ୍ଟ

ତାର - ସାର୍

ତୋପ - ରୂପ

ତାସ୍ - ତା-ଆସ୍

ଥ

ଥାନା - ଥାନା

ଥଳ - ଥୂଳ / ବଗୂଲ

ଥାଳ - ଥାଳ / ତାଳଅ

ଥାଳଆ - ହୁଡ଼ିଂ ଥାଳଆ

ଥୁଣ୍ଡାଗଛ - ଥୁନ୍‌ଟା ଦାରୁ

ଦ

ଦାନ୍ତ - ଦାଟା

ଦାନ୍ତମାଡ଼ି - ଡାଟାସୁଟା

ଦାଢ଼ି - ଦାଳଅ

ଦଦେଇ - କାକା / ଦାଦ

ଦେଠେଇ - କୁକୁମାଣ୍ଡ୍ / ଏଙ୍ଗା / ମାସ୍ରଂଏଙ୍ଗା / ମାଣ୍ଡ୍

ଦରଜ - ଲଜାଃ ସିଲେଇନଃ

ଦଳପତି - ଦଲରେନ୍ ମୁଖିଆ

ଦାରୋଗା - ଦାର୍‌ଗା

ଦାତା - ଏମ୍ନଃ

ଦୂତ - ଖବର୍ ଇଦନଃ

ଦେଶବାସୀ - ଦେସ୍ମ୍‌ହୋ

ଦୋକାନୀ - ଦୋକାନ୍ ହୋ

ଦ୍ୱାରପାଳ - ଦୁଆରହରଃ ନଃ

ଦଉଡ଼ି - ବାସ୍ବାର୍

ଦାଆ - ଦାଭ୍ରମ୍

ଢଆସିଲ - ଦେଆସିଲ୍

ଦୀପ - ସୁଲତା

ଦୋଳ - ଝୁଲଓ / ଢ଼ିଲୁଆ

ଦୀପରୁଖା - ସୁଲ୍‌ତା ଜଗାଓଜାଗା

ଦରସିଖୀ - କାଃଇସିନ୍ ଗାନାକାନ୍ / ବୁଗିଟେ କାଃ ଇସିନାକାନ

ଦହି - ଦହି

ଦୁଧ - ଡଅ

ଦୁଧଛେନା - ଡଆଛେନା

ଦୁଦୁସ - ଦୁଦୁସ

ଦେବଦାରୁ - ଦେବ୍‌ଦାରୁ

ଦନ୍ତାହୀତ - ଡାଟାହୀତ

ଦାମୁଡ଼ିଆ - ଦାମ୍‌କମ୍

ଦେଶ - ଦେସୁମ୍

ଦଶମୀ - ଟେଲ୍‌ମା / ଇସିସିନ୍

ଦ୍ୱାଦଶୀ - ଟେଲ୍‌ବାରମା / ବସ୍ୱଟା

ଦୁଇଝଙ୍କିଆ - ବାରଝାକା
ଦଶଝଙ୍କିଆ - ଗେଲ୍‌ଝାକା / ଦସ୍‌ଝାକା
ଦୋଣି - ବାଉଝିକା / ଆଠଣି
ଦସ୍ତା - ଦସ୍ତା
ଦୂଆଡ - ଦୂଆର
ଦରମା - ଦରମା / ନାଲ
ଦାଗ - ଦାବ
ଦଣ୍ଡ - ଦାଣ୍ଡେ / ଦାଣ୍ଡମ୍
ଦୋଷ - ଦୁଷି
ଦୁର୍ନୀତ - ଖରାପ ପାଇଟି / କାରାପ ପାଇଟି
ଦୋକାନ - ଦକାନ୍
ଦାମ - ଗନଂ
ଦେସ୍ତ୍ୱ - ଏମେଚେସ୍ୱା
ଦର - ଗନଂ / ଦର୍
ଦରମା - ଦରମା
ଦଲାଲ - ଦଲାଲ / ଜାଲୁଆ
ଦାଆ - ଦାକୁରମ୍
ଦଳ - ଦଳ
ଦୌଡ଼ - ଢର୍

ଧ

ଧାଇ - ଦାସିଏବ
ଧନୁର୍ଦ୍ଧର - ଆଃ-ଘାରସାବଛାଡ଼
ଧର୍ମଯାଜକ - ଧରମ୍‌କାଜ଼ଏଡଜନଃ
ଧନ - ଜଦାଣ୍ଟ୍ / ଜାଇକ
ଧ୍ୟାନ - ଧିଆନ୍
ଧୂପ - ଧୂପ / ଦୂପ୍
ଧର୍ମ - ଧରମ୍
ଧର୍ମପରାୟଣ - ଧର୍ମିଆଁ ନଃ
ଧର୍ମଶାଳା - ଧରମସାଲା
ଧନାଗାର - ମସାଇ
ଧୂଆଁପଥ - ଦକ୍‌ତାହାକାମ୍ / ସୁକୁଲ୍‌ସାକାମ୍
ଧାନ - ବାବା
ଧଳଆଁ - ଧୂଣିଆଁ
ଧନଆଁପଥ - ଧୂଣିଆଁସାକାମ୍
ଧାନଗଛ - ବାବାଦାରୁ
ଧୋତ - ଧୂତ
ଧାଡ଼ି - ସଙ୍ଗା
ଧଣ୍ଡ - ଧୁଣ୍ଡ୍ / ଦୁଣ୍ଡ୍‌ବସ୍ତି
ଧୂଳଆନାଗ - ଧୂଳଆନାଗ୍
ଧୂଳି - ଡୁଲଡ୍ / ଧୂଳି / ଦୂଦୁଗେର୍
ଧୂମକେତୁ - ଆକାଲ୍‌ଇପିଲ୍ / ସୁ-ଏଲମ୍‌ଇପିଲ୍
ଧ୍ରୁବତାରା - ଦୁରବ୍‌ଇପିଲ୍
ଧଳା - ପୁଣ୍ଡି
ଧାର - ଉଧାର୍ / କାଲବାସି
ଧୂର୍ମ୍ରୁଷ - ଦୁର୍‌ମୁସୁ
ଧନୁ - ଆଃ-ସାର୍

ନ

ନାକ - ମୁଁଆଁ
ନାକଦଣ୍ଡା - ମୁଁଆଁଦାଣ୍ଡମ୍
ନାକପୁଡ଼ା - ମୁଁଆଁଉଣ୍ଡ୍
ନାଡ଼ି - ନାଲି
ନକ୍ସ - ଘାର୍‌ସାର୍
ନାକ୍ସ - ବୁଟି

ନଖ - ଚେଡାନ/ଦାଲଆ

ନିଶ୍ୱାସ - ସାଏଁଆଡ୍

ନାକରଅଗ - ମୁଁଆଁ ଚୁଟୁଇ

ନପୁଂସକ - ଗଏଁଦା

ନାବାଳକ - ନାବାଲକ୍

ନାଉ - ଜାଇହନ୍

ନାବିକ - ନାଉଲଆ / ଲଉଲଆ

ନରକ - ନିରକଃ

ନଡ଼ାକଟା କଲ - ନାଲାଗେଡ୍ଢଲ / ମେସିନ୍

ନଡ଼ିଆକୋରଣା - ନଡ଼ିଆକୁରୁଣି / ନଡ଼ିଆକୁସ୍ଓତେୟୁା

ନାହୁରୁମ୍ବା - ସୁକୁରୁମ୍ବା

ନିହାଣ - ରୁକା

ନିର୍ମିତ - ଆଁଇସି କାଃ ଜମ୍‌ନଃ

ନାସ - ଦକ୍‌ତାଗୁଣ୍ଡା

ନଡ଼ିଆ - ନଡ଼ିଆ

ନାସପାତି - ନାସ୍‌ପାତି

ନିମ - ନିମ୍

ନାଗଫେଣି - ମାସ୍ଙ୍ସିଜୁ / ହାତଲୁରୁରସିଜୁ

ନଳିତା - ନଳିତା

ନୋଥ - ନୁଲ୍‌କୁ / ନୁତ୍ରୁ

ନିଘ - ସିକୁଜାରମ୍ / ଅଣ୍ଡା

ନଦୀକୂଳ - ଗାଲାକୁଟି

ନଦୀର ଉତ୍ପତ୍ତି ସ୍ଥାନ - ଅଜନ୍‌ଙଗଡେ / ଗାଲାଅଣ୍ଡ୍ରଂ / ଅଃ-ଲାଃତେୟୁଃ

ନାଳ - ନାଅଲ୍ / ମାଆରଏ / ଲଅର୍

ନଗର - ନଗର / ବାଜାର୍

ନକ୍ଷତ୍ର - ଇଟିଲ୍

ନବମୀ - ଅଷ୍ଟାର

ନୀଳ - ନିଲ୍

ନୋଟ - ନୁଟ୍

ନିବ୍ - ନିବ୍

ନିଲମ - ନିଲମ୍

ନାଲ୍ପସ୍ - ନାଲ୍ପସ୍ / ଉଲ୍‌କୁଣାଏଁ ତେସ୍ୱାଃ

ନଥ - ନଥ

ନିର୍ବାସନ - ହୋ କାକଃ-ଡାଇନ୍‌ଜାଗାତେ/ଇଦାଃଏଣ୍ଡାଃ

ନରହତ୍ୟା - ହୋ ଗଃ-ଏ

ନିଷ୍ପତ୍ତି - ଜାଗାର୍‌ମୁଲ୍

ନଗଦ - ଜାଁଗେ / ରକା

ନମୁନା - ଚନା / ଟଇନ୍

ନାଲ୍ପପାନ - ଆସ୍ୱଃପାନ୍

ନଦୀ - ଗାଲା

ପ

ପଂଜରା - ପାଞ୍ଜାସ୍ୱ

ପାକସ୍ଥଳୀ - ଦାନାଲ୍ଲଇ

ପାଦ - କାଟା

ପାଚି - ମସ୍କୁ

ପାପୁଲି - ତାଲ୍‌ଜା

ପାକେଦାଲ - ପାଣ୍ଡ୍ରୁଉବ୍

ପିତ୍ତ - ସ୍ୱପାଲ୍ / ଫଲଆ

ପିଠି - ଦୟା

ପିଉ - ପିଇଡ

ପେଶୀ - ଜିଲୁକ

ପେଟ - ଲିଭାଃ

ପୂଜ - ଇପିନାଃ

ପଂଝା - ପଞ୍ଜା

ଫୁସ୍‌ଫୁସ୍ - ଇମ୍

ପାଟିହ୍ୱାଡ - ଗାଲ୍‌ପାଟିକା

ପୁଅ - କଆଃ ହନପେ

ପଣିପଳା - କୁଲୁ ବାପା / ଅପୁ

ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର - ଅମୁଲ୍‌ନାମହନ୍

ପୂର୍ବପୁରୁଷ - ଆପ୍ୱାରଏଙ୍ଗା / ଆପୁ ନେଣାଂରେନ୍ ହାଆମକେ

ପୁରୁଷ - ହେପେଏଛ୍ / କଆ କୋ

ପତଳା - ଏତାଂ / ପାତାଲଆ / ସୁରୁରେସ୍ବା

ପାଗଳ - ପାଗଲ୍

ପାକୁଅ - ପାକୁଆ

ପ୍ରୌଢ଼ / ସାବାଳକ - ହାସ୍ୱେପେଏଛ୍ / କଆଃ

ପାଳକ ପିତା - ଆପୁଲ୍ ବାପା / ଆପୁ

ପାଳକମାତା - ଅପୁଲ୍‌ମାଞ୍ଜ୍ /ଏଙ୍ଗା

ପଣ୍ଡିତ - ପଣ୍ଡିତ୍

ପାଠକ - ପାଲାଓନଃ

ପୁରୋହିତ - ବାମେଥାଁ / ଦେଓଁଆଁ

ପ୍ରଧାନ - ମାଞ୍ଜି / ଦେହୁରି

ପେଟୁ - ପେଟୁଆ

ପୋଇଲି ଦାସିଃଏରା

ପ୍ରଜା - ପର୍ଜା

ପ୍ରତ୍ୟାଶା - ବାଇକନଃ

ପ୍ରହସ୍ତ - ହରଡାନଃ

ଫେରିବାଲା - ଫେରିବାଅଲ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ - ମାଞ୍ଜିମନ୍ତ୍ରି

ପ୍ରଭାବକ - ଏଲାଓଡଃ

ପରମାତ୍ମା - ଭଗବାନ

ପାଦୁକା - ବଙ୍ଗାଆ କାଷ୍ଠାଦାଃ

ପ୍ରତିମା - ମୂର୍ତ୍ତି

ପୂଜା - ବଂଗା

ପ୍ରାର୍ଥନା - ଗୁହାର / ଗୁଆର

ପାପ - ପାଆପ୍ / ପାପ

ପୁଣ୍ୟ - ପୁନଅଁ

ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ - ଦଣ୍ଡ

ପରଲୋକ - ହାନ୍‌ପୁରର୍ / ତେର୍‌ପୁରର / ସରଗତେ ସେନଃସ୍ୱା

ପ୍ରାସାଦ - ଅଓ୍ୱାଃଦଲନ୍

ପରପ୍ରାଗାର - ଜୁକୁ ଅଓ୍ୱାଃ

ପାଇଖାନା - ପାଇଖାନା

ଫାଟକ - ଫାଟକ / ଦୁଆର୍

ଫାଣ୍ଡି - ଫାଣ୍ଡି

ପଗା - ପାଗା

ପରଦା - ପର୍ଦା

ପନକ - ପୁନ୍‌କ

ପଙ୍ଖା - କାପାଃ

ପାନଆ - ନାକଇ

ପାଲଂକ - ସଃଆଁର / ଗୃହଡାଲ୍

ପିକାଦାନ - ପିକଭେରଏ / ଜଗାଓନାଗା

ପିଂଜରା / ପାଞ୍ଜିର / ଗାର

ପୁତ୍ତଳା - ଅଣ୍ଡମ୍ / ପଟମ୍

ପେଟରା - ପିଲ

ପିଣ୍ଡାପଣ୍ଡା - ଆମ୍ / ବୁ ପଣ୍ଡା

ପଖାଳ - ପାଖାଲାମାଣ୍ଡି / ଦାଃ ମାଣ୍ଡି

ପାଣି - ଦାଃ

ପାଉଁରୁଟି - ପାଉଁରୁଟି / ପାଆଁରୁଟି

ପିକା - ବ୍ଲ / ବଣ୍ଡି

ପିଠା - ଲଡ୍

ପୁର - ପୁରି

ପୂର - ଲଡ୍‌ବାଭାରରେକ / ଏମଭାଡ୍‌ସିବଲ

ପେଜ - ମାଣ୍ଡି ଦାଃ

ପେଡ଼ା - ଡଆଡେ ବାଇ ଲଡ୍ଡୁ

ପରଟା - ପରଟା

ପଲଉ - ପଲଉ

ପୁଷ୍ଟିକରଖାଦ୍ୟ - ବୁଗିନ୍ / ବାଣିଆଁ ଜମେଅଁ

ପଣସ - ପଣସ

ପିଆଜ - ପେଆଜ୍

ପୋଇ - ପୁଇ / ଉଟୁ ଆ-ଆଃ

ପୋଟଳ - ପୁଟଲ

ପୋଢ଼ଳା ପକ - ପୁଢୁଳା ଯାକାମ୍ / ପାଡାଆଃ

ପଇଡ଼ - ପୁଇଡ଼

ପିଜୁଳି - ପେଡ଼ା

ଫୁଟି - ଫୁଟି

ପଲାଶ - ମୁଁରୁଡ୍

ପଦ୍ମ - ପଇଦମ୍ / ହଲ୍‌ଡା

ପାଖୁଡ଼ା - ବାଆକେନାଉ

ପଣସଗଛ - ପଣସଦାରୁ

ପାନ - ପାଆନ୍

ପାନମହୁରୀ - ପାନ୍‌ମହୁରି

ପଇଡ଼ - ବେନ୍ଠା

ପଦକ - ପଦୁକ

ପନ୍ତା - ପାଜା / ଜାଉ

ପାଗ - ପାଗ / ଦୁଦୁଲୁମ୍

ପାଣିକୁଆ - ଦାଃ କାଅଃ

ପର - ଈଂଲ୍

ପାତିହଂସ - ଗେଢ଼େ / କଡ଼ଂ

ପେଣ୍ଡୁ - ପେଣ୍ଡୁ / କକର

ପକ୍ଷୀବସା - ଚେଣେଁବାସା

ପଙ୍ଗପାଳ - ମାରାଂ ଘଂସ-ରଃଏ

ପ୍ରଜାପତି - ପାମ୍ପାଲ୍ / ପାମ୍ପାଆଲ୍

ପିମ୍ପୁଡ଼ି - ମୁଁଭି

ପଡ଼ିଆ - ଘଲେସ୍ଥା / ଗଲା

ପର୍ବତ - ମାରାଂ ବୁରୁ

ପାହାଡ଼ - ବୁରୁ

ପ୍ରଧାନ ଗ୍ରାମ - ମାରାଂହାସ

ପୋଖରୀ - ପୁଖୁରି / ପୁକୁରି

ପ୍ରଭଦନ - ସବେଜନ୍ଦୁଲାଂ

ପରଦନ - ଦଥାର ହୁଲାଂ

ପବନ - ହୟ

ପୃଥିବୀ - ପୁରୁଥିବ / ଅଥ୍

ପୌଷ - ସାରଦ / ପୁସ / ପୁଷ୍ପ

ପକ୍ଷ - ମୂଲଃ

ପ୍ରତିପଦା - ମୂଲଃ / ମେଡ୍‌ନେଟପଲ

ପୂର୍ଣ୍ଣିମା - ପୁନାଇଁ

ପଞ୍ଚମୀ - ଢରଜିଃ ତେଲ୍

ପିଡ଼ିଆ - ଜାଲେ

ପାଣ୍ଡୁଆ - ପୁକେଡ ରଙ୍ଗ

ଫୁଟ - ଫୁହୁଟ୍ / ମୁଟୁରି

ପଇସା - ପୁଇସା

ପାଶଚଙ୍କିଆ - ମଚେଁଟାକା

ପ୍ରଜାପ୍ତି - ହବାଃଡାନାଃ / ହୁରଃବାଅଲ୍

ପଙ୍କଜ - ପରସା ଡାନଃ

ପଶୁଷା - ପରୁଷା

ପିଅନ - ପିଅନ୍

ପୁରସ୍କାର - ସିର୍‌ପା / ପୁରୁସକାର

ପୃଷ୍ଠା - ପୁରୁସ୍ଟା

ପ୍ରଧାନଶିକ୍ଷକ - ମାସ୍ଗଂମାସ୍ଟର / ହେଡ୍‌ମାସ୍ଟର

ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ - କନନ ଦାଣ୍ଡେ

ପଟା - ପାଟା

ପାହାଡ଼ - ପାହାଡ଼

ଫାସି - ଫାସି / ହାକାଃ

ପୁନର୍ବିଚାର - ଅଣ୍ଡ୍ୟାମିସେ ବିଚାର

ପ୍ରମାଣ - ପର୍‌ମାଣ / ପ୍ରମାଣ

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟମିକ - ନାଲ

ପ୍ରତିବନ୍ଧ - ସାଲ୍-କେନବ୍ରେ

ପାରଦ - ପାରଦ

ପିତଳ - ପିତଲ୍

ପଥର - ଧିର / ଦର

ଫୋଡ଼ଣି - ଫୁଲ୍‌ଣି / ଫୁଡ୍‌ଣି

ପଣା - ପଣା

ଫ

ଫୁଟ୍‌ଫୁସ୍ - ଭମ୍

ଫଅଲ - ଭରସି

ଫେଣା - ଫେଣା

ଫଳ - ଜାଅ

ଫୁଲ - ବାଆ

ଫୁଲମାଳ - ବାଆହୁସିର୍

ଫିଟିକରି - ଫିଟିକରି

ଫାସ - ଫାସି / ପାସେ

ଫୁଲକୋବି - ବାଆ କୁବ / ଫୁଲକୁବ

ଫାଟକ - ଦୁଆର୍ / ଫାଟକ

ଫାଣ୍ଡି - ପାଣ୍ଡି

ଫୁଟି - ଫୁଟି

ଫୁଲହାର - ବାଆହୁସିର୍

ଫଟେଇ - ଫଟେଇ

ଫିତା - ଫିତା

ଫଣା - ଫଣା

ଫାଶ - ପାସି / ପାସେ

ଫଲୀ - ଫଲ / ଲପାଃ

ଫାଲଗୁନ - ବାଦ / ଫଗୁଣ / ବାଆଗୁଣ୍ଡୁଃ / ଫଗୁନ୍

ଫୁଟ - ଫୁଉଟ / ମୁଟୁଣି

ଫୋଡ଼ଣି - ଫୁଲୁଣି / ଫୁଡୁଣି

ଫେଟିବା - ଗୁଲାଓ / ଫେନ୍‌ଟାଓ

ବ

ବୁଢ଼ାଆଙ୍ଗୁଳି - ବୁଢ଼ାଆଂଗୁଳ / ମାସ୍ଗଂ କାଟୁବ୍

ବଶିଆଙ୍ଗୁଳି - ବଇଁସି / ଚୁଣ୍ଡୁଲି ଆଂଗୁଳ / ଚୁଣ୍ଡୁଲି ଗାଣ୍ଡା

ବାଳ (ମୁଣ୍ଡ, ଦେହ) - ବଃଅଉକ୍ / ବାଲେ

ବାମହାତ - ଲେଏଁ ଗାଡ଼

ବାହୁ - ଲୁହଣି / ହକାଚେଡାନ୍

ବାହୁର ଉପର ଅଂଶ (ଖୁଆ) - ଦାବକଣ୍ଡା

ବାହୁର ତଳ ଅଂଶ (କାଖ) - ହାଡ୍‌ଲ

ବେକ - ହୁଟଃ

ବାଳକ - ସେପେଏଡ / କଆହନ୍ / ବାବୁହନ୍

ବାଳିକା - ଏଗ୍ୱହନ୍ / କୁଇହନ୍ / ବାବୁହନ୍

ବାମନ - ବାମନହୋ

ବିଧବା - ରାଣ୍ଡି

ବୋକା - ବୁକା / ବକା

ବୁଢ଼ା - ହାଅମ୍ / ବୁଲା

ବୁଢ଼ୀ - ବୁଲ / ବୁଢି

ବାପା - ବାପା / ଅପୁ

ବଡ଼ଭାଇ - ମାଗ୍ୱଂଦାଦା / ବାଃଉ

ବୋହୂ - କମିନ

ବାଳବିଧବା - ହୁଡ଼ାଂରେଗେ ରାଣ୍ଡି ଯ୍ୟାନା

ବନ୍ଧ୍ୟା - ବାଣ୍ଡି

ବର - ବଅର୍

ବିମାତା - କାକ୍ଲାମାଙ୍କ / ଏଙ୍ଗା

ବିଦେଶୀ - ବାହାରଦଶ୍ରମ / ଏଟାଃଦଶ୍ରମ

ବଦମାସ - ବଦମାଯ / ଖେଚଲ୍

ବରଯାତ୍ରୀ - ଏଗ୍ୱଅର୍ହକେ / ବଅର୍ଯାତର

ବାଦ୍ୟକାର୍ - ରୁ ବା-ଆଲ

ବୀର - ପେଃଏ-ଆକଃ

ବେକାର - ସାମାଗେ / ବେକାର୍

ବୋକା - ବକା

ବେଶ୍ୟା - ଲମ୍ପିକଃ / ବାରବାଜାର

ବିଛିଆ - ବଝୌଁ

ବଢ଼େଇ - ଦାବୁବାଇ ମିସ୍ତ୍ରି

ବିଶ୍ୱାସ - ବିଥାସ୍

ବିଧର୍ମୀ - ଅଧର୍ମିଆଁ

ବଳି - ମାଃ-ଲୋଏ

ବାସଗୃହ - ତାଇନ୍ଅଓ୍ୱାଃ / ବାସାଅଓ୍ୱାଃ

ବେଶ୍ୟାଳୟ - ବାରବାଜାରଅଓ୍ୱାଃ / ଲମ୍ପିଅଓ୍ୱାଃ

ବସାଘର - ବାସାନ୍ଅଓ୍ୱାଃ

ବାରଣ୍ଡା - ପିଣ୍ଡିଗା

ବଟୁଆ - ପାନ୍କଥାଓ କାର୍ଗା

ବତୀ (ଲଣ୍ଠନ) - ବାତ (ହାର୍କାନ)

ବତୀ (ମହମ) - ମହମ୍ବାତ

ବଳିତା - ସୂଲତା

ବନ୍ଯଚଢ଼ - ବାଆଁସିଦାଣ୍ଡାଃ / ପାସେଲ୍ଉଟି

ବନ୍ସିକଣ୍ଠା - ବାଂଆଁସି କାନୂମ୍

ବନ୍ଧୁକ - ବନ୍ଧୁକ୍

ବାସନ - ବାସନ୍

ବାଡ଼ି - ଦାଣ୍ଡାଃ

ବାଲ୍ଟି - ବାଲ୍ଟି

ବିଛଣା - ବିଛଣା / ଗିଡଇକାଗା

ବେତା - ଝାଆଲ / ପାଚୁଆ

ବେଲଣାପିଢ଼ା - ବେଲଣାପାଟା / ଗାଣ୍ଡୁ

ବେଲଣାକାଠି - ବେଲଣାଦାଣ୍ଡାଃ

ବୋତଲ - ବତଲ୍

ବସ୍ତ୍ର - ବାସ୍ତ

ବାଘ - ବାଘ

ବାଡ଼ି - ବାଲ / ସିବେ

ବର - ବଵ / ରାମ୍ବା

ବାଜରା - ବାଜରା / ଗୁହଲଗାଙ୍ଗାଇ

ବୃନ୍ତ - ବୃନ୍ତ / ମରାଏ କାଂ

ବାଇଗଣ - ଟେଂଗାଃ

ବିଲାତ ବାଇଗଣ - ବିଲାତଟେଂଗାଃ

ବନ୍ଧାକୋବ - ପଟମ୍କୁବ
ବାତାପି - ବାତାପି
ବରକୋଳ - ବାଲେ ଜଃଅ
ବର - ବାଲେ
ବେଲ - ବେ-ଏଲ୍
ବେତ - ବେଏଁତେ
ବଗିଚ୍ଚ - ବାଗାନ୍
ବର୍ଷାତ - ଗାମାଦପିକ୍ଂ / ପିନ୍ଧାନଚେସ୍ତା
ବାଜୁ - ବାଜୁ
ବଳଦ - ଢଉଇ / ଢାଲା
ବଲେଇ - ପୁଷି / ବଲେଇ
ବଗ୍ଧ - ବଡ୍ପୁକୁଶ
ବଲୁଅ - ରୁସୁ
ବଣମଣିଷ - ବରରେନ୍ଦ୍ରୋ
ବାଘ - କୁଲ
ବାଘୁଣି - ଏଙ୍ଗାକୁଲ୍ଲ
ବଡ଼ମୂଷା - ମାଗ୍ରାଂଗୁଣ୍ଡୁ
ବଲେଇଛୁଅ - ବଲେଇହନ
ବଣି - ଗ୍ରମି
ବଗ - ଙଅଃ
ବାତ୍ୟାଚଢ଼େଇ - ଗୁଭୁଉ
ବାଦୁଡ଼ି - ବାଦୁଲ
ବଘ୍ର - ମାର୍ମାର୍
ବୋଡ଼ାସାପ - ବଡାବଙ୍ଗ୍
ବଜ୍ରକାପ୍ତା - ହାବ୍ମୁ
ଭୟ - ଭୟ
ବଜ୍ରପାତ - ଦଇଁସଦାଷ୍ଟା
ବେଙ୍ଗ - ଡଡେ

ବସା - ଗୁଜା
ବୁଢ଼ିଆଣି - ଡାନ୍ରୁଲଃ / ବନ୍ଧରେମ୍
ବରୁଡ଼ - ସୁସୁର୍ବାଂ
ବନ୍ୟା - ବଃ-ଅନ୍
ବନ୍ଦର - ବଂଅଁଦ
ବଜୁଳି - ବଜଲ୍ଆଲଃ (ଟେର୍ର୍)
ବାୟୁମଣ୍ଡଳ - ହସ୍ୟୁ
ବୁଧ - ବୁଧ
ବରଫ - ସ୍ତାଂବାଃ / ବରଫ / ଆଇଲ୍
ବାୟୁ - ହସ୍ୟୁ / ଅସ୍ୟୁଂ
ବାଂଫ - ଭାଁପ୍ / ମଃଅଁ
ବାର - ବାର୍
ବୁଧ - ବୁଦୁବାର / ବୁଧୁବାର
ବର୍ତ୍ତମାନ - ନାଁଆଁଗେ
ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟ - ନାଆଁ ସମୟ
ବସନ୍ତ - ବାଆ ମୁଲ୍ଃ
ବର୍ଷା - ଗାମା
ବର୍ଷ - ମିଡ୍ସିର୍ମା
ବୃଦ୍ଧି - ହାସ
ବାଦାମ୍ - ବାଦାମ୍
ବାଇଗଣୀ - ଗଦେଙ୍ଗ୍ ରଙ୍ଗ
ବାଦାମୀ - ଢେଙ୍କେନାଲ୍ ରଙ୍ଗ
ବାରଣା - ଅପେସିଦା / ବାରଣା
ବସ୍ତ୍ର - କଡାବ୍ / ବସ୍ତ୍ର
ବସ୍ତ୍ର ଡାଲିକା - ବସ୍ତ୍ର / କଡାବ୍ ଡାଲିକା
ବିଦ୍ୟାଳୟ - ଇସ୍କୁଲ୍
ବନ୍ଦୀଶାଳା - ଜେଲ୍ଖାନା
ବ୍ୟବସାୟ - ବେପାର୍ / ଉପେର୍

ବ୍ୟବସାୟୀ - ବେପାର

ବଜାରଦର - ବାଜାର ଦର୍ / ଗନଂ

ବସ୍ତୁମୂଲ୍ୟ - ଆକାରଂ / ଆଖିରଂ ଗନଂ

ବଲକା - ସାରେଃଏ

ବିନିମୟ (ନେଣାଦେଣା) - ବଦଲ୍

ବନ୍ଧକ ଗ୍ରହୀତା - ବାନ୍ଧାଇ / ବନ୍ଧାଇଦନଃ

ବସ୍ତୁ - ଆକାରଂ / ଆଖିରଂ

ବଜାର - ବାଜାର୍

ବନ୍ଧନା - ବନ୍ଧନ

ବଣିକ - ବେପାର ହୋ

ବିକ୍ରେତା - ଆକାରଂ କଃ

ବିଶ୍ରାମାଗାର - ଜିରାଓନଅଓ୍ୱାଃ

ବାଲି - ଗିତଲ୍ / ବାଲି

ବାର୍ଷି - ହାଃଷି

ବଣ୍ଟାଲି - ରୁକା

ବନ୍ଧୁକ - ବନ୍ଧୁକ

ବାରୁଦ - ବାର୍ଦୁ

ବର୍ଚ୍ଛା - ବର୍ଲମ୍

ବାଣ୍ଡିବା - ହାଟିଂ

ବିବ - ବବ

ଭ

ଭାଇ - ଦାଦା / ଭାଇ / ହାଗା

ଭଉଜ - ଜନେ

ଭଉଣୀ - ବଜାନ୍ତ୍ / ମିସିକୁଇ

ଭଉଜ - ହିଲି

ଭଣିଜା - ଭଣଜା

ଭଣଜା - ଭଣଜା

ଭାଷା ବା ଜାତି - ଅଓ୍ୱାଃ ହୋ / କୁଟୁମ୍ବଃ

ଭଦ୍ରଲୋକ - ଭଦର ଲୋକ / ମାସ୍ଟଂହୋ

ଭଣେଇ - ଟେଙ୍କାଂ / ଡେଆଂ

ଭକ୍ତ - ଚେଲା

ଭାଡୁଆ - ଭାଡୁଆ

ଭାରୁଆ - କାଃ ତାନଃ / ଭାରୁଆ

ଭଣ୍ଡାର - ବାରକ

ଭିକ୍ଷା - କଃ-ଏ

ଭକ୍ତ - ଭକ୍ତ

ଭୋଜନାଳୟ - ଜମ୍ନୁଂ ଅଓ୍ୱାଃ

ଭଣ୍ଡାର - କିନସ ଜଗାଓ ଅଓ୍ୱାଃ

ଭଜା - ଭଜା / ଆତା

ଭାତ - ମାଣ୍ଡି

ଭୋଜି - ଭୁଜୁଜ / ପିସଟି

ଭେଣ୍ଡି - ଭୁଣ୍ଡି / ମେଣ୍ଡାସିଙ୍ଗି

ଭାଲୁ - ବାନା

ଭୂଆ - ଆଣ୍ଡି ଆବଲଏ

ଭଦଭଦାଳିଆ - ଭଦଭଦଲିଆ

ଭରଡ଼ିଆ - ଠସ୍ୱା

ଭବିଷ୍ୟତ - ଗାପାମାନ୍

ଭଅଁର - ଭଅଁର / ଗିରମିଟ

ମ

ମଧ୍ୟମା - ଟାଲି ଆଙ୍ଗୁଲି / ଗାଣ୍ଡୋ

ମାଛ - ମାଷ୍ଟ୍ / ଏଙ୍ଗା

ମାମୁଁ - ମାମୁଁ / କୁମାଲୁ

ମାଛି - ହାତମ୍

ମଜୁରିଆ - ନାଲ୍ଃଡାନଃ
ମନ୍ତ୍ରୀ - ମନ୍ତ୍ରି
ମରହଟିଆ - ମରହଟିଆ
ମହନ୍ତ - ମଠରେନ୍ ମାଲିକ୍
ମାତାଲ୍ - ଲୁଲବାଲୁଲାଂ
ମୂତ୍ରଅର - ମଣ୍ଡୁରଲ୍
ମୂର୍ଖ - ମୁରୁଖ
ମାଲିକ - ମାଲିକ୍ / ଗୁସିଆଁ
ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ - ମାଜିସଟ୍ରେଟ୍
ମୋଚ - ମୁଚ
ମହାଜ୍ୟୁ - ପାର୍
ମହାଶୟା - ମାସ୍ଟରଏବ୍
ମାହୁନ୍ତ - ମାହାତ
ମହାଜନ - ମାହାଜନ
ମାଛ - ଖାଆ ବାକାଇ ସାକାଓନଃ
ମିଥ୍ୟାବାଦୀ - ମିଛୁଆ / ଗୁକାତ୍‌ନଃ
ମଠ - ମଠ
ମନ୍ଦିର - ମନ୍ଦିର୍
ମୁଣ୍ଡ - ହଡାରେଆକା
ମୂର୍ତ୍ତି - ଠାକୁର୍
ମଦ ଦୋକାନ - ଅର୍କି ଦକାନ୍
ମାଟିଘର - ହାପାଃଲିଁଡ ଅଡ଼ା
ମଶା - ଭଡ଼ / ଘ୍ରମ୍ଡା
ମଦଭାଟି - ଅର୍କି ଭାଟି
ମହିଷା - ଢେଁପାତେ ବାଇକାଷ୍ଟି / କରୁଂକାଷ୍ଟି
ମଶାରି - ମଶାରି
ମାଠିଆ - ହୁଡ଼ୁଂ ଚାଲ୍ଦା / ମାଟିଆ
ମଇଦା - ମଇଦା / ମଏଦା
ମଣ୍ଡାପିଠା - ଡଣ୍ଡାର୍

ମଣ୍ଡ - ମୁଁଉ / ଲେଲେ / ଦୁମୁର୍
ମାଛ - ହାଇ / ହାକୁ
ମାଂସ - ଜିଲୁ
ମିଠା - ସିବିଲ୍ / ନଗଡ୍
ମିଶ୍ରି - ମିସିର
ମିଠାଇ - ମିଠାଇ / ମେଠାଇ -
ମିଷ୍ଟାନ୍ନ - ସିବିଲ୍ ଡେଲ୍ୟା
ମାଣ୍ଡିଆ - ଜାଟେନ / ମାଣ୍ଡିଆ
ମକା - ମକା / ଗଙ୍ଗାଇ
ମସୁର - ମାସୁର୍
ମୁଗ - ମୁଉଁଗ୍
ମୂଳା - ମୂଳା / ମୁଳେ
ମଂଜା - ମଂଜ୍ଜା
ମଟର - ମଟର୍
ମନ୍ଦାର - ମନ୍ଦାର୍
ମକ୍ଷୀ - ମୁଲ୍
ମାଳତୀ - ମାଲତ
ମସଲା - ମସଲା
ମେଥି - ମିଥି / ମିଟ
ମୁକୁଟ - ରଜା ଟୁପି
ମଥାମଣି - ବଃ-ବାଆ
ମୁଦ - ଘଲ
ମୁଣ୍ଡକଣ୍ଟା - ସୁଲା / ରଚେବଲ
ମାଳ - ହୁସିର୍
ମଞ୍ଜି - ମୁଣ୍ଡିଶ
ମାକଡ଼ - ମାକଲ / ପେଡ ମାକଲ
ମିରଗ, ହରିଣ - ସୁଡ୍ରା
ମେଣ୍ଢା - ମିଣ୍ଡି

ମଜୁରିଆ - ନାଲ୍ଗଭାନଃ

ମନ୍ତ୍ରୀ - ମନ୍ତ୍ରି

ମରହଟିଆ - ମରହଟିଆ

ମହନ୍ତ - ମଠରେନ୍ ମାଲିକ୍

ମାତାଲ୍ - ଲୁଲବାଲୁଲାଂ

ମୁଣ୍ଡଆର - ମଣ୍ଡରଲ୍

ମୂର୍ଖ - ମୁରୁଖ

ମାଲିକ - ମାଲିକ୍ / ଗୁସିଆଁ

ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ - ମାଜିସଟ୍ରେଟ୍

ମୋତି - ମୁତି

ମହାଶୂନ୍ୟ - ପାର୍

ମହାତ୍ମା - ମାସ୍ଟରଏଗ୍

ମାହୁନ୍ତ - ମାହାତ

ମହାଜନ - ମାହାଜନ

ମାଳ - ବାଆ ବାକାଇ ସାଙ୍ଗାଓନଃ

ମିଥ୍ୟାବାଦୀ - ମିଛୁଆ / ଗୁଜାଉଡ଼ଃ

ମଠ - ମଠ

ମନ୍ଥର - ମନ୍ଥର୍

ମୂତ୍ର - ଇଡାରେଅଡା

ମୂର୍ତ୍ତି - ଠାକୁର୍

ମଦ ଦୋକାନ - ଅରଖ ଦକାନ୍

ମାଟିଘର - ହାପାଃଙ୍ଗାଡ ଅଓ୍ଵାଃ

ମଶା - ଲଙ୍ଗ / ଝୁମ୍ଡା

ମଦଭଟି - ଅରଖ ଭଟି

ମସିଣା - ହେଁସାଡେ ବାଇକାଷ୍ଟ / କରୁଂକାଷ୍ଟି

ମଶାରି - ମସାରି

ମାଠିଆ - ହୁଡ଼ିଂ ଚାଲ୍ଦା / ମାଟିଆ

ମଇଦା - ମଇଦା / ମଏଦା

ମଣ୍ଡାପିଠା - ଡଡବଡ଼୍

ମହୁ - ମୁଁଉଁ / ଲେଲେ / ଦୁମୁର୍

ମାଛ - ହାଇ / ହାକୁ

ମାଂସ - ଜିଲୁ

ମିଠା - ସିବଲ୍ / ନଗଭ୍

ମିଶ୍ରି - ମିସିରି

ମିଠାଇ - ମିଠାଇ / ମେଠାଇ -

ମିଷ୍ଟାନ୍ନ - ସିବଲ୍ ଡେଞ୍ଜା

ମାଣ୍ଡିଆ - କାଟେନ / ମାଣ୍ଡିଆ

ମକା - ମକା / ଗଙ୍ଗାଇ

ମୟୁର - ମାୟୁର୍

ମୁଗ - ମୁଉଁଗ୍

ମୂଳା - ମୁଳା / ମୁଳେ

ମଂଜା - ମଂଜ୍ରା

ମଟର - ମଟର୍

ମନ୍ଦାର - ମନ୍ଦାର୍

ମକ୍ଷୀ - ମୁଲ୍

ମାଳତୀ - ମାଳତି

ମସଲା - ମସଲା

ମେଥି - ମିଥି / ମିଠି

ମୁକୁଟ - ରାଜା ଟୁପି

ମଥାମଣି - ବଃ-ବାଞ୍ଜା

ମୁଦ - ପଲା

ମୁଣ୍ଡକଣା - ସୁଲା / ରଟେବଲା

ମାଲ - ହୁସିର୍

ମଇଁଷି - ମୁଣ୍ଡିସି

ମାଙ୍କଡ଼ - ମାକଲ / ସେଡ ମାକଲ

ମିରଗ, ହରିଣ - ସୁଷ୍ଡା

ମେଣ୍ଢା - ମିଣ୍ଡି

ରେଶମ - ଲୁଗାମ୍ / ଲୁମାଂ

ରାଜହଂସ - ରାଜାହଂଅଁସ

ରାଜାହଂସୀ - ଏଙ୍ଗାରାଜାହଅଁସ

ରଣା - ରଣା / ସାକମ୍‌ବନ୍ତ୍

ରାଜ୍ୟ - ରାଇଜ

ରୋହୁ - ରୁହୁ / ରୁଇ

ରବି - ରୁଇବାର୍ / ରବ୍‌ବାର

ଉରୁ - ଉରୁ / ଶରୁ

ରଙ୍ଗ - ରଙ୍ଗ

ରାଗି - ରାମଢଅ

ରମ୍ଭାନ - କଲେଟେସ୍ତା / ସାନଂଟେଙ୍କନସିକଲେଟେସ୍ତା

ରୁପା - ରୁପା

ରସି - ରୁସି

ଲ

ଲାଜ - ମସ୍ତଦାଃ / ହୁନ୍ଦାଃ

ଲେମ - ଲାମ୍

ଲିଂଗ (ପୁ) - ଲଃ-ଏ

(ସ୍ତ୍ରୀ) - ଲୁଜ / ଲୁଇ

ଲଙ୍ଗଳ - ନାଙ୍ଗଲ୍

ଲଫାପା - ଲଫାଫା

ଲୁହା - ମେର୍ଅଁଡ୍

ଲୁହାସିନ୍ଦୁକ - ମେର୍ଅଁଡ୍ ସିନ୍ଦୁକ / ବାକସ

ଲେଖନ - ଅଲେଏ ଚେଓ

ଲୁଗା - ଲଜାଃ

ଲାଉ - ସୁକୁଉ / ଲଉ

ଲୋକକଥା - ଉଲପେର ଅଃ-ଅ

ଲଙ୍କାମରିଚ - ମାର୍ଚ

ଲିଚୁ - ଲେଚୁ

ଲେମ୍ବୁ - ଲେମ୍ବୁ / ଲମ୍ବୁ

ଲଙ୍କା ଆମ୍ବ - ବଲାଢ ସସଃ

ଲତା - ନାଇଁ

ଲୁଣ - ବୁଲୁଂ

ଲୁଣିମାଛ - ବୁଲୁଂହାଇ

ଲଭ - ଲଭ / ଲାଦ୍

ଶ

ଶାଶୁ - ହାନାର୍

ଶ୍ୱଶୁର - ହଁଏଁସ୍ୱାର୍

ଶଳା - ତେଣ୍ଡାଂ / ତେଆଂବଲା

ଶିକାର - ସେନ୍ଦେରାନଃ

ଶିକ୍ଷକ - ମାସ୍‌ଟର୍

ଶିଷ୍ୟ - ଚେଲା

ଶୁଣ୍ଠି - ଶୁଣ୍ଠିକୋ

ସିଂପାଣି - ସୁଲଇ

ସ୍ତନ - ନୁନୁ

ସ୍ତନାଗ୍ର - ନୁନୁଚୁଟୁଇ

ଶିଶୁ - ହୁଡ଼ିଂହନ୍ / ସିଟିଆ

ସବଳ - ଭୁ-ହୁରବାଅଲ୍

ସୁସ୍ଥ - ସୁବୁହମଅଁ

ସୁନ୍ଦର - ଚରକ୍ / ବୁଗିନ୍‌ଚେସ୍ତା / ସୋବା

ସମ୍ପର୍କୀୟ ଭାଇ - ହାଗାଣ୍ଡ୍

ସାବତ ଝିଅ - ଆମୁଲ୍ ନାମ ଭୁଇ

ସନ୍ତାନ - ହନ୍ / ସିଟିଆ

ସହରୁଣୀ - ଛୁଟ୍‌କିଏରା

ସ୍ୱାମୀ - ହେରେଲ୍ / ହାଃମଢେ

ସ୍ତ୍ରୀ - ଏରା

ସାଙ୍ଗ - ଜୁଲି

ସହପାଠୀ - ଜୁଲିରେ ଅଲ୍‌କେନାଃ

ସହବାସୀ - ଜୁଲିରେ ତାହେଁନାଃ

ସେବକ - ସେବାତାନିଃ

ସର୍ଦ୍ଦାର - ସର୍‌ଦାର୍

ସାଧକ - ସାଧାଓତାନିଃ

ସନ୍ନ୍ୟାସୀ - ସନେଆଁସି

ସାଧୁ - ସାଧୁ / ସାଦୁ

ସମାଧି - ସମାଦ

ସମାଧିସ୍ଥଳ - ହାଃଗାପାଃ ଜାଗା

ସ୍ୱର୍ଗ - ସରେଗ୍

ସୁଖ - ସୁଖ୍

ଶାଳଗ୍ରାମ - ଭଗବାନାଃ ରୂପ

ସିନେମା ଘର - ସିନେମା ଅଓ୍ୱାଃ

ଶାବଳ - ସାବେଲ୍

ସିଲ - ସାସାରଡ଼ିଗ୍ରୀ / ସିଲ୍

ସବାଶ - ସଆଁଶ

ସାବୁନ୍ - ସାବନ୍

ସିକା - ସିକା / ସିକୁଆର୍

ଶୀକର - ସିବ୍ଲି

ସର - ବରେ-ଏ

ସନ୍ତୁଳା - ଗଜାରୁଆ

ସ୍ୱାଦହୀନ - ସିବିଲ୍‌ବାନାଃ

ସୁସ୍ୱାଦୁ - ଇସୁ ସିବିଲ୍

ଶାଗ - ଆଃ-ଆ

ସୋରିଷ - ସୁରିସ୍ / ମାନି

ଶିମ୍ବ - ମାନାଲ୍

ସ୍ଥଳପଦ୍ମ - ଅତେ ପଦୁମ୍ / ଅତେ ତାଲାଏ

ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଖୀ - ସିଙ୍ଗିବାଆ / ଗୁଣ୍ଡୁଃବାଆ

ସେବତୀ - ସେବତି

ସଜନା - ସୁନ୍‌ଗା

ଶାଳ - ସାର୍‌ଜମ

ଶୁଣ୍ଠି - ରଃଅ ଅଦା / ସୁଣ୍ଠି

ସୂତା - ସୁତାମ୍

ଶାଢ଼ୀ - ସାଲ / ସାଢ଼ି

ସମ୍ବର - ସାରମ୍

ସିଂହ - ଜଟେଆକୁଲ

ଷଣ୍ଢ - ସେଣ୍ଡ

ସାପକାଠ - ବିଙ୍ଗ୍‌ଉର୍ / ହାର୍ତା

ସାପହୁଙ୍କା - ବିଙ୍ଗ୍‌ଉଣ୍ଡି

ସିଁବାଳିଆ - ସୁଙ୍କାଦେ / ଗୁଟେପ୍‌ଚଢୁ

ସାଧବ ବୋହୂ - ରଙ୍ଗ୍‌କାଉରୁଃ

ଶାମୁକା - କେତେଲେ / ସାମୁକା

ଶଙ୍ଖ - ସଙ୍କ / ହାକଆଁ

ସମତଳ ଭୂମି - ସମାଜ ଅତେଏ

ସମୁଦ୍ର - ଦରିୟା / ସମଦର

ଶାଖାନଦୀ - ହୁଡ଼ସାଲା

ସ୍ଥଳ - ଅତେ

ସହର - ସଅର୍ / ବାଜାର୍

ସଡ଼କ ଯାତ୍ରା - ସଲକହରାଃ / ସଲପହରା

ସୂର୍ଯ୍ୟକିରଣ - ସିଙ୍ଗି ଚୁରୁଚୁ

ସକାଳବେଳା - ତାସିଙ୍ଗି

ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ - ସିଙ୍ଗି ରାସ୍କାତ୍

ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ - ସିଙ୍ଗି ହାସୁର

ସୂର୍ଯ୍ୟ - ସିଂଗି

ସୂର୍ଯ୍ୟପରାଗ - ସିଂଗିଗହରଣ୍

ସୋମବାର - ସୋମ୍‌ବାର୍

ସମସ୍ତ - ସମସ୍ତ

ସକାଳ - ସେତାଃ

ସନ୍ଧ୍ୟା - ଅୟୁବ୍

ସପ୍ତାହ - ହପ୍‌ତା

ଶ୍ରାବଣ - ଆଷେନ୍ / ସିମ୍ବଣ

ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ - ଖଣ୍ଡ୍ରାମୁଲୁଃ / ଡେଡେଏ ଖଣ୍ଡ୍ରୁଉ / ଡେଡେଏପାହାଟା

ଶରତ - ବାଲେମୁଲୁଃ

ଶୀତ - ରାବାଂଦନ

ଶୌରବର୍ଷ - ସିଙ୍‌ ଖଣ୍ଡ୍ରୁଉଲେକା ବଚର

ଷଷ୍ଠୀ - ଏନ୍‌ଢରଙ୍ଗିଃ

ସପ୍ତମୀ - ମିଇହାଟ

ସବୁଜ - ହାଗୁଆ / ଗାଦେଡ୍

ଶହେଟଙ୍କିଆ - ମିତ୍‌ସଏ / ସହେଟାକା

ଶିକ୍ଷୟିତ୍ରୀ - ମାସଟର୍ ଏରା

ଶ୍ରେଣୀ - କ୍ଲାସ୍

ଶିକ୍ଷା - ଅଲ୍‌ଏଡାଃ

ଶିକ୍ଷକ - ମାସ୍‌ଟର / ଗୁରୁ

ସାକ୍ଷୀ - ସାକ୍ଷ

ସୁଖ - ସୁଖ / ସୁଖଦୁ

ସୁନା - ସନା

ସତରଞ୍ଜ ଖେଳ - ଚେପ୍‌ ଇନୁଂ

ସେ (ପୁରୁଷ) - ଆଏ

(ସ୍ତ୍ରୀ) - ଆଏ

ସେମାନେ - ଇନକୁ

ସେମାନଙ୍କୁ - ଇନ୍‌କୁ

ସେମାନଙ୍କର - ଆକଆଃ / ଇନ୍‌କୁଆଃ

ସେହି - ଏନା

ସେସବୁ - ଏନାକ

ସେଗୁଡ଼ିକ - ହାନାକ୍

ସେପଟ - ଏନ୍‌କାରେ

ସେ ନିଜେ - ଆଃ-ଏଗେ

ସମ୍ବନ୍ଧରେ - ଇଦକାତେ

ସବୁଆଡ଼େ - ଗଟାଅଡ଼େ / ସାବସୁଲ

ସରଳ (ସରଳଲୋକ) - ସାଦାସିଦା ହୋ

ସରୁ (ସରୁ ଖଡ଼ଲ) - ସୁରୁ ଖଡ଼ଲ / ବାଡାର ଖୁହଲ

ହ

ହାତ - ତଇ

ହାଡ଼ - ଜାଂ

ହାଣ୍ଡି - ଘୁଟୁ

ହୁକା - ହୁକା

ହେମଦସ୍ତା - ହେମ୍‌ଦସ୍‌ତା

ହାତୁଡ଼ି - ହାତୁଲ / କଟାସି

ହେଁସ - ହେଁସ

ହାଣ୍ଡିଆ - ଇଲି / ଡ଼ିଆଂ

ହାଲୁଆ - ଖିର

ହରଡ଼ - ରଆଲ / ରେସ୍ତାଲ

ହରଗୌରୀ - ହରଗୋଉରୀ

ହଳଦୀ - ସାସାଂ

ହରିଡ଼ା - ରଲ

ହାର - ହୁଁସିର୍ / ହାର

ହାଟ - ହାଟ

ହାକ୍ରଡ଼ - ହାଁକୁଋଓ / ଗାର୍କାଓ

ହାଗିଦାନ୍ତ - ହାଢଦାଣ୍ଟା

ହଂସଛୁଆ - ହୁଁସହନ

ହଲଦୀବସନ୍ତ - ସାସାଂରେଣେଁ

ହଂସକଡ଼ି - ସଗ୍ଲା

ହୁଙ୍କା - ଲୁଲୁମ୍

ହେମନ୍ତ - ସିସିର୍ଦନ୍

ହଲଦିଆ - ସାସାଂଡେୟା

ହାଜତ୍ - ହାଜତ୍

ହାତକଡ଼ି - ଢଇରେତଲ୍ / ହାଭକଲ

ହେଲେହେଁ - ମେନ୍‌ରେୟ

ହୋ - ହଃ

ହାସ୍ଯ - ହାସ୍ଯ

ହେ - ହେ

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ

Grierson, G. 1906	Linguistic Survey of India vol.-IV Govt. of India Press, Calcutta
Senapati, N. (ed.) 1967	District Gazetter, Mayurbhanj, Govt. Press, Cuttack
Burrows, L. 1980 (Re-print)	The Grammar of HO Language Cosmo publication, New Delhi.
Bhattachary, S. 1975	Studies in Comparative Munda Linguistics. I.I A.S, Simla
Deeney, J.S.J. 1975	HO Grammar & Vocabulary, Chaibasa, Bihar Xavier, HO Publication.
1975	Ho English Dictionary Chaibasa, Bihar Xavier HO Publication
Sinha, N. K. 1975	Mundari Grammar, CIIL Mysore
Mahapatra, K. (ed) 1984	Tribal Language & Culture ATDC, Bhubaneswar-751009
Hans, C.A. 1982	Teach your self Mundari, Horo Senrã Samaiti, Jojohatu House, East Church Rood, Kathar Toli, Ranchi.
Munda, R. D. 1988	Mundari Byakaran (Hindi), Chotanagpur Prakasan Kendra, Ranchi.
Mahapatra, K. (ed) 1990	Tribes of Orissa, THRTI, H & TW Deptt. Govt. of Orissa.
Patel, Paramananda, 1990	Morphological Study of Mundari Language (Oriya) Un-Published Ph.d. Thesis, Sambalpur University.

OUR PUBLICATIONS

1.	Tribal Language & Culture Ed. Prof. K. Mahapatra		1985	Rs. 15.00
2.	Patterns of Tribal Housing	Dr. Sitakanta Mahapatra Dr. Nityananda Patnaik	1986	Rs. 95.00
3.	Banaja (Scuvenir)	Ed. Prof. K. Mahapatra	1989	Rs. 25.00
	Banaja (Souvenir)	Ed. Prof. K. Mahapatra	1992	Rs. 20.00
4.	Tribal Language Study Series : (Contents-Grammar, Texts, Dictionary) Ed. Prof. K. Mahapatra			
	(a) ଡିଡାୟୀ/Didayi		1989	Rs. 60.00
	(b) କିସାନ/Kisan		1989	Rs. 55.00
	(c) ଓରଓଁ/Ornon		1990	Rs. 58.00
	(d) କୁଇ/Kui		1990	Rs. 60.00
	(e) ସାନ୍ତାଳୀ/Santali		1990	Rs. 35.00
	(f) ଗାଦବା/Gadaba		1991	Rs. 55.00
	(g) ଜୁଆଙ୍ଗ/Juang		1991	Rs. 52.00
	(h) ଖଡ଼ିଆ/Kharia		1991	Rs. 60.00
	(i) କୋୟା/Koya		1991	Rs. 55.00
	(j) ଲଞ୍ଜିଆ ସଉରା/Lanjia Saora		1991	Rs. 55.00
5.	Tribal Culture of Orissa (in Oriya)		1990	Rs. 20.00
6.	Saheed Laxman Nayak (in Oriya)		1990	Rs. 30.00
7.	Bhagavat Gita in Sadri Translation (in Oriya)		1990	Rs. 25.00
8.	Santal Folk Tales (with Oriya Translation)		1991	Rs. 35.00
9.	Tribal Development : Interface with Tribal Leaders		1991	
10.	Medium of Instruction in Tribal Areas of Mayurbhanja		1991	
11.	Bharatratna Baba Saheb Ambedkar		1992	
12.	Osmar (Anthology of Tribal Poetry)		1992	

TRIBAL SONGS & MUSIC

Folk Songs and Music of

KOYA, KANDH, GADABA AND SANTAL Tribes of Orissa

VOICE OF THE HILLS

(a) L. P. Disc.—Rs. 50/-

(b) Cassettee—Rs. 20/-